

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 370, Μ. Παρασκευή 8 Απριλίου 1988

Δρχ. 100

Μίκης - Ανδρέας:
Τα φιλαράκια
τα καλά...

Το σκάνδαλο
της «Ολυμπιακής»

•
Το εκλογικό
αναθερμαίνεται

•
Στην ΕΡΤ
μαχαιρώνονται

Τι ήταν;

- Γίγας ή νάνος;
- Σιδερένιος ή χάρτινος;
- Ηγέτης ή μαέστρος των παρασκηνίων;

Ο πιο ανιφανκός
πολιπκός
της νεώτερης
ιστορίας μας,
δίνει ο ίδιος
απαντήσεις
στα δραματικά
αυτά ερωτήματα!

Ο Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΥΤΟΨΧΑΝΑΛΥΕΤΑΙ

Ένα βιβλίο του Ανδρέα
Καπογιαννόπουλου, που ρίχνει φως
στο αίνιγμα «Μεταξάς», αναλύοντας
με γυχή επιστημονική μέθοδο το
προσωπικό ημερολόγιο του
δικτάτορα, που ο Μεταξάς δεν
εσκόπευε να βγάλει ποτέ στο φως
της δημοσιότητας!

Ένα βιβλίο που αποκαλύπτει
άγνωστα στοιχεία για τον
τορπιλισμό της «Ελλης», για τον
πόλεμο στην Αλβανία, για το
αληθινό περιεχόμενο του «ΟΧΙ» του
δικτάτορα, για τα κρυφά του σχέδια
σχετικά με την εξέλιξη του πολέμου!

Ο Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΥΤΟΨΧΑΝΑΛΥΕΤΑΙ

- ~ Πίστευε ποτέ στη νίκη μας
στην Αλβανία ή η μεγάλη
νίκη τον αιφνιδίασε;

- ~ Γιατί άφησε ανοχύρωτη την
αλβανική μεθόριο; Τι
κρυβόταν πίσω από αυτό;
- ~ Είχε συναίσθηση ότι βρέθηκε
να κυβερνά ένα λαό, που
έγραφε με το αίμα του
περίλαμπρες σελίδες στην
ιστορία των αγώνων του
ανθρώπου για την ελευθερία;
- ~ Ή, αντίθετα, πρόφερε το
«ΟΧΙ» πιστεύοντας ότι απλώς
θα ρίχνονταν μερικές
τουφεκίες για την «τιμή των
όπλων»;

Απαντάει ο ίδιος ο Μεταξάς μέσα
από το ημερολόγιό του, φωτίζοντας
τραγικά την ιστορία!

Ο Ι. ΜΕΤΑΞΑΣ ΑΥΤΟΨΧΑΝΑΛΥΕΤΑΙ

Ο Μεταξάς, αυτομυχαναλυόμενος,
γκρεμίζει ο ίδιος τους μύθους και
τους δρύλους, με τους οποίους οι
οπαδοί του τον είχαν στολίσει
φантаχτερά και χωρίς καμιά
αίσθηση χιούμορ!

Ένα βιβλίο όπου αποκαλύπτονται
οι σκοτεινές πτυχές της δικτατορίας,
οι παρασκηνιακές σχέσεις και οι
κρυφές σκέψεις του δικτάτορα, οι
φοβίες του, οι φαντασιώσεις του, τα
πάθη του...

Ένα βιβλίο, όπου επικρατούν η
επιστημονική ανάλυση και η στεγνή
αλήθεια, χωρίς προκαταλήψεις!

Εκυκλοφόρησε
στα περίπτερα
και τα βιβλιοπωλεία

Τιμή 1.200 δρχ.

ΕΚΔΟΣΗ
«ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ Α.Ε.»
ΧΟΝΔΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
9567161-3, 9581016

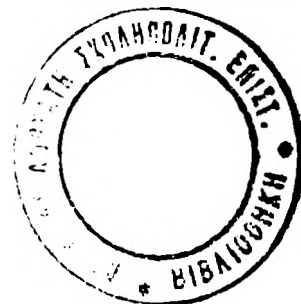
Περίοδος Β'
• Χρόνος 15ος
• Τεύχος 370
Μ. Παρασκευή 8 Απριλίου 1988
δρχ. 100

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Μπατζανάκηδες, εξωτερική πολιτική και Νταβός	13
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Ο Μίκης και ο κυρ-Ανδρέας	14
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Το σύνδρομο των «λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων»	18
ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΤΡΑΓΟΤΣΗΣ	
Κι όμως υπάρχουν αγνοούμενοι	20
ΒΑΓΓΕΛΗΣ ΓΙΑΧΝΗΣ	
Το Νταβός εκταμιεύεται με ακάλυπτες επιταγές	22
ΣΤ. ΖΑΚΥΝΘΗΝΟΣ	
Μικτές επιχειρήσεις στις μειονοτικές περιοχές	23
ΒΑΣ. ΖΗΣΗΣ	
Ολυμπιακή: Απάντηση πάνω σε... Καλάμι	24
Β.Ζ.	
Ολυμπιακή: Οι τιμές αποκαλύπτουν τη μεθόδευση	26
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Για το Δ' Πρόγραμμα της ΕΡΑ	29
ΓΕΡΒΑΣΙΟΣ ΘΕΟΜΒΑΙΚΤΗΣ	
Αμαρτωλή διήγησις	30
ΑΡΙΣΤ. ΦΡΟΝΙΜΑΚΗΣ	
Αναστάσιμο ενός αριστερού	31
ΣΤ. ΧΑΤΖΗΣ	
Από τα απομνημονεύματα ενός Προέδρου	32
Γ. ΣΚΑΡΒΕΛΑΚΗΣ	
Ψηφίδες εκλογικού μωσαϊκού	34
ΕΠΑΜ. ΔΕΛΗΓΕΩΡΓΗΣ	
Σταυρός ή λίστα;	35
Γ.Η. ΚΡΙΜΠΑΣ	
Το σχήμα: Δυο «πόλοι» ή περισσότεροι;	36
ΞΕΝΟΦΩΝ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ	
Φιλελεύθεροι ή φιλελευθεριστές	38
ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ	
Αυτοκτονίες: Μαρτυρίες κοινωνικών ηθών	42
ΑΛΚΗΣ ΤΑΥΡΩΠΟΣ	
Εχέδιο πόλεως Καρδίτσας	44
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ	
Νταβός και σχολική ιστορία	46
ΙΑΣΙΑΝΗΣ ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ	
Ο πομπώδης	48
ΙΟΠΗ ΒΟΥΤΣΙΝΑ	
υναίκες και πολιτισμένη κυριαρχία	49
ΠΙΚΟΣ ΡΑΠΤΗΣ	
ο αίνιγμα της κατασκευής των πυραμίδων	51
Λ. ΕΥΔΗΣ	
πό τις εκθέσεις του Μάρτη	52
ΕΤΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ	
12 ελληνικές λέξεις του Κρις Μαρ-έρ	53
ΙΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΕΩΦΥΛΛΟ:	
ΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	

ΡΑΚΕΝΔΥΤΟΣ ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ

ΜΕΓΑΛΗ Παρασκευή, αποκαθήλωση - Επιτάφιος. Αποκαθήλωση των γυμνών σωμάτων του Μύθου, Επιτάφιος της πολιτικής του. Μετά θράσους περισσού, τις τελευταίες τούτες ημέρες διακηρύχθηκε από την πλευρά των δικαίων και των αληθών ότι ο «ρεαλισμός», η «προσγειωμένη» πολιτική είναι η μόνη οδός σωτηρίας στις σχέσεις μας με αυτούς που αποκαλούνταν, ομόψυχα, «αδελφοί μας» και με τους άλλους, που μια τραγελαφική επιβίωση του λαϊκίστικου σωβινισμού τους εγκαλούσε ως οιονεί «αλλόφυλους».

ΟΜΩΣ, αυτοί οι μύθοι που αποκαθηλώνονται και η πολιτική τους που ενταφιάζεται, όλα τούτα τα χρόνια, ήσαν μύθοι και πολιτική «στείοι και μουγγοί». Άλλοτε ως ψευδώνυμα και φτωχά υποκατάστατα του ελλείποντος οράματος και του Λόγου του στο «Κίνημα» του κ. Παπανδρέου, άλλοτε ως οχήματα ευκαιρίας σε κινήσεις τακτικής που εξέπιπταν σε τακτικισμό, ουδέποτε μπόρεσαν να λειτουργήσουν κοινωνικά και τελέσφορα· κατά τρόπο, δηλαδή, που να υφαίνουν τον συνεκτικό εκείνο ιστό στο σώμα των πολιτών, που είναι αδήριτα αναγκαίος για τη μεταποίηση της αυθεντικής επαγγελίας σε μείζονα πολιτική πράξη.

ΚΑΝΕΙΣ δεν αμφέβαλε ότι το μόνο αποτέλεσμα τέτοιων ανίκανων και ανάπηρων μύθων, ήταν το μέγα πολιτικό κενό· αυτό που έσπευδε να καλύψει, όχι κάποιος άλλος πολιτικός ηγέτης και σχηματισμός της χώρας, αλλά οι τύποις και ουσία ρεαλιστές (και κυνικοί, ασφαλώς) ηγέτες της Άγκυρας. Και δεν ήταν οι ultras ιδέες που κυριαρχούσαν στην ελλαδική πολιτική σκηνή όλα τούτα τα χρόνια, αλλά αυτό ακριβώς το πολιτικό κενό του ρακένδυτου μύθου περί «εθνικών δικαιωμάτων» —που γελοιοποιούνταν επενδυόμενα, σε εκρήξεις γνησιότατων κουτσαβακισμών— και περί αλυτρωτισμού των «Κύπριων αδελφών», που δεν κατέβαλαν κανένα φόρο τιμής στο 1897 και το 1922.

ΚΑΙ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ, φυσικά, ο ρεαλισμός, που στο εξής θα κυριαρχεί στις ενέργειες και τα σχέδια των ιθυνόντων —και όσων εκ των συμμάχων τους— αλλά μια στάση παθητικής προσαρμογής στα δεδομένα που δημιούργησε ήδη το πολιτικό κενό του μέχρι τώρα «μουγγού και στείρου» μύθου. Θα είναι ένα άλλο κενό, περισσότερο επικίνδυνο από το κενό της προηγούμενης «απραξίας», αφού δεν θα νομιμοποιείται πλέον στην κοινωνική συνείδηση με την προσεπίκληση έστω και του πιο άθλιου μύθου· το κενό που διαφαίνεται πλέον κατά τη «ρεαλιστική φάση» της πολιτικής θα σημαίνει τη διάλυση και της παραμικρότερης κλίμακας αξιών, που θα μπορούσε να εξασφαλίσει ακόμα και την παθητική συγκατάθεση των πολιτών. Η «νέα πολιτική» θα έχει ως πολιτικό της στοιχείο την άρνηση ακριβώς της πολιτικής ως υπόθεσης της εθνικής κοινωνίας —που ακόμα υφίσταται...— και την ασπόνδυλη άσκησή της από εκείνους που γνωρίζουν μόνον την τέχνη του συμβιβασμού, αλλά όχι και της πριν -από- αυτόν σύγκρουσης και αντιπαράθεσης.

ΣΕ ΠΟΙΟ ρεαλισμό και για ποιο λόγο να πιστέψει κανείς σήμερα, όταν αυτή ακριβώς η πλευρά των δικαίων και των αληθών υβρίζει αναίσχυντα και ανατρέπει από τη μια στιγμή στην άλλη όλα όσα η «κοινή γνώμη» πίστευσε ως δίκαια και αληθή τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια; Μήπως αυτή η τόσο εύκολη ύβρις και ανατροπή δεν είναι επιδεικτική όχι μόνον της ανικανότητας των μέχρι τώρα μύθων να πλάσουν Ιστορία μέσα από την πολιτική πράξη, αλλά και, κυρίως, του είδους εκείνου του ρεαλισμού που επικίνδυνα επιφυλάσσει η «νέα πολιτική»;

Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ, οι, κατά ιστορική επιταγή, δίκαιοι και αληθείς, έχουν το περιθώριο ενός μόνον ρεαλισμού: της άρνησής τους στο χαρακίρι.

πολιτικό δεικαπενθήμερο

Η «προσέγγιση» καρκινοβατεί...

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ μπορεί να υπάρχουν. Αλλά το Πάσχα είναι Πάσχα, «ιερόν», «πανσεβάσμιον» κ.λπ. Ορθότατα, συνεπώς, η ευσεβειστάτη σοσιαλιστική μας κυβέρνηση έκρινε πως θα μπορούσε να μεταφέρει το «Άγιον Φως» —με αεροπλάνο της Ολυμπιακής— από τον Πανάγιο Τάφο στην Αθήνα, για την αναστάσιμη ακολουθία, τη νύχτα του Μ. Σαββάτου. Και, ορθότατα, ο φιλοκυβερνητικός Τύπος σημειώνει πως αυτό γίνεται «για πρώτη φορά στην ιστορία της ελληνικής Ορθοδοξίας», πράγμα που επιβεβαιώνει ότι οι «ορθολογιστές» (τους οποίους κατακεραύνωσε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Χρ. Σαρτζετάκης στο τελευταίο διάγγελμά του για την 25η Μαρτίου), δεν έχουν μέλλον στην χώρα αυτή. Ο αγώνας για την απελευθέρωση του έθνους από την οθωμανική αυτοκρατορία —ανέφερε ο κύριος πρόεδρος της Δημοκρατίας— έγινε «δια την πατρίδα μας και δια την θρησκεία μας» και δεν ήταν «συνέπεια συσχετισμών υλικών δυνάμεων και αναφαινομένων ευκαιριών» — όπως ισχυρίζονται οι ανιστόρητοι υλιστές. Κατά συνέπεια, η πρωτοβουλία που πήρε η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ να χαρίσει στους Έλληνες πιστούς γνήσιον «άγιον φως», με προέλευση τον Πανάγιο Τάφο, εναρμονίζεται πλήρως με τις σοφές υποθήκες του κ. Σαρτζετάκη, ο οποίος απεφάνθη ότι αιτία της κακοδαιμονίας μας είναι, πρώτον, η «φθορά των ιερών παραδόσεών μας», δεύτερον, «ο μιμητισμός ξένων προτύπων», τρίτον, «ο άκριτος ευδαιμονισμός μας» κ.λπ. Και ο μεσαιώνας προχωρεί!

ΑΛΛΑ ΑΝ ο μεσαιώνας προχωρεί, αυτό που καρκινοβατεί είναι η περίφημη ελληνοτουρκική προσέγγιση! Βεβαίως πολλά θα αποσαφηνισθούν κατά την επίσκεψη του Τούρκου πρωθυπουργού Τ. Οζάλ στην Αθήνα, τον ερχόμενο Ιούνιο. Μέχρι τότε, όμως, ο ίδιος ο πρωθυπουργός, Α. Παπανδρέου, κάνει το παν για να αποδείξει ότι δεν σημειώθηκε καμιά πρόοδος στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αφήνοντας να νοηθεί ότι «πρόοδος» ίσον «ενδοτικότητα», αν όχι απεμπόληση κυριαρχικών δικαιωμάτων. Μπορώ να σας διαβεβαιώσω —είπε ο πρωθυπουργός, την Κυριακή, στη Λάρισα, στη Λέσχη Αξιοματικών— ότι «κανένα πρόβλημα δεν λύθηκε στις συναντήσεις που είχε η μικτή ελληνοτουρκική υποεπιτροπή, που συνεδρίασε στην Αθήνα». Και σε άλλο σημείο της ομιλίας του: το Νταβός «δεν αποτελεί κάποια επίσημη συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας ότι δεν θα προχωρήσουμε ποτέ με τη βία, με τα όπλα, να επιλύσουμε τα θέματα της περιοχής».

ΑΛΛΑ, τότε, τι έγινε το περίφημο σύνθημα: Νταβός, ίσον ΜΗ ΠΟΛΕΜΟΣ! Και τι νόημα έχουν οι ηχηρές διακηρύξεις για «νέα εποχή» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, όταν, ένα ή δυο μήνες μετά το Νταβός ή τις Βρυξέλλες, ο υπεύθυνος πρωθυπουργός της χώρας αισθάνεται την ανάγκη να δηλώσει ότι, στην άλφα ή βήτα επιτροπή ή υποεπιτροπή, «κανένα πρόβλημα δεν λύθηκε», όχι πια σαν διαπίστωση ή σαν επιβεβαίωση των δυσχερειών που παρεμβάλλονται στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, αλλά σαν απόδειξη ότι δεν υπήρξαν υποχωρήσεις, από ελληνικής πλευράς, στο Κυπριακό ή στο Αιγαίο!

ΑΛΛΑ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ του είδους αυτού έρχονται απλώς να επιβεβαιώσουν τη διάχυτη αίσθηση ότι η συνάντηση του Νταβός δεν ήταν μια μελετημένη, επιτελική κίνηση στη σκακιέρα των ελληνοτουρκικών σχέσεων, στη βάση μιας συγκεκριμένης εθνικής στρατηγικής, αλλά κίνηση υπό το κράτος ενστικτωδών παρορμήσεων, όπου τα αδιέξοδα από την πολιτική του «δεν διαλέ-

γομαι» έσμιξαν με αναζητήσεις εσωτερικού (διάβαζε προεκλογικού) χαρακτήρα.

Ο «αρραβώνας» Παπανδρέου - Θεοδωράκη

ΜΕΣΑ στο πλαίσιο αυτό, μπορεί να τοποθετηθεί και ο πρόσφατος «αρραβώνας» (όπως αποκλήθηκε) ανάμεσα στον πρωθυπουργό και τον Μίκη Θεοδωράκη, όπου η συμβολή του Μίκη στην προώθηση της ελληνοτουρκικής συνεργασίας συνδυάζεται με τη θέση που θα καταλάβει —ή μπορεί να καταλάβει— στην κυβέρνηση, αν όχι στο ύπατο αξίωμα της πολιτείας (Ο ίδιος ο μουσικοσυνθέτης, στις ιδιαίτερες συνομιλίες του, αφήνει να νοηθεί ότι ο Α. Παπανδρέου «τίποτα δεν αποκλείει» και ότι ο πρωθυπουργικός «προβληματισμός» καλύπτει όλα τα ενδεχόμενα).

ΑΛΛΑ και τα νήπια αντιλαμβάνονται ότι ο «αρραβώνας» αυτός δεν είναι άσχετος με την προσπάθεια της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ να προωθήσει την περίφημη «ανασυγκρότηση του κινήματος» (η οποία —φευ!— δεν προχωρεί) και, πιο συγκεκριμένα, με την προσπάθεια του ίδιου του πρωθυπουργού να ενισχύσει το «αριστερό» προφίλ του κυβερνώντος κόμματος, εν όψει των προσεχών εκλογών. Μια πλούσια εμπειρία, άλλωστε, διδάσκει ότι το ΠΑΣΟΚ χρειάζεται, πάντοτε «ρήξεις», «τομές» ή «προσχωρήσεις» επιφανών ανδρών της Αριστεράς, προκειμένου να παγιώσει ψήφους αριστερών ψηφοφόρων. Την αναγκαιότητα αυτή «υπέμνησε» στο ΠΑΣΟΚ (μόλις την περασμένη εβδομάδα) η ίδια η «Αυριανή», όταν κάλεσε τον πρωθυπουργό να «μπάσει στην κυβέρνηση» και τον Γλέζο, και τον Μάρκο, και τον Μπούτο και «έναν Κουκουρέ».

Η ΣΥΝΤΑΓΗ ήταν απλή: Ανδρέα, τους χρειάζεσαι όλους! Ενάντια «μπάσε στην κυβέρνηση και έναν - δυο γνωστικούς εκπροσώπους της συντηρητικής παράταξης», γιατί διαφορετικό —αυτό δεν το έγραψε— χάνουμε τις εκλογές.

ΣΤΟΝ «αρραβώνα» ΠΑΣΟΚ - Θεοδωράκη αναφέρθηκε και ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης, μιλώντας την περασμένη Δευτέρα, στην Κεντρική Επιτροπή του κόμματος. Το ΠΑΣΟΚ, είπε, υπέκλεψε (από το ΚΚΕ) την ιδέα της συμπάταξης, χρησιμοποιώντας τον Μίκη Θεοδωράκη ως «στιλβώμα». Και αμέσως παρακάτω: «Θα ήταν παράδοξο να μη συνδυασθεί αυτό με κάποιο εκλογικό αιφνιδιασμό, γιατί δεν αντέχει στον χρόνο». (Η δήλωση αυτή του Κ. Μητσοτάκη, σε συνδυασμό με τη δήλωση του Δυτικογερμανού υπουργού Εξωτερικών, Χανς Ντήτριχ Γκένσερ, ότι η ΕΟΚ δεν θα ήθελε διενέργεια εκλογών στην Ελλάδα, όσο η ελληνική κυβέρνηση θα ασκεί την προεδρία της Κοινότητας, επανέφερε τη φημολογία περί πρόωρων εκλογών και, πιο συγκεκριμένα, περί «εκλογών τον ερχόμενο Ιούνιο». Αλλά ο Α. Παπανδρέου, μιλώντας την Κυριακή στη Λάρισα, με την ευκαιρία της επετείου του Κιλελέρ, επανέλαβε ότι οι εκλογές θα γίνουν τον Ιούνιο του 1989).

Κ. Μητσοτάκης και επίθεση κατά της Αριστεράς

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ομιλία του, ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας επέλυσε μια βιαιότατη επίθεση εναντίον της Αριστεράς, και, ειδικότερα, εναντίον του ΚΚΕ, το οποίο κατηγόρησε ότι «θα ξανα-

Γραφτείτε συνδρομητές στο ΑΝΤΙ

παι στο ΠΑΣΟΚ», ενώ στους κόλπους του «κορυφώνονται οι εσωτερικές αντιπαραθέσεις μεταξύ σταλινικών και γκορμπατσφικών». Όσο για το σύνθημα του ΚΚΕ για «συμπαράταξη» της Αριστεράς κ.λπ., ο Κ. Μητσοτάκης είπε ότι πρόκειται για ουτοπία, διότι πρώτον, το ΚΚΕ δεν διαθέτει ούτε μύθο, ούτε έλξη για να προσελκύσει άλλους αριστερούς (αλλά και ούτε μπορεί να κάνει τις απαραίτητες υποχωρήσεις, για να εξασφαλίσει τη συμπαράταξη) και, δεύτερον, διότι «οι άλλοι υποψήφιοι εταίροι της συμπαράταξης» (Ελληνική Αριστερά, ΕΔΑ, ΚΚΕ Εσωτ. Α.Α., Σοσιαλιστικό Κόμμα, κ.ά.) «ελκύνονται περισσότερο από το ΠΑΣΟΚ και τα θέλητρα της εξουσίας, για ενδεχόμενη συμμετοχή στην κυβέρνηση».

ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΝ ΚΚΕ απάντησε στον αρχηγό της Νέας Δημοκρατίας κατηγορώντας τον ότι έχει εισέλθει στο χορό της επίθεσης κατά του ΚΚΕ και ότι διαστρεβλώνει την πολιτική του κόμματος. Από την πλευρά της η Ελληνική Αριστερά έχει επανειλημμένα δηλώσει ότι η εναντίωσή της στη «συμπαράταξη» (όπως προτείνεται από το ΚΚΕ) καθόλου δεν συνεπάγεται συμπόρευση με ΠΑΣΟΚ! (Η ΕΑΡ διατύπωσε, μέσα στο δεκαπενθήμερο αυτό, πρόταση διαλόγου προς όλες τις πολιτικές δυνάμεις που δέχονται «προγραμματικά τον σοσιαλισμό», με θέματα του διαλόγου την οικονομική ανάπτυξη, την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, τον αγώνα για την απλή αναλογική, το «ρόλο της δημοκρατίας και του κράτους στην πορεία προς το σοσιαλισμό», κ.ά.).

ΩΣΤΟΣΟ, δεν είναι λίγοι οι αναλυτές που προσπαθούν να ανιχνεύσουν τους λόγους που υπαγόρευσαν στον Κ. Μητσοτάκη την επίθεση αυτή κατά της Αριστεράς, ακριβέστερα το «διμέτωπο» κατά ΠΑΣΟΚ και Αριστεράς. Πρόκειται για επιχείρηση «συσπείρωσης γραμμών» (εν όψει πιθανού εκλογικού αιφνιδιασμού) ή προσπάθεια ενίσχυσης του δικού του (αδύνατου) αρχηγικού προφίλ; Αλλά και στη μια και στην άλλη περίπτωση, η επίθεση αυτή συνεπάγεται κάποιες απώλειες, εφόσον —εκ των πραγμάτων— ενισχύει τα γνωστά «αντιδεξιά σύνδρομα», που δεν έπαυσαν να υπάρχουν σε μια μεγάλη μερίδα ψηφοφόρων της Αριστεράς.

«Η μόνη σοβαρή διαπραγμάτευση»

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ, κι ενώ οι τιμές των «αμνοεριφίων» ακουμπούσαν, μια εβδομάδα πριν από το Πάσχα, το... χιλιάριο (φυσικά, κατά κιλό!), στο Καστρί, γινόταν, την περασμένη Δευτέρα, μεγάλη σύσκεψη, με αντικειμενικό σκοπό την «ενημέρωση του πρωθυπουργού, εν όψει του νέου γύρου των ελληνοαμερικανικών συνομιλιών για τις βάσεις». Ο νέος γύρος έχει προγραμματισθεί για το δεύτερο δεκαήμερο του Απριλίου και, φυσικά, δεν υπήρξαν ανακοινώσεις για το περιεχόμενο της σύσκεψης. Κατά τα άλλα, δεν υπάρχει ένδειξη που να πείθει ότι κάτι άλλαξε στη μέχρι τώρα κυβερνητική γραμμή, που συνίσταται στη «μη σπουδή» —στη μη υπογραφή, δηλαδή, συμφωνίας πριν από τις προσεχείς εκλογές. Πάντως, φαίνεται ότι το θέμα της βάσης του Ελληνικού διχάζει όχι μόνο Έλληνες και Αμερικανούς, αλλά και τους ίδιους τους Αμερικανούς!

Στην Ουάσιγκτον, «Δυτικοί διπλωμάτες» επιμένουν ότι η «μόνη σοβαρή διαπραγμάτευση» σε ό,τι αφορά το μέλλον των αμερικανικών βάσεων στην Ελλάδα, διεξάγεται, αυτή τη στιγμή, μεταξύ των αξιωματούχων του Στέιτ Ντηπάρτμεντ και των αξιωματούχων του Πενταγώνου! Οι πρώτοι —αναφέρονται σχετικά— υποστηρίζουν ότι «δεν θα επέλθει η συντέλεια του κόσμου» αν η βάση του Ελληνικού μεταφερθεί από την Αθήνα στην Κρήτη (όπως θα ήθελε, ενδεχομένως η ελληνική κυβέρνηση...), ενώ οι αξιωματούχοι του Πενταγώνου παραμένουν άτεγκτοι στην άποψή τους ότι η βάση του Ελληνικού «πρέπει να παραμείνει στη θέση της».

ΑΛΛΑ ΥΠΑΡΧΕΙ και το Κυπριακό όπως υπάρχουν «ανησυχίες» των Αμερικανών οι οποίοι σημειώνουν τη «βραδύτητα» (;) του

ΦΟΒΑΜΑΙ!
ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ
ΠΑΣ Μ' ΑΜΕΡΙΚΑΝΟ...

ΑΜΑ ΕΧΕΙΣ ΠΑΕΙ
ΜΕ ΤΟΥΡΚΟ
ΜΗ ΦΟΒΑΣΑΙ ΤΙΠΟΤΑ!..

προέδρου Γ. Βασιλείου, ο οποίος όχι μόνο «δεν έσπευσε να αξιοποιήσει το θετικό κλίμα του Νταβός», αλλά, αντιθέτως, διαμήνυσε, τόσο στην Ουάσιγκτον, όσο και στα Ηνωμένα Έθνη, ότι δεν θα ήθελε τη δημοσιοποίηση οποιασδήποτε νέας πρωτοβουλίας, για τη λύση του Κυπριακού, πριν από την επίσκεψη του Τουργκούτ Οζάλ στην Αθήνα.

Πάντως φαίνεται ότι ένα από τα θέματα που ήλθαν στο προσκήνιο τις μέρες αυτές είναι και το θέμα της «μερικής αποχώρησης» των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων από την Κύπρο, μέχρι την επίτευξη οριστικής συμφωνίας. Η Άγκυρα πιστεύει ότι το θέμα αυτό θα μπορούσε να συνδυασθεί με το τέταρτο χρηματοδοτικό πρωτόκολλο ΕΟΚ - Τουρκίας, αλλά ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Ρουμπάτης, κατέστησε σαφές, την εβδομάδα αυτή, ότι η εξαγγελία ενός χρονοδιαγράμματος για την αποχώρηση του τουρκικών στρατευμάτων από το νησί, δεν συνιστά επαρκή λόγο για να αρθούν οι γνωστές ελληνικές επιφυλάξεις απέναντι στο πρωτόκολλο. «Το χρονοδιάγραμμα», είπε, «θα πρέπει να ολοκληρωθεί».

ΣΤΟ ΙΔΙΟ πνεύμα (ιδού και μια σύμπτωση!) κινήθηκε, όμως, και ο αρχηγός της Νέας Δημοκρατίας Κ. Μητσοτάκης. Θα πρέπει ειπε, μέχρι τις 15 Ιουνίου να γίνουν βήματα προς τα εμπρός στις ελληνοτουρκικές σχέσεις και στο Κυπριακό. Αλλά τέτοιο βήμα —πρόσθεσε— δεν μπορεί να είναι η απομάκρυνση ορισμένων μόνο τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο, διότι η κατοχή θα συνεχίζεται.

ΠΟΙΕΣ όμως δυνάμεις —14 χρόνια μετά το πρώτο και δεύτερο Αττίλα— επιμένουν ακόμα στη συνέχιση της τουρκικής κατοχής στην Κύπρο; Και αν οι ΗΠΑ υποστηρίζουν με τόσο πάθος, την ολοσχερή αποχώρηση των σοβιετικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν, κατά ποια λογική μιλούν για «μερική» (μόνο) αποχώρηση των τουρκικών κατοχικών στρατευμάτων από την Κύπρο;

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα η ζωή προχωρεί... Και μην ξεχάσετε ότι το «Άγιον φως», φέτος, δεν θα προέλθει από τον μακαριώτατο κ. Σεραφείμ, αλλά από τον Πανάγιο Τάφο. Καλό Πάσχα!

ΑΝΤΩΝΩΡ

ΤΕΤΑΡΤΗ, 23.3.88

Τον αριθμό των **εισακτέων** στα ΑΕΙ (23.020) και ΤΕΙ (19.150) ανακοίνωσε ο κ. Τρίσης. Τον αριθμό των «κομμένων» θα τον μάθουμε τον Σεπτέμβριο.

Η ΕΟΚ απέκτησε και 13ο μέλος: το ΚΚΕ που αντικαθιστά το σύνθημα «Όχι στην ΕΟΚ» με το «ναι μεν αλλά» και θεωρεί πλέον μόνο το ΝΑΤΟ ως **συνδικάτο**.

Άσχημη στιγμή πάντως διάλεξε να το κάνει διότι η Κομισιόν προτείνει **πάγωμα** των τιμών των αγροτικών προϊόντων.

Πάντα χωρίς **τρόλεϋ** η Αθήνα. Σήμερα χωρίς **ταξί**, χωρίς γιατρούς του ΙΚΑ, και οι «φίλιπποι» χωρίς **ιππόδρομο**, λόγω απεργίας 2.500 εκτάκτων που θέλουν, παραδόξως, να γίνουν **μόνιμοι**. Μόνο εγώ δουλεύω σ' αυτόν τον τόπο;

Χάρis στο χάρτη που μας άφησε η ΑΒ ανακαλύψαμε το **μαύρο κουτί** στο Λυκαβηττό· μαζί με ένα σημείωμα:

«ΠΡΟΣΟΧΗ ΑΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΘΕΙ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ, ΘΑ ΕΚΡΑΓΕΙ, ΘΑ ΑΝΟΙΞΕΙ ΜΟΝΟ ΤΟΥ ΣΤΙΣ 25 ΜΑΡΤΙΟΥ».

Προφανώς κάποιο διάγγελμα για την **Εθνική Γιορτή** θα έχει.

Στις **29 Μαΐου** θα συναντηθούν **Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ** στη Μόσχα. Βρήκαν τη γούρικη ημέρα κι αυτοί.

Αναβολή της δίκης του αστυφύλακα **Μελίστα** που σκότωσε στη διαδήλωση του Πολυτεχνείου το 1985 τον δεκαπεντάχρονο **Μιχάλη Καλτζά**. Έχουμε καιρό.

Φτηνά θα είναι τα **ακριβά αυτοκίνητα** νέας τεχνολογίας που δεν θα ρυπαίνουν, δηλώσε

Ο κ. Μητσοτάκης καταθετεί στεφάνο στη Λίστα.

ο κ. Κουλουμπής και μας **κούφανε**.

17 αυτοκίνητα και **120 μοτοσυκλέτες**, καινούρια όλα, έκαψαν άγνωστοι στο **Ηράκλειο**: τυπική αντίδραση εραστή ο οποίος σκοτώνει την **ερωμένη** που δεν μπορεί να αποκτήσει.

ΠΕΜΠΤΗ, 24.3.88

Εκτάκτως κυκλοφορεί σήμερα ο

Η ελληνοτουρκική επιτροπή συνεδριάζει. Δεξιά, οι Τούρκοι πίνουν ελληνικό καφέ. Αριστερά οι Έλληνες πίνουν τούρκικο καφεδάκι.

Ημεροδότης με όλο το παρασκήνιο για την αθώωση της **Λάρισας**. Τα ανταγωνιστικά έντυπα «**Αντί**» και «**Ποντίκι**» κάνουν το ίδιο, **αλλ' εις μάτην**.

Πρωθυπουργός και **κόμματα** έσπευσαν να δώσουν από σήμερα στη δημοσιότητα τα **μηνύματα** για την **25η Μαρτίου**. Μόνο ο κ. Σαρτζετάκης κρατά την παράδοση - και δεν φοβάται τον **ανταγωνισμό** της Α.Β.

Αντιπαρέλαση, πίσω από την **επίσημη παρέλαση** των σχολείων έκαναν οι μαθητές των κατειλημμένων **Τεχνικών Λυκείων**.

Ανεβλαβής λέγεται ο τυχερός του **Εθνικού Λαχείου** που κέρδισε **100 εκατ.**

Να κάψει **ευρωβουλευτή** προσπάθησε Ελληνίδα διπλωματικός υπάλληλος στις Βρυξέλλες. Λέγεται ότι πρόκειται για μέλος του ΚΚΕ που δεν ενημερώθηκε για την **αλλαγή γραμμής**.

«Φιλική συνάντηση» **Παπανδρέου - Θεοδωράκη** στο **Καστρί**. Πότε έγιναν φίλοι αυτοί οι δυο και δεν το μάθαμε;

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 25.3.88

...Γυρίσαμε από την **παρέλαση** και καθήσαμε όλοι γύρω από το **μαύρο κουτί**. Καπνίζαμε σιωπηλοί περιμένοντας. Στις 12 ακριβώς υπόκωφος κρότος ακούστηκε: το **μαύρο κουτί** άνοιξε και τα γραφεία μας γέμισαν μεθυστικούς καπνούς. Πριν προλάβουμε να φωνάξουμε «**φωτιά**», θεϊκή φωνή έκλεισε τα στόματά μας: «**Δεν είμαι το Πνεύμα του Νταβός, ούτε των Χριστουγέννων... Είμαι η Μάρα, χιλιάδες χρόνια κλεισμένη σε αυτή τη φυλακή. Δούλη σου από εδώ και πέρα Ημεροδότης**». Κι αμέσως μαγική μελωδία μας τύλιξε:

Να ζήσεις **Ημεροδότη** και χρόνια πολλά
μεγάλος να γίνεις
με δόντια γερά.
Παντού να σκορπίζεις
τα νέα της μέρας
και όλοι να λένε:
«**Τι γράφει, το τέρας!**».

Ω, την καλή μας, τη λατρευτή Α.Β.! Μόνο αυτή θυμήθηκε πως σήμερα ο **Ημεροδότης** έχει τα γενέθλιά του, κλείνει έναν **ολόκληρο χρόνο ζωής**. Κανείς άλλος δεν τηλεφώνησε, δεν έστειλε λουλούδια. Άπιστοι, **ανέραστοι**, αγνώμονες **αναγνώστες**... Γιατί να κοπιάζουμε για σας; Δεν το αξίζετε. Θα **κλείσουμε** λοιπόν. Δεν θα

Ξαναδιαβάσετε **Ημεροδότη**. Υπάρχουν άλλωστε τόσες **απομιμήσεις**: παρηγορηθείτε με αυτές. Εμείς, μέχρι εδώ **αντέξαμε**...

Μέχρι να σκεφθούμε όλα αυτά, ο μεθυστικός καπνός πήρε ανθρώπινη μορφή για να χαθεί αμέσως. **Μάρα, Μάρα** άρκεσε αυτή η στιγμή: ποτέ δεν θα σε ξεχάσουμε...

ΣΑΒΒΑΤΟ, 26.3.88

Σήμερα δεν χρειάστηκε να πάω στη Λαϊκή της **Καλλιδρομίου**. Πρωί - πρωί έξω από τα γραφεία βρήκα καλάθια γεμάτα λαχταριστά φρούτα και λαχανικά. Μακρινή Α.Β., διάλεξε το τέλειο **θηλυκό πνεύμα** να μας στείλει.

Κι ήρθε κι αυτό το **γράμμα** από τον Ν. Μεγγρέλη, έναν από τους **ημεροδείκτες** του Α' Προγράμματος, που επιβεβαίωσε την άποψή μας ότι εγώ **περισεύω**:

Αγαπητέ **Ημεροδότη**,
Διάβασα το πόνημά σου στο (προ) τελευταίο τεύχος του «**Αντί**» και ειλικρινά έμεινα έκπληκτος. Κι αυτό για δυο λόγους:

Πρώτον γιατί διαπίστωσα ότι είσαι **φοβερά ζηλιάρης**.

Δεύτερον διότι είσαι τουλάχιστον **ανενημέρωτος** περί τα **ραδιοφωνικά**. Διότι πως αλλιώς να εξηγήσω ότι εμένα και τον **Μιχάλη Κυριακίδη** που γράφουμε και εκφωνούμε τον **ΗΜΕΡΟΔΕΙΚΤΗ** δυο φορές την εβδομάδα στο Α' πρόγραμμα, μας έκανες γένους **θηλυκού** και μας κατηγόρησες **επιπλέον** και ως «**ανορθόγραφους**». Έλεος...

Φιλικά
Νίκος Μεγγρέλης

Τέτοια **ζήλεια** επειδή ενδιαφέρθηκα μόνο για τις **κυρίες**, δεν θα τον βοηθήσει να πάει εμπρός...

Οι Έλληνες **τρέχουν** στα **πρατήρια** **βενζίνης** να «**φουλάρουν**» εν όψει της απεργίας των **βενζινοπωλών** και μετά **τρέχουν** στις **εθνικές οδούς** και **σκοτώνονται**. **21** τα θύματα της **τρίημερης εξόδου** μέχρι σήμερα.

Διαψεύδουν το Ε.Γ. του ΠΑΣΟΚ και ο **κυβερνητικός εκπρόσωπος** δημοσιεύματα περί **ανασχηματισμού**. Γι' αυτό **πληρώνονται**.

Ο **δικός σας** ο **Δουκάκης** έχασε στις προκριματικές του **Μίτσιγκαν**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 27.3.88

Οι **κοιναγορίτες** μας έκλεψαν **μία ώρα** από τη ζωή μας σήμερα,

αναγκάζοντάς μας να βάλουμε τα ρολόγια **μία ώρα εμπρός**. Μέχρι και το ΚΚΕ **ακολούθησε** —κι αν δεν μας την γυρίσουν πίσω με την **φθινοπωρινή ισημερία**;

Σεισάχθεια αγροτικών και κτηνοτροφικών χρεών υποσχέθηκε ο κ. **Μητσοτάκης** με αφορμή το **Κιλελέρ** στα **Τρίκαλα**.

Σε ηλικία **81** ετών πέθανε ο δημοσιογράφος και θεατρικός συγγραφέας **Αλέκος Λιδωρίκης**. Μόνο **37** ετών είναι ο **Κυριάκος Σιδηρόπουλος**, μέλος της Κ.Ε. της ΕΑΡ, καθηγητής στη Μ.Ε., που τραυματίστηκε **σοβαρά** στη **Συγγρού**: οδηγούσε τη **μηχανή** του χωρίς **κράνος**...

Σταματάνε τις προσπάθειες **διάσπασης** του **δακτυλίου** και αποδέχονται τα **μονά - ζυγά** οι **ταξιτζήδες**. Αθηναίοι, **αγρυπνείτε**: μπορεί να **ξαναδοκιμάσουν** και να **βρουν** την **κερκόπορτα**.

Τους **28** έφθασαν τελικά οι **νεκροί της τριήμερης εξόδου**.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 28.3.88

Αν έχετε **φορτηγό Ι.Χ.** μέχρι τρισημίσι τόνους με αριθμό **κυκλοφορίας ΑΒ7501** ως **ΑΒ8700** πρέπει να περάσετε από τα **ΚΤΕΟ**. Καλού - κακού, βάλτε **φωτιστικό πετρέλαιο** αντί για **ντίζελ**. Έχετε άλλωστε τη **δικαιολογία** ότι **απεργούν** τα **βενζινάδικα**.

Παρα λίγο να πούμε τη **βενζίνη**. **βενζι...**

Ο υπουργός **Εξωτερικών** τη Δ. Γερμανίας κ. **Γκένσερ** **αφχθη** στην Αθήνα για να γίνει **πίτιμος διδάκτωρ** της **Πατρίδας**. Ενώ εγώ **έφτυσα αίμα** για ένα **απλό πτυχίο**.

Μήνυμα του κ. **Παπανδρέου** μεταφέρει στην **Πόλη** ο κ. **Μ** **κης**, όπου ταξιδεύει **επικεφλής** της **επιτροπής ελληνικο-τουρκικής φιλίας**. Το **δικαιούται**, αφού υπήρξε **νταβοτζής** πριν το **Νταβός**.

Είκοσι Τούρκοι επιχειρηματίες συμμετέχουν σε **οικονομικό συνέδριο** εν Αθήναις. Εξαιτών, ο κ. **Τάρα** πρότείνει την **δρυσή ελληνοτουρκικής πολιμικής βιομηχανίας** - ώστε να **μπορέσουν** οι δυο χώρες να **ατιμετωπίσουν** από κοινού την **πεκατικότητα της Κύπρου**.

Θύελλα στο **Περιστερί** όπου **15 δημοτικοί σύμβουλοι** το **ΚΚΕ** κατηγορούν για **οικονομικές ατασθαλίες** τον **αρχηγό** τους και **σύντροφο** τους **δρ**

μαρχο κ. Φωλόπουλο.

Σφυγμομέτρηση που δημοσιεύει το περιοδικό «Χρόνος» φέρνει πρώτη τη ΝΔ με 36% και ανακηρύσσει πλέον δημοφιλή πολιτικό τον κ. Καραμανλή με 66%. Ο χρόνος θα δείξει τι σημαίνουν αυτά.

Για τη Βουδαπέστη αναχώρησε ο κ. Φλωράκης με το Περιστέρι θα ασχολείται τώρα;

Συνάντηση κυρ-Μέντιου με τη Διαπαρταξιακή Επιτροπή που προετοιμάζει το συνέδριο της ΓΣΕΕ. Ως υποδηλούσα διαφωνία ερμηνεύεται η απουσία του κ. Γεννηματά ενώ στην πραγματικότητα εκείνη την ώρα ο άνθρωπος είχε ιδιαίτερο μάθημα για να περάσει τις εξετάσεις και να πάρει πτυχίο αριστερού.

Αφίχθη ο υπουργός Εξωτερικών της Περσίας κ. Βελαγιατί. Τι θέλει αυτός εδώ στα καλά καθούμενα;

ΤΡΙΤΗ, 29.3.88

Το θέμα της συμμετοχής των συνταξιούχων απειλεί να τινάξει στον αέρα το 24ο συνέδριο της ΓΣΕΕ. Η ΕΣΑΚ τους θέλει, η ΠΑΣΚΕ όχι· ο κ. Γεννηματάς τους θέλει, ο κυρ-Μέντιος όχι· οι γιοί τους θέλουν, οι νύφες όχι. Ταλαιπωρη τρίτη ηλικία.

Ο κ. Μητσοτάκης κάλεσε τους βουλευτές της ΝΔ να ψηφίσουν αύριο για το σταυρό κατά συνειδήσιν. Δεσμεύθηκε κατά τον *ιδιον* τρόπο να αποφασίσει κι ο *ιδιος* για το ποιοι θα μπουκ στην λίστα.

Νέα δίκη Τόμπρα - «Ελεύτερου Τύπου» μετά από μήνυση του πρώτου για συκοφαντική δυσφήμιση από το δεύτερο. Μονότονο κατάντησε.

Διέγραψε δημοτικό σύμβουλο της παράταξης του ο δήμαρχος Πειραιώς κ. Ανδριανόπουλος. Το πάθημα του Φωλόπουλου, μάθημα για όλους.

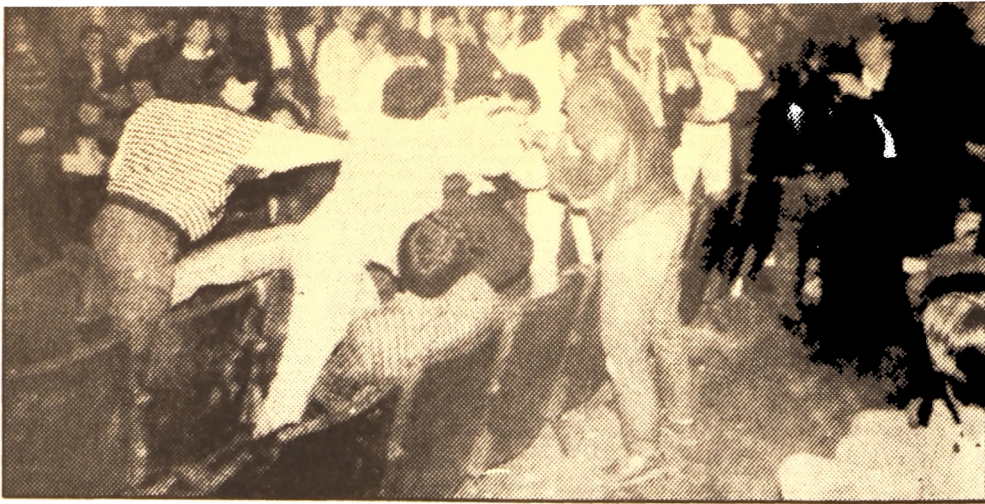
Ανεμοστρόβιλος γκρέμισε εργοστάσιο στη Νεμέα. Οι τσιμεντόλιθοι που πετάχθηκαν παραλίγο να λιώσουν το γνωστό λέοντα και τον Ηρακλή, που πάλευαν λίγο πιο πέρα.

Συστάσεις περί της οικονομικής πολιτικής έκαμε προς την κυβέρνηση ο κ. Κήλυ απευθυνόμενος στο ίδιο συνέδριο που μίλησε χθες ο πρωθυπουργός. Λέτε να τον δούμε στη θέση του κ. Ρουμελιώτη;

Με τον κ. Οζάλ συναντήθηκε ο κ. Μίκης στην Άγκυρα. Μετά είδε τον κ. Γκιλμάζ, τον κ. Ντεμιρέλ, τον κ. Ινονού. Μόνο τους φυλακισμένους και βασανιζόμενους Κουτλού και Σαργκίν δεν κατάφερε να συναντήσει.

Κατά δυο μήνες μειώθηκε, σε νέα δίκη, η πεντάμηνη φυλάιση του στρατιώτη Γ. Κρητικιά που είχε αποκαλέσει το στρατό «γκέτο».

Συναντήσεις Νάτα - Γκορπατσόφ στη Μόσχα Φλωράκη Καντάρ στη Βουδαπέστη. Στο Κονέκτικατ των ΗΠΑ ο δικός μας Δουκάκης κέρδισε τις προκριματικές.

Στο Πανσπουδαστικό, οι παραταξείς ανταλλάσσουν πειστικά επιχειρήματα.

...Η δική μου Μάρα ήρθε αργά το βράδυ που έγραφα τούτον τον τελευταίο Ημερολόγητη. Με πήγε στο Λυκαβηττό, στον τόπο που την έκρυψε για μένα η ΑΒ. Χάζευε τη φωτισμένη Αθήνα, με ρωτούσε τι είναι αυτό, τι είναι το άλλο. Εγώ της εξηγούσα. «Δεν μου αξίζει αυτή η πόλη», είπε στο τέλος. «Τελείωσε αυτή την άθλια δουλειά να φύγουμε».

ΤΕΤΑΡΤΗ, 30.3.88

Πορεία στο Μέγαρο Μαξίμου έκαναν οι δήμαρχοι της Αττικής αλλά ο κ. Παπανδρέου δεν τους δέχτηκε.

Μπορεί εσείς να με αγνοήσατε αλλά ο κ. Οζάλ μετείχε στην εορτή που, με κάποια καθυστέρηση, οργάνωσε σήμερα προς τιμήν μου ο εν Άγκυρα Έλλην πρέσβης κ. Μακρής! Έχουν δικιο η Μάρα και ο κ. Μίκης· θα πάω να ζήσω στη γειτόνα χώρα.

Εν Αθήναις πάντως άρχισε να συνεδριάζει η ελληνοτουρκική υποεπιτροπή η οποία συζητά περί ασκήσεων και πτήσεων στο Αιγαίο. Ευγενικά, οι Τούρκοι ζήτησαν ελληνικό καφέ και οι Έλληνες τούρκικο. Για δείπνο οι Έλληνες επέμεναν να πάνε στο Τουρκολίμανο, ενώ οι Τούρκοι ήθελαν το Μικρολίμανο.

Ανεστάλη η απεργία των βενζινοπωλών. Ευτυχώς, γιατί κοντεύαμε να μείνουμε χωρίς κοκτέιλ Μολότωφ.

Τη σύσταση διακομματικής Επιτροπής για το Έιτζ ζήτησε η ΝΔ.

Άρχισε το 14ο Πανσπουδαστικό Συνέδριο. Συνθήματα που ακούστηκαν:

Από την ΔΑΠ: Ελλάδα, Κύπρος, Παλαιστίνη κανένα κομμούνι δεν θα μείνει.

Από την ΠΑΣΠ: Δώστε στις Δαπίτισσες αντισυλληπτικά, γέμισαν τα ιδρύματα με σπαστικά παιδιά.

Προτάσεις για την αλλαγή της Αθήνας παρουσίασε σήμερα ο κ. Έμπερτ στο Χίλτον. Μάταια: η Μάρα γύρισε απογοητευμένη: «Μόνο ένας χοντρός θα μπορούσε να κάνει τέτοιες προτάσεις. Αυτή η πόλη θέλει γκρέμισμα και χτίσιμο από την αρχή».

ΠΕΜΠΤΗ, 31.3.88

Χαμός: Γυρίζει ο κ. Μίκης από την Τουρκία και κατ' ευθείαν στο Καστρί. Ο κ. Αντρέας τον δέχεται με ανοιχτές αγκάλες· ο κ. Μίκης δηλώνει ότι ίσως χρησιμοποιήσει τον κ. Αντρέα ως μπουζούκι στην ορχήστρα του, ο κ. Αντρέας δηλώνει ότι ίσως χρησιμοποιήσει τον κ.

Μίκη ως υπουργό.

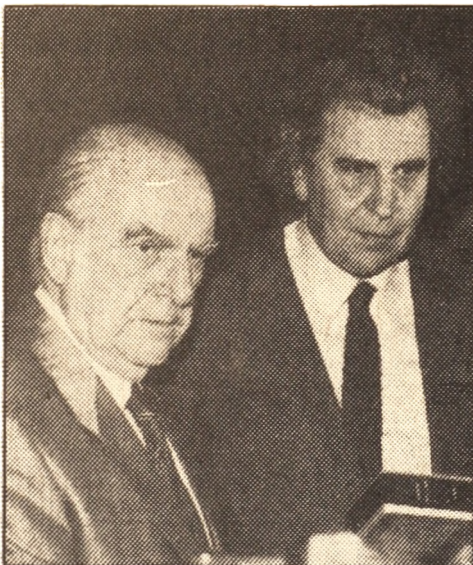
Συνέντευξη Τύπου της ΕΑΡ κατά την οποία οι κ. Κύρκος και Τούντας προτείνουν διάλογο με τη λοιπή αριστερά. Και γιατί δεν τα λένε οι δυό τους;

Λιγότερα από τα μισά μοναστήρια έστειλαν εξουσιοδοτήσεις στον κ. Σεραφείμ ώστε να υλοποιηθεί το προ(ικο)σύμφωνο Εκκλησίας - Πολιτείας. Σε αυτές τις περιπτώσεις ο γάμος δεν γίνεται.

Ανακοινώθηκε το πρόγραμμα των εξετάσεων για τα ΑΕΙ. Κουράγιο οι μελετώντες.

Συζήτηση περί λίστας και σταυρού στη Βουλή. ΝΔ, ΔΗΑΝΑ, ΕΑΡ — με το σταυρό στο χέρι. ΠΑΣΟΚ, αντιπροτάσσει λίστες. ΚΚΕ, κάνει πως δεν καταλαβαίνει.

Μήνυση κατά των 15 συμ-

Το διδυμο της επιτυχίας: οι πρώτοι νταβοτζήδες της χώρας.

βούλων που τον κατηγορούν υπέβαλε ο κ. Φωλόπουλος, αμέσως μόλις τελείωσε η πορεία του προς το Μαξίμου.

Να επεκταθεί στη θάλασσα το αεροδρόμιο του Ελληνικού και να μην πάει στα Σπάτα, ζητούν ορισμένοι εξαλλοι Σπαταναίοι. Οι λογικότεροι προτείνουν να επεκταθεί ως την Ομόνοια.

Διευκολύνθηκαν από τους αστυνομικούς οι επιθέσεις κατά της Κολιτσοπούλου, όταν δικαζόταν, παραδέχεται ο εισαγγελέας - αλλά προτείνει την απαλλαγή τους. Διότι το έκαναν από «κακή διάθεση» και όχι από «δόλο». Αυτό έλειπε: να αποδεχθεί ο εισαγγελέας το δόλο και να ταυτιστεί με όσους φωνάζουν μπάτσοι, χοίροι, δολοφόνοι.

Αλλά και η οικογένεια Τσάτσου απηλλάγη με βούλευμα από όλες τις κατηγορίες που τη βάρυναν. Γενναιόδωρη ελληνική δικαιοσύνη.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 1.4.88

Ουφ, Πρωταπριλιά, επιτέλους. Λίγες ημέρες μένουν και ησυχάζετε από μένα.

Ανακοινώνεται το πόρισμα της Εξεταστικής Επιτροπής, για τις υποκλοπές. Όπως αναμενόταν, μόνο η επάρατος δεξιά επιδιδόταν σε αυτό το σπορ. Διαφωνεί ο Αντ. Μπριλάκης, τελευταίος εναπομείνας αντιπολιτευόμενος στην Επιτροπή, αλλά ποιος τον ακούει;

Μήλα και πορτοκάλια εκσφενδονίζονται στο Πανσπουδαστικό, καρέκλες σπάνε - η ΔΑΠ αποχωρεί κατηγορώντας ως «ξεφτιλισμένα» το συνέδριο και την Αριστερά. Οι εργατοπατέρες είναι ευγενέστεροι από τους φοιτητοπατέρες: ΠΑΣΚΕ και ΔΑΚΕ αποχωρούν από το συνέδριο του ΕΚΑ απλώς βρίζοντας. Και στις δυο περιπτώσεις ευθύνονται οι συνταξιούχοι.

Άσχημα νέα. Σύμφωνα με την έγκυρη «Μοντ» πρόσφατες έρευνες στο Παρίσι απέδειξαν ότι ο αρσενικός υιός του Έιτζ μπορεί και διαπερνά τα πλαστικά κι έτσι ούτε τα προφυλακτικά προφυλάσσουν. Μην πετάτε άδικα τα λεφτά σας και μην ταλαιπωρείστε. Τουλάχιστον να πάτε ευχαριστημένοι.

«Από το 1922 προδίδει η Δεξιά» δηλώνει ο κ. Μίκης, πλειοδοτώντας έναντι του κυρ-Μέντιου που δεν πάει πίσω από το 1965.

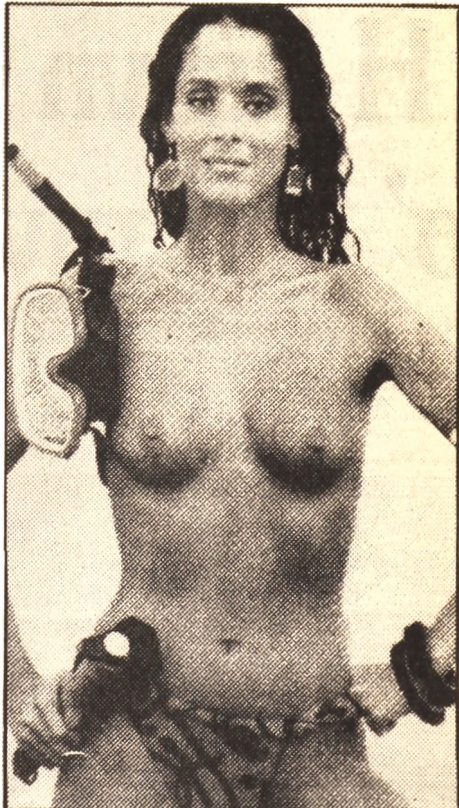
Ούτε ένα, ούτε δύο, ούτε τρία: Πέντε ολόκληρα βιβλία για την περεστρόικα εκδίδει η θυγατρική του Περισσού «Σύγχρονη Εποχή». Είπανε στη γριά...

ΣΑΒΒΑΤΟ, 2.4.88

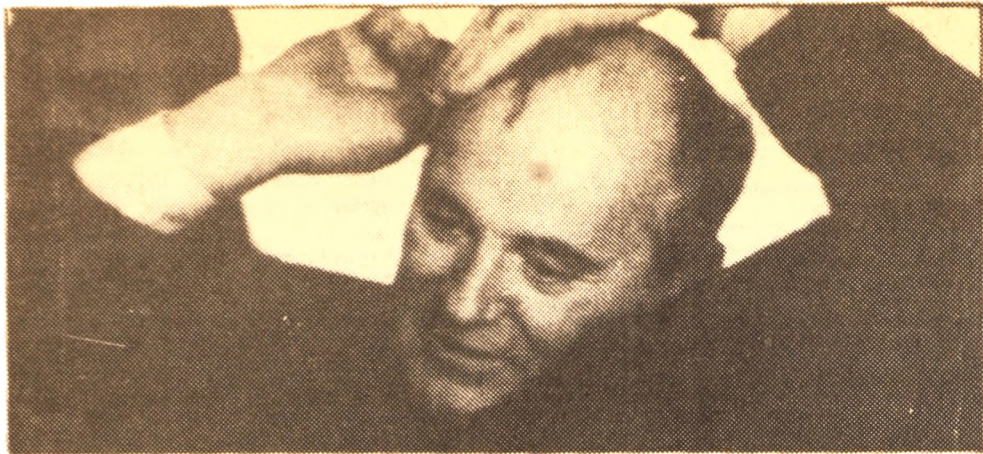
Εξηγώ στη Μάρα πως για μένα η λαϊκή της Καλλιδρομίου δεν είναι αγγαρεία. Κι έτσι μπόρεσα να χαζέψω τις αγγινάρες, τις πανάκριβες τομάτες, τα σκαλάκια που ανεβαίνουν στο Στρέφι. Πήρα και χαλβά και ελιές - αρχίζει Μεγαλοβδόμαδο.

Πανσέληνος σήμερα. Πιστός σε παλιές συνήθειες την πήγα στην

Η στιγμιαία συσσωμάτωση της Μάρας — χωρίς τα γυαλιά της...

Ακρόπολη μήπως κι αλλάξει γνώμη για την Αθήνα. Κλειστή. Σπίτι λοιπόν. Κάθεται στο μπαλκόνι και χαζεύει. Έτσι νομίζω τουλάχιστον. Πρώτος

Περεστρόικα θα πει να χτενίζονται κι οι φαλακροί.

σεισμός, 3,5 Ρίχτερ. Δεύτερος σεισμός, 4,0 Ρίχτερ. Τρίτος σεισμός, 4,6 Ρίχτερ. Τέταρτος σεισμός 5,0 Ρίχτερ. Η Αθήνα τρέμει, η Μάρα τρέμει, η Σελήνη σβύνει. Είναι εξαντλημένη. «Δεν πρόλαβα, την άλλη φορά όμως θα τα καταφέρω». Θεέ μου... Μάρα τι θες να κάνεις; Επιτέλους, να τελειώσει αυτός ο Ημεροδότης να φύγουμε, να γλιτώσει η Αθήνα.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ, 3.4.88

Οι ανόητοι Κάθολικοί τα μπερδεύαν και γιορτάζουν σήμερα το Πάσχα!

Πρασινοκόκκινη επέτειος του Κιλελέρ σήμερα. Χαμαιλέων έχει καταντήσει αυτό το χωριό. Το βράδυ στη Λάρισα ο κ. Παπανδρέου αποδεικνύει ότι η δική του σεισάχθεια είναι καλύτερη από αυτήν του κ. Μητσοτάκη.

Η Ιερά Πόλις του Μεσολογίου από τη δική της πλευρά υ-

Οι τραβεστί εγκαινιάζουν την προεκλογική περίοδο - ειλικρινέστεροι όλων όπως πάντα.

ποδέχεται τους κ. Σαρτζετάκη και Μητσοτάκη, οίτινες εισβάλλουν στην πόλη για να γιορτάσουν την Έξοδο.

Επειδή Κιλελέρ και Μεσολόγγι έχουν έντονη προεκλογική ατμόσφαιρα, οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας κινητοποιούνται. Η τραβεστί Αλόμα, αλωνίζει επί τρικύκλου την Αθήνα ζητώντας την ψήφο μας.

Πέθανε σήμερα ο Κυριάκος Σιδηρόπουλος που είχε τραυματιστεί σοβαρά την περασμένη Κυριακή. Καλό ταξίδι...

Καταπονημένη από τη χθεσινή της προσπάθεια η Μάρα κοιμάται όλη τη μέρα σήμερα. Τι θα μας ξημερώσει αύριο;

ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ, 4.4.88

Οι σεισμολόγοι τα έχουν χαμένα και οι σημερινές εφημερί-

δες γράφουν σωρό κουταμάρες για το πού οφείλονται οι προχθεσinoί σεισμοί.

Επιτέλους! μετά τα όσα τόσο καιρό τώρα γράφαμε η αστυνομία κατάφερε να ανακαλύψει μέρος από τη συλλογή του Ιόλα.

Βίαιη επίθεση του κ. Μητσοτάκη κατά του ΚΚΕ και όλων όσων συμπαράτασσονται με το ΠΑΣΟΚ. Γι' αυτούς που ανοίγουν δρόμο στο ΠΑΣΟΚ με την ανικανότητά τους δεν είπα λέξη. Χρειάζεται όμως και κάποια αυτοκριτική κάπου - κάπου.

Με αεροπλάνο θα μεταφερθεί το Άγιο Φως από τα Ιεροσόλυμα για να διανεμηθεί τα μεσάνυχτα του Σαββάτου στους πιστούς, ανακοίνωσε με υπερηφάνεια η Εξαρχεία του Αγίου Τάφου. Πάντως, αν σβύσει στο δρόμο, υπάρχουν και σπέρτα.

Νέα συνάντηση Παπανδρέου - Θεοδωράκη με την υπόλοιπη επιτροπή Ελληνοτουρκικής φιλίας να κρατά φανάρι αυτή τη φορά - και να προσπαθεί να συμμαζέψει τα ασυμμάζευτα.

Ακριβαίνουν μέχρι και 100% τα διόδια στις εθνικές οδούς από 1ης Ιουνίου. Από δω και πέρα κυκλοφορείτε μόνο με τα ιδιωτικά σας αεροπλάνα - συμφέρει περισσότερο.

ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ, 5.4.88

Τελικά οι βενζινοπώλες κέρδισαν: θα πάρουν τρία δις από τον προϋπολογισμό. Δεν θα τα βγάλουμε από την τσέπη που πληρώνουμε τη βενζίνη αλλά από αυτήν που πληρώνουμε φόρους.

Δυο ακόμη φαντάροι αυτοκτόνησαν. Ανοιξιάτικα. Και στον Κορυδαλλό, αυτοκτονεί ανήλικος. Εξέγερση των κρατουμένων. Αν το παράδειγμά τους το ακολουθήσουν και οι φαντάροι, δεν βλέπω το κοινωνικοοικονομικό μας καθεστώς να βγάζει την Άνοιξη.

Η Μακαμπί κέρδισε 87-82, ο Άρης θριάμβευσε με 82-87 αλλά δεν θα πάει στον τελικό.

Η Μάρα όμως επιμένει: «Κανείς δεν σε διαβάζει, κανείς δεν σε προσέχει, η Αθήνα είναι άθλια - και δύσκολο να την γκρεμίσεις».

Ποιος μπορεί να αντισταθεί σε μια μάγισσα, σ' ένα πνεύμα που, κουβαλά χιλιάδες χρόνια σοφίας; Αχάριστοι αναγνώστες, σκληροί ανταγωνιστές, αγαπητοί συνάδελφοι, κακούργα κοινωνία ο Ημεροδότης τα έφαγε τα ψωμιά του.

Σας αποχαιρετά για πάντα.

Ο ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ

ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ

Η ΦΩΝΗ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΤΟΥΣ

- Η «έγκριτη» ΑΥΡΙΑΝΗ δημοσίευσε στο φύλλο 1 23/3/88, το σχόλιο που ακολουθεί:

ΕΙΝΑΙ στιγμές που στην κυβέρνηση αξίζει το παράσημο της ανοιχτής παλάμης. Είναι τόσο η μεγαθυμία της και η άφεση αμαρτιών που δίνει, που ούτε για Πάπας δεν θα έκανε. Πρόσφατα έγινε ολόκληρο θέμα, κατηγορήθηκε ευθέως ο ίδιος ο πρωθυπουργός για... μίζες μ' ένα δημοσίευμα του... αριστερού «Αντί» γύρω από την αγορά των γαλλικών πυρηνικών «Μάτζικ» στην οποία μπλεγμένος φερόταν ο Λούθαρς. Συντάκτης του δημοσιεύματος, κάποιος Β. Ζήσης. Προχθές, ανακάλυψα, διαβάζοντας την ανταπόκριση από τη Γαλλία όπου έγινε η παράδοση του πρώτου «Μιράζ» στην Πολεμική μας Αεροπορία, ότι εργάζεται στο Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων το οποίο μάλιστα και τον έστειλε στη Γαλλία για να παρευρεθεί στην τελετή, λες και ήταν κοσμοϊστορικό γεγονός, και δεν μπορούσε να την καλύψει ο μόνιμος ανταποκριτής του ΑΠΕ στο Παρίσι! Με λεφτά του Δημοσίου βρίζουν τον πρωθυπουργό. Τι άλλο να πεις; Κι από πάνω, οι κουλτουριάρηδες της Αριστεράς τάχουν με τον πρωθυπουργό γιατί δεν τους... πρόσεξε.

- Και η απάντηση του συντάκτη μας Β. Ζήση:

Δεν θα ασχοληθώ με όσα γράφει η έγκριτη εφημερίδα την «μεγαλοθυμία» της κυβέρνησης που μου... επιτρέπει ως συντάκτη του Αθηναϊκού Πρακτορείου Ειδήσεων, ...«βρίζω τον πρωθυπουργό, με χρήματα του δημοσίου. Αρμόδιοι να απαντήσουν είναι η κυβέρνηση —και συγκριμένα η Γενική Γραμματεία Τύπου— και η Ένωση Συντακτών.

Θέλω να σημειώσω μόνο ότι το δημοσίευμα της «Αυριανής» αποτελεί στην ουσία προειδοποίηση προς όσους συναδέλφους εργάζονται στα κρατικά μέσα ενημέρωσης, πιμένουν να είναι δημοσιογράφοι και να γράφουν κατά συνείδηση και όχι καθ' υπαγόρευση ή σύμφωνα με τις επιθυμίες της εξουσίας.

Κατά τα άλλα η «Αυριανή» πάλι δεν είναι καλά πληρω-

Τα εν οίκω εν δήμω

Η «ρήξη» των 15 δημοτικών συμβούλων - στελεχών του ΚΚΕ με τον «ιστορικό» δήμαρχο Περιστερίου Δ. Φωλόπου- φέρνουν στην επιφάνεια σειρά στοι- ων από τον «μικρόκοσμο» της πολιτι- ς του ΚΚΕ, που ξεπερνούν τις γνωστές λωστε εδώ και αρκετά χρόνια στα ηγε- ά στελέχη του Περισσού, καταγγελίες «κακή διαχείριση στο Δήμο».

Μέχρι τις πρόσφατες δημοτικές εκλο- και λίγο μετά όλα αυτά είχαν μείνει ο «ψυγείο» και ξαφνικά ανακαλύπτο- ι και πάλι για να ζητηθεί η ίθαρση».

Από το ρεπορτάζ όλων σχεδόν των ε- ιερίδων προκύπτει ότι ο κομματικός ιανισμός προωθεί για αντικαταστάτη ο «ιστορικού» δημάρχου τον παραιτη- τα και καταγγέλλοντα μαζί με τους λους δημοτικούς συμβούλους αντιδή- ρχο Κυρ. Κερανσουλή. Όταν ο κ. Φω- τουλος αποφασίζει να μην τους έχει ο πολύ κοντά του, οι τελευταίοι αντι- ούν και επανέρχονται με τα όσα είχαν ταγγελθεί από το 1979-80 με έκθεση ο Π.Γ. της ΚΕ του ΚΚΕ, μόνο που τώρα δημοσιοποιούν.

Απέναντι λοιπόν στον «ιστορικό» δή- ρχο, που έχει δημιουργήσει έναν μηχαν- μό —όπως και πολλοί άλλοι τοπικοί

άρχοντες— για να διατηρεί και ανανεώ- νει την επιρροή του στους δημότες και ε- φαρμόζει μια πολιτική με όλα τα χαρα- κτηριστικά της «παραδοσιακής δημαρ- χιακής», εμφανίζεται και λειτουργεί εν- τός της ίδιας πολιτικής και ένας άλλος μηχανισμός διαδοχής, αυτός του δημάρ- χου. Μέσα στον ίδιο «μικρόκοσμο» της ί- δίας πολιτικής —γνώστης και συμπράτ- των σε αυτές τις σχέσεις, συνενεργός και βοηθός στην αναπαραγωγή τους— δεν διαμορφώνει ούτε άλλη πολιτική, ούτε στηρίζει διαφορετικές σχέσεις του δήμου —ως τοπική εξουσία— με την κοινωνία. Απλώς εντάσσεται και «κλείνεται» στα όρια της υπάρχουσας δημοτικής πολιτι- κής.

Και αντί να διαμορφώσει, ως δημοτική πολιτική διαφορετικές σχέσεις με την κοινωνία, αναπαράγει τις γνωστές πρα- κτικές των κλειστών λειτουργιών του δή- μου προσπαθώντας να επιβληθεί δια μέ- σου του κομματικού μηχανισμού. Το α- ποτέλεσμα είναι να παραμένει αγκυλωμέ- νος στο «μικρόκοσμο» αυτής της πολιτι- κής σε έναν «αγώνα» δημιουργίας συσχε- τισμών δυνάμεων για την ίδια τοπική ε- ξουσία, τις ίδιες σχέσεις Δήμου - δημο- τών, τις ίδιες λειτουργίες, μόνο που οι κα- τέχοντες την εξουσία δεν θα είναι «οπορ- τουνιστές», αλλά «καθαρά επαναστά-

τες». Ευτυχώς η κοινωνική αριστερά δεν δημιουργείται με την κατασκευή «μικρο- κυβερνήσεων».

Οι «αμαρτίες» του Πανσπουδαστικού

Κανέναν βέβαια από τους συμμετέχοντες στις εργασίες του 14ου Πανσπουδαστι- κού Συνεδρίου δεν τιμά το γεγονός των αντεγκλήσεων, των επεισοδίων και των βαρύτατων εκφράσεων —που έφθασαν στη «μάχη» των πορτοκαλιών— οι ο- ποίες εκτοξεύθηκαν μεταξύ των συνέ- δρων - φοιτητών, οι οποίοι εκπροσωπούν τις φοιτητικές παρατάξεις. Ούτε βέβαια δικαιολογείται τόσοσ «εκνευρισμός» από την παράταξη της Δεξιάς, τη ΔΑΠ, να α- ποχωρήσει χαρακτηρίζοντας «ξεφτιλι- σμένο το συνέδριο» και «ξεφτιλισμένη την Αριστερά», όταν κανείς από τους συνέ- δρους δεν αναφέρθηκε με τέτοιες εκφρά- σεις γι' αυτή την παράταξη από την Αρι- στερά. (Όταν το ΑΝΤΙ πήγε στο τυπογρα- φείο δεν έγινε γνωστό αν επανήλθε, αν και το ΚΣ της ΕΦΕΕ άφησε ανοικτή τη δυ- νατότητα εξεύρεσης «φόρμουλας» για να επανέλθει).

Όμως η αντιμετώπιση αυτών των επει- σοδίων ως το δείγμα του «ύστατου εκφυ- λισμού» μοιάζει να είναι υποκριτική, ό- ταν σε τέτοια ή αντίστοιχα δείγματα «εκ- φυλισμού» σε άλλους χώρους πρωταγω-

ΔΥΣΤΥΧΩΣ... ΘΑ ΑΚΡΙΒΥΝΟΥΜΕ

Αντιμετωπίσαμε τα πρόστιμα με χιούμορ· αντέξαμε την αύξη- ση της τιμής των τσιγάρων γενναία, δεν υπολογίσαμε τη στα- θεροποιητική πολιτική, υποφέραμε το «ναι πόλεμο», αλλά ο «μη-πόλεμος» μας βρίσκει απροετοίμαστους. Είμαστε υποχρε- ωμένοι, δυστυχώς, να υποχωρήσουμε για να καταλάβουμε ό- μως καλύτερες θέσεις στο μονοπάτι του «μη πολέμου», απέ- ναντί στην επίθεση του μόνιμου «εχθρού» μας: την αύξηση της τιμής των συντελεστών, που καθορίζουν το κόστος του ΑΝΤΙ α- πό την έκδοσή του, δηλαδή τις γενικές αυξήσεις και —κυρίως— στο χαρτί, και τα υπόλοιπα έξοδα έκδοσης του πε- ριοδικού.

Η προηγούμενη αύξηση της τιμής του ΑΝΤΙ έγινε πριν δυο χρόνια στις 28 Μαρτίου 1986. Σε αυτά τα δυο χρόνια το γενικό κόστος αυξήθηκε κατά πολύ, αλλά παρόλα αυτά διατηρήσαμε στη σταθερή τιμή των 100 δρχ. την τιμή πώλησης του περιοδι- κού. Ακολουθήσαμε και ακολουθούμε την ίδια ισορροπία, που χαρακτηρίζεται από την απουσία επιχειρηματικού κέρδους.

Είμαστε υποχρεωμένοι όμως τώρα να αυξήσουμε την τιμή του περιοδικού. Από το μεθεπόμενο τεύχος το ΑΝΤΙ θα πουλιέ- ται 150 δραχμές.

Όπως πάντα στις περιπτώσεις που αυξάνει η τιμή του περιο-

ημένη και έχασε την... είδηση. Στη Γαλλία πήγα ως σκεκλημένος της «Ντασσώ» και όχι ως απεσταλμένος Α.Π.Ε. Φιλοξενήθηκα στο ξενοδοχείο Concorde Lafay- και η «Ντασσώ» αποπειράθηκε να με ...δωροδοκήσει ένα πλαστικό ρολόι, αποδεικνύοντας έτσι, όπως έγρα- στην «Ελευθεροτυπία» και ο συνάδελφος Σπύρος Κα- ζαφέρης, ότι τις πληροφορίες μας για τον κ. Λούβαρη «τις έδωσαν οι Γάλλοι».

Αποδεικνύεται λοιπόν, ότι είμαι «άνθρωπος» των Γαλ- και όχι των Αμερικανών, όπως έγραφε η «Αυριανή» 25.10.87. Θα έπρεπε συνεπώς να προσέχει περισσότε- τις πληροφορίες του ο ανωνυμος αρθρογράφος του ΠΑ- ς, συγγνώμη της «Αυριανής».

Β. Ζήσης

δικού οι συνδρομητές μας μπορούν να ανανεώσουν με τις πα- λιές τιμές τη συνδρομή τους. Ισχύει και τώρα η προσφορά μας. Οι τιμές των συνδρομών θα μείνουν οι ίδιες μέχρι το τέλος Α- πριλίου. Όσοι λοιπόν, από τους παλιούς συνδρομητές και όσοι νέοι συνδρομητές θέλουν να επωφεληθούν μπορούν να αντα- ποκριθούν άμεσα. Αυτό είναι καλό για το ΑΝΤΙ, αλλά πιστεύου- με και για τους ίδιους.

ΓΡΑΦΙΚΟΤΗΤΕΣ

Δήμιος
Πρωθυπουργός
Λευτέρης, τω
Ολο και
ακούγεται.
Μετά τη

Ο Λούβαρης πνίγηκε ... στις αγκαλιές των υπουργών!

Την τιμητική του αί-
χε ο Γ. Λούβαρης.

ΑΓΚΑΛΙΕΣ και φιλά με πολλούς υπουργούς (πρώην και νυν) είχε ο φίλος του Πρωθυπουργού Γ. Λούβαρης, όταν τους συνάντησε σε χορό που διοργάνωσε εβδομαδιαίο έντυπο προχτές το βράδυ. Όλοι τον υποδέχονταν με ανοιχτές αγκάλες. Και ποιον δεν φίλησε: Γ. Δροσογιάννη, Γ. Κατσιφάρα, Β. Γιαννόπουλο, Αγ. Κουτσόγιωργα, Π. Ρουμελιώτη, Μιλτ. Παπαϊωάννου κ.ά. Ο τελευταίος πάντως προτίμησε να καθήσει δίπλα από παλιό ποδοσφαιριστή, που εργάστηκε στην εταιρεία των Τσάτσων, με τον οποίο και συζη-

τούσε συνέχεια.

Αντίθετα ο κ. Λούβαρης, αν και υπήρξε στέλεχος των Τσάτσων, δεν κάθησε κοντά του, αλλά σε άλλο τραπέζι, γυρνώντας του την πλάτη.

Οπωσδήποτε, στην κεφάτη εμφάνιση του κ. Λούβαρη τίποτα δεν θύμιζε τις τελευταίες στενοχώριες του: Οτι πρόσφατα παραιτήθηκε από πρόεδρος του ΓΓΚΟ μετά από δημοσιεύματα για ανάμειξη του έστω και ως μεταφρασστή στην αγορά μαχητικών αεροπλάνων.

Μ.Τ.

Η είδηση δημοσιεύτηκε στο ΕΘΝΟΣ της 29.2.88 αλλά είναι πάντα επίκαιρη.

Πώς να σχολιάσουμε άραγε, το δημοσίευμα αυτό του «Εθνους»; Τι να πούμε; Ότι οι εν λόγω υπουργοί και στελέχη του ΠΑΣΟΚ δεν έχουν μνήμη; Ή ότι έχει εκλείψει εντελώς η αιδώς από αυτόν τον τόπο, όταν υπουργοί εναγκαλιζονται δημοσίως τον πρωταγωνιστή του μεγαλύτερου σκανδάλου των τελευταίων χρόνων;

Θα πούμε μόνο αυτό: Για εμάς οι εκδηλώσεις λατρείας των κ. υπουργών προς το πρόσωπο του κ. Λούβαρη δεν προσομοιάζουν προς την παραβολή της επιστροφής του «ασώτου υιού». Αποτελούν, αντίθετα ένα ακόμα δείγμα αλλαζονείας και περιφρόνησης προς το κοινό αίσθημα.

Κατά τα άλλα μένουν αναπάντητα τα ερωτήματα που συνοδεύουν την ανάμειξη του στενού φίλου του πρωθυπουργού στην «αγορά του αιώνα» (βλέπε και τη συζήτηση στη Βουλή στις 22.3.88).

- Γιατί η κυβέρνηση επέλεξε με προσωπική ευθύνη του πρωθυπουργού να αγοράσει δυο τύπους αεροσκαφών, τα Mirage 2.000 και τα F-16 προκαλώντας μια επιπλέον επιβάρυνση 600 εκατομμυρίων δολαρίων, τη στιγμή που το Ανώτατο Αεροπορικό Συμβούλιο είχε ταχθεί υπέρ της αγοράς ενός μόνον τύπου αεροσκάφους;
- Γιατί ανεμίσθη ο κ. Λούβαρης στην αγορά των πυραύλων για τα Mirage, τους Magic και πού πήγε η προμήθεια που δικαιούται να πάρει με το περίφημο telex;
- Τι γίνεται με την κοροϊδία των «όφσετς», στην οποία έχουμε αναφερθεί κατά καιρούς;
- Πώς δικαιολογείται το γεγονός ότι η Ελλάδα αγόρασε τα Mirage στην τιμή των 40,5 εκατομμυρίων δολαρίων το ένα, ενώ η «Ντασώ», τα πρόσφερε στην Ελβετία στην τιμή των 22,5 εκατομμυρίων δολαρίων;

Αλλά για όλα αυτά το ΑΝΤΙ θα επανέλθει με νέα και πιο αποκαλυπτικά στοιχεία, για τις «μίζες» από τις πωλήσεις όπλων στο ΠΑΣΟΚ και τις δραστηριότητες του «Ομίλου Τσάτσου», όπου ως γνωστόν εργάστηκε, αν δεν εργάζεται ακόμα, ο κ. Λούβαρης. Προς το παρόν είπαμε να περάσουν αυτές οι Άγιες ημέρες.

νιστούν «καθώς πρέπει». Δηλαδή, βουλευτές, αρχηγοί κομμάτων, ακόμη και ο πρωθυπουργός και ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης, όπως έγινε πρόσφατα στη Βουλή στη συζήτηση για τα ελληνοτουρκικά, και όχι οι συνεχιστές του «ενδόξου φοιτητικού κινήματος» και δεν ασκείται η ίδια κριτική. Μάλλον τα στιχάκια, τα συνθήματα και άλλα που ακούστηκαν στο Πανσπουδαστικό συνέδριο είναι «πταίσματα» μπροστά σε άλλους χαρακτηρισμούς, όπως «προδότης», «εθνικός μειοδότης» και άλλα που ακούγονται στις αίθουσες του Κοινοβουλίου και μεταδίδονται από ραδιοφώνου και τηλεοράσεως.

Στα πρώτα μάλιστα μπορεί να διακριθεί και χιούμορ, αν δεν υπήρχαν τα στοιχεία του κληρονομημένου κομματικού πατριωτισμού, που κάνει τις κομματικές οργανώσεις της νεολαίας να είναι ή να φαίνονται περισσότερο γηραιαίες από τους «μπαμπάδες» ή τους «παπούδες» των, των κομμάτων.

Αυτό δεν σημαίνει ότι υπερασπιζόμαστε τα επεισόδια στο Πανσπουδαστικό. Δεν μπορούμε όμως ούτε να υπερασπιστούμε κριτικές για «εκφυλισμό», ούτε «νουθεσίες», όταν δεν γίνονται και σε άλλα βουλευόμενα σώματα της κοινωνικής και πολιτικής ζωής, στα οποία συμβαίνουν και εκεί παρόμοια γεγονότα αλλά σε ένα κλίμα «καθωσπρεπισμού» και ψευτικής τελικά συζήτησης.

Το φοιτητικό κίνημα βεβαίως και δεν είναι σήμερα όπως στο παρελθόν. Ούτε θα μπορούσε άλλωστε να ήταν. Βεβαίως τα επεισόδια δεν κράτησαν σε ένα επίπεδο τις εργασίες του Πανσπουδαστικού, και ούτε αποτελούν τα όσα έγιναν πολιτικά μέσα αντιπαράθεσης. Οι αιτίες όμως ούτε ξεκινούν ούτε πηγάζουν από τους φοιτητές. Ιδού λοιπόν η Ρόδος, ιδού και το πήδημα, για όσους από τους μεγάλους και «αναμάρτητους», «διαρρηγνυσουν τα ιμάτιά τους» για το «κατάντημα» των φοιτητών και της νεολαίας.

Οριστικά αδώς οι Τσάτσοι

(«Ελευθεροτυπία» 1.4.88)

Όχι δεν ήταν πρωταπριλιάτικο αστείο. Η οικογένεια Τσάτσου απαλλάχθηκε από τις κατηγορίες σε βαθμό κακουργήματος, για απάτη σε βάρος της ΑΓΕΤ «Ηρακλής» και του δημοσίου και για λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος. Η απόφαση του Συμβουλίου Εφετών είναι τελεσίδικη και επιδέχεται μό-

νον αναίρεση στον Άρειο Πάγο.

Δεν θα σχολιάσουμε την απόφαση του δικαστηρίου. Θα θυμίσουμε μόνο, όσα γράψαμε στις 23.10.87 (τχ. 358).

«Φεύγοντας από την ΑΓΕΤ ο κ. Λούβαρης άρχισε να συνεργάζεται με την ΚΕΣΤΡΕΛ και τις άλλες εταιρείες όπλων της οικογένειας Τσάτσου. Εκείνη την εποχή αρχίζει να εμφανίζεται συχνότερα δημοσίως με τον κ. Α. Παπανδρέου.....

Όσο οι σχέσεις του κ. Λούβαρη με τον κ. Α. Παπανδρέου δυναμώνουν, οι σχέσεις του πρωθυπουργού με τον κ. Γ. Αρσένη εξασθενούν. Άνθρωποι του Καστριού ισχυρίζονται ότι ένας από τους λόγους για τους οποίους «ο τσάρος της οικονομίας αποκεφαλίστηκε» ήταν και η στάση του στο θέμα της ΑΓΕΤ. Έγκυρη πηγή μας δήλωσε, εξάλλου, ότι ο κ. Παπανδρέου «δεν ξαναμίλησε» στον κ. Αρσένη από τότε που τα δευτεροβάθμια δικαστήρια ανέτρεψαν

προηγούμενη πρωτοβάθμια απόφαση και αποφάσισαν να συνεχισθεί η δίωξη των Τσάτσων (1985). Μετά το 1985, άλλωστε, παρατηρείται μια «σαφής κάμψη της σκληρότητας», της κυβέρνησης προς την οικογένεια Τσάτσου. Όλα, λοιπόν, άρχισαν να παίζονται τότε. Προσθέτουμε ότι σήμερα η υπόθεση «Τσάτσων - ΑΓΕΤ» έχει «παγώσει» και μάλιστα κάποιος εισαγγελέας ζήτησε να αρθεί η απαγόρευση εξόδου από την Ελλάδα που ισχύει ακόμα για τον Γ.Α. Τσάτσο. Και η πιστή στον πρωθυπουργό πηγή πάσης «ελευθεροτυπίας» ΑΥΡΙΑΝΗ έχει από καιρό τώρα αντικαταστήσει τα εξάλλα πρωτοσέλιδά της για «αποκεφαλισμό» των Τσάτσων, με κραυγαλέα σιωπή».

Τέλος καλό, όλα καλά λοιπόν! Αλλά θα μπορούσαν να τα είχαν ρυθμίσει εξ αρχής. Είχαμε τόσο κουραστεί με κείνα τα πρωτοσέλιδα...

Στην παγίδα του «νόμου»

Στο δρόμο για το τυπογραφείο βρισκόταν το ΑΝΤΙ όταν έγινε γνωστή η αυτοκτονία του 19χρονου Γ. Κατέργη στις φυλακές ανηλίκων όπου κρατούνταν υπόδικος. Η στάση των συγκρατούμενων του κινητοποίησε τις αστυνομικές δυνάμεις, που έσπευσαν να αποκαταστήσουν την «τάξη» των φυλακών.

Δεν μας είναι γνωστά τα ακριβή αίτια, που οδήγησαν τον νεαρό Γ. Κατέργη στην τραγική πράξη. Ούτε τις συνθήκες οι οποίες τον οδήγησαν εκεί. Όμως αυτή η αυτοκτονία φέρνει στην επιφάνεια ολόκληρο το σαθρό οικοδόμημα του σωφρονιστικού συστήματος και της διαδικασίας για την κοινωνική επανένταξη που δημιούργησε η κοινωνία μας.

Η φυλακή για έναν 19χρονο δεν είναι μόνο στέρηση της ελευθερίας, ούτε «τιμωρία» για τις χαρακτηριζόμενες ως «παράνομες» πράξεις του.

Οι ιθύνοντες μέχρι τώρα αποφεύγοντας να αντιμετωπίσουν με άλλους τρόπους τέτοιους θεσμούς αναπαράγουν μεθόδους μιας σκληρής κοινωνικής απομόνωσης με τραγικά αδιέξοδα και χωρίς ουσιαστικά αποτελέσματα. Ποιος όμως ποτέ σκέφθηκε τα αδιέξοδα του 19χρονου Γ. Κατέργη;

Επιτροπή πολιτών για τα εθνικά θέματα

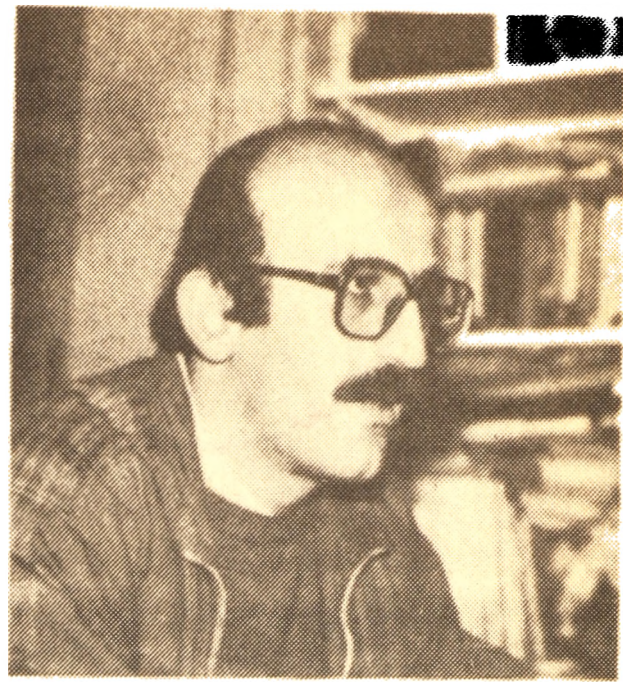
Με αυτή την επωνυμία πενήντα πολίτες συγκρότησαν μια επιτροπή, χωρίς αντιπολιτευτικά ή συμπολιτευτικά κίνητρα όπως τονίζεται στη διακήρυξή της, με στόχο «να αναλάβει πρωτοβουλίες μελέτης, πληροφόρησης, αλλά και πίεσης προς κάθε κατεύθυνση για την ενεργοποίηση των ιδίων των πολιτών μέσα από τη γνώση και την ενημέρωση, στην κατεύθυνση επίλυσης των προβλημάτων που δημιουργεί η τουρκική επεκτατική πολιτική».

Στη διακήρυξη τονίζεται ότι η αποκατάσταση της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας, η απαλλαγή της από τα τουρκικά στρατεύματα κατο-

Έφυγε ο Κ. Σιδηρόπουλος, 37 χρονών, μαχητής της Αριστεράς από τα φοιτητικά του χρόνια. Σπούδασε στην Ιταλία, καταδικασμένος ερήμην από το Στρατοδικείο της χούντας, όπου πρωτοστάτησε στις αντιδικτατορικές εκδηλώσεις του φοιτητικού Συλλόγου στο Καμερίνο. Το Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα τον ανακήρυξε το 1977 επίτιμο μέλος του.

Επέστρεψε στην Ελλάδα μετά την πτώση της χούντας και συνέχισε τη πολιτική του δραστηριότητα μέσα από το χώρο των καθηγητών πρωτοστατώντας στην ίδρυση της Συνδικαλιστικής Κίνησης Εκπαιδευτικών «Δημήτρης Γληνός». Στέλεχος του «Ρήγα Φεραίου» στη δικτατορία και στη συνέχεια του ΚΚΕ ε.σ. εκλέχθηκε στην ΚΕ της ΕΑΡ στο ιδρυτικό της συνέδριο. Ακούραστος, καρτερικός, πάντα με το χαμόγελο, και με σκέψη τολμηρή ο Κυριάκος, φίλος καλός για το ΑΝΤΙ μας πρόσφερε πάντα τη βοήθειά του σε δύσκολες και καλές στιγμές. Έφυγε φορτωμένος οράματα και όνειρα.

ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΣΙΔΗΡΟΠΟΥΛΟΣ

χής και από τους Τούρκους εποίκους, η διακρίβωση της τύχης των αγνοουμένων, και η κατοχύρωση για όλους τους πολίτες των βασικών ελευθεριών στα πλαίσια ενός ενιαίου ανεξάρτητου και αδέσμευτου κράτους, αποτελεί απαραίτητο όρο για την απαρχή οποιασδήποτε ελληνοτουρκικής προσέγγισης. Όλα αυτά, συνεχίζει η διακήρυξη, δεν είναι δυνατόν να μπουκ στο «ράφι», ούτε είναι δυνατό να διασφαλιστεί μια σταθερή, ειρηνική συμβίωση μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, εάν δεν γίνουν σεβαστοί οι κανόνες του Διεθνούς Δικαίου και το ισχύον νομικό καθεστώς που καθορίζει τα σύνορα των δύο χωρών.

Η επιτροπή διευκρινίζει ότι όλοι όσοι την αποτελούν μετέχουν ως πολίτες και εκφράζουν εαυτούς και μόνο και η κομματική ιδιότητα ορισμένων δεν πρέπει να χρησιμοποιείται. Πρώτη εκδήλωση της επιτροπής θα είναι η διοργάνωση το Μάιο, μιας ανοικτής συζήτησης στην Πάντειο

για όλο το πλέγμα των ελληνο-τουρκικών σχέσεων και το Κυπριακό.

Στην επιτροπή, μεταξύ άλλων μετέχουν οι: Λ. Αξελός, συγγραφέας. Ν. Βουλέλης, δημοσιογράφος. Χριστόδ. Γιαλουρίδης, πανεπιστημιακός. Μ. Καβουριάρης, πανεπιστημιακός. Κ. Καλλιγιάς, δημοσιογράφος. Γ. Κοντογιώργης, πρόεδρος Παντείου. Φ. Κουβέλης, πρόεδρος ΔΣΑ. Ν. Κωνσταντόπουλος, δικηγόρος. Αλίκη Γιαννοπούλου-Μαραγκοπούλου, πανεπιστημιακός. Δ. Ματαφιάς, αντιστράτηγος ε.α. Α. Μπίστης, δημοσιογράφος. Αλ. Ξύδης, πρέσβης Αλ. Ρήγος, πανεπιστημιακός. Δ. Τζουβάνος, γεωπόνος. Ανδρ. Φραγκιάς, μηχανικός. Μ. Χαραλαμπίδης, μέλος Επιτροπής Διεθνούς Ένωσης για τα δικαιώματα των λαών. Ορ. Χατζηβασιλείου, πρώην πρόεδρος ΓΣΕΕ και Κ. Ψυχοπαίδης, πανεπιστημιακός.

Η επιτροπή είναι ανοιχτή για όσες και όσους συμφωνούν με τους στόχους της.

Ο ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΔΕΙΠΝΟΣ ΝΠΟ Γ.Σ. ΝΤΑ ΒΙΝΤΣΙ

ΜΑΤΙ ΜΑΣ
ΚΑΝΕΙ ΟΡΕ ΟΖΑΛ
Ο ΘΟΔΩΡΑΚΗΣ;
...ΜΑΓΙΑ;

ΟΧΙ ΒΡΕ ΠΑΙΔΙΑ...
ΑΠΛΟΣ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΓΝΩΣΤΟ
ΚΟΜΠΛΕΞ ΤΩΝ ΒΑΡΒΑΡΩΝ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΙΣ ΤΕΧΝΕΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.

5.4.88

ΙΩΑΝΝΟΥ

ΤΟΥ ΓΙΩΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

ΕΝΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ ΓΙΑ ΤΟ ΝΤΑΒΟΣ

Όταν οι μπατζανάκηδες διαμορφώνουν την εξωτερική πολιτική.

ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΙΚΟ

Ο Τζεμ Ντούνα, στενός φίλος και συνεργάτης του Τούρκου πρωθυπουργού κ. Τουργκούτ Οζάλ, είναι γνωστός στους τακτικούς αναγνώστες του ημερήσιου Τύπου ως «ο αρχιτέκτονας του Νταβός». Πάντα στο πλευρό του φίλου του, πρωταγωνίστησε στην ελληνοτουρκική προσέγγιση, στο Νταβός και τις Βρυξέλλες και τελευταία μάθαμε ότι προήχθηκε από σύμβουλος του κ. Οζάλ σε γενικό διευθυντή της τουρκικής ΕΡΤ (της TRT). Πώς όμως ο κ. Ντούνα πέτυχε την προσέγγιση Παπανδρέου-Οζάλ;

Σύμφωνα με το τουρκικό περιοδικό «Προς το 2000», από το οποίο αναδημοσιεύουμε αυτές τις πληροφορίες. Ο κ. Τζεμ Ντούνα που έχει μακρινή συγγένεια με Έλληνες της Κωνσταντινούπολης, παντρεύτηκε την κόρη μιας «λεβαντινικής» οικογένειας της «Βασιλεύουσας», ονόματι Τζένιφερ. Ο πατέρας της Τζένιφερ εργαζόταν στο βρετανικό προξενείο της Πόλης.

Εκείνη την εποχή (1969) ο κ. Τζεμ Ντούνα εργαζόταν στο υπουργείο Εξωτερικών, αλλά μόλις παντρεύτηκε αναγκάστηκε να παραιτηθεί, επειδή η γυναίκα του ήταν ξένης καταγωγής. Αργότερα, όμως, η Τζένιφερ έγινε Μουσουλμάνα, άλλαξε το όνομά της σε Νούλιφερ, και έτσι ο Τζεμ μπόρεσε να επιστρέψει στο υπουργείο. Στο σημείο αυτό το τουρκικό περιοδικό υπαινίσσεται κάποια «κομπίνα», αλλά αυτό ενδιαφέρει περισσότερο τον κ. Οζάλ.

Την ίδια πάντα εποχή μια εξαδέλφη της Τζένιφερ - Νούλιφερ σπούδαζε στην Αμερική, όπου γνώρισε έναν Έλληνα, ονόματι Ιωαννίδη και άγνωστων —για το ΑΝΤΙ τουλάχιστον— λοιπών στοιχείων.

Οι δύο νέοι αγαπήθηκαν και μέχρις εδώ η ιστορία είναι οικογενειακή, ρομαντική και περιπαθής, —δεν μας αφορά. Τα πολιτικά ενδιαφέροντα ακολουθούν:

● Ο κ. Ιωαννίδης είναι στενότερος φίλος του κ. Γιώργου Α. Παπανδρέου που τότε σπούδαζε κι αυτός στην Αμερική. Η φιλική τους σχέση συνεχίστηκε και όταν οι δύο νέοι επέστρεψαν στην Αθήνα, και όπως γράφει το τουρκικό περιοδικό, αν ο Ιωαννίδης δεν πήγαινε μια μέρα στη σπίτι των Παπανδρέου, θα πήγαινε την επομένη.

Έτσι αναπτύχθηκε στενότερη φιλι-

Η οικογένεια Ντούνα

κή σχέση και μεταξύ του πατρός Παπανδρέου και του κ. Ιωαννίδη, σε τέτοιο βαθμό μάλιστα που αργότερα, στο Νταβός, ο προηγούμενος πρέσβης στην Τουρκία κ. Κωνσταντόπουλος είχε εκλάβει τον κ. Ιωαννίδη ως εκπρόσωπο του Έλληνα πρωθυπουργού. προς μεγάλη λύπη, φυσικά, του κ. Ρουμπάτη.

Η διπλωματία των μπατζανάκηδων ήταν ωστόσο τόσο μυστική που, σύμφωνα πάντα με το τουρκικό περιοδικό, «κανείς δεν πήρε μυρωδιά» τι γινόταν και στα δύο υπουργεία Εξωτερικών, το ελληνικό και το τουρκικό, «είχαν βαθεία μεσάνυχτα». Και από όσα γνωρίζουμε, μάλλον οι πληροφορίες του αληθεύουν.

Ο κ. Ντούνα ήρθε σε επαφή με τον Έλληνα πρωθυπουργό κατά τη διάρκεια ενός από τα πολλά ταξίδια που έκανε στην Αθήνα, φιλοξενούμενος του φίλου του κ. Ιωαννίδη.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό στοιχείο της μυστικότητας με την οποία αναπτύχθηκαν μέσω του κ. Ντούνα οι σχέσεις του κ. Παπανδρέου με τον κ. Οζάλ είναι και το εξής:

● Στο Νταβός η πρώτη συνάντηση των δύο πρωθυπουργών ήταν προγραμματισμένη να γίνει στο Δημαρχείο της πόλης. Τουλάχιστον, έτσι νόμιζε ο οργανωτής της «φιέστας» κ. Schwab (Σουάμπ). Προς μεγάλη έκπληξή του, όμως, οι δύο πρωθυπουργοί συναντήθηκαν και τα είπαν προηγουμένως και μετά στο Δημαρχείο προσποιήθηκαν ότι τα έλεγαν για πρώτη φορά.

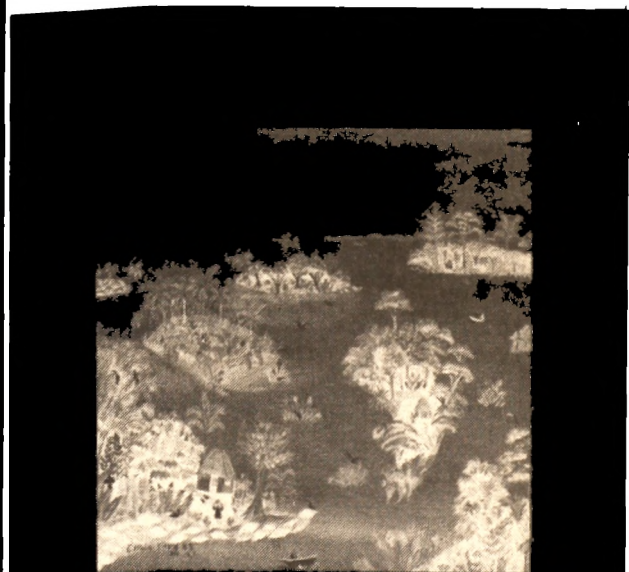
Μπατζανακοδουλειές δηλαδή σύμφωνα με τις καλύτερες ανατολίτικες παραδόσεις.

Εκδόσεις «ΓΝΩΣΕΙΣ»

Αθήνα 1987 . ξένη πεζογραφία και ποίηση . 1

49 ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ
ΠΑΒΛΟ ΝΕΡΟΥΔΑ
ΤΟΥ ΕΟΥΛΟΧΙΟ ΣΟΥΑΡΕΣ
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ - ΕΞΗΓΗΤΙΚΑ:
ΔΑΝΑΗ ΣΤΡΑΤΗΓΟΠΟΥΛΟΥ
ΜΕ ΑΦΙΕΡΩΣΗ ΤΟΥ Γ. ΡΙΤΣΟΥ

Χούλιο Κορτάσερ
ΜΠΡΕΝΤΑ ΡΟΤΣΑ
Ποιήματα

Χ. Τρικούπη 22 - 106 79

Αθήνα

τηλ. 3619138 - 3627153

Η ΚΛΑΙΟΥΣΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ

Ο Μίκης και ο κυρ -Αντρέας

του Βασίλη Ζήση

Το είδαμε λοιπόν κι αυτό: ο κ. Μίκης Θεοδωράκης, αυτός του «Καραμανλή ή τανκς», αφού περιπλανήθηκε επ' ολίγον στους διαδρόμους της εν Περισσώ «θεοκρατίας» κι έγινε και βουλευτής αυτού που ο ίδιος αποκαλούσε «δογματικό ΚΚΕ», επανήλθε στις ρίζες του και αποφάνθηκε: «Ό,τι πει ο κυρ Αντρέας».

«Κυρ Αντρέας» είναι φυσικά ο κύριος Ανδρέας Παπανδρέου και το «ό,τι πει» δεν αναφέρεται μόνο στο Νταβός και την ελληνοτουρκική προσέγγιση, αλλά και στα άλλα, την «αλλαγή», το «σοσιαλισμό», τον «πράσινο ήλιο» και το «μέτωπο κατά της δεξιάς». Αυτή η τελευταία ακόμα και με τον κ. Μητσοτάκη ως αρχηγό πανικοβάλλει την «αριστερά», γι' αυτό άλλωστε φροντίζει καθημερινά να σκαλίζει τη μνήμη μας η «Αυριανή».

Κάτω από άλλες συνθήκες δεν θα κάναμε τον κόπο να αναφερθούμε στα όσα κωμικά, έως περιεργα και επικίνδυνα, είχαμε τη δυστυχία να ακούσουμε από το στόμα του γνωστού μουσικοσυνθέτη· όπως εκείνο το περίφημο περί «δικαιώματος της Τουρκίας να εισβάλλει στην Κύπρο» —και φυσικά να σφάξει και να λεηλατήσει— και το άλλο που εξομοιώνει το μειονοτικό πρόβλημα της Δυτικής Θράκης με το Κυπριακό.

Φοβούμαστε, όμως, ότι τα πράγματα είναι πολύ πιο σοβαρά από τη ματαιοδοξία —και την κενοδοξία— κάποιων συνθετών και πολιτικών. Επειδή —πέρα από τις επανορθωτικές δηλώσεις του κ. Ρουμπάτη, που τον είδαμε και στο ρόλο του εκπροσώπου του κ. Θεοδωράκη— μια σειρά ενδείξεις οδηγούν στο συμπέρασμα ότι επιχειρείται η πλήρης αντιστροφή των αξόνων επάνω στους οποίους στηρίχθηκε επί δεκαετίες η ελληνική πολιτική απέναντι στην Τουρκία. Επιχειρείται, επίσης, μια άνευ όρων παράδοση στα κελεύσματα των δύο υπερδυνάμεων.

Για να εξηγούμαστε, όμως, μην παρεξηγηθούμε και μας κατακεραυνώσει ο κ. Ανδρουλάκης του ΚΚΕ ως «τουρκοφάγους»: δεν έχουμε απολύτως κανένα πρόβλημα, όταν ο κ. Θεοδωράκης βγαίνει στην τηλεόραση και διακηρύσσει δημοσίως τις απόψεις του επί των μουσικών και στρατηγικών θεμάτων. Πολίτης αυτής της χώρας είναι, δικαιούται, συνεπώς, να λέει, ό,τι θέλει.

Δικαιούμεθα όμως να διατυπώσουμε δημοσίως τις αντιρρήσεις μας, ως πολίτες, όταν ο κ. Θεοδωράκης λέει αυτά που λέει στο όνομα του κ. Παπανδρέου, ή του εκάστοτε πρωθυπουργεύοντος, όπως έκανε παλιότερα με τον κ. Καραμανλή. Και όταν αυτά που λέει χρησιμοποιούνται από τα κρατικά μέσα ενημέρωσης —χωρίς δηλαδή δυνατότητα αντίλογου— για να καλυφθούν αδιέξοδα, λάθη και ευθύνες και για να παγιδεύσουν.

Και υπάρχει σοβαρό πρόβλημα, όταν οι δηλώσεις του κ. Θεοδωράκη γίνονται τη

Κοντσέρτο σε Μι ελάσσονα

Ο κ. Θεοδωράκης επιστρατεύθηκε και επισκέφθηκε με την επιτροπή του την Άγκυρα —αφού βέβαια προηγουμένως επισκέφθηκε τον κ. Παπανδρέου και συνεννοήθηκε μαζί του— σε μια στιγμή κατά την οποία ο τελευταίος είχε απομονωθεί και —αν και για διαφορετικούς λόγους— βαλλόταν από παντού για το Νταβός. (Βλ. τεύχη 368 και 369 του ΑΝΤΙ).

Επιπλέον, ο κυβερνητικός μηχανισμός —και ιδίως το υπουργείο Εξωτερικών— αιφνιδιασμένος από την 180 μοιρών στροφή του κ. Α. Παπανδρέου, είχε περιπέσει σε μια επικίνδυνη αδράνεια, αποτέλεσμα δυο αντίρροπων δυνάμεων: της προσπάθειας του πρωθυπουργού να περάσει το «πνεύμα του Νταβός» και της μέχρι τώρα πρακτικής του κυβερνητικού μηχανισμού, που κάθε άλλο παρά υπολόγιζε ότι ο «πρωαιώνιος εχθρός» θα γινόταν ξαφνικά «φίλος και σύμμαχος».

Από την άλλη μεριά, η Άγκυρα, προετοιμασμένη όπως ήταν για τη στροφή —εφόσον όπως αποδείχθηκε αυτή την προετοι-

στιγμή που ο μουσικοσυνθέτης επιστρέφει από την Άγκυρα —όπου εκόμισε προσωπικό μήνυμα του Έλληνα πρωθυπουργού και συνομίλησε με τον κ. Οζάλ— και λίγο πριν συναντηθεί με τον κ. Παπανδρέου για να του αναφέρει τις εκτιμήσεις του (!) από αυτήν την επίσκεψη.

Θα επαναλάβουμε, λοιπόν, αυτό που ρώτησε η «Καθημερινή»: «Αν ο κ. Θεοδωράκης είπε αυτά που είπε εδώ, τι μπορεί να είπε στην Τουρκία;».

ΟΤΑΝ ΟΙ ΕΚΔΟΤΕΣ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΗ ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ

Δείγμα αυτής της αντιστροφής και των «νέων» αντιλήψεων αποτελεί και το ενυπόγραφο δημοσίευμα (πράγμα σπάνιο) του εκδότη της «Ελευθεροτυπίας» κ. Χ. Τεγόπουλου, στο φύλλο της 4.3.88. Το δημοσίευμα αυτό χαρακτηρίζει ως ΜΥΘΟΥΣ το θέμα των «αγνοουμένων» και το ότι «οι Τούρκοι αποβιβάστηκαν (Σ.Σ. όχι «εισέβαλλαν») απρόκλητοι στην Κύπρο». Χειροκροτεί, επίσης, τους κ. Παπανδρέου και Θεοδωράκη επειδή «τόλμησαν να καταρρίψουν αυτούς τους δύο καταστρεπτικούς μύθους για τη χώρα μας».

Δεν θα τα σχολιάσουμε όλα αυτά, επειδή δεν επιδέχονται σχολιασμό. Ούτε θα επαναλάβουμε όσα περί του αντιθέτου έθρεψαν τόσα χρόνια τις πεποιθήσεις της κοινής γνώμης, για τους αγνοούμενους, για τις σφαγές των εισβολέων, για τον τουρκικό επεκτατισμό. Θα επισημάνουμε μόνο ότι όλα αυτά λέγονται —και πιθανώς διαπράττονται— σε μια εποχή έντονης κοινωνικής παρακμής, αδιαφορίας και κρίσης. Σε μια εποχή που ο «περιούσιος» λαός έχει αποκλεισθεί παντελώς από το πολιτικό παιχνίδι και παρακολουθεί τα πάντα από την τηλεόραση —κάποτε και από τον Τύπο— αμέτοχος και αδιάφορος. Σε μια εποχή δηλαδή που είναι εύκολο, να περάσουν θέσεις που κάποτε θα προκαλούσαν ως «μειοδοτικές» έντονες τις μαζικές αντιδράσεις.

μασε και την επέβαλε στον κ. Παπανδρέου— κλιμάκωνε σταθερά την επίθεσή της: Δηλώσεις, πρωτοβουλίες, επισκεψεις επισήμων, σεμινάρια για επενδύσεις κ.λ.π.

Έτσι, γρήγορα ο κ. Παπανδρέου καταλόγησε ότι «η Άγκυρα δεν είναι Μητσοτάκης» και συνειδητοποίησε ότι οι εναλλακτικές λύσεις που αντιμετωπίζει είναι μόνο δύο: Ή να συνεχίσει στο «πνεύμα Νταβός» και λόγω της έλλειψης προετοιμασίας να υποπέσει σε θέσεις «μειοδοτικές», ή να εγκαταλείψει τη στροφή με τη δικαιολογία ότι οι Τούρκοι παραμένουν αδιάλλακτοι. Και την μια και στην άλλη περίπτωση το κύρος του θα υφίστατο σοβαρό πλήγμα.

Η επισημοποίηση του Ιανού

Διάλεξε, έτσι, για μια ακόμα φορά, τη μέση οδό, τη «διπλή γλώσσα», που εκφράζεται, για παράδειγμα, στο εξής: από τη μια μεριά ο κ. Παπανδρέου συνεχίζει τα ανοίγματα με τον Οζάλ αλλά από την άλλη κ. Πάγκαλος οχυρώνεται πίσω από τη νοθευτική της ΕΟΚ για να μην βρουν πρακτι-

ΚΑΙ ΟΤΑΝ Ο κ. ΠΑΠΑΔΡΕΟΥ ΞΕΧΝΑΕΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Επειδή, όμως, πίσω από το νεόκοπο «φιλειρηνισμό» του πριν ολίγο «πολεμοχαρούς» κ. Α. Παπανδρέου, εμείς διακρίνουμε «το πνεύμα της Ουάσινγκτον», που μας υπενθύμισε πρόσφατα ο νέος Κύπριος πρόεδρος κ. Γ. Βασιλείου και επειδή πίσω από τον ταυτόσημο «διεθνισμό» του ΚΚΕ διακρίνουμε επίσης το ίδιο «πνεύμα», δηλαδή το «πνεύμα Ρήγκαν - Γκορμπατσόφ», δεν μπορούμε παρά να επισημάνουμε ότι ο άνευ όρων διάλογος με την Τουρκία διαπράττεται σε μια ιστορική στιγμή κατά την οποία:

- Εγκαθιδρύεται στον Κόσμο ένας νέος διπολισμός και οι δυο υπερδυνάμεις επιχειρούν ένα νέο μοίρασμα των σφαιρών επιρροής, από την Καμπότζη, και το Αφγανιστάν, μέχρι τα Βαλκάνια και τη Μέση Ανατολή.

- Επιχειρείται μια νέα «σταθερότητα», με την εξάλειψη όλων των εστιών έντασης, όπως αυτή στην ανατολική Μεσόγειο, μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας ακριβώς για να εξυπηρετηθεί αυτός ο διπολισμός.

Με βάση αυτά τα διεθνή δεδομένα, η φιλειρηνική στροφή του κ. Α. Παπανδρέου προς την Τουρκία δεν είναι παρά μια προσαρμογή στο «πνεύμα των καιρών». Πριν από την προσέγγιση ΗΠΑ - ΕΣΣΔ ο κ. Παπανδρέου μπορούσε «να το παίζει αντιμερικανός» και να απειλεί με ρήξη την νοτιοανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, εκμεταλλευόμενος την αστάθεια στις σχέσεις των δυο υπερδυνάμεων. Σήμερα, που ο Ρήγκαν και ο Γκορμπατσόφ «τα βρήκαν», σπεύδει να επωφεληθεί από το νέο μοίρασμα των χαρτιών στον κόσμο, προσεγγίζοντας τον ισχυρό της περιοχής, την Άγκυρα.

Όλα αυτά θα μπορούσαν να χειροκροτηθούν ως «ρεαλισμός», αν δεν συνδυαζόταν με την πλήρη εγκατάλειψη των αξόνων που στηρίξαν μέχρι τώρα την ελληνική εξωτερική πολιτική. Γιατί, φυσικά, το θέμα δεν είναι το αν θα κάνει κανείς διάλογο με την

Τουρκία, αλλά με τι όρους θα τον κανει.

Ο κ. Παπανδρέου, όμως, πηγαίνει στο διάλογο αυτό με μόνα του όπλα τον κ. Θεοδωράκη και την εγκατάλειψη των «μύθων», των βασικών δηλαδή επιχειρημάτων της Ελλάδας, κατά της Τουρκίας, την εισβολή στην Κύπρο, τους αγνοούμενους και τον επεκτατισμό της. Στη γύμνια, λοιπόν, του «ρεαλισμού» του ταιριάζει μόνο το επίθετο «ενδοτικός».

ΚΑΙ Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ;

Αλλά το θέμα τελικά δεν είναι ούτε ο κ. Θεοδωράκης, ούτε οι ελιγμοί του κ. Α. Παπανδρέου. Ο τελευταίος, αν δεν έβρισκε το μουσικοσυνθέτη θα έβρισκε κάποιον άλλο για να παινίσει τις επί των βαρβάρων νίκες του. Το θέμα είναι η Αριστερά και η ανυπαρξία μιας πολιτικής της στα εθνικά θέματα.

Δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι το δρόμο προς το Νταβός τον άνοιξε η ίδια η Αριστερά, η οποία στην ίδια γραμμή πλεύσης με τη Δεξιά, προέτρεπε τον κ. Παπανδρέου να αρχίσει διάλογο με την Τουρκία, χωρίς όμως να διατυπώνει συγχρόνως και τους άξονες αυτού του διαλόγου, πέραν της νεφελώδους «φιλίας των λαών». Στο πλαίσιο αυτής της κοντόφθαλμης πολιτικής συγκροτήθηκε και η περίφημη επιτροπή «ελληνοτουρκικής φιλίας» του κ. Θεοδωράκη, την οποία μόλις πριν από ένα χρόνο το ΠΑΣΟΚ την εξωβέλιζε στο πυρ το εξώτερον, ενώ σήμερα την εναγκαλίζεται.

Ας μην παραπονείται λοιπόν το ΚΚΕ και ας μην κατηγορεί τον κ. Θεοδωράκη ως θύμα «της γοητείας της εξουσίας». Δική του πολιτική είναι η στροφή του κ. Ανδρέα Παπανδρέου προς την Άγκυρα, δικαιούται συνεπώς ο κ. Θεοδωράκης να πάει με τον πιο «αποτελεσματικό». Ας κρατήσει λοιπόν ο κ. Φλωράκης το ΠΑΣΟΚ στην εξουσία, έτσι «για να μην έρθει η... Δεξιά» και ας περιοριστεί ο ίδιος στο ρόλο του διακοσμητικού στοιχείου. Άλλωστε, τι παράπονο έχει; Και το ΚΚΕ είναι νόμιμο και στις δεξιώ-

κή διέξοδο αυτά τα ανοίγματα (βλ. και προηγούμενο «Αντί»).

Στο ίδιο πνεύμα και ο κ. Γ. Ρουμπάτης που δήλωσε προχθές ότι η Ελλάδα δεν θα άρει την αντίθεσή της για την ύπαρξη του τέταρτου χρηματοδοτικού πρωτόκολλου Τουρκίας - ΕΟΚ αν δεν φύγουν τα τουρκικά στρατεύματα από την Κύπρο.

Η πολιτική αυτή της διπλής γλώσσας επισημοποιήθηκε στο «μίνι ΚΥΣΥΜ» που έγινε την προπερασμένη εβδομάδα στο Καστρί, με την παρουσία του κ. Χαραλαμπίδου, των τριών «υπουργών Εξωτερικών (Παπούλιας, Πάγκαλος, Καψής) του αρχηγού ΓΕΕΘΑ κ. Ν. Κουρή, και του... υπουργού Οικονομικών κ. Π. Ρουμελιώτη. Στη συνεδρίαση αυτή διαπιστώθηκε ότι «το Νταβός δεν προχωρά, όπως περιμέναμε» και ο κ. Παπανδρέου συνέστησε στους υπουργούς του ότι «πρέπει να είναι πιο προσεκτικοί στις προοπτικές του Νταβός». Επισφράγισε, έτσι, ο ίδιος την αποτυχία της μεγαλειώδους πολιτικής του.

Χαρακτηριστική της προχειρότητας, της

έλλειψης προετοιμασίας και των αδιέξοδων είναι και η εξής στιχομυθία: Ρώτησε ο πρωθυπουργός τον κ. Ρουμελιώτη: «Τι πακέτο υπάρχει;», εννοώντας προφανώς την ελληνοτουρκική οικονομική συνεργασία. Και ο κ. Ρουμελιώτης του απάντησε αιφνιδιασμένος... «επιφυλάσσομαι να σας απαντήσω».

«Τι να του έλεγα, άραγε», είπε, αργότερα στους συνεργάτες του ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, «τη στιγμή που η στροφή του μας κατέλαβε εξ απροόπτου;».

Τις ίδιες μέρες έγιναν και δυο γκάλοπ —οι πληροφορίες που τα θέλουν να έγιναν κατά παραγγελία του ΠΑΣΟΚ δεν επιβεβαιώθηκαν— τα οποία απέδειξαν ότι: Πρώτον η δημοτικότητα του κ. Παπανδρέου δεν είχε ανέβει καθόλου μετά το Νταβός, και, δεύτερον, ότι ο κόσμος δεν είναι και πολύ ευχαριστημένος με την προς την Τουρκία στροφή του. Ήρθε έτσι η ώρα του κ. Θεοδωράκη, ως τελευταίου χαρτιού του κ. Παπανδρέου σε μια πολιτική τα «ατού» της οποίας εξαντλήθηκαν γρήγορα.

σεις τον καλούν και στο Καστρί πάει κάθε τόσο.

Τα ίδια πρόσωπα ήταν πάντα, αλλά σε διαφορετικούς ρόλους. Λίγο πριν ο κ. Μίκης αναχωρήσει για την Άγκυρα συνάντησε τον κυρ Αντρέα και χάραξαν μαζί την παρωδία της πολιτικής του Βενιζέλου. Τα ανταλλάγματα είναι ευνόητα: ο κ. Θεοδωράκης και η κλαίουσα αριστερά του θα στηρίξουν εκλογικά τον κ. Παπανδρέου και ο τελευταίος ίσως τον κάνει Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Τουλάχιστον, θα είναι πολύ πιο «ευέλκτος» από τον κ. Σαρτζετάκη.

Εμείς, ωστόσο, δεν μπορούμε, ύστερα από όλα αυτά, παρά να επισημάνουμε το γεγονός ότι η Αριστερά έχει οδηγηθεί σε έναν καινούριο «ραγιαδισμό», που βρίσκεται καταφύγιο στο «διεθνισμό». Οι Έλληνες αριστεροί βρίσκουν πολλά να κάνουν για τους Παλαιστίνιους και τη Νικαράγουα, δεν έχουν όμως να πουν τίποτα για τη νομιμοποίηση της τουρκικής εισβολής στην Κύπρο από τον κ. Θεοδωράκη.

Οι Έλληνες αριστεροί έχουν πολλά να πουν για τον «αμερικανικό ιμπεριαλισμό» και θυμούνται πολύ εύκολα ότι «όποιος λαός καταπιέζει άλλους λαούς, δεν μπορεί να είναι ο ίδιος ελεύθερος». Ξεχνούν, όμως, πολύ γρήγορα αυτό που είπε ο πρώην υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας Γκιουνές: «Η εισβολή που έγινε στην Κύπρο δεν έγινε για να προστατέψει τους Τουρκοκύπριους, αλλά λόγω της στρατηγικής θέσης που έχει η Κύπρος για την Τουρκία». Φτιάχνουν, έτσι επιτροπές, «ελληνοτουρκικής φιλίας».

Την ίδια εποχή βέβαια η εργατική τάξη

της Τουρκίας, που πρώτα απ' όλα είναι «κεμαλική», κάνει εράνους και στέλνει στον τουρκικό στρατό κατοχής της Κύπρου 200.000 λίρες, μέσω της πιο «αριστερής» συνμοσπονδίας εργατών, της γνωστής «Ντισκ».

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΣΤΗΝ ΚΩΜΩΔΙΑ

Θα υπενθυμίσουμε, τέλος, ότι, όπως και στην ιστορία, η «περίπτωση Μίκη» εμφανίζεται με δυο πρόσωπα, τη μια φορά με τη μορφή της τραγωδίας και την άλλη με τη μορφή της κωμωδίας. Η τραγωδία όχι μόνο για τον Μίκη —η περίπτωσή του δεν μπορούμε να πούμε ότι μας ενδιαφέρει πλέον και τόσο— αλλά για την αριστερά, ήταν βέβαια το «Καραμανλής ή τανκς». Το «σλόγκαν» αυτό ευνούχισε την αριστερά, ή καλύτερα, συνέβαλε στον αυτοευνουχισμό της, και προοπτικά ετοίμασε την άνευ όρων παράδοσή της στο ΠΑΣΟΚ. Η κωμωδία είναι, φυσικά, το νέο «σλόγκαν» του κ. Θεοδωράκη, το «ή δεξιά, ή Ανδρέας».

Έχουμε, λοιπόν, δυο δηλώσεις, με απόσταση δεκατεσσάρων χρόνων μεταξύ τους, των οποίων η συνισταμένη είναι κοινή: Εκφράζουν τις πεποιθήσεις της υποταγμένης, της κλαίουσας, αριστεράς, της οποίας ο κ. Μίκης Θεοδωράκης είναι ο κατ'εξοχήν εκφραστής, εξ ου και η πολιτική «σημασία» και «δύναμή» του.

Πριν από δεκατέσσερα χρόνια, η αριστερά αυτή φοβόταν να αντιμετωπίσει τις συνέπειες που θα είχε η παραπέρα ανάπτυξη του μαζικού κινήματος που είχε αναπτυχθεί τότε και υποχώρησε στον εκβιασμό «Καραμανλής ή τανκς». Τα αποτελέσματα

τα είδαμε. Σήμερα που η ζωή απέδειξε τη χρεωκοπία του ΠΑΣΟΚ και στην πολιτική ζωή της χώρας ενυπάρχουν όλα τα συστατικά μιας μείζονος πολιτικής κρίσης, η ίδια αριστερά επιστρατεύεται πάλι δια του κ. Θεοδωράκη και ετοιμάζεται να υποκύψει στα αυριανιστικά διλήμματα «ή Ανδρέας ή δεξιά».

Εκπρόσωπος αυτής ακριβώς της αριστεράς, της παραδομένης και όχι «προδομένης», είναι ο κ. Θεοδωράκης γι' αυτό και η φαιδρότητα των πρόσφατων δηλώσεών του περί τα ελληνοτουρκικά μετατρέπεται από τα κρατικά μέσα ενημέρωσης σε πολιτικό λόγο μείζονος σημασίας. Μπορεί λοιπόν να υπερηφανεύεται ότι επέτυχε την ενότητά της, ανεξαρτήτως κομμάτων. Η στάση αυτή της αριστεράς είναι η ίδια απέναντι στο ΠΑΣΟΚ.

Επειδή όμως όλα αλλάζουν, ακόμα κι αυτό που θεωρείται «εθνικό» και «απαράβιαστο», επειδή ο διπολισμός αυτοεπιβεβαιώνεται για μια ακόμα φορά με τους Ρέηγκαν και Γκορμπατσόφ και επειδή «ο κόσμος ξαναμοιράζεται» και «εμείς πρέπει να πάμε με κάποιον» θα μπορούσαμε ακόμα και να συζητήσουμε την κατάρριξη των «μύθων» περί αγνοούμενων και τουρκικής εισβολής. Με μια προϋπόθεση, όμως: Να μας εξηγήσουν πώς γιατί τόσα χρόνια ο κ. Παπανδρέου ήταν ο κατεξοχήν εθνικιστής και τουρκοφάγος και έλεγε ακριβώς τα αντίθετα από όσα ακούει σήμερα ατάρεσκα τον κ. Μίκη να λέει.

Θα μπορέσουν, όμως, να μας πείσουν ότι όλα αυτά δεν έγιναν για λόγους εντυπωσιασμού και ψηφοθηρίας;

νέες εκδόσεις

Μ. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ - Γ. ΚΥΡΙΤΣΗ - Χ. ΣΟΥΤΣΕΡ
ΤΟ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΒΙΟΜΑΖΑΣ
ΠΡΟΒΛΕΨΗ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΕΡΓΟΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΕ ΜΟΝΑΔΕΣ ΟΠΤΙΚΗΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ
ΒΑΣΙΛΗΩΝ - ΘΕΑΤΩΝ
ΜΑΝΑΤΖΜΕΝΤ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑ

Πληροφορίες:
ΕΛΚΕΠΑ, Τομέας Εκδόσεων
Καποδιστρίου 28, Αθήνα, 106 82
Τηλ.: 3600411

σοσιαλιστική

θεωρία και πραξη

Τεύχος 3
Μάρτης '88
δρχ. 150

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ
ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

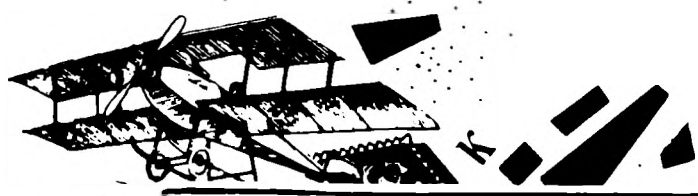
Κ. Λάμπρος:
Πνευματική-Χειρωνακτική
Εργασία-Αυτοδιαχείριση

Ν. Καλτσόγια-Τουρναβίτη:
Παγκόσμια Ημέρα
της Γυναίκας

Β. Καπετανγιάννης:
Το Βρετανικό Εργατικό Κόμμα

Θ. Παπαγεωργίου:
Η μονεταριστική πολιτική

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΚΑΘΕ 1^η ΤΟΥ ΜΗΝΑ

ΝΕΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Επιλεγμένα βιβλία για παιδιά και νέους

Βιβλία για παιδιά από 8 ετών και άνω

Ζωρζ Σαντ Ιστορία ενός αγαθούλη	400	Ι. Δ. Ιωαννίδης Ένα καράβι στη βιτρίνα	500
Φώντας Λάδης ΑΛΚΗΣ Ο ΨΕΥΤΗΣ. Ο γάιδαρος που νίκησε το σκυλόψαρο και άλλες ιστορίες	400	Ότφριντ Πρόισλερ Ο Νερούλινος, το πνεύμα της λίμνης	400
Όσκαρ Ουάιλντ Ο ευτυχισμένος πρίγκιπας	500	Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ο κήπος με τ' αγάλματα	400
Μάνος Κοντολέων Ο Εέ από τ' άστρα	500	Χάρης Σακελλαρίου Ο Σπιθοβολάκης	400
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ευρώπη)	500	Ντίνος Δημόπουλος Αν όλα τα πιτσιρικά του κόσμου	600
Αθηνά Παπαδάκη Παλιές ιστορίες του κόσμου (Ασία)	500	Όσκαρ Ουάιλντ Ο εγωιστής γίγαντας	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Ινδιάνικοι θρύλοι	400	Νίνα Θεοχαρίδου Ασημένιος ελέφαντας	400
Αλέξανδρος Δουμάς Ιστορία ενός καρποθραύστη	500	Λάμπρος Πετσίνης Ρωσικά λαϊκά παραμύθια	700
Αλφόνς Ντωντέ Ο Ταρταρέν της Ταρασκόν	500	Φιλίσα Χατζηχάννα Η Ντιντόν, ο Παβελάκης μου κι εγώ	700
Ιφιγένεια Αλμπανοπούλου Χόπι-Χοπ	300	Α. Α. Μιλν Το σπίτι στη γωνιά του Πουφ	500
Μαρία Μιχαήλ-Δέδε Θρύλοι των ιθαγενών της Αυστραλίας	500	Γιάννης Καλατζόπουλος Τα ρούχα του βασιλιά	400
Έλλη Αλεξίου Μύθοι του Αισώπου	500	Αδελφοί Γκριμ Διαλεχτά παραμύθια	500
Ντίνος Δημόπουλος Ο μαστρο-Πολύξενος κι η παλιοπαρέα του	500	Χανς Κρίστιαν Άντερσεν Διαλεχτά παραμύθια	500
Ι. Δ. Ιωαννίδης Τα τρία παιδιά	500	Σοφία Μιχαλοπούλου Ο Μήτσος και η Μίση	500

Βιβλία για παιδιά από 10 ετών και άνω

Έλλη Αλεξίου Ρωτώ και μαθαίνω	800	Ειρήνη Μάρρα Μια ιστορία για δύο	500
Τζων Στάνιμπεκ Το κόκκινο αλογάκι	500	Σοφία Φίλντισον Ορέσπις	500
Ελένη Σαραντίτη-Παναγιώτου Ιόλη, ή Τη νύχτα που ξεχείλισε το ποτάμι	500	Χάρης Σακελλαρίου Διηγήματα των Χριστουγέννων, της Πρωτοχρονιάς, των Φώτων	800
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Α'	600	Ευγενία Παλαιολόγου-Πετρώνα Ση χώρα των Φαραώ	500
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Β'	600	Σοφία Φίλντισον Το Ρηνάκι και άλλα διηγήματα	400
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Ο μικρός περιηγητής Τόμος Γ'	700	Νίτσα Τζώρτζογλου Περπατώντας στους αιώνες	700
Νίτσα Τζώρτζογλου Ο χρυσός δαρκικός	500	Μαρία Πυλιώτου Τα δέντρα που τρέχουν	500
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Απίθανες ιστορίες	500	Σώτη Χριστογιάννη Μύθοι και θρύλοι της Νορβηγίας	500
Νικολάι Βορόνοβ Το κυνήγι των περιστεριών	500	Ανν Τουέιτ Επιχείρηση «Κόκκινη Άμμος»	600
Νίτσα Τζώρτζογλου Το τσίρκο της Ίρμας	500	Πέτερ Χέρτλινγκ Ο Μπεν αγαπάει την Άννα	400
Ρόμπερτ Λούις Στήβενσον Το νησί των θησαυρών	800	Ντοντάρ Ντουμπάντζε Εγώ, η γιαγιά, ο Ιλίκο και ο Ιλαρίων	700
Αλέξανδρος Δουμάς Η μαύρη τουλίπα	800	Λούκας Χάρτμαν Άννα-αννα	800
Σοφία Μαυροειδή-Παπαδάκη Μύθοι και θρύλοι της Ρώμης	600	Ι. Δ. Ιωαννίδης Καβάλα στο Χρονοδιαβήτη	500
Κάρολος Ντίκενς Χριστουγεννιάτικη ιστορία	500	Λεονάρ ντε Βρις Το βιβλίο των πειραμάτων	600
Ι. Δ. Ιωαννίδης Το άσπρο άλογο	500	Λεονάρ ντε Βρις Το δεύτερο βιβλίο των πειραμάτων	600
Ι. Δ. Ιωαννίδης Η ιστορία με το γαλάζιο μολύβι	500	Λεονάρ ντε Βρις Το τρίτο βιβλίο των πειραμάτων	600
Κιτσικοπούλου Μαίρη Ιστορίες των δερβισιάδων	500	Νικολάι Γκόγκολ Ο μαγεμένος κύκλος	500
Άντον Τσέχωφ Αστειές ιστορίες	500	Μ. Ε. Σαλτικόβ — Στσέντριν Πατέρας και γιος	*

Βιβλία για παιδιά από 12 ετών και άνω

Βίκτωρ Ουγκώ Απ' όσα έχω δει	600	Άλμπερτ Λιχάνοφ Η έκλειψη του ήλιου	500
Χέντρικ Βαν Λουν Η ιστορία της ανθρωπότητας	900	Ιβάν Τουργένιεφ Οι αφηγήσεις ενός κυνηγού	500
Όσκαρ Ουάιλντ Το φάντασμα του Κάντερβιλ	500	Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Χακ Φιν	950
Τζακ Λόντον Αγάπη για τη ζωή	500	Αιμέ Σόμερφελτ Το χαμένο όνειρο	500
Τζακ Λόντον Πειρατικές ιστορίες	500	Μανόλης Κορνήλιος Πολύ ωραίο τ' όνομά σου, Ελευθερία!	500
Κατερίνα Γλυκοφρύδη Μελησιππος	700	Γιώτα Φωτιάδου-Μπαλαφούτη Ποτέ ξανά	400
Λίτσα Ψαραύτη Στα βήματα του Σαμοθήριου	500	Λέων Τολστόι Ιστορίες	700
Άννα Γκρέτα Βίνμπεργκ Μια Πέμπτη του Οκτώβρη	550	Γκούντρουν Μερμς Το παιδί της Κυριακής	400
Νικολάι Βορόνοβ Μάσα, ένα σύγχρονο κορίτσι	500	Ράντγιαντ Κίπλινγκ Δαίμονες των κυμάτων	700
Χάρης Σακελλαρίου Η φωτιά που δε σβήνει	500	Τζακ Σέφερ Σέιν, ο άνθρωπος της χαμένης κοιλάδας	600
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Το ωραιότερο διήγημα του κόσμου	500	Μαρκ Τουέιν Οι περιπέτειες του Τομ Σόγιερ	950
Ανατόλι Αλέξιν Η τρελή Ευδοκία	500	Κίρα Σίνου Συνάντηση στους Δελφούς	500
Νίτσα Τζώρτζογλου ΣΟΣ — Κίνδυνος	500	Βλαντίμιρ Ζελέζνικοβ Το σκιάχτρο	*
Ανατόλι Αλέξιν Τηλεφωνήστε κι ελάτε	500	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Α' Τόμος	*
Ράντγιαντ Κίπλινγκ Η εταιρεία Στάλκι & Σία	800	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Β' Τόμος	*
Έρνεστ Χεμινγκουέι Ο γέρος και η θάλασσα	400	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Γ' Τόμος	*
Τζ. Μιντ Φόκνερ Μούνφλιτ (Το μυστήριο του θρυλικού διαμαντιού)	700	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Δ' Τόμος	*
Κίρα Σίνου — Ελένη Χουκ-Αποστολοπούλου Το χέρι στο βυθό	500	Βίκτωρ Ουγκώ Οι Άθλιοι Ε' Τόμος	*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Η σύγχρονη εκδοτική παρουσία στα ελληνικά γράμματα
Ζωοδόχου Πηγής 3, 106 78 Αθήνα, ☎ 360.32.34 – 360.13.31

**ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ**
CHARLES
KAHNΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ 1982**ΠΡΟΚΛΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΩΣΙΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ**
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
E. R. DODDSΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ 1982**ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ
ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ
ΠΕΡΙ ΜΥΣΤΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ**
ΕΙΣΑΓΩΓΗ
VLADIMIR
LOSSKYΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ 1985**ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»**
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

«Ανάν πια, με το ΠΑΣΟΚ»

Το σύνδρομο των «λοιπών δημοκρατικών δυνάμεων» εκ των ένδον

του Ρεπόρτερ

Το ειδύλλιο «Ανδρέα - Μίκη» και το ταυτόχρονο διαζύγιο «Μίκη - ΚΚΕ» δεν συνέβη βέβαια εν μια νυκτί. Ούτε ήταν κεραυνός εν αιθρία για τους γνωρίζοντες πράγματα και καταστάσεις στον Περισσό.

Σύμφωνα με τις πληροφορίες του «Αντί» οι εξελίξεις που θα οδηγήσουν έως και σε μια ενδεχόμενη προεδροποίηση του μουσικοσυνθέτη άρχισαν στα μέσα του 1986, σε μια εποχή δηλαδή που το ΚΚΕ «πιεζόταν αφόρητα» από τις δυσμενείς γι' αυτό συνέπειες της πολιτικής που είχε ακολουθήσει μέχρι τότε απέναντι στο ΠΑΣΟΚ. Θέλοντας λοιπόν οι παρεπιδημούντες στον Περισσό να πιέσουν τον κ. Α. Παπανδρέου σκέφτηκαν ότι ο πιο πρόσφορος τομέας ήταν τα ελληνοτουρκικά.

Αποφάσισαν λοιπόν, να κλιμακώσουν την πολιτική προσέγγισης με την Τουρκία που ακολουθούσε, ήδη, από καιρό το ΚΚΕ, συγκροτώντας τη γνωστή «επιτροπή ελληνοτουρκικής φιλίας» και πιέζοντας παράλληλα τον Ανδρέα «προς την κατεύθυνση του διαλόγου με την Τουρκία». Η σύλληψη της πολιτικής αυτής αποδίδεται στον κ. Μίμη Ανδρουλάκη, ο οποίος θα εισπράξει τώρα και τα αποτελέσματά της.

Βέβαια η «σύλληψη» αυτή του ΚΚΕ δεν είναι άσχετη με το γεγονός ότι τότε άρχισαν να διαφαίνονται οι προοπτικές μιας νέας σοβιετο-αμερικανικής προσέγγισης και να μπαίνουν ζητήματα όπως η «διέξοδος των σοβιετικών στη Μεσόγειο, μέσω των στενών», θέμα που εντάθηκε μετά τη ναυπήγηση του νέου σοβιετικού ελικοπτεροφόρου της Μαύρης Θάλασσας. Παράλληλα, άρχισε τότε να διαφαίνεται ότι η ΕΣΣΔ για λόγους που άπτονται τις γειτνίασής της με την Τουρκία, αλλά και άλλους γενικότερης στρατηγικής σημασίας, δεν επρόκειτο να στηρίξει τον κ. Α. Παπανδρέου στην περίπτωση που αυτός επέλεγε την κλιμάκωση της αναμέτρησής του με το καθεστώς της Αγκυρας. (Βλ. και άλλες σελίδες του ΑΝΤΙ).

Την ίδια εποχή ανέκυψε στο ΚΚΕ θέμα Θεοδωράκη. Ο συνθέτης, που είχε «χρεωθεί» στον κ. Ανδρουλάκη και είχε ήδη δώσει βιογραφικό σημείωμα και έγινε μέλος του κόμματος, άρχισε να απαιτεί «καλύτερη αξιοποίησή» του. Βρέθηκε, έτσι, η λύση να τοποθετηθεί πρόεδρος της ελληνοτουρκικής επιτροπής, που είχε συγκροτηθεί εκείνο τον καιρό. «Δεν τον κάνουμε πρόεδρο της επιτροπής να ησυ-

χάσουμε;», λέγεται ότι ειπώθηκε τότε στους υψηλότερους ορόφους του Περισσού.

Έτσι ο κ. Θεοδωράκης έγινε πρόεδρος της επιτροπής «ελληνοτουρκικής φιλίας». Ύστερα από λίγο καιρό όμως, άρχισε πάλι να διακατέχεται από τις γνωστές «ανησυχίες» του και επισκέφθηκε το Γ.Γ. του κόμματος, Χαρίλαο Φλωράκη. «Χαρίλαε, δεν γίνεται να είμαι εγώ απλό μέλος του κόμματος και άλλοι να είναι στο Πολιτικό Γραφείο» είπε ο συνθέτης στον εκ Ραχούλας πολιτικό. Αλλά ο «Χαρίλαος» του απάντησε: «Τι είναι αυτά ρε Μίκη».

Έτσι, ο «Μίκης» ύστερα από λίγο «τα έσπασε», με το ΚΚΕ και αποφάσισε να αυτοεξοριστεί για μια ακόμα φορά στην Γαλλία, αφού προηγουμένως υπαγόρευσε σε στέλεχος της Κ.Ε. του ΚΚΕ μια σειρά άρθρων του για την «περεστρόικα». (Σ.Σ. τα άρθρα αυτά δημοσιεύτηκαν στην «Πρώτη»).

Πέρασε καιρός, φτάσαμε στο Νταβός, και μια ημέρα ο Μίκης δηλώνει, από τηλεοράσεως, «παρών», στο «εθνικό προσκλητήριο» που κήρυξε ο κ. Α. Παπανδρέου, για την ειρήνη με την Τουρκία. Συνέχιζε όμως να είναι μέλος του ΚΚΕ, προκλήθηκαν αντιδράσεις, και μέλος της ΚΕ αναγκάστηκε τότε να δηλώσει στους δημοσιογράφους «να μην παίρνουν τοις μετρητοίς» το Μίκη, «επειδή δεν μας αντιπροσωπεύει».

Φτάσαμε, έτσι, στη συνάντηση του κ. Θεοδωράκη με τον κ. Παπανδρέου της 24 Μαρτίου, την επίσκεψη του μουσικοσυνθέτη στην Αγκυρα και την πανηγυρική επιστροφή του στην Αθήνα. Στο αεροδρόμιο, ο κ. Θεοδωράκης αφού έκανε τις γνωστές δηλώσεις του και άρχισε να απαντά στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων που τον ρωτούσαν πώς αντιμετώπιζει μια πιθανή υπουργοποίησή του από τον κ. Παπανδρέου.

Το «κλίμα» αυτό δυσaráεστησε την παρειρισκόμενο κ. Γιώργο Παπαέτρου, μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ και της «επιτροπής φιλίας», ο οποίος είπε στους δημοσιογράφους: «Ο κ. Θεοδωράκης είναι πρόεδρος της επιτροπής και βρισκόμαστε εδώ με την ιδιότητα των μελών της επιτροπής αυτής. Οι ερωτήσεις σας αφορούν τον κ. Θεοδωράκη ως πρόσωπο».

Στο σημείο αυτό άρχισε η ρήξη του κ. Θεοδωράκη με το ΚΚΕ. Απευθυνόμενος στους δημοσιογράφους και αγνοώντας επιδεικτικά τον κ. Παπαέτρου είπε: «Ε-

πειδή εδώ λέγονται κάτι θεοκρατικά, πάμε να τα πούμε δίπλα».

Βέβαια, το επίσημο ΚΚΕ δεν απάντησε σε όσα είπε ο κ. Θεοδωράκης εκείνη τη μέρα. Αφιέρωσε μόνο ένα δημοσίευμα στην τέταρτη σελίδα του «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» της επόμενης ημέρας. Η «αυτοσυγκράτησή του» αυτή εξηγείται εύκολα. Αν βγει να καταγγείλει τις δηλώσεις του κ. Θεοδωράκη θα δώσει δικαίωμα στους αντιπάλους του να βγουν και να πουν ότι «το ΚΚΕ φωνάζει, επειδή του πήραμε τον Μίκη». Προτιμά έτσι, να σιωπά και να παίρνει τις αποφάσεις του, μέσω ανακοινώσεων της ελληνοτουρκικής επιτροπής, σαν κι αυτή που είδε τη δημοσιότητα στο «ΡΙΖΟ» της Κυριακής. Πάντως, αυτός που τελικά θα βγει ο πιο χαμένος της «υπόθεσης Μίκη» θα είναι ο κ. Ανδρουλάκης, ο οποίος ήδη, «το παίζει μόνος του» εγκαταλείποντας τη μέχρι τώρα «μυστήρια συμμαχία» του με τον κ. Φαράκο.

Όσον αφορά τη γενικότερη στάση του ΚΚΕ απέναντι στον κ. Παπανδρέου και στα ελληνοτουρκικά, αλλά και γενικότερα, είναι «σημαδιακά», μπορεί να πει κανείς, τα εξής γεγονότα:

● Πρώτον, στις 26 του περασμένου Οκτωβρίου ο κ. Φλωράκης συναντήθηκε με τον κ. Παπανδρέου στο Καστρί. Βγαίνοντας από τη συνάντηση ο κ. Φλωράκης έκανε δηλώσεις προς τους δημοσιογράφους οι οποίες σχολιάστηκαν στον

Τύπο της επόμενης ως «υποβάθμιση», αν όχι «θάψιμο», του αιτήματος της απλής αναλογικής. Την ίδια ημέρα είδαν το φως της δημοσιότητας στο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗ» δηλώσεις «έγκυρων κύκλων» του ΚΚΕ οι οποίες «διόρθωναν» τον Γενικό Γραμματέα. Η πληροφορία ότι οι «έγκυροι κύκλοι» αργά τη νύχτα διάβασαν στον κ. Φλωράκη τη δήλωσή τους ελέγχεται ως ανακριβής.

● Δεύτερον, πριν φύγει ο κ. Παπανδρέου για το Νταβός συναντήθηκε στο Καστρί με τον κ. Φλωράκη, όπως είχε κάνει και με τον κ. Μητσοτάκη. Ο κ. Φλωράκης δεν πρέπει να είναι ικανοποιημένος από αυτή τη συνάντηση...

● Τρίτον, στην εκτός ημερησίας διατάξεως συζήτηση που έγινε προ ημερών στη Βουλή με θέμα την εξωτερική πολιτική και το Νταβός, ο κ. Φλωράκης ήταν πολύ ήπιος απέναντι στον κ. Παπανδρέου. Λέγεται ότι αργότερα ο κ. Φλωράκης έκανε την αυτοκριτική του για την ομιλία αυτή λέγοντας: «Το ξέρω, έπρεπε να ήμουν αλλιώς».

Με άλλα λόγια η στάση ανοχής, αν όχι στήριξης του κ. Παπανδρέου από τον κ. Φλωράκη είναι προφανής. Λέγεται εξάλλου ότι ο κ. Παπανδρέου το γνωρίζει, γι' αυτό και κάθε τόσο στέλνει στο γ.γ. του ΚΚΕ αποσπάσματα αμερικανικών δημοσιευμάτων που στρέφονται εναντίον του. Τα δημοσιεύματα αυτά ενισχύουν φυσικά

τις εκτιμήσεις του κ. Φλωράκη για το ρόλο του «αντιαμερικανού» κ. Α. Παπανδρέου.

Βέβαια, η «γραμμή Φλωράκη» για τον κ. Παπανδρέου δεν είναι εύκολο να «περάσει». Για παράδειγμα την περασμένη εβδομάδα ο κ. Φλωράκης ήταν έτοιμος να πάει στο Κιλελέρ και να παρακαθήσει μάλιστα στο γεύμα που παρέθεσαν προς τιμήν του πρωθυπουργού οι συνεταιρισμοί. Μόλις έγινε γνωστή η απόφαση του να πάει, «έπεσαν επάνω» του και άρχισαν να του διαμηνύουν: «Τι θα πας να κάνεις στο Κιλελέρ, να ακούς τον Παπανδρέου να εξαγγέλει παροχές, χωρίς να λες τίποτα;». Έτσι ο γ.γ. του ΚΚΕ υποχώρησε για μια ακόμα φορά και έστειλε στο Κιλελέρ τον κ. Γόντικα.

Το σκηνικό των σχέσεων ΚΚΕ - ΠΑΣΟΚ ολοκληρώνεται με το εξής περιστατικό: στην τελευταία σύνοδο της ΚΕ του ΚΚΕ με θέμα «το μαζικό κίνημα» (τα πρακτικά της οποίας μάλλον δεν θα δημοσιευτούν ποτέ) σε κάποια στιγμή ο κ. Χαρίλαος Φλωράκης εξοργίστηκε με όσα άκουγε και αφού σηκώθηκε επάνω είπε: «Σας έχει γίνει έμμονη ιδέα το ΠΑΣΟΚ. Έτσι την πάτησα κι εγώ και δέχτηκα την ανακοίνωση του περασμένου Οκτωβρίου». Αναφερόταν φυσικά στην ανακοίνωση των «έγκυρων κύκλων» του ΚΚΕ που επανόρθωνε τις δηλώσεις που έκανε μετά τη συνάντησή του με τον Παπανδρέου.

ΟΙ ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΒΑΝΙΑΣ»!

Απόστολου Βακαλόπουλου: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ 1204-1985

Ιωάννη Καραγιαννόπουλου: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Α' τόμος: Πρώιμη περίοδος 324-565

Β' τόμος: Μέση περίοδος 565-1081

Ιωάννη Καραγιαννόπουλου: Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ

Ιωάννη Κολιόπουλου: ΝΕΩΤΕΡΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ 1789-1945

Κων/ντίνου Βακαλόπουλου: ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑ 1830-1878

Τελευταίες κυκλοφορίες:

Δ. Ανδριόπουλου: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΝΩΣΙΟΘΕΩΡΙΑ

Γ. Ψαρρά: Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΟΦΥΛΑΚΗΣ ΣΤΙΣ ΒΕΝΕΤΙΚΕΣ
ΚΤΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ 16ος-18ος αι.

Εκδόσεις ΒΑΝΙΑΣ Αρμενοπούλου 26, τηλ. 219.493 - Θεσσαλονίκη

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΣΑΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

Κ. ΚΟΥΝ
Κάνουμε θέατρο
για την ψυχή μας

Γ. ΤΣΑΡΟΥΧΗΣ
Ως στρουθιον μονάζον
επί δώματος

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Ο Τρίτος Δρόμος

Ε. ΦΑΚΙΝΟΥ
Η μεγάλη πράσινη

Γ. ΞΑΝΘΟΥΛΗΣ
Το πεθαμένο λικέρ

Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Κάλη Co

Α. ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ
Το θα και το να
του θανάτου

Γ. ΚΑΤΟΣ
Τα καλά παιδιά

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 7 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΤΑ ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑΪΚΑ ΣΠΗΤΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΑΘΗΝΑ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»,
Δεινοκράτους 131, τηλ. 72 29 237
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: «Μ. ΚΟΤΖΙΑ ΚΑΙ ΣΙΑ»,
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720

Κι όμως υπάρχουν αγνοούμενοι

του Σ. Τραγότση

Στατιστικά στοιχεία για τους αγνοούμενους

ΦΥΛΟ	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΟΛΙΚΟ
Στρατιωτικοί	1,008	—	1,008
Πολίτες	499	112	611
Ολικό	1,507	112	1,619

ΗΛΙΚΙΑ	ΠΑΝΩ ΑΠΟ 60	40-60	16-40	ΚΑΤΩ ΑΠΟ 16	ΟΛΙΚΟ
Άνδρες	257	222	1,008	20	1,507
Γυναίκες	58	15	33	6	112
Ολικό	315	237	1,041	26	1,619

Πηγή: Πρεσβεία της Κύπρου στην Αθήνα

Το θέμα των αγνοουμένων είναι πολύ γνωστό στην ελληνική, αλλά και τη διεθνή κοινή γνώμη, από τις πολυάριθμες έρευνες που έχουν δημοσιευτεί από το 1974 μέχρι σήμερα. Συνεπώς το άρθρο αυτό δεν προσθέτει τίποτα νέο σε όλα όσα έχουν γραφεί μέχρι σήμερα για το θέμα αυτό. Κρίνουμε, όμως, σκόπιμο να επανέλθουμε, δημοσιεύοντας μια περίπτωση αγνοούμενου της κυπριακής τραγωδίας για δυο λόγους:

Κατ' αρχήν, η φιλολογία που έχει αναπτυχθεί γύρω από τους αγνοούμενους μετά το ΝΤΑΒΟΣ τείνει να υποκαταστήσει τις πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος. Με τη συγκατάθεση του κ. Α. Παπανδρέου το ζήτημα έχει συρρικνωθεί στην «ανθρωπιστική» του διάσταση και κανένας δεν τολμά, ή δεν θέλει να παραδεχθεί ότι το πρόβλημα εκτός από τον ανθρωπιστικό του χαρακτήρα, αποτελεί κυρίως ένα μείζονος πολιτικής σημασίας θέμα, το οποίο ίσως αποβεί καθοριστικό για το ζήτημα της διευθέτησης του «Κυπριακού» προβλήματος.

Οι αγνοούμενοι είναι ένα όπλο που κρατάει η Τουρκία στα χέρια της και θα το χρησιμοποιήσει (αν ήδη δεν το χρησιμοποιεί) για να αποδεχθεί ο κ. Α. Παπανδρέου και η Ελλάδα μια λύση την οποία δεν θα δεχόντουσαν, αν δεν υπήρχαν οι αγνοούμενοι. Με άλλα λόγια στα πολύ απλά ελληνικά πρόκειται για έναν εκβιασμό της Άγκυρας που απορρέει από την ψυχολογική επίδραση που ασκεί το ζήτημα στο σύνολο σχεδόν της κυπριακής αλλά και της ελληνικής κοινής γνώμης.

Δεύτερος παράγοντας που μας οδηγεί στη δημοσίευση της περίπτωσης του Νίκου Ευαγγέλου Κολοκοτρώνη είναι η ιδιαιτερότητα της υπόθεσης. Κι αυτό γιατί

η σύλληψη και κράτηση του έχουν πολλά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

- Συνελήφθη μετά το τέλος των εχθροπραξιών και όχι στην κατεχόμενη Κύπρο.
- Στη σύλληψή του ήταν παρόν και μέλος της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ (UNIFICYP) (δημοσιεύουμε την έκθεση που βρίσκεται στο φάκελο του ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ στον ΟΗΕ όπου γίνεται λόγος για την παρουσία δύναμης «κυανοκράνων»).
- Ενώ δημοσιεύτηκε κατάλογος ατόμων που θα απελευθερωνόταν, μέσα στον οποίο βρισκονταν και το όνομά του, τελικά δεν απελευθερώθηκε και έκτοτε αγνοείται.

● Έχουμε στη διάθεση των ενδιαφερομένων τα ονόματα των Τούρκων στρατιωτών που συνέλαβαν το Νίκο Κολοκοτρώνη. Είναι ο Αλή Χασάν Σαγίρ από το χωριό Σερνταρλί και ο Αγτάτς Τζενκ.

● Σύμφωνα με ανεπιβεβαιώτες πληροφορίες ο Νίκος Κολοκοτρώνης κρατείται, μαζί με άλλους 600 αγνοούμενους σε στρατόπεδο συγκέντρωσης, κοντά στο χωριό Μυρτού στα κατεχόμενα.

Ας δώσουμε όμως καλύτερα το λόγο στον αδελφό του Νίκου, Γιάννη Ευαγγέλου που συναντήσαμε στα γραφεία της «Μάρλεϋ Χόπκινς» στον Πειραιά:

«Στα πρώτα, μετά την εισβολή, χρόνια όλοι παραδεχόντουσαν ότι υπήρχαν αγνοούμενοι και το θέμα συζητιόταν μεταξύ των αντιπροσώπων της Κυπριακής Κυβέρνησης και των Τουρκοκυπρίων. Συζητήθηκε και στα Ηνωμένα Έθνη, έγιναν και ανταλλαγές τουλάχιστον, τους πρώτους μήνες. Αργότερα σταμάτησαν οι Τούρκοι να συζητούν το θέμα και άρχισαν να ισχυρίζονται ότι δεν υπάρχουν αγνοούμενοι.

Αγνοούμενοι όμως υπάρχουν, γιατί και αν δεχτούμε ότι πολλοί από όσους θεωρούνται ακόμα αγνοούμενοι σκοτώθηκαν στις εχθροπραξίες, υπάρχουν περιπτώσεις, όπως αυτή του αδελφού μου, ο οποίος αιχμαλωτίστηκε σε καιρό ειρήνης, μετά τις εχθροπραξίες και μάλιστα μαζί με άλλον ο οποίος αργότερα ελευθερώθηκε (!).

...Οι πληροφορίες που έχω τον θέλουν να βρίσκεται στη Β. Κύπρο. Δεν θέλω βέβαια να πιστεύω ότι είναι αβάσιμες γιατί οι άνθρωποι που χρησιμοποίησα για να βρουν τον αδελφό μου είναι άνθρωποι αξιόπιστοι. Δεν είχαν κανένα συμφέρον να μου πουν ψέματα και σε τελική ανάλυση ούτε τους πλήρωσα, αλλά ούτε και δέχθηκαν να πληρωθούν... Οι πληροφορίες προέρχονται εκτός Κύπρου. Άνθρωποι που είχαν τον τρόπο να επισκεφθούν την Τουρκία αλλά και το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου με διαβεβαίωσαν ότι ο αδελφός μου δεν είναι στην Τουρκία.

Είχα επισκεφθεί και τον κ. Κληρίδη όταν ήταν προεδρεύων της Κυπριακής Δημοκρατίας. Ο κ. Κληρίδης συζητούσε το θέμα με τον κ. Ντενκτάς και είχε καταφέρει να απελευθερώσει αρκετούς. Όχι όμως και τον αδελφό μου. Επισκέφθηκα επίσης και τον Ερυθρό Σταυρό, την Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών. Ανεπίσημα είχα επαφές και με την Μ.Ι.Β. (σ.σ. αγγλική υπηρεσία πληροφοριών).

Ο αδελφός μου ήταν έφεδρος αξιωματικός. Υπηρέτησε τη θητεία του και όταν το 1974 έγινε η εισβολή, εκλήθη στο στρατό και υπηρετούσε στο πυροβολικό (κάπου κοντά στο αεροδρόμιο της Λευκωσίας). Μέσω γνωστών και φίλων πήγαμε στη δύναμη του Ο.Η.Ε. όπου μας επιβεβαίωσαν ότι όντως εκρατείτο από τους Τούρκους. Αργότερα, ύστερα από διαβεβαίωση των

ΜΠΙΖΝΕΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

Είναι γνωστή η ιστορία της πρότασης να δοθεί το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης για το 1988 στους κ. Α. Παπανδρέου και Τ. Οζάλ, αν και είχε λήξει η προθεσμία υποβολής προτάσεων για υποψηφιότητα. Αυτός που τους πρότεινε ήταν ο καθηγητής Κλάους Σουάουμπ, πρόεδρος των Παγκοσμίων Οικονομικών Φόρουμ και οργανωτής του συνεδρίου που γίνεται στο Νταβός.

Είναι άγνωστο όμως ότι ο κ. Σουάμπ, έχει και άλλη ιδιότητα. Είναι ένα από τα διευθυντικά στελέχη της τουρκικής ΕΝΚΑ του κ. Σαρίκ Ταρά. Ο κ. Ταρά διεκδικεί την προεδρία στην Τουρκική Επιτροπή Εμποροβιομηχανιών που θα συναντηθεί στην Αθήνα με την αντίστοιχη ελληνική. Ο ίδιος πρότεινε ακόμη και τη συνεργασία στην πολεμική βιομηχανία μετά τη λήξη του συμποσίου που οργάνωσε η Herald Tribune και το Ελληνο-αμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο στις 28-29 Μαρτίου στην Αθήνα. Η ΕΝΚΑ που είναι ίσως η μεγαλύτερη εργολαβική επιχείρηση της Μ. Ανατολής, έχει άμεση σχέση με το κόμμα της «Μητέρας Πατρίδος» του κ. Οζάλ, ο οποίος πριν την ανάμειξη του στην πολιτική ήταν διευθύνων σύμβουλος της.

Κληρίδη και Ντενκτάς, μάθαμε ότι ο αδελφός μου θα απολυόταν μαζί με άλλους φοιτητές.

Δυστυχώς οι πληροφορίες μας δεν επαληθεύτηκαν. Οι τουρκικές αρχές έκαναν πίσω και απελευθέρωσαν μόνο γέροντες ή γυναικόπαιδα. Από όσα γνωρίζω τις ημέρες ακριβώς που θα γινόταν η απελευθέρωση κάποιος ελληνοκύπριος ταξιτζής ανέλαβε να μεταφέρει Τουρκάλες από την ελεύθερη Κύπρο στην κατεχόμενη. Οι Τουρκάλες όμως δεν έφθασαν ποτέ στον προορισμό τους. Ως αντίποινα για το γε-

γονός αυτό, οι Τούρκοι ίσως να μην θέλησαν να απελευθερώσουν τους συγκεκριμένους αγνοούμενους μεταξύ των οποίων ήταν και ο αδελφός μου.

Βέβαια θα μου πείτε γιατί αφέθηκε ελεύθερος ο συγκρατούμενος του αδελφού μου; Σκέψεις θα διατυπώσω βέβαια αλλά ο «συναιχμάλωτος» του Νίκου ήταν καταρχήν μικρότερος σε ηλικία και δεν ήταν στρατεύσιμος. Ως εκ τούτου ίσως να θέλησαν να απελευθερώσουν έναν δεκαεξάχρονο σε αντίθεση με τον αδελφό μου που ήταν τότε 23 χρονών. Πέρα από αυτό όμως όταν συλλήφθηκε ο Νίκος τους δήλωσε ότι ήταν φοιτητής. Αυτοί δεν θέλησαν να τον πιστέψουν, αν και ήταν με πολιτικά, και βέβαια η δημοσίευση της ένστολης φωτογραφίας του ήλθε να τους επαληθεύσει. Εκεί φάνηκε ότι ήταν αξιωματικός της Εθνικής Φρουράς. Ίσως αυτό στάθηκε εμπόδιο για την απελευθέρωσή του.

Μετά από την παρέλευση τόσων χρόνων εγώ πιστεύω ότι Νίκος ακόμα ζει. Ίσως βρίσκεται κοντά στο χωριό ΜΥΡΤΟΥ στην κατεχόμενη Κύπρο όπου υπάρχει μια (απαγορευμένη στρατιωτική ζώνη), όπου ούτε ο ίδιος ο Ντενκτάς δεν μπορεί να πάει. Εκεί πιστεύω ότι βρίσκονται περίπου 600 από τους αγνοούμενους. Ίσως όμως βρίσκεται κι αλλού, πάντως ζει. Η Τουρκία δεν θέλει να λυθεί το θέμα των αγνοούμενων. Θα τους απελευθερώσει μόνο όταν λυθεί το "Κυπριακό".

Κατόπιν αυτών, ο κ. Α. Παπανδρέου έχει στη διάθεσή του στοιχεία για έναν, έστω, αγνοούμενο, αν «αγνοήσουμε» την πληροφορία για τους 600 που κρατούνται στο χωριό Μυρτού. Αλλά η ιστορία αυτή είναι και μια χρήσιμη υπόμνηση, για εκείνη τη μερίδα του Τύπου —όπως λ.χ. η «Ελευθεροτυπία» που θεωρεί την υπόθεση των αγνοουμένων έναν «μύθο». □

Το έγγραφο του ΟΗΕ:

ΑΓΝΟΟΥΜΕΝΑ ΑΤΟΜΑ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ UNFICYP
Νίκος Ευσγγέλου ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ, 23
ετών από το χωριό Ακάκι.

Ο κ. Ν. Κολοκοτρώνης εργαζόταν πριν από την εισβολή στον κ. Α. Σολομονίδη στη Λευκωσία.

Αγνοείται από την 1η Σεπτεμβρίου 1974.

Σύμφωνα με πληροφορίες που προέρχονται από τον κ. Κωστάκη Χρήστου, από το Γερόλακο, ο ίδιος μαζί με τον κ.

Κολοκοτρώνη ήταν στις 11 Σεπτεμβρίου 1974 καθ' οδόν από τη Λευκωσία στη Λάρνακα επιβαίνοντας σε ένα άσπρο «Βώξολλ Βίβα» με αριθμό ΜΦW 428.

Κοντά στο χωριό Πυρόι συνάντησαν μερικούς Τούρκους στρατιώτες. Ο κ. Κολοκοτρώνης, που ήταν ο οδηγός του αυτοκινήτου, προσπάθησε να διαφύγει, αλλά το αυτοκίνητό του κόλλησε έξω από το δρόμο. Και αυτός και ο κ. Χρήστου συνελήφθησαν από τους Τούρκους στρατιώτες, υπό την παρουσία ενός στρατιώτη των Ηνωμένων Εθνών που συνέβη να είναι υπηρεσία εκεί, αλλά δεν έκανε τίποτα για να παρέμβει καθ' οιονδήποτε τρόπο. Και οι δυο μεταφέρθηκαν στο χωριό Πυρόι για ανάκριση και από κει στο χωριό Ασία, όπου τους ανέκριναν πάλι και κρατήθηκαν για δυο ημέρες.

Την τρίτη ημέρα, ο κ. Χρήστου μεταφέρθηκε στο χωριό Μαυρόβουνο, όπου του είπαν ότι ο κ. Κολοκοτρώνης θα μεταφερόταν στη Λευκωσία. Ο κ. Χρήστου κρατήθηκε σε ένα σπίτι του μαραθόβου-

νου επί μια εβδομάδα και στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο χωριό Βιτσάδα, όπου κρατήθηκε μαζί με άλλους εγκλωβισμένους Ελληνοκύπριους, επί περίπου ένα μήνα και στη συνέχεια απελευθερώθηκε και μεταφέρθηκε, στις 11.10.74 στις ελεγχόμενες από την κυπριακή κυβέρνηση περιοχές.

Στις 6.11.74 το όνομα του κ. Κολοκοτρώνη εμφανίστηκε με τον αριθμό 31 σε έναν κατάλογο με Έλληνες φοιτητές, που οι Τούρκοι ετοιμαζόντουσαν να αφήσουν, αλλά αρκετά περιέργως δεν αφέθηκε ακόμα ελεύθερος.

Είναι βέβαιο ότι ο κ. Κολοκοτρώνης ήταν ζωντανός στις 13.9.74 και κρατήθηκε από τις τουρκικές αρχές στο χωριό Ασία, μαζί με τον κ. Κωστάκη Χρήστου, που απελευθερώθηκε ήδη στις 11.10.74.

Μέλη της UNFICYP που στάθμευαν στο χωριό Ντάλι επέδειξαν ενδιαφέρον για την τύχη του κ. Κολοκοτρώνη, αλλά μέχρι τώρα κανένα νέο δεν έγινε γνωστό.

27.1.1975

Το Νταβός εκταμιεύεται με ακάλυπτες επιταγές

του Βαγγέλη Γιαχνή

Ελάχιστα έχουν γραφεί μέχρι σήμερα για την οικονομική σημασία της επαναπροσέγγισης των δύο χωρών (Ελλάδας και Τουρκίας), παρά το γεγονός ότι αυτή η πλευρά είναι και η πλέον ορατή σε όλη αυτή την ομιχλώδη υπόθεση.

Ήδη, παράγοντες των οικονομικών επιμελητηρίων και επιχειρηματίες των δυο πλευρών πύκνωσαν τις επαφές τους ανταλλάσσοντας πληροφορίες και σχεδιάζοντας πολύμορφες και πολυποίκιλες σχέσεις οικονομικής συνεργασίας. Μάλιστα, η ατμόσφαιρα είναι τόσο «θερμή», ώστε να συζητείται η εσπευσμένη δημιουργία Ελληνοτουρκικού Οικονομικού Επιμελητηρίου! Εύλογα, λοιπόν, μετά από αυτές τις ραγδαίες και θεαματικές εξελίξεις τίθεται το ερώτημα αν υπάρχει και ποιο θα είναι το όφελος για την ελληνική πλευρά από μια τέτοια συνεργασία.

Ποιοι θα κερδίσουν τέλος πάντως από το «δούναι - λαβείν»: Έλληνες ή Τούρκοι;

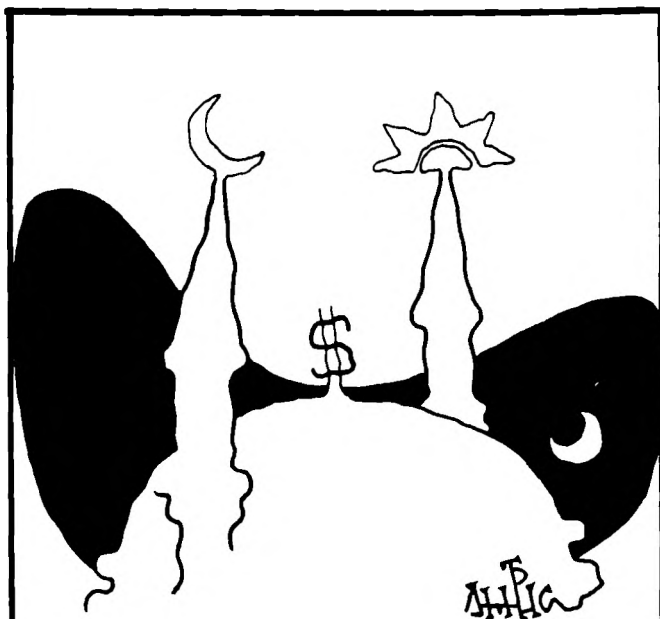
Βεβαίως το ερώτημα δεν θα είχε κανένα λόγο ύπαρξης αν αυτοί οι τετριμμένοι διπλωματικοί όροι «περί ισότιμης και αμοιβαίας επωφελούς συνεργασίας» είχαν κάποιο —πέραν του τυπικού— ουσιαστικό και ειλικρινές περιεχόμενο. Στην περίπτωση μιας πραγματικά ισότιμης συνεργασίας κερδίζουν αναμφίβολα όλες οι συνεργαζόμενες πλευρές. Υπάρχουν όμως εκείνα τα τεκμήρια που να αποδεικνύουν την ισοτιμία των σχέσεων των δύο χωρών; Σαφώς όχι.

Εκείνο που υπάρχει είναι μόνο το «πνεύμα Νταβός» που ιπτάται υπέρθεν των δύο χωρών, προκαλώντας σύγχυση ή και ανησυχία στους δυο λαούς.

Συνεπώς δεν δικαιολογείται, για μια ακόμη φορά, η καλλιέργεια ψευδαισθήσεων και αυταπατών για τις δυνατότητες οικονομικής συνεργασίας με τη γειτονική χώρα. Αν δεν λυθούν πρώτα οι πολιτικές και εθνικές διαφορές η οποιαδήποτε οικονομική συνεργασία θα αποβεί σε βάρος των ελληνικών συμφερόντων. Δεν είναι δυνατόν δηλαδή να νομιμοποιήσουν οι ίδιοι οι Έλληνες τον «Αττίλα», αγοράζοντας π.χ. αγροτικά προϊόντα που θα προέρχονται ενδεχομένως από την κατεχόμενη κυπριακή γη. Ούτε είναι δυνατόν να γίνει αποδεκτή η μετατροπή των νησιών του Αιγαίου σε διαμετακομιστικές γέφυρες αν προηγουμένως η Τουρκία δεν θα δεσμευτεί ρητά ότι δεν θα εγείρει ποτέ πρόβλημα αμφισβήτησης της ελληνικότητάς τους.

● Αλλά, αν είναι έτσι, τι νόημα έχει η σύσταση της οικονομικής επιτροπής, το Ελληνοτουρκικό Επιμελητήριο και το «αλισβερίσι» μεταξύ Τούρκων και Ελλήνων παραγόντων;

Διπλωματικοί κύκλοι, απαντώντας σε αυτό το ερώτημα —πέρα από την έκφραση γενικότερων επιφυλάξεων για την αμφιλεγόμενη αποτελεσματικότητα των ιδιόμορφων συζητήσεων μεταξύ των δυο πρωθυπουργών— ισχυρίζονται ότι η αποδοχή της

«Τριπλός άξονας Αθηνών - Άγκυρας - Ουάσιγκτον» για την οικονομική επικυριαρχία των Αμερικανών στην περιοχή ή άνθρακες ο θησαυρός του «οικονομικού Νταβός»; Η οικονομική συνεργασία Ελλάδας - Τουρκίας που πρόσφατα εγκαινιάσθηκε και διατυμπανίσθηκε μέσω ...Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου, αν δεν είναι εφελτήριο για φρούδες ελπίδες, συνοδεύεται από πολλά άλλα προβλήματα - οικονομικά και, κυρίως, πολιτικά. Αυτά αναλύονται στα δυο άρθρα των Στ. Ζακυνθνού και Β. Γιαχνή.

πρότασης για τη σύσταση και οικονομικής επιτροπής ήταν λάθος πρώτου μεγέθους, γιατί η τουρκική πλευρά στην προσπάθειά της να υποβαθμίσει την πολιτική σημασία των διαφορών (όπου ο εντοπισμός της αδικίας είναι και εύκολος και αποδεικτέος) θα ρίξει όλο το βάρος της στις οικονομικές διαπραγματεύσεις. Θα χρησιμοποιηθεί δηλαδή σαν ένα είδος «καταπέλτη» για την εκτόξευση προπαγανδιστικών πυροτεχνημάτων για τις δήθεν ειρηνιστικές της προθέσεις, αλλά και σαν διελκυστίνδα των προσπαθειών της ελληνικής πλευράς. Έτσι, ενώ οι συζητήσεις θα μπλέκονται στις παρυφές των ουσιαστικών προβλημάτων και θα εξαντλούνται στις επουσιώδεις λεπτομέρειές των, θα δίνεται η ευκαιρία στην τουρκική πλευρά να εμφανίζεται σαν «συνεργάσιμη και διαλλακτική» σε αντίθεση με την ακαμψία των Ελλήνων.

Για όλους αυτούς τους λόγους θα πρέπει να αναχαιτισθεί η προπαγάνδα που έχει εξαπολυθεί από ορισμένους είτε σκόπιμα είτε για λόγους επιπολαιότητας δημιουργώντας ένα αδικαιολόγητο κλίμα ευφορίας για τις «μεγάλες προοπτικές των ελληνικών κεφαλαίων, εν όψει της διάνοιξης των πυλών της παρθένας τουρκικής αγοράς»!

Παρόμοιοι ισχυρισμοί αν δεν είναι εντεταλμένοι είναι οπωσδήποτε αφελείς. Όσοι δεν ξέρουν ας μάθουν επιτέλους ότι η παρθενία της τουρκικής αγοράς έχει διακορευθεί προ πολλών δεκαετιών από τις πολυεθνικές εταιρείες.

Η εισβολή των πολυεθνικών στην Τουρκία, είναι τέτοιων διαστάσεων, ώστε η αντίστοιχη εισβολή στη χώρα μας να ωχριά μπροστά της.

Η βιομηχανική υποδομή της Τουρκίας —ανεξάρτητα από τον εξαρτημένο ή μη χαρακτήρα της— είναι ασύγκριτη με αυτή της χώρας μας. Τεράστιες βιομηχανίες αλουμίνας και χάλυβα σε συνεργασία με σοβιετικά κεφάλαια και τεχνολογία, βιομηχανίες κατασκευής μηχανών (τρακτέρ και αυτοκίνητα «Μουράτ» με πατέντα της «Φιάτ»), βιομηχανίες επεξεργασίας πετρελαιοειδών, χημικές βιομηχανίες, πολεμικές βιομηχανίες κλπ. είναι διάσπαρτες σε ολόκληρη την έκταση της Τουρκίας. Υπάρχουν περιθώρια, διατείνονται ορισμένοι, για την εξαγωγή χαρτιού και λιπασμάτων. Αλλά πώς μπορεί να θεωρηθεί πειστική η επιχειρηματολογία τους, όταν πρόσφατα η χώρα μας ενέκρινε την εισαγωγή 30.000 τόνων (!) λιπασμάτων από την Κύπρο, όταν είναι γνωστές οι ποσότητες εισαγωγής χαρτιού;

Για ποια αγορά λοιπόν και μάλιστα «παρθένα» συζητάμε; Μήπως για την αγορά αγροτικών προϊόντων; Αλλά να τι υποστηρίζει ο Τούρκος μεγαλοεπιχειρηματίας Σαρίκ Τάρα σε συνέντευξή του στον «Οικονομικό Ταχυδρόμο»:

«... Μπορούμε να σας τροφοδοτούμε με φθηνά και καλά τρόφιμα. Έχουμε μεγάλη γεωργική παραγωγή. Ακόμη και με νερό! Παρακάτω συνεχίζει: «...Γενικά ο τουρισμός σας, είναι πολύ πιο μεγάλος από τον δικό μας, αλλά εσείς δεν επεκτείνεσθε πολύ, ενώ εμείς έχουμε περιθώρια δυναμικής ανόδου. Όλος ο τουρισμός είναι πεδίο συνεργασίας».

Με λίγα λόγια ο επονομαζόμενος και «Τούρκος Ωνάσης» ούτε λίγο ούτε πολύ, λέει ότι «αφού εσείς γεμίσατε από τουρίστες, τα τουριστικά σας γραφεία μπορούν πλέον να δουλέψουν για λογαριασμό μας». Αφερим...

Αλλά ο κ. Τάρα δεν αρκείται μόνο σε αυτά. Προτείνει και μικτές επιχειρήσεις. Μέχρι και κοινές πολεμικές βιομηχανίες οραματίζεται... Μόνο που δεν διευκρίνισε αν μεταξύ των εν δυνάμει πελατών της μικτής πολεμικής βιομηχανίας θα συμπεριλαμβάνεται και ο τούρκικος στρατός κατοχής στη Β. Κύπρο. Πάντως, οι Τούρκοι, όσο κι αν φαίνονται αστεία όλα αυτά, δείχνουν να βιάζονται. Ξέρουν ότι η ολοκλήρωση της διαδικασίας ένταξης της χώρας τους στην ΕΟΚ απαιτεί μεγάλο χρονικό διάστημα. Ίσως πάνω από 20 χρόνια, όπως επισημαίνουν οι παράγοντες της Κοινότητας. Όχι γιατί θα φέρει εμπόδια η Ελλάδα («δεν θα ήταν και τόσο έξυπνο» παρατηρεί ο κ. Τάρα), αλλά γιατί κυρίως οι χώρες του Βορρά

δείχνουν απρόθυμες να αναλάβουν το κόστος του εκσυγχρονισμού της Τουρκίας.

Αλλά αν δεν μπορούν να μπουν από την «κύρια είσοδο» γιατί να μην μπουν από την «πίσω πόρτα»; Οι «ελληνοειδείς» επιχειρήσεις με τη συμμετοχή τουρκικών κεφαλαίων είναι μια σημαντική διέξοδος που βγάζει την τουρκική οικονομία από την απομόνωσή της. Με αυτό τον έμμεσο αλλά αποδοτικότατο τρόπο η τουρκική παραγωγή δεν θα αντιμετωπίζεται όπως αυτή των εκτός ΕΟΚ χωρών και θα απολαμβάνει τα πλεονεκτήματα της αγοράς των 230 εκ. Ευρωπαίων πολιτών.

Έξυπνος ελιγμός... Το ερώτημα είναι αν θα βρεθούν Έλληνες κεφαλαιούχοι χωρίς μνήμη (που να έχουν ξεχάσει δηλαδή τη λεηλασία των ελληνικών περιουσιών και τη μέχρι πρόσφατα δέσμευση των κεφαλαίων) ώστε να «ρискάρουν» μια νέα επενδυτική περιπέτεια στην Τουρκία.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα ωστόσο από μια ενδεχόμενη ελεύθερη οικονομική συνεργασία με την Τουρκία εντοπίζεται στην ανταγωνιστικότητα των ομοειδών προϊόντων, που δεν είναι και λίγα. Το κόστος εργασίας, στη γειτονική στρατοκρατούμενη χώρα που φόρεσε όψιμα τη λεοντή της δημοκρατίας, είναι πάμφθηνο. Οι λόγοι είναι γνωστοί. Συνδικαλιστικές απαγορεύσεις, φυλακίσεις, εξορίες και βασανιστήρια στην Αριστερά («όλα τα πράγματα έχουν τα όριά τους» αποφαινεται ο κ. Τάρα), ψευδοκοινοβουλευτισμός και φαλκίδευση των πολιτικών ελευθεριών.

Αυτός ο τρόπος παραγωγής, συνεπικουρούμενος και από έναν πληθωρισμό που κυμαίνεται μεταξύ 40 και 45% κατά μέσον όρο, βελτιώνει την ανταγωνιστικότητα και ενισχύει την εξαγωγική ικανότητα της Τουρκίας. Τα προϊόντα της είναι 4 και 5 φορές φθηνότερα σε σύγκριση με τα ελληνικά. Αν λοιπόν «ανοίξουν» τα σύνορα των δυο χωρών οι συνέπειες θα είναι πολύ αρνητικές για την ελληνική παραγωγή. Συνέπειες που αυτή τη στιγμή γίνονται αρκούτσως αισθητές σε ένα μικρό προς το παρόν τμήμα της ελληνικής αγοράς. Εννοούμε τη Θράκη: είναι πρόσφατο το δραματικό ρεπορτάζ των «Νέων» (23.3.88) που περιέγραφε την αγωνία των εμπόρων και των βιοτεχνών της περιοχής λόγω των εκδρομικών εξορμήσεων που κάνουν οι Έλληνες κάτοικοι στις γειτονικές τουρκικές πόλεις (επιδεικνύοντας μίαν απαράδεκτη καταναλωτική αλλοτρίωση και πλήρη απώλεια εθνικής ευαισθησίας) με αποκλειστικό στόχο την αγορά φθηνών προϊόντων. «Αγοράζουν ακόμη και απορρυπαντικά από την Τουρκία», τόνιζε ο ανταποκριτής, με αποτέλεσμα να έχει νεκρώσει η ντόπια αγορά στις ακριτικές πόλεις.

Η τουρκική εξουσία αντιλαμβανόμενη όχι μόνο τα οικονομικά πλεονεκτήματα, αλλά και τις εθνικές διαστάσεις του όλου θέματος, κατέργησε τη «βίζα» και έθεσε στη διάθεση των Ελλήνων πελατών της και δωρεάν μεταφορά με τουρκικά πούλμαν.

Μετά από όλα αυτά η απάντηση στο ερώτημα που θέσαμε στο αρχικό μέρος του κειμένου, για το αν θα κερδίσουν οι Έλληνες ή οι Τούρκοι, από μια ενδεχόμενη οικονομική συνεργασία μεταξύ των δυο χωρών, είναι ίσως αυτονόητη...

«ΜΙΚΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΣΤΙΣ ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ...»

«Ο πρόεδρος θα βρει τομείς συνεργασίας με την Τουρκία», έλεγε αυτές τις ημέρες για τον πρόεδρο του ΣΕΒ κ. Παπαλεξόπουλο νεαρός επιτυχημένος επιχειρηματίας.

Ίσως αυτή η φράση μετέχει μόνο της μεταφυσικής του «οικονομικού Νταβός»: η συνεργασία προϋποθέτει και είναι αποτέλεσμα συγχρόνως της βούλησης και των δυο συμβαλλομένων μερών. Κάτι τέτοιο όμως δεν είναι δεδομένο για την τουρκική πλευρά ή τουλάχιστον αυτή δεν συμπεριφέρεται όπως θα ήθελε η ελληνική κυβέρνηση (ενώ οι Έλληνες επιχειρηματίες φαίνεται προς το παρόν να αναμένουν...).

Παράδειγμα μιας τέτοιας, μη αρεστής προς τους Έλληνες, συμπεριφοράς των Τούρκων κεφαλαιούχων αποτελεί η τοποθέτηση των τελευταίων σε μια πρόταση συνεργασίας στον τομέα της τσιμεντοβιομηχανίας, που εκόμισαν Έλληνες κρατικοί λειτουργοί: στην Τουρκία «βγήκαν στο σφυρί» 5 εργοστάσια τσιμέντου, συνολικής αξίας 300 δις τουρκικών λιρών: όταν οι Έλληνες έδειξαν το ενδιαφέρον τους, οι Τούρκοι έκαναν σαφές ότι προτιμούν να πουληθούν τα εργοστάσια αυτά σε Αμερικανούς ή Δυτικοευρωπαίους επιχειρηματίες και αντιπρότειναν στην ελληνική πλευρά να χρηματοδοτήσει κοινές επιχειρήσεις... «στις περιοχές όπου υπάρχει τουρκική μειονότητα»!

Όμως, εκτός από τα τουρκικά αυτά (κάθε άλλο παρά) παράδοξα στον τομέα της οικονομικής συνεργασίας, υπάρχουν επί της «ουσίας» προβλήματα, που ανεξάρτητα των άλλων πτυχών (βλ. ανάλυση των Β. Γιαχνή σε διπλάνες στήλες), κάθε άλλο παρά προοιωνίζονται ευοίωνες προοπτικές για τη συνέχεια του «οικονομικού Νταβός».

Ελάχιστοι είναι οι τομείς που μια τέτοια συνεργασία μπορεί να προχωρή-

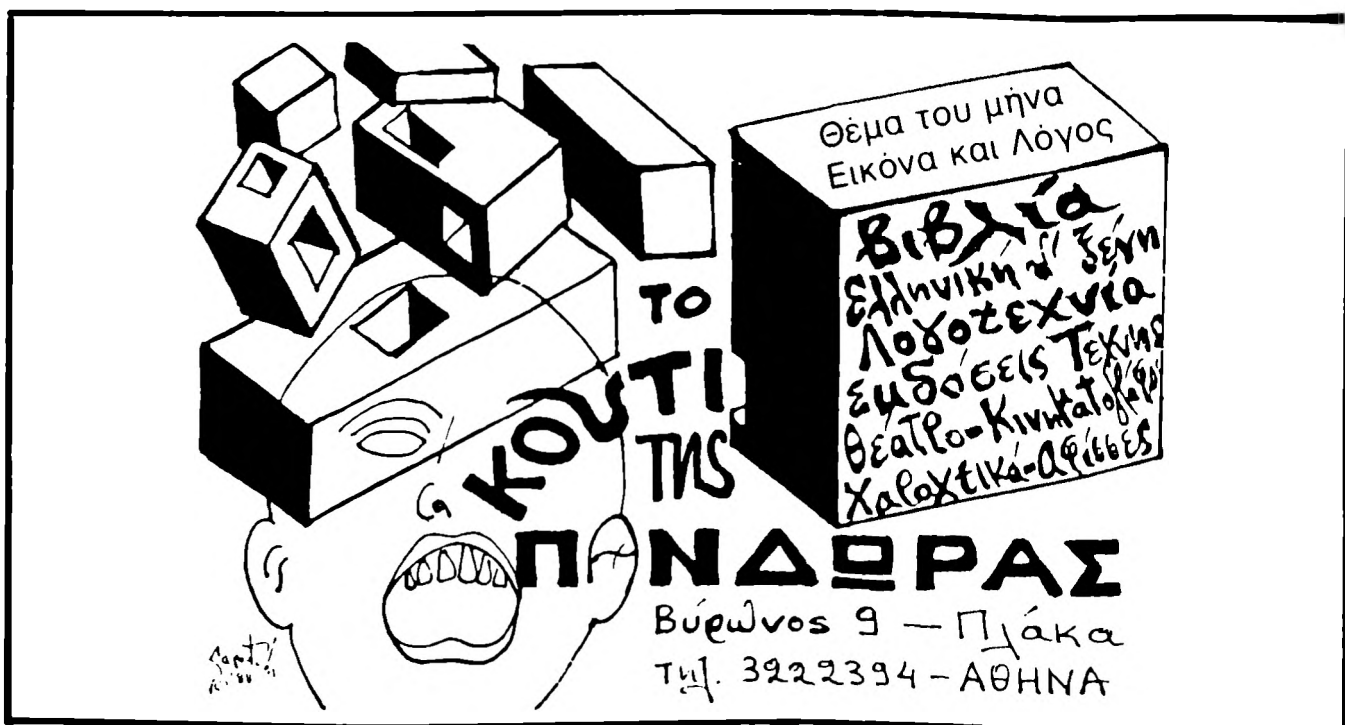
σει: κατά εκτιμήσεις κύκλων του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και του ΕΒΕΑ, ανάμεσα σε αυτούς τους τομείς είναι η Ναυτιλία —οι ελπίδες εδώ ξεκινάνε και σταματάνε στη δημιουργία μιας γραμμής Σάμου ή Λήμνου με τις τουρκικές ακτές— και ο τουρισμός: εδώ οι Τούρκοι ελπίζουν ότι η αρνητική τάση που παρατηρείται τα τελευταία δυο χρόνια στη ροή του ελληνικού τουριστικού ρεύματος προς την Τουρκία, θα αναστραφεί, καθώς οι Έλληνες θα ευθυγραμμιστούν προς το πνεύμα Νταβός.

Τη σχετική απαισιοδοξία του ΕΒΕΑ, εξάλλου, συμμερίζεται και ο ίδιος ο κ. Ρουμελιώτης, ο οποίος φέρεται να τη διατύπωσε και στον κ. Παπανδρέου, ενώ σε σχετικούς ήσσονες τόνους κινήθηκαν και οι εργασίες του συνεδρίου που διοργανώθηκε από το Ελληνοαμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο και την εφημερίδα «Χέραλντ Τρίμπουν».

Τι θα μείνει λοιπόν εκτός από την εξαγγελία ίδρυσης ενός Ελληνοτουρκικού Επιμελητηρίου και τις εργασίες αυτής της μικτής Οικονομικής Επιτροπής; Για τον ιδιωτικό τομέα της ελληνικής οικονομίας, ισχυρίζονται οικονομικοί παρατηρητές, δεν θα προκύψει σχεδόν τίποτα (και αυτό μπορεί μεν να μη σημαίνει και πολλά πράγματα για το τουρκικό κεφάλαιο, αφού το 1987 οι επενδύσεις στη γειτόνα ανήλθαν σε 830 εκατομμύρια δολάρια, έναντι 270 εκατ. δικών μας...). Μένει η τελευταία ελπίδα ή καλύτερα απλή εκτίμηση, ότι η συνεργασία «θα περάσει απαραίτητα μέσω του δημόσιου τομέα των δυο χωρών».

Αν σκεφθεί κανείς το τι σημαίνει τουρκική γραφειοκρατία και ελληνική «διοίκηση», τα συμπεράσματα είναι ήκιστα ενθαρρυντικά, ακόμα και σε αυτή την προοπτική.

ΣΤ. ΖΑΚΥΝΘΗΝΟΣ

AIRBUS INDUSTRIE
Société par actions simplifiée

Πραγματικά,
επεκτείνεται πολύ η AIRBUS....

ΚΑΛΑΜΙ 31.3.88

Τι επιμονή κι αυτή!

ΔΕΝ ΒΓΑΖΟΥΜΕ κόκκινη κάρτα στον Βασίλη Ζήση του «Αντί», που γράφει και στο περασμένο τεύχος για τα αεροσκάφη της Ολυμπιακής, γιατί δεν θέλουμε να πιστεύουμε ότι όσα γράφει είναι συνειδητά για την ιστορία αυτή. Η επιμονή του Β. Ζήση να υποστηρίζει με τόσο πάθος την επιτροπή για την αξιολόγηση των αεροσκαφών που πρόκειται να αγοραστούν (αν ποτέ γίνει...), είναι τουλάχιστον ακατανόητη. Και τα όσα γράφει για το «Καλάμι» εκτός από αστεία θυμίζουν έντονα την παροιμία «φωνάζει ο κλέφτης...».

Να τα πάρουμε όμως με τη σειρά.

- Καταρχήν διαβάσει ο Παπουτσάκης τα κείμενα πριν δημοσιευθούν; Γιατί θα 'πρεπε.

- Γιατί τόσο πάθος υπέρ ενός τύπου αεροσκαφών; Και γιατί το «Αντί» κάνει αυτό για το οποίο μας κατηγορεί; Δηλαδή προτρέχει πριν ακόμη η επιτροπή αποφασίσει;

- Όσο για το «κουφό» ότι εμείς είχαμε πληροφορίες πριν γνωστοποιηθούν στην επιτροπή για εκθέσεις, σκέψεις και προβληματισμούς μελών της κ.λπ. τι να πούμε τι; Δηλαδή μας κατηγορεί επειδή έχουμε καλή πληροφόρηση; Θα μας τρελάνουν δηλαδή;

Το «Καλάμι» εκείνο που μέχρι σήμερα έκανε ήταν να ασκεί έντονη κριτική στην επιτροπή για τη δουλειά στην αξιολόγηση που έκανε. Έγκαιρα μάλιστα είχαμε προειδοποιήσει ότι όσο τρενάρουν την ιστορία, όσο ο Μαρκάκης το παίζει τεχνικός συγκεκριμένης εταιρείας, όχι μόνο θα παραδιάσουν το χρονικό όριο, αλλά δεν θα βγάλουν καν απόφαση. Αυτό γράψαμε και αυτό έγινε. Παράλληλα βέβαια, βγάλαμε στη φόρα όσα ντοκουμέντα μετά επισήμων τζιφρών είχαμε στα χέρια μας και τα ντοκουμέντα αυτά είχαν την υπογραφή και του Τζινιέρη, όπως και τεχνικών της Ολυμπιακής. Εμείς κρίσεις για τα αεροσκάφη δεν κάναμε, απλά παραθέταμε τις εκθέσεις. Το «Αντί» τι κάνει;

Μας κατηγορεί ο κ. Ζήσης γιατί είχαμε την έκθεση Φίσερ Παγιατάκη προς την επιτροπή πριν κοινοποιηθεί σ' αυτή. Τι λέτε καλέ; Δηλαδή εσείς ως δημοσιογράφος αν την είχατε στα χέρια σας θα περιμένατε τη νόμιμη διαδι-

κασία; Και ποια δημοσιογραφική δεοντολογία το αναφέρει αυτό;

Και τέλος... ο πούστικος υπαινιγμός για τη διαφήμιση της Ολυμπιακής στην εφημερίδα μας και η σύνδεσή της με το κείμενο δεν σηκώνουν χαρακτηρισμούς γιατί δεν θα τον ξεπλένουν δεκάδες ποτάμια. Η διαφήμιση για την εφημερίδα, με τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε, είναι τελικά αναγκαίος όρος για την επιβίωσή μας. Εμείς διαφήμιση ζητήσαμε και θα ζητήσουμε από όλες τις υπηρεσίες, τις επιχειρήσεις, από παντού. Αν όμως είχε μετρήσει ο κ. Ζήσης τα γράμματα διαμαρτυρίας των υπευθύνων της Ολυμπιακής για δημοσιεύματά μας τότε τουλάχιστον θα ήταν πιο προσεκτικός. Και πρέπει να είναι πιο προσεκτικός...

Ταύτα περί του «Αντί» με μια μικρή σημείωση. Δεν θέλουμε να 'ρθούμε σε αντιδικία ούτε με το «Αντί» ούτε με άλλο περιοδικό ή εφημερίδα. Αν κάποιους τσούζουν οι αποκαλύψεις του «Καλαμιού» για την αγορά των αεροσκαφών με την οποία παίζονται δισ. ας αντιδράσουν οι ίδιοι. Δεν είναι ανάγκη να παριστάνει το «Αντί» το συνήγορό τους.

Επί της ουσίας τώρα...

Συνεδρίασε η επιτροπή και τελικά ανατέθηκε στον Μαρκάκη να προετοιμάσει το πόρισμα για λογαριασμό της μέχρι την Παρασκευή. Μάλιστα του ανατέθηκε να υποβάλει και οικονομική μελέτη. Ποια θα είναι η συνέχεια; Έχει δρόμο ακόμη, αφού είναι βέβαιο ότι θα υπάρξουν αντιδράσεις.

Εμείς επαναλαμβάνουμε τούτο: Αν κάτι μέχρι σήμερα απέδειξε η συγκεκριμένη επιτροπή είναι η ανικανότητά της. Τι την κρατάνε λοιπόν;

Και τέλος...

Κάποτε η ιστορία αυτή πρέπει να τελειώσει. Η Ολυμπιακή πρέπει να αγοράσει τα αεροσκάφη όσο κι αν ο κ. Ζήσης διατείνεται για το αντίθετο. Αν θέλει εν όψει 1992 να συναγωνιστεί τις άλλες εταιρείες της ΕΟΚ. Ας βρει λοιπόν η κυβέρνηση τρόπο για μια απόφαση χωρίς μαύρα σημάδια για να τελειώνει, πριν αυξηθούν οι τιμές των αεροσκαφών και τραβάνε τα μαλλιά τους. Άντε...

Η απάντηση ήρθε πάνω σε Καλάμι

Στα δυο προηγούμενα τεύχη του (368 και 369) το ΑΝΤΙ αποκάλυψε με πλήθος αποδεικτικά στοιχεία τις μεθοδεύσεις του διευθυντικού κατεστημένου της Ολυμπιακής Αεροπορίας υπέρ της αγοράς αεροσκαφών «Αιρμπάς» A-310 (αξίας πάνω από 40 δισεκατομμύρια δραχμές) με πρόσχημα την «ανανέωση του στόλου της Ο.Α.».

Πεδίο αυτών των μεθοδεύσεων ήταν και είναι η επιτροπή αγοράς που συγκρότησε το ΚΥΣΥΜ η οποία αποτέλεσε το στόχο σφοδρών συκοφαντικών επιθέσεων, επειδή...τόλμησε να κάνει σωστά τη δουλειά της και να οδηγηθεί έτσι σε άλλα συμπεράσματα από αυτά που περίμενε η διοίκηση της Ολυμπιακής (η οποία μάλιστα είχε σπεύσει να δώσει προκαταβολή για τα «Αιρμπάς», προδικάζοντας το αποτέλεσμα).

Οι αποκαλύψεις του ΑΝΤΙ είχαν καταλυτική επίδραση, επειδή αποκάλυψαν το πραγματικό παρασκήνιο της υπόθεσης και ευαισθητοποίησαν τα υγιή στοιχεία που παραμένουν ακόμα στον κυβερνητικό μηχανισμό. Το αποτέλεσμα ήταν να ενεργοποιηθεί η επιτροπή αγοράς - η οποία είχε αδρανήσει ύστερα από τη μεθοδευμένη συκοφάντηση και διάσπασή της με τις οδηγίες του διευθυντικού κατεστημένου της Ο.Α.

Όλα αυτά βέβαια επειδή οι κυβερνητικοί παράγοντες που κρύβονται πίσω από τα συμφέροντα της «Αιρμπάς» αντιλήφθηκαν ότι αν συνέχιζαν όπως πριν θα εξέθεταν ανεπανόρθωτα — για άλλη μια φορά — αυτούς και την κυβέρνηση.

Όμως ο πόλεμος λάσπης εναντίον του ΑΝΤΙ δεν σταμάτησε. Όπως και στην υπόθεση Λούβαρη τις αντεπιθέσεις εναντίον του περιοδικού ανέλαβε μια ισχυρή μερίδα του φιλοκυβερνητικού Τύπου («Αυριανή» και «Καλάμι») και είδαν το φως της δημοσιότητας κείμενα σαν αυτό που αναδημοσιεύουμε σήμερα

ΔΕΝ ΜΑΣ αφορούν βέβαια και πολύ οι χαρακτηρισμοί του «Καλαμιού», ούτε πρόκειται να το ακολουθήσουμε στους χαρακτηρισμούς και τη γλώσσα του. Θα απαντήσουμε μόνο με στοιχεία:

● Το «Καλάμι» ασχολήθηκε με την υπόθεση της αγοράς των νέων αεροσκαφών της Ο.Α. επί 20 εβδομάδες με 20 άρθρα. Κύριο «μοτίβο» αυτών των άρθρων ήταν οι συκοφαντικές επιθέσεις εναντίον των μελών της επιτροπής αγοράς —τους οποίους χαρακτήρισε άσχετους— που αντιστέκονταν στις μεθοδεύσεις υπέρ των «Αιρμπάς».

ΤΑ ΑΡΘΡΑ αυτά συνοδεύτηκαν με τη συνηχή προβολή του προέδρου της Ο.Α. κ. Ακριβάκη, τη στιγμή βέβαια που είναι γνωστή στο πανελλήνιο η κατάσταση στην οποία έχει φέρει τον εθνικό αερομεταφορέα ο εκλεκτός του πρωθυπουργικού περιβάλλοντος.

Τα δημοσιεύματα του «Καλαμιού» προκάλεσαν τις έντονες αντιδράσεις της επιτροπής αγοράς, η οποία έστειλε στο έντυπο του κ. Κακαουνάκη δυο επιστολές, αποσπάσματα των οποίων αναδημοσιεύουμε:

Αθήνα 23 Νοεμβρίου 1987
Α.Π. Ο.Α. 179

Προς
την Εφημερίδα «ΤΟ ΚΑΛΑΜΙ»

Κύριε Διευθυντά,
Με έκπληξη διάβασα το σχόλιο της έγκριτης εφημερίδας σας «ΤΟ ΚΑΛΑΜΙ» της 19.11.87, αρ. φύλλ. 63 σελ. 2, με τίτλο «Ολυμπιακό μπάχαλο».

Δεν γνωρίζω αν ο συντάκτης του ήταν δέκτης σκόπιμης ή μη παραπληροφόρησης.

Σημασία έχει ότι από το συγκεκριμένο σχόλιο, το αναγνωστικό σας κοινό είχε μια πέρα για πέρα στρεβλή πληροφόρηση.

Με σεβασμό στη δημοσιογραφική δεοντολογία, στην εφημερίδα σας και το αναγνωστικό κοινό της, που είμαστε υποχρεωμένοι να το ενημερώσουμε σωστά, σας επισημαίνω τα εξής: (ακολουθούν διάφορα στοιχεία και η επιστολή συνεχίζει).

Η συνεργασία μεταξύ των μελών της Επιτροπής, από τη συγκρότησή της μέχρι σήμερα, είναι άσπογη και ουδέποτε δημιουργήθηκε το παραμικρό πρόβλημα.

Έτσι αντίθετα με το περιεχόμενο του σχολίου σας, ούτε ο υπογράφων και ο κ. Μαρκάκης «πλάκωθηκαν μεταξύ τους», ούτε τα τεχνικά μέλη της Επιτροπής κ. Παγιατάκης, Ρήγος και Φίσερ «αποχώρησαν από τη συνεδρίαση της Δευτέρας». Τέτοια συμβάντα δεν υπήρξαν, όχι μόνο κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης συνεδρίασης, αλλά και σε καμιά προηγούμενη συνεδρίαση και συνεργασία της Επιτροπής μας.

Πιστεύω ότι η αποκατάσταση της αλήθειας για ένα τόσο σοβαρό θέμα είναι επιβεβλημένη, και είμαι στη διάθεσή σας για κάθε συμπληρωματική πληροφορία.

Με εκτίμηση

Κώστας Ν. Τζινιέρης

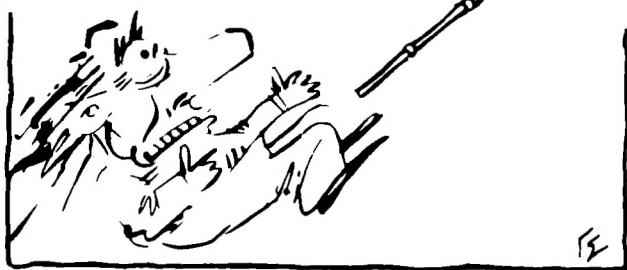
Γενικός Γραμματέας Κρατικών Προμηθειών
Πρόεδρος της Επιτροπής Αγοράς Αεροσκαφών
της Ολυμπιακής Αεροπορίας

Αθήνα 29 Δεκέμβρη 1987

Αριθ. Πρωτ.: 282

Προς
την εφημερίδα «ΚΑΛΑΜΙ»

Θέμα: Δημοσίευμα της εφημερίδας σας της 23.12.1987 με τίτλο «30 δις ζητάνε...κουτάλα».

Κύριε Διευθυντά,

Σχετικά με το παραπάνω δημοσίευσμά σας που αναφέρεται στην αγορά αεροσκαφών της Ο.Α., η Επιτροπή μας αποφάσισε να μην καταπιαστεί με απαντήσεις και επί μέρους σχολιασμούς, των όσων περιέχονται στο δημοσίευσμά σας αυτό.

Θεωρήσαμε όμως αναγκαίο να επισημάνουμε, σαν ζήτημα αρχής, πως πληροφορίες που δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, όταν δημοσιεύονται χωρίς να ελεγχθεί η ακρίβεια τους, βλάπτουν, αντί να ωφελούν, την υπόθεση στην οποία αναφέρονται και δεν παρέχουν την επιβαλλόμενη σωστή ενημέρωση στους αναγνώστες του Τύπου.

Στην περίπτωση μας και ενώ η αξιολόγηση των αεροσκαφών βρίσκεται σε εξέλιξη, μερικά δημοσιεύματα βασισμένα σε σκόπιμες και μεθοδευμένες παραπλανητικές πληροφορίες, έφτασαν στο σημείο να προσβάλουν και να αμφισβητήσουν την εντιμότητα μελών μας, αλλά και την αντικειμενικότητα της λειτουργίας και της κρίσης της Επιτροπής μας. Προχώρησαν ακόμα στη διατύπωση ή μεταφορά ατεκμηρίωτων κρίσεων για το ποιο αεροσκάφος είναι συμφερότερο, γεγονός όμως που κανείς μέχρι σήμερα δεν μπορεί να γνωρίζει, αφού οι τελικές τιμές που πρόσφεραν οι διαγωνιζόμενοι οίκοι μετά την ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων, τηρούνται σφραγισμένες μέχρι να ολοκληρωθεί η τεχνικοοικονομική αξιολόγηση.

Όσο διαρκεί η αξιολόγηση είναι φυσικό η Επιτροπή μας να μη μπορεί να διατυπώσει δημόσια τις απόψεις της (σ.σ. αντίθετα οι κ. Φίσερ - Παγιατάκης έσπευσαν να το κάνουν), κάτι που μας υποχρεώνει να αποφεύγουμε απαντήσεις στα σχετικά με το θέμα δημοσιεύματα. Προς το παρόν μπορώ να σας διαβεβαιώσω ρητά για τα παρακάτω:

1. Τα οποιαδήποτε δημοσιεύματα, δεν πρόκειται κατά κανένα τρόπο να επηρεάσουν τη δραστηριότητα και το έργο της Επιτροπής μας, η οποία με αίσθημα ευθύνης απέναντι στην κυβέρνηση που την όρισε, στον Τύπο και στην κοινή γνώμη, θα προχωρήσει στην ολοκλήρωση του έργου της, με απόλυτα διαφανή, αξιολογικά και αντικειμενικά κριτήρια.

2. Η επεξεργασία όλων γενικά των στοιχείων, που αφορούν την αξιολόγηση των αεροσκαφών, γίνεται συλλογικά από την Επιτροπή μας σε αντίθεση με τα όσα αναφέρονται στο δημοσίευσμά σας.

3. Η απόφασή μας, θα παρθεί με μοναδικό γνώμονα το συμφέρον της ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ και της εθνικής μας οικονομίας γενικότερα.

Με εκτίμηση

Κώστας Ν. Τζινιέρης

ΠΕΡΙΤΤΕΥΕΙ να γράψουμε ότι τα δημοσιεύματα του «ΑΝΤΙ» κανείς δεν τόλμησε να τα διαψεύσει. Αλλά αξίζει να ασχοληθούμε λίγο ακόμα με την αρθρογραφία του «Καλαμιού» για το ίδιο θέμα, ως ελάχιστο δείγμα τη συστηματικής αποπληροφόρησης που γίεται από τον Τύπο.

ΑΠΟΚΟΡΥΦΩΜΑ της αρθρογραφίας της εφημερίδας για το θέμα ήταν δημοσίευμα στο φύλλο της 17.3.88 στο οποίο αφού για μια ακόμα φορά χαρακτηρίζει «άσχετους»

μέλη της επιτροπής αγοράς και αναρωτιέται «γιατί κρατάνε την επιτροπή» δημοσιεύει αυτούσια μια επιστολή των μελών της Φίσερ και Παγιατάκη, οι οποίοι όπως αποδείξαμε στα δυο προηγούμενα τεύχη του ΑΝΤΙ χρησιμοποιήθηκαν για να διασπάσουν την επιτροπή και να προβάλουν τις απόψεις υπέρ των «Αιρμπάς».

Η αντικειμενικότητα του «Καλαμιού» αποδεικνύεται από το εξής απόσπασμα της επιστολής Φίσερ - Παγιατάκη, την οποία και υιοθετεί:

Τέλος επειδή από την πολυετή εμπειρία μας από τις υπεύθυνες θέσεις που κατέχουμε μέσα στο χώρο της λειτουργίας των εναέριων μεταφορών της χώρας και από την άλλη μελέτη των στοιχείων και των διαφόρων διαπιστώσεων, που προέκυψαν κατά τις πολύμηνες αυτές εργασίες αξιολόγησης των υπό σύγκριση τύπων α/φ, πιστεύουμε ότι, το πλέον κατάλληλο για την ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ αεροπλάνο σε σχέση με τις επιχειρησιακές και λειτουργικές

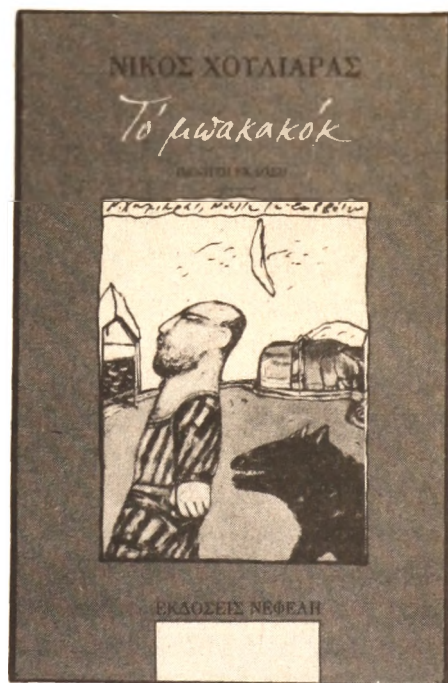
Τώρα

από τη

ΝΕΦΕΛΗ

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΑΣ

Τό Μπακακόκ

ΕΠΙΣΗΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Ζωή τήν άλλη φορά

*

ό Λούσιας

*

Σαράντα σχέδια

●

Τό άλλο μισό

Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 360.77.44 — 360.47.93

Οι τιμές αποκαλύπτουν τη μεθόδευση

της δυνατότητας στην εκμετάλλευση, είναι AIRBUS A-310 - 300 και ανεξάρτητα από την τελική τιμή προσφοράς του, την οποία δεν γνωρίζουμε.

ΟΦΕΙΛΟΥΜΕ, να επαναλάβουμε ότι δεν έχουμε ξαναδεί τόσο απροκάλυπτη παρέμβαση υπέρ ενός προϊόντος σε αγορά του δημοσίου. Το πρόβλημα βέβαια είναι ότι το «Καλάμι» υιοθέτησε την επιστολή των εν λόγω κυρίων - θεωρώντας την ως στοιχείο αντικειμενικής ...δημοσιογραφικής έρευνας - τη στιγμή που:

- Και οι δύο είναι οι μόνοι μη επιστήμονες της επιτροπής και κατά τεκμήριον «μη ειδικοί» επειδή, όπως γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος, στερούνται των προσόντων — πανεπιστημιακό δίπλωμα κ.λπ. — για να είναι όχι μόνο μέλη της επιτροπής αγοράς, αλλά και για να κατέχουν τις θέσεις που έχουν σήμερα.

- Τα στοιχεία που δημοσιεύουμε σήμερα — βλέπε διπλανές στήλες — αποδεικνύουν ότι τα «Μπόινγκ» αν και ισοδύναμα είναι κατά πολλά εκατομμύρια δολάρια πιο φθηνά από τα «Αιρμπάς», υπέρ των οποίων επιμένουν «ανεξάρτητα από την τελική τιμή προσφοράς τους». Ποιοι είναι λοιπόν στην πραγματικότητα οι κ. Φίσερ και Παγιατάκης και τολμούν να υποστηρίζουν μια αγορά «ανεξαρτήτως τιμής». Ποιοι τους καλύπτουν και γιατί το «Καλάμι» υιοθετεί αβασάνιστα τις απόψεις τους;

ΔΕΝ ΑΝΑΦΕΡΘΗΚΑΜΕ λοιπόν στο «Καλάμι» επειδή δημοσίευσε «ντοκουμέντα», όπως διατείνεται, αλλά επειδή, όπως αποδείξαμε, υιοθέτησε αβασάνιστα τις απόψεις μελών της επιτροπής αγοράς, των οποίων ο ρόλος είναι τουλάχιστον περιέργος και εκθείασε το «έργο» της διοίκησης της Ολυμπιακής, τη στιγμή που οι μεθοδεύσεις της έχουν προκαλέσει την αγανάκτηση της πλειοψηφίας των εργαζομένων στο χώρο.

ΒΕΒΑΙΑ εμείς δεν θα πάρουμε το μέρος καμιάς από τις δυο εταιρείες, ούτε της «Μπόινγκ» ούτε της «Αιρμπάς», όπως, άγνωστο για ποιους λόγους, κάνει το «Καλάμι». Θα επιμεινουμε αντίθετα ότι η Ολυμπιακή δεν έχει ανάγκη από κανένα νέο αεροσκάφος. Αυτό που πρέπει να κάνει είναι να αξιοποιήσει τον υποαπασχολούμενο στόλο της και να πληρώσει τα ήδη υπέρογκα χρέη της. Γιατί, αν αγοράσει νέα αεροσκάφη και χρεωθεί άλλα 50 δισεκατομμύρια — τη στιγμή που ήδη χρωστάει άλλα 170 — θα ανοίξει ανεπιστρεπτί ο δρόμος για την ιδιωτικοποίησή της, εν όψει και του 1990. Ή μήπως αυτό επιδιώκουν στην πραγματικότητα;

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ προτείνουμε στους ανagnώστες του ANTI να διαβάσουν τα νέα στοιχεία που δημοσιεύουμε στις διπλανές στήλες. Θα βρουν έτσι μια ακόμα απάντηση στο «Καλάμι» και τους ανώνυμους αρθρογράφους του.

Βασίλης Ζήσης

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΔΟΤΗ: «Ναι, διαβάζω τα άρθρα του Βασίλη Ζήση. Δεν με ακούει όμως...».

Χ.Γ.Π.

ΟΠΩΣ επανειλημμένα γράψαμε κύριος στόχος των μεθοδεύσεων του διευθυντικού κατεστημένου της Ολυμπιακής υπέρ της «Αιρμπάς» ήταν η διάλυση της «Επιτροπής αγοράς» πριν καταλήξει στο πόρισμα της. Επειδή όλα τα δεδομένα οδηγούσαν στον αποκλεισμό της γαλλικής εταιρείας.

ΕΤΣΙ, με πρόσχημα τη «διαφοροποίηση» δυο από τα μέλη της επιτροπής, οι κ. Φίσερ και Παγιατάκης οι οποίοι είναι απροκάλυπτα υπέρ της «Αιρμπάς» έπεισαν το ΚΥΣΥΜ ότι η Επιτροπή «διχογνωμεί» και «καθυστερεί» και επέβαλαν την ανάθεση της τελικής αξιολόγησης σε μια εξ' υπουργών επιτροπή, με επικεφαλής τον κ. Κουτσόγιωργα.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ζητούσαν να αντικατασταθεί η «επιτροπή αγοράς» από μια άλλη, αποτελούμενη μόνο από συνδικαλιστές και στελέχη της Ο.Α., των οποίων οι απόψεις υπέρ της «Αιρμπάς» είναι δεδομένες.

ΟΛΑ ΑΥΤΑ έγιναν βέβαια για να μην ανοιχτούν οι τελικές οικονομικές προσφορές των δυο εταιρειών και αποκαλυφθεί έτσι ότι η γαλλική εταιρεία είναι ακριβότερη κατά πολλά δισεκατομμύρια.

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ όμως του «ANTI» τάρaxαν τα νερά και έτσι αναγκάστηκαν να επαναδραστηριοποιήσουν την επιτροπή αγοράς η οποία στις 24 Μαρτίου άνοιξε τις τελικές οικονομικές προσφορές.

ΣΥΜΦΩΝΑ με πληροφορίες του ANTI η σύγκριση των τιμών των δυο αεροσκαφών έχει ως εξής:

Αεροπλάνα «Αιρμπάς»:

- Βασική τιμή αρχικής προσφοράς για το σκάφος (χωρίς τους κινητήρες και τον εξοπλισμό χρήστη) σε τιμές 1986: 44 εκατ. δολάρια. Οι αντίστοιχες τιμές κινητήρων είναι περί τα 13 έως 14 εκατ. δολ. ανά αεροπλάνο. Ο πρόσθετος εξοπλισμός χρήστη και τα ανταλλακτικά με τους εφεδρικούς κινητήρες περί τα 14 εκατ. δολ. ανά αεροπλάνο.

Η αναπροσαρμογή τιμών μέχρι το χρόνο παράδοσης στις αρχές του 1989 είναι

γύρω στα 2,5 εκατ. δολ. για το σκάφος και ένα εκατ. δολ. για τους κινητήρες, ανά αεροπλάνο.

Η αναπροσαρμογή τιμών μέχρι το χρόνο παράδοσης στις αρχές του 1989 είναι γύρω στα 2,5 εκατ. δολ. για το σκάφος και ένα εκατ. δολ. για τους κινητήρες, ανά αεροπλάνο.

Έτσι, η ονομαστική τιμή τους για το χρόνο παράδοσης είναι περίπου 75 εκατ. δολ. για κάθε αεροπλάνο.

Εάν στη συνέχεια αφαιρεθούν οι εκπτώσεις που έγιναν στις διαπραγματεύσεις, περίπου 4,5 εκατ. δολ. για κάθε ένα από τα τρία πρώτα αεροπλάνα, 300 χιλ. δολ. για κάθε ένα από τις δυο «όπισον» και 8 έως 12 εκατ. δολ. συνολικά για τους κινητήρες, προκύπτει η εξής τελική τιμή αγοράς, κατά το χρόνο παράδοσης, στις αρχές του 1989: 67 εκατ. δολ. ανά αεροπλάνο για τα τρία πρώτα, ή 74 εκατ. δολ. για κάθε «όπισον» αεροπλάνο.

Δηλαδή σύνολο αγοράς γύρω στα 201 εκατ. δολ. για τρία αεροπλάνα (27 δισ. δρχ.), ή 349 εκατ. δολ. για πέντε αεροπλάνα (47 δισ. δρχ.).

Αεροπλάνα Μπόινγκ:

- Βασική τιμή αρχικής προσφοράς για το σκάφος (χωρίς τους κινητήρες και τον εξοπλισμό χρήστη) σε τιμές 1986: 42 έως 46 εκατ. δολ. Οι αντίστοιχες τιμές κινητήρων είναι περί τα 9 εκατ. δολ. ανά αεροπλάνο, ο πρόσθετος εξοπλισμός χρήστη και τα ανταλλακτικά με τους εφεδρικούς κινητήρες περί τα 13 εκατ. δολ. ανά αεροπλάνο. Η αναπροσαρμογή τιμών μέχρι το χρόνο παράδοσης στις αρχές του 1989 είναι γύρω στα δύο εκατ. δολ. για το σκάφος και δυο εκατ. δολ. για τους κινητήρες ανά αεροπλάνο.

Έτσι, η ονομαστική τιμή τους για το χρόνο παράδοσης είναι περίπου 68 έως 71 εκατ. δολ. για κάθε αεροπλάνο (ανάλογα τον τύπο). Εάν στη συνέχεια αφαιρεθούν οι εκπτώσεις που έγιναν στις διαπραγματεύσεις, περίπου 6 έως 7 εκατ. δολ. για κάθε αεροπλάνο, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους, και 8 έως 11 εκατ. δολ. συνολικά

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ

Αθήνα, 29 Οκτωβρίου 1987

Προς τον
κ. Γ. Τζινιέρη
Πρόεδρο Επιτροπής
Αξιολόγησης Προσφορών
Αεροσκαφών

Μετά από τη συνεδρίαση (29/10/87) προεδρική συνεδρίαση του κ. Τζινιέρη, διεξήχθη το συνδυασμένο σεδιδόγραμμα της ΑΙΡΒ Σ. που υποστηρίζει τη διάταξη των θέσεων Calleys & Waste Bins.

Μετά από έλεγχο που κάναμε και την έγγραφη έγγραφη της ΑΙΡΒ Σ. για την ακριβή τήρηση των προδιαγραφών, συμπληρώσαμε τη έκθεση που σας έχουμε υποβάλει από τις 23/10/87, σχετικά με το α/α/α Α-310-300, ως εξής:

Σύνολο Trolleys & Waste Bins 29
Σύνολο επιβατών 223 (187/265Y)

Οι επί πλέον 3 θέσεις τοποθετούν το οικονομικό αποτέλεσμα, ως εξής:

12 θέσεις X 3 α/α X 15 χρόνια X 60\$ Μ.Ο. ναύλου X 3000 ώρες/έτος X 0,60 πληρότητα = 58.320.000\$

Κυβερνήτης Γ. Λαμπρόπουλος
Διευθυντής
Εμπορικού Προγραμματισμού
και Ανάπτυξης

Α. Επιστολή των κ. Λαμπρόπουλου και Αλαμάρα, επιστημονικόφονής και... μπακάλικη.

Η επιστολή των κ. Λαμπρόπουλου και Αλαμάρα, επιστημονικόφονής και... μπακάλικη.

λικά για τους κινητήρες, προκύπτει σαν τελική τιμή αγοράς κατά το χρόνο παράδοσης στις αρχές του 1989: 59 έως 60,5 εκατ. δολ. ανά αεροπλάνο για τα τρία πρώτα ή 60 έως 62 εκατ. δολ. για κάθε «όπισιον» αεροπλάνο.

Δηλαδή σύνολο αγοράς γύρω στα 180 εκατ. δολ. για τρία αεροπλάνα (24 δις δρχ.) ή 305 εκατ. δολ. για πέντε αεροπλάνα (41 δις δρχ.).

• • •

ΔΗΛΑΔΗ, η «Αίρμπας» είναι ακριβότερη της «Μπόινγκ» κατά 21-44 εκατομμύρια δολάρια (3-6 δισεκατομμύρια δραχμές). Ιδού λοιπόν, γιατί έγιναν όλες οι μεθοδεύσεις. Οι αποδείξεις του σκανδάλου ακολουθούν.

ΑΝ ΜΑΛΙΣΤΑ, υπολογιστεί ότι τα «Μπόινγκ» υπερέχουν των «Αιρμπάς» στη διάρκεια πτήσης και στο μεταφερόμενο φορτίο καθώς και ότι ο χρόνος απόσβεσης των αεροπλάνων γενικά θεωρείται 15 χρόνια, σύμφωνα με εκτιμήσεις έμ-

πειρων στελεχών της Ο.Α. η αξιολόγηση τόσο της αξίας αγοράς όσο και των διαφορών κόστους και εσόδων εκμετάλλευσής, ανεβάζει τη διαφορά σε περισσότερο από 100 εκατ. δολάρια υπέρ της Μπόινγκ.

ΕΙΝΑΙ λοιπόν περιέργη η επιμονή του διευθυντικού κατεστημένου και μελών της διοίκησης της Ο.Α. για την αγορά οπωσδήποτε των αεροπλάνων «Αίρμπας».

Εξίσου περιέργη είναι και η στάση των δυο μελών της επιτροπής αγοράς κ. Φίσερ - Παγιατάκη που επιμένουν υπέρ των Αίρμπας «ανεξάρτητα από την τελική τιμή προσφοράς τους».

ΕΠΕΙΔΗ αυτή η διαφορά τιμής ήταν φανερή ήδη από τις αρχικές προσφορές των εταιρειών, το διευθυντικό κατεστημένο της Ο.Α. με τις «εισηγήσεις» του, προσπάθησε να την αντισταθμίσει με αστείους τελικά «υπολογισμούς», όπως αυτοί που περιλαμβάνονται στο έγγραφο από 29.10.87, που υπογράφουν οι κ: Π. Αλαμάρας, μηχανικός και Γ. Λαμπρόπουλος, πιλότος, (δημοσιεύουμε φωτοτυπία του), και λέει ότι: η διαφορά των 12 θέσεων με 60% πληρότητα για 15 χρόνια συνεπάγεται περίπου 58 εκατ. δολάρια υπέρ του Αίρμπας!

ΑΛΛΑ αν η πληρότητα των αεροπλάνων είναι γύρω στο 60% τότε η διαφορά κατά 12 θέσεις δεν επηρεάζει τα έσοδα εκμετάλλευσής, αφού έτσι κι αλλιώς τα αεροπλάνα θα έχουν γύρω στις 90 κενές θέσεις. Αλλά σύμφωνα με την επιτροπή Τζινιέρη η διαφορά θέσεων δεν ξεπερνά τις πέντε θέσεις...

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ οι αξιολογήσεις των «ειδικών» της Ο.Α. θυμίζουν λογαριασμούς «μπακάλη της γειτονιάς». Ενδιαφέρον παρουσιάζουν, όμως και οι υπόλοιπες εξελίξεις, μετά τα δημοσιεύματα του ΑΝΤΙ. Έτσι:

● Για πρώτη φορά μέσα σε 6 μήνες ανακόπηκε το συνεχές ρεύμα παραπληροφόρησης των εφημερίδων μεγάλης κυκλοφορίας (την σκυτάλη της παραπληροφόρησης πήρε και πάλι το «καλάμι»).

● Ο πρόεδρος της επιτροπής ειδοποιήθηκε, στις 18.3.88, ότι «έληξε το πάγωμα των εργασιών της», οπότε κλήθηκαν τα

μέλη της επιτροπής σε συνεδρίαση την 21.3.88 δυο ολόκληρους μήνες από την τελευταία της συνεδρίαση (1.2.88).

● Ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Τζινιέρης και ο σύμβουλος του στο υπ. Εμπορίου και μέλος της επιτροπής κ. Δαμιανάκης, υπέβαλαν τη δική τους πλέον «έκθεση αξιολόγησης» (τρίτη στη συνέχεια μετά τις εκθέσεις των δυο και των πέντε μελών), αποτελούμενη μόνο από πέντε σελίδες.

Το περίεργο είναι ότι η έκθεση είναι προχρονολογημένη κατά οκτώ ημέρες (23.3.88), προφανώς για να δείχνει ότι υποβλήθηκε πριν από το άνοιγμα των τελικών τιμών, όπως έγινε με τις εκθέσεις των άλλων μελών ύστερα από επιμονή του προέδρου της επιτροπής «για να μην επηρεαστεί η τεχνικοοικονομική αξιολόγηση από τη γνώση των τελικών τιμών».

● Ύστερα από συνεχείς συνεδριάσεις της επιτροπής, όπου προετοιμάστηκε το σχέδιο του τελικού πορίσματος, ορίστηκε η Παρασκευή 1.4.88 ως τελική προθεσμία υποβολής των απόψεων των μελών της επιτροπής για τις τελικές οικονομικές προτάσεις και τη συνολική πλέον αξιολόγηση των προσφορών.

Το Σάββατοκύριακο θα συνεδρίαζε η επιτροπή για τη σύνταξη του τελικού πορίσματος της και την υποβολή του στην κυβέρνηση τη Δευτέρα 4.4.88.

● Πράγματι την 1.4.88 συγκεντρώθηκαν όλα τα μέλη της επιτροπής στο υπουργείο εμπορίου και επεξεργάστηκαν την τελική έκθεση και το σχέδιο του τελικού πορίσματος που επρόκειτο να συζητηθεί στη συνεδρίαση στις 3 μ.μ. όμως, ένα τέταρτο πριν την έναρξη της συνεδρίασης μαθαίνουν μέσω γραμματέων ότι ο πρόεδρος αναχώρησε αιφνιδιαστικά για έκτακτους λόγους και ότι αδυνατεί να ορίσει συνεδρίαση πριν την Τρίτη 5.4.88.

Στην προσπάθειά τους να υποβάλουν τουλάχιστον τις τελικές εκθέσεις που ετοίμασαν για να μην χρεωθούν άδικα και αυτή τη νέα καθυστέρηση, μαθαίνουν ότι ούτε τούτο ήταν δυνατό, διότι ο πρόεδρος κλειδώσε το ειδικό βιβλίο πρωτοκόλου της επιτροπής στο γραφείο του και πήρε μαζί του το κλειδί φεύγοντας!.

Τώρα -

ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΠΕΙΡΑΙΑ
φθηνά ΠΟΛΥ φθηνά βιβλία

Εγκυκλοπαίδειες μισοτιμής
Ευκολίες πληρωμής

ΜΗΘΣΤΑΝΟΠΟΥΛΟΥ - ΓΙΑ ΤΟ ΦΘΙΝΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ 92, ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΤΗΛ. 4112258

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΑ
ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΔΕΛΗΒΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΓΓΛΙΚΑ - ΓΕΡΜΑΝΙΚΑ - ΓΑΛΛΙΚΑ

- Για ΑΡΧΑΡΙΟΥΣ. Ύλη 3-4 τάξεων που καλύπτει τη βασική δομή της γλώσσας στα αγγλικά, γερμανικά και γαλλικά.
- Για ΠΡΟΧΩΡΗΜΕΝΟΥΣ. Βελτίωση και συζήτηση.
- Εντατικά LOWER, για τις εξετάσεις του Ιουνίου

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ

ΚΕΝΤΡΟ: ΠΡ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ 14 ΤΗΛ. 275-566
ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΟΙ: ΘΗΣΕΩΣ 9 ΤΗΛ. 743-627

ΑΙΟΛΟΣ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ
ΤΟΥ ΤΣΑΡΣ
ΝΤΕΞΤΕΡ
ΓΟΥΟΡΝΤ

Το μοναδικό μυθιστόρημα του Χ. Φ. Λάβκραφτ.
Έργο ωριμότητας, μας αποκαλύπτει όλη τη συγγρα-
φική δεινότητα του δημιουργού του.

Αίνιγμα και βεβαιότητα, εφιάλτης και πραγματι-
κότητα, τρόμος και φρίκη δίνουν τον τόνο σ' αυτό
το οριακό έργο, που ξεπερνά ακόμη και την αληθο-
φάνεια και παίρνει την όψη αιθέριου γεγονότος.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

ΜΟΛΙΣ ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ
ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ

ΓΙΑΝΝΗ ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

1922 - 1936

ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΒΙΒΛΙΑΓΟΡΑ - ΓΡΑΒΙΑΣ 3-5
ΤΗΛ: 3619083

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Αν αγαπάτε τον Μπραμς... τη Ροκ, το Ελληνικό Τραγού-
δι, τη Τζαζ... αν αγαπάτε την ΚΑΛΗ ΜΟΥΣΙΚΗ!...

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ! ... Το νέο περιοδικό παρουσίασης, ανά-
λυσης, κριτικού λόγου και ειδήσεων μουσικής.

... Διακεκριμένοι συνεργάτες, ή πιο συγκεκριμένα ΟΛΟΙ
ΟΙ ΕΠΩΝΥΜΟΙ ΜΟΥΣΙΚΟ - ΚΡΙΤΙΚΟΙ της χώρας, παρου-
σιάζουν τώρα και αναλύουν με τον πιο έγκυρο τρόπο, τα
μουσικά πράγματα στον σημερινό κόσμο και στην
Ελλάδα.

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ! Κυκλοφορεί τώρα!... μ' ένα τεράστιο
όγκο πληροφοριών, με αναφορά ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΜΟΥΣΙΚΑ
ΕΙΔΗ και έχει ένα στόχο: Να αποτελέσει ένα απόλυτα
έγκυρο μέσο αναφοράς για κάθε μουσικόφιλο.

από τις εκδόσεις «γνώση»

Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, τηλ.: 3620941 - 3621194 Γρηγ. Αυξεντίου 26, 157 71 Ζωγράφου, τηλ.: 7794879 - 7786441

Μέχρι να βγουν τ' αστραφτερά μαχαίρια...

Μια ιστορία για το Δ' πρόγραμμα

του Ρεπόρτερ

Η ΕΠΑΓΓΕΛΙΑ του εκσυγχρονισμού, της νέας τεχνολογίας, της ανανέωσης και άλλων τινών συναφών συνθημάτων τα οποία εκπέμπονται πληθωριστικότερα τον τελευταίο καιρό, δεν είναι μια επαγγελία συνηθισμένη, ούτε βολεύεται σε μέτρα και σταθμά: είναι άμετρη, αστάθμητη και ελεύθερη, όσο χρειάζεται προκειμένου να είναι ανεξέλεγκτη.

ΣΤΗ ΜΑΧΗ των ερτζιανών, οι ρωμιοί της «Αλλαγής» επρώτευσαν με το να πουλάνε αέρα κοπανιστό. Όλοι θυμούνται αυτά τα περί «νέας εποχής» στα μέσα ενημέρωσης (έστω κι αν αυτή εξαγγέλθηκε μετά το γνωστό και δυσκολότατο στρίμωγμα από το «9.84 FM STEREO» του κ. Τζανετάκου). Μετά ήρθε το νέο θεσμικό πλαίσιο των ραδιοηλεκτρονικών μέσων, χωρίστηκε η ραδιοφωνία από την τηλεόραση, γίνανε νέα ραδιοφωνικά προγράμματα, συγκροτήθηκαν συμβούλια, επιτροπές, όμως και παραδιαβούλια.

ΟΜΩΣ, το «νέο» θεσμικό καθεστώς απειλεί με... διάλυση τα ραδιοφωνικά κανάλια: καλά πληροφορημένες πηγές αναφέρουν ότι θύματα είναι ήδη οι διευθυντές των Α' και Γ' προγράμματος, κ. **Ριζιώτη** και **Σφέτσας**: στην επιστολή παραίτησής τους επικαλούνται ως βασικό λόγο που «κατεβαίνουν από το τρένο» την ανυπαρξία αυτονομίας, δηλαδή τη συγκέντρωση των πάντων στον φερόμενο εκλεκτό, του κ. **Κατσάνεβα**, Γενικό Διευθυντή της ΕΡΑ κ. **Στρατή Καρρά**.

ΠΑΡ' ΟΛΙΓΟΝ, θύμα αυτού του «νέου πνεύματος» θα ήταν και ο διευθυντής του Δ' προγράμματος κ. **Σπύρος Βέργος**. Φαίνεται, όμως, ότι οι αντοχές του είναι αντιστρόφως ανάλογες —κι ίσως γι' αυτό, μεταξύ άλλων λόγων, ισχυρότερες— της κατάστασης που βρήκε στο σταθμό πριν από τέσσερεις περίπου μήνες: κοντά στα προβλήματα που επί σειρά ετών αντιμετώπιζε η πρώην YENEΔ και μετέπειτα η ΕΡΤ-2 —και στα οποία θα αναφερθούμε παρακάτω— φαίνεται πως επί βασιλείας ΠΑΣΟΚ είχε μετατραπεί και σε χώρο υποδοχής πάσης φύσεως ανεπιθύμητων —πλην όμως ημετέρων— της ΕΡΤ-1, οι οποίοι, σε πολλές περιπτώσεις, το μόνο που εκόμιζαν ως «συστατική επιστολή», ήταν η επιθυμία κάποιου πολιτικού τους προστάτη εντός του «κινήματος».

Ο ΝΕΟΣ διευθυντής του Δ' προγράμματος ανέλαβε τα καθήκοντά του με το γενικό σχέδιό του για αναμόρφωση του σταθμού. Δεν υπήρξαν λίγες οι συγκρούσεις με άνωθεν κλιμάκια, όταν η διοίκηση του σταθμού θέσε εκποδών μια σειρά πρώην ισχυρούς τελάτες —δηλαδή συνεργάτες— του δημόσιου κορβανά, οι οποίοι αρκούσαν στην ανετη και αυτόματα ανανέωση των συμβά-

σεών τους, έναντι έργου που θα μπορούσε, ευγενικά, να χαρακτηριστεί έργο ρουτίνας. Φαίνεται όμως ότι η διοίκηση του σταθμού είχε εξασφαλίσει, αν όχι την υποστήριξη τουλάχιστον την ενεργητική ανοχή κάποιων άλλων κλιμακίων, τα μέλη των οποίων είχαν τη στοιχειώδη εξυπνάδα να μην παρέμβουν διαλυτικά, πριν δουν κάποιο δείγμα γραφής.

ΕΤΣΙ, στο Δ' Πρόγραμμα έχουν γίνει δεκάδες αντικαταστάσεις και αντίστοιχες νέες προσλήψεις συνεργατών, οι οποίοι θα μπορούσαν να φέρουν αποτελεσματικότερα σε πέρας το σχέδιο ενός ραδιοφώνου πιο ζωντανού, εκσυγχρονισμένου, και λιγότερο αποβλακωτικού. Στα σχέδια της ανασυγκρότησης, όμως, υπήρχαν και κάποιες ιδέες, που σαφώς σοκάρουν όσους έχουν τη συνταγή «άσε τα πράγματα όπως είναι». Αντιδραση, και έντονη μάλιστα, υπήρξε στην πρόταση να υπάρχουν και κάποιοι λειτουργικοί υπεύθυνοι —όχι επικεφαλής, ούτε προϊστάμενοι— κατά ενότητα ροής, οι οποίοι θα αναιρέσουν το κλασικό πρότυπο της κάθετης ευθύνης (ο «υπεύθυνος λόγου» αρμόδιος για όλες τις εκπομπές λόγου, το ίδιο και ο υπεύθυνος μουσικού προγράμματος, κ.ο.κ.).

Η ΠΡΟΤΑΣΗ απέδωσε καρπούς, και για πρώτη φορά μια σειρά «ονόματα» (μεταξύ αυτών η **Τόνια Μαρκετάκη** και ο **Νίκος Αλευράς**) δέχτηκαν να συνεργαστούν με το «αναξιόπιστο κρατικό ραδιόφωνο», ή ακόμα και «με το ΠΑΣΟΚ».

ΕΚΕΙ, όμως, κάποιοι άρχισαν να τραβάνε το χαλί από τα πόδια της διεύθυνσης του Δ' προγράμματος: «*αποκλείεται τόσα λεφτά στους υπεύθυνους*», «*πολλούς υπεύθυνους βάζετε*», και τέτοια. Προηγουμένως, είχαν αρχίσει να εκφράζονται αμφιβολίες και φόβοι ότι η Διεύθυνση του προγράμματος... «*αγγελοκρούεται*», «*είναι ανεδαφικά πολλά απ' όσα προτείνει*» κτλ. Πίσω από αυτές της «αιτιάσεις», όπως και πίσω από τη συμπίεση των αμοιβών προς τα κάτω, κρύβεται φυσικά ο φόβος της απώλειας κάποιων κρίσιμων κόμβων ελέγχου των καναλιών —απώλεια που επέρχεται λόγω της εισαγωγής νέων δομών, αντιλήψεων και προσώπων, αλλά και λόγω των αλλαγών που επέρχονται στα πνεύματα, ακόμα και των παλιών, μέσα σε μια ατμόσφαιρα που συνοψίζεται στο «κάτι κινείται επιτέλους».

ΚΟΝΤΑ σ' αυτές τις αντιδράσεις —που στηρίζονται στο γενικότερο φόβο των απανταχού θερμοκέφαλων της «αλλαγής» να μην «ξεφύγει η κατάσταση από τον έλεγχο» —υπήρξε, κατά πληροφορίες δημοσιογραφικών κυρίως κύκλων, και κάποια δυσθυμία ιδιωτών, άμεσα ενδιαφερομένων περί τα ερτζιανά: από την πλευρά του συγκροτήματος **Λαμπράκη** και από τους κύ-

κλους του κ. **Κοσκωτά** εκδηλώθηκε μια αρνητική διάθεση απέναντι σε ορισμένα ανοίγματα του κρατικού ραδιοφώνου— ανοίγματα σε πρόσωπα που θα μπορούσαν να συνεργασθούν στα ιδιωτικά αυτά κανάλια και σε εκπομπές και πνεύμα περί ραδιοφώνου άμεσα ανταγωνίσιμα προς το εκκολλητό μοντέλο του ιδιωτικού ραδιοσταθμού (με συνέπειες και οικονομικές, φυσικά...).

ΣΗΜΕΡΑ, το κυριότερο μέσο εκ των έndon καταπολέμησης της προσπάθειας κάποιων αιθεροβαμόνων για ένα περισσότερο αξιόπιστο κρατικό ραδιόφωνο, είναι η περιστολή των κονδυλίων: υπό τη γενική αιτιολογία «*δεν υπάρχουν λεφτά*», τα πάντα συμπίεζονται, σε σημείο όχι μόνο να αναλογίζονται, οι μελλοντικοί νέοι συνεργάτες τον εξευτελισμό τους με τα ψυχία που θα τους χορηγηθούν, αλλά και να κινδυνεύει ένας σταθμός να εκπέμπει... πέντε ώρες την ημέρα, μόνο... μουσικά «προγράμματα»: είναι πολύ δύσκολο, π.χ., να έχεις ανελαστικές δαπάνες της τάξεως των 230-250 εκατομμυρίων, π.χ., και να σου δείχνουν την «κόκκινη κάρτα» της τελικής έγκρισης 140-150 εκατομμυρίων, ή να επικρέμεται η απειλή «*δεν υπογράφεται καμιά καινούργια σύμβαση*».

ΚΙ ΟΛΑ αυτά να εκτυλίσσονται σ' ένα σκηνικό, άκρως «εκσυγχρονισμένο»: να μην έχεις δική σου οικονομική υπηρεσία, ή ακόμα... γραφεία και καρέκλες, γραφομηχανές και δακτυλογράφους· ή να εκπέμπεις stereo και από τα τέσσερα στούντιο που διαθέτεις τα δύο να είναι... μονοφωνικά, ενώ από τα υπόλοιπα δύο stereo, το ένα να χρησιμοποιείται κατά το ήμισυ από την τηλεόραση που σου πήρε και όλους σχεδόν τους δημοσιογράφους μετά το διαζυγίο της από το ραδιόφωνο· ή να έχεις μηχανήματα που σαπίζουν στα υπόγεια, επειδή πρέπει να γίνουν καινούργια στούντιο, που η δημιουργία τους έχει «κολλήσει» στους διαγωνισμούς ανάθεσης μέσω... Νομαρχίας (όλα αυτά συμβαίνουν, απ' ό,τι μαθαίνουμε, στο Δ' Πρόγραμμα).

ΟΛΑ μοιάζουν να δικαιολογούν όσους έσπευσαν να προεξοφλήσουν τον τραγέλαφο του νέου θεσμικού πλαισίου στα ΜΜΕ: όσοι ακόμα εννοούν να μην πουλήσουν φτηνά το τομάρι τους, καλό θα είναι, πέρα απ' τα κουράγια, να συνειδητοποιήσουν ότι κάποιοι, πλάι στη «μάχη του Σέιχ-Σου», ξέρουν να δίνουν και άλλους «γενναίους αγώνες». Και να το συνειδητοποιήσουν, όσο ακόμα υπάρχει αυτό το «κενό εξουσίας», που τους επιτρέπει να είναι αιθεροβάμονες.

ΜΕΤΑ, τα μαχαίρια θα βγουν απαστράπτοντα στη μεγάλη του «Κινήματος» τράπεζα.

Ἀμαρτωλή διήγησις

Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τό στόμα μου, ἐρεύξομαι
κεκρυμμένα ἀπό καταβολῆς κόσμου.

Ματθαῖος ιγ' 36

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐπὶ ἄρχοντος Κωνσταντίνου Μαυριτανοῦ τοῦ Σερραίου ἀναβρασμός μέγας τῷ ὄχλῳ· πραιτωρ ἦν ἐν Ἑλλάδι ὁ ἀπὸ Κερκύρας Γεώργιος ὅστις, συναινέσει τῶν ἀρχόντων τῶν περιστοιχοῦντων τό πραιτόριον, ἀπόφασιν ἔλαβεν τοῦ ἐρωτᾶσθαι τόν λαόν περί τοῦ πρακτέου καί καταφυγεῖν εἰς κάλπας. Ἦν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀντίπαλος τοῦ πραιτορος ἀνὴρ πρεσβεύων τήν κοινοκτημοσύνην, ὡς αὐτός ἐλάλει, φέρων χιτῶνα λαϊκόν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, φιλῶν τήν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συνάξεσι καί μεγαλύνων τά κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἵνα καλύψῃ πάντα τοὺς κοπιώντας καί πεφορτισμένους. Καί δημεγέρτης ὢν κατὰ τήν λαλίαν ἀπεκάλει ἑαυτὸν ραββί· τουτέστιν διδάσκαλον καί ἔλεγε τοῖς ἀνθρώποις ἰδοὺ ἤλθεν γάρ ἡ ὥρα τοῦ λαβεῖν ὁ λαός τό πηδάλιον τῆς ἐξουσίας· εἰς χεῖρας δ' αὐτοῦ ἔσται ἐγγύησις τοῦ ὁδηγεῖν τό σκάφος τῆς πολιτείας εἰς λιμένα ὑπὸν καί ἀσφαλές· καί ἐγένετο συναγερμός καί ταραχή ἀναμέσον τοῦ λαοῦ καί οὗτος λαλῶν ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἀπηύθυνε λόγους ὡς ρομφαίαν πυρός τοῖς ἄρχουσι.

— Οὐαὶ ἡμῖν γραμματεῖς καί φαρισαῖοι ὑποκριταί ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκοινωνημένοις οἵτινες ἔξωθεν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καί πάσης ἀκαθαρσίας. Οὕτω καί ὑμεῖς ἔξωθεν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοί ἐστε ὑποκρίσεως καί ἀνομίας.

Καί ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν ἑδραμεν ὀπισθεν αὐτοῦ πλῆθος πολὺ καί ψήφῳ ἀνεβίβασεν αὐτόν εἰς τό πραιτόριον. Ἦν ἔτος σωτήριον 1981 καί ἐγένετο κεφαλὴ τῆς ἐξουσίας καί σμήνη περιέτρεχον τά κράσπεδα αὐτῆς, ἐπιπίπτοντα ὡς μυῖαι νήστες ἐπὶ ἐκτεθειμένων τροφίμων. Καί εἰ τις ἐπερώτα τόν πραιτορά τι δεόν γενέσθαι ὥστε τήν αἰωνίαν ζωὴν κληρονομήσαι ἔλεγεν αὐτῷ οὐ μοιχεύσης, οὐ φονεύσης, οὐ κλέψης, οὐ ψευδομαρτυρήσης, ὡς ἐγὼ πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. Καί ὅσα ἔχεις πώλησον καί δός τῇ ἐξουσίᾳ καί δεῦρον ἀκολουθεῖ μοι καί οὐ ζημιωθεῖς τό παράπαν.

Καί λέγει αὐτῷ Γεώργιος ὁ Χωλός, μαθητῆς αὐτοῦ.

— Ἰδοὺ, κύριε, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καί ἠκολουθήσαμεν σε. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ πραιτωρ εἶπεν αὐτῷ:

— Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν οὐδεὶς ἔστιν ὃς ἀφήκεν οἰκίαν, ἀδελφούς καί ἀδελφάς,

γυναῖκα, τέκνα ἢ ἀγροὺς ἐνεκεν ἐμοῦ, ἐάν μὴ λάβοι ἑκατονταπλάσια νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. Πολλοὶ ἔσονται πρῶτοι καί οἱ πρῶτοι ἔσχατοι!

Καί ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. Καί πολὺς γογγυσμός ἠκούσθη καθ' ἅπασαν τὴν γῆν Χαναάν. Καί κύππος πολὺς ἐγένετο τῶν κεφαλῶν εἰς τό τεῖχος διὰ τὴν δοθεῖσαν ψήφον καί ἄλλοι πολλοὶ ἐβούλοντο ἀποκόψαι τὴν δεξιάν αὐτῶν διὰ τό διδόναι τότε τὴν ψήφον αὐτῶν τῷ πραιτορί.

Καί ἠγκικεν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἡ ὥρα τοῦ ἐκλέξαι καί πάλιν τόν ἄρχοντα τῆς πολιτείας. Ἦν τό σωτήριον ἔτος 1985 ὅτε ἡ θητεία τοῦ παλαιοῦ ἄρχοντος Κωνσταντίνου τοῦ Μαυριτανοῦ ἔληξε καί ἐπροτάθη νέος ἄρχων ἐκ κριτῶν, ὅστις ἔλαβε ψήφους ἐν οστράκοις κυανοῖς ἵνα ὁ τοῦ πραιτορος ὀφθαλμός διακρίνῃ ἐκ τοῦ μακρόθεν τί ποιεῖ τό πλῆθος τῶν κεκρακτῶν ὅπερ ὑπετονθόριζε τό «Πολυκαίσα-

ρη»... Καί ἐγένετο ἄρχων κατὰ ψήφον μίαν ὑπερτερήσας, ἥτις ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Ἀρχισυναγώγου. Καί ἐπηλήθευσε τό τῆς Γραφῆς: «Ὁς ἂν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται ἡμῶν διάκονος καί ὃς ἂν θέλῃ γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων ἡμῖν δούλος» (Μάρκος ι' 43-45).

Καί καθίσας ὁ πραιτωρ κατέναντι τοῦ γαζοφυλακείου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκόν. Καί οἱ μὲν πλούσιοι οὐδὲν ἔριπτον εἰς τόν κορβανάν, ἐλθοῦσα δὲ μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτά δύο. Καί ἰδὼν ὅτι μᾶλλον θόρυβος γίνεται ἐπέταξε περικόπτεσθαι τά τῶν πτωχῶν, ἐνῷ ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς κομπορρημονῶν, βλέπετε τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφῆθη ὥδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς μὴ καταλυθῇ. Καί ἐπὶ αὐτόν αὐτόν κατ' ἰδίαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπε ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται; Ἐδὼ καί τώρα; Καί τί τό σημεῖον ὅταν πάντα ταῦτα συντελεσθῇσονται;

Καί εἶπεν αὐτοῖς.

— Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. Πολλοὶ γάρ ἐλεύσονται ἐπ' ὀνόματί μου καί Χαρίλαος καί Λεωνίδας καί Ἰωάννης ὁ Μικρός καί Γεράσιμος ὁ ἀποταξάμενος ἡμᾶς λέγοντας ὅτι εἰσὶν αὐτοὶ ἀντ' ἐμοῦ. Καί πολλοὺς πλανήσουσιν. Ὅταν δὲ ἀκούσετε πολέμους καί ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε. Οὐκ ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος ὡς γέγραπται καθ' ὅσον ὑπάρχει Νταβός. Ἔσονται μόνον σεισμοὶ κατὰ τόπους καί ἔσονται λιμοὶ καί ταραχαί, ὥς ἀπεργαῖαι καλοῦσι, πάντα ταῦτα ἀρχαὶ ὠδίνων. Βλέπετε δὲ ὑμᾶς ἑαυτοῦς. Παραδώσουσι γάρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καί ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων Ἐβέρτου FM 984 καὶ δαρήσεσθαι εἰς συναγωγὰς. Ὅταν δὲ ἀνάγωσιν ὑμᾶς ἐνώπιους λαῶν, μὴ προμεριμνᾶτε, τί λαλήσητε, μηδὲ μελετᾶτε, ἀλλ' ὃ ἂν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε. Ὅταν δὲ ἴδητε τό ρηθὲν βδέλγημα τῆς ἐρημώσεως, τουτέστιν Κωνσταντίνον τόν Κρήτα, τότε φεύγετε εἰς τὰ ὄρη οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτωσαν εἰς τὴν οἰκίαν ἵνα μὴ αἱ ἀραί εἰσέλθωσιν ἐν αὐτῇ. Ἐγερθήσονται γάρ ψευδοχριστοὶ καί ψευδοπροφῆται καὶ δώσουσι σημεῖα καί τέρατα πρὸς τό ἀποπλανᾶν. Ἰδοὺ ὅτι προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. Περὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ. Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καί προσεύχεσθε. Καί γρηγορεῖτε. Οὐκ οἶδατε πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ὅψῃ ἢ μεσονυκτίου ἢ ἡλεκτροφωνίας ἢ πρωί. Μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὖρη ὑμᾶς καθεύδοντας. Ἄ δὲ λέγω ὑμῖν,

πᾶσι λέγω. Προηγορεῖτε ὅτι ἐκλογαί γενή-
σονται μηνί Ἰουνίῳ 1989.

Καί ὄντος τοῦ πραιτορος ἐν τῇ οἰκίᾳ
Μαξίμου τοῦ πάλαι, ἤλθε γυνή ἐξ οὐρα-
νοῦ καταπεμφθεῖσα, ἔχουσα ἀλάβαστρον
μύρου νάρδου πολυτελοῦς. Συντρίψασα
τὸ ἀλάβαστρον κατέχευε αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κε-
φαλὴν τὸ μύρον. Ἦσαν δέ καί τινες ἀγα-
νακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες: εἰς τί
ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; Ἦδύ-
νατο γάρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω
τριακοσίων δηναρίων καὶ δοθῆναι τοῖς
πτυχοῖς ἔστω καὶ «μισό - μισό». Καί εἶπεν
αὐτοῖς ὁ πραιτωρ:

— Ἀφετε αὐτήν. Τί παρέχετε κόπους
τῇ γυναικί; Καλὸν ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐ-
μοί. Πάντοτε μεθ' ἑαυτῶν τοὺς πτωχοὺς
ἔχετε καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς εὐ-
ποιῆσαι. Ἐμέ δέ οὐ πάντοτε ἔχετε. Ὁ ἑ-
σθεν αὕτη ἐποίησε.

Καί τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ των Ἀζυμῶν ὅτε
το Πάσχα ἔθουν, λέγουσι αὐτῷ οἱ περὶ αὐ-
τόν. Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν
ἵνα φάγῃς τὸ Πάσχα; Ἐλούντα βούλεσαι
ἰδεῖν, Κέρκυραν, Ρόδον ἢ Ἀστέρα παρὰ
τὴν θάλασσαν ἡμῶν;

Και λέγει αὐτοῖς ὁ πραιτωρ:

— Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀπαντήσῃ
ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστά-
ζον καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ *Λιβάνιος*. Ἀκο-
λουθήσητε αὐτῷ καὶ ὅπου ἐάν εἰσέλθῃ εἴ-
πατε τῷ οἰκοδεσπότῃ ὅτι ὁ πραιτωρ κε-
λεύει ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά του ὅπου τὸ
Πάσχα μετὰ τῶν ἐπιτελῶν μου φάγω; Καί
ἔξηλθον αὐτοὶ καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ
εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς καὶ ἠτοίμασαν
τὸ Πάσχα, μικρά ἐπιδαψηλεύσαντες ἑαυ-
τοῖς δῶρα, κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ πραιτο-
ρος, κάτω τῶν 500.000 δηναρίων, ὡς ὁ...
ἠθικός νόμος ἐπιτάττει εἰς τὸ πραιτόριον.

Καί τοῦ δείπνου τελειωθέντος λαβὼν
ποτήριον καὶ ὑψώσας αὐτό ὁ πραιτωρ ἔ-
λεγε τοῖς περὶ ἑαυτόν:

— Ἐγὼ εἰς ἄπὸν τῷ σώματι παρόν δέ τὸ
πνεύματι ἔκρινον παραδοῦναι τῷ Σατανᾷ
πᾶν ἁμάρτημα εἰς ὄλεθρον σαρκός. Μὴ
συναναμιγνύεσθαι πόρνοις καὶ οὐ παντῶς
τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς
πλεονέκταις ἢ ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις.
Ἐάν τις ἀδελφός ἦν πόρνος ἢ πλεονέ-
κτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοιδωρός ἢ μέθυ-
σος ἢ ἄρπαξ τῷ τοιοῦτῳ μὴ συντυγχάνειν
οὐδέ συνεστῆναι.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλά ἄθλα θαυμα-
τουργὰ ἐποίησε καὶ ποιεῖ ὁ πραιτωρ ἡμῶν
ἐπικρεμαμένων ἐκλογῶν νέας συναγω-
γῆς. Καί ἦν πολὺς ὁ γογγυσμὸς τοῦ λαοῦ
καὶ κύριος σῶσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς φοβερᾶς
αὐτοῦ ἀπειλῆς, ὅτι χεῖρον οὐ γεννήσεται
ἐν ἡμέραις ἄρχοντος Χριστεπωνύμου τοῦ
Ἡρωδιακοῦ τοῦ ἐδρεύοντος ἐν οἴκῳ
Ἰλκυβουργιανῶ ἀδίκως κατὰ Κωνσταντί-
νον τὸν Κρήτα ερημωθέντα φεῦ ψήφῳ
λαϊκῇ ἐν ἔτει, ἈΠΟΕ'

Γερβάσιος Θεομβαίκτης
Ἱερομόναχος

Αναστάσιμο ενός αριστεροῦ

*Χριστούλη μου τα πάθη σου, Μεγάλη
Παρασκευή που εἶναι σήμερα...
Λυπούμαι που σου το εξομολογούμαι:
Μέρα σαν τη σημερινή, τυφείς ἔχω που
δεν κοπανιέμαι και δεν ξεμαλλιάζομαι
σαν τη γιαγιά μου την μοιρολογίστρα,
καλή της ὥρα, ἀλλὰ πάει κι αὐτή, τη
χάσαμε. Ντρέπομαι που το ομολογῶ
ἀλλὰ αισθάνομαι ευτυχῆς και
χαρούμενος Χριστούλη μου, τέτοια μερὰ
που εἶναι...*

Εἰς που παρακολουθεῖς, χρόνια τώρα,
τη ζωὴ μου ξέρεις τα πάθη που ἔχω
περάσει. Ἀλλὰ τώρα εἶμαι ευτυχῆς.
Εἶμαι ὁ ευτυχῆς αριστερὸς της σημερινῆς.
Εἶμαι ὁ ἀγαπητὸς και ὁ περιουσιος.
Δεν κατάλαβα πῶς ἐγινε. Σιγὰ και
αθόρυβα, ὅλοι ξαφνικὰ ἀρχισαν να με
προσέχουν, να με σέβονται και να με
περιποιούνται. Εἶμαι λίγος, μικρὸς και
ἀσήμαντος. Καὶ ὁμως ὅλοι με νοιάζονται
και με φροντίζουν.

Νᾶ, αἰφνης διάφοροι περιεργοὶ ζητοῦν
την παρέα μου και με βάζουν να τους
αφηγοῦμαι ιστορίες ἀπὸ τα παλιά: Τι
εἶδα και πόσα πέρασα. Νεαρὲς
χαριτωμένες ἔχουν μια διαολεμένη
περιέργεια· θέλουν να πω με κάθε
λεπτομέρεια πῶς με ἔδερναν και πῶς με
βασάνισαν, λες και νιώθουν χαρὰ· την
ἴδια χαρὰ σαν να βασάνιζαν αὐτὲς τη
γατούλα τους. Ὑστερα ἐρχονται και ἀπὸ
τις εφημερίδες και με ρωτοῦνε. Για τις
φυλακὲς, τις εξορίες, τα Μακρονήσια.
Για την Κατοχή, την πείνα, τις
εκτελέσεις. Για τους Γερμανοὺς, τους
Ἰταλοὺς, τους Ἑγγλέζους και τους
ἄλλους συμμάχους. Καὶ γω πρέπει να
τους λέω ιστορίες. Κι ὅταν στερεῶω,
βάζω το μυαλό μου και δουλεύει και
θυμάμαι τα πάθη του θεῖου μου του
Γιώργη — καλή του ὥρα, βρίσκεται
αὐτός — και συμπληρώνω με τα δικά
του: Παλιὸς αριστερὸς, με ἔχει βοηθήσει
σ' αὐτὸ και ἀρχισα να τους λέω ιστορίες
για τὸ Καλπακί. Ἀλλὰ αὐτοὶ θέλουν
ωραίες παλιές ιστορίες και ἀπὸ τα
ξερωνήσια. Προχτὲς πάλι ἄλλος με
ρωτοῦσε για τὸ Μπούλκες — που το
θυμήθηκε; Καὶ για την ΕΣΑ και για την
Γιάρο, πάλι ἐμένα φωνάζουν.

Με τα τόσα και τόσα που με ἐβαλαν
να τους πω, δεν θα πηγαίνουν ταξίδια
και δεν θα κάνουν τουρισμό, χωρὶς να
αναθιβάνουν ἐμένα και τα πάθη μου και
τα πάθη των ομοδόξων μου. Χριστούλη
μου τα ὅσα πέρασα ἔχουν γίνει
ἀνάγνωσμα τόσο δημοφιλὲς ὅσο σχεδὸν
και τα δικά σου τα πάθη.

Οἱ εφημερίδες κάθε τόσο γράφουν για
μέγα: «Αὐτὰ πρέπει να τα θυμούνται ὅλοι
για να μην ξαναγυρίσουν οἱ μέρες
ἐκεῖνες». Καὶ με δείχνουν με τὸ δάχτυλο
ἐμένα τον κακόμοιρο και με λυποῦνται

και με φωτογραφίζουν: «Αὐτὸς ὁ
καημένος εἶναι, ὁ αριστερὸς μας. Δικὸς
μας κι αὐτός, ἀδελφός μας, Ἕλληνας κι
αὐτός, ὁ καημένος» ὁ αριστερὸς μας.

Οἱ δεξιοί, οἱ παλιοὶ δεξιοί, με κάνουν
τώρα παρέα. Μέχρι και σε δεξιώσεις με
καλοῦνε να πηγαίνω. Ἀλλὰ αὐτοὶ που με
ἀγαποῦνε πιο πολὺ εἶναι οἱ δικοὶ μας
σοσιαλιστὲς· και δεν το κρύβουν. Αὐτοί,
λέει, ἦταν μικροὶ τότε και δεν θυμούνται
τίποτα. Τότε που με τραβούσαν οἱ
δεξιοὶ στα ξερωνήσια, αὐτοὶ — και τότε —
διάβαζαν τὸ «Βῆμα» (ἀπὸ τότε ἐβγαίνει
τὸ «Βῆμα») και δεν μάθαιναν πολλὰ.
Καλὰ και μεις, ὁμως, τότε δεν εἶχαμε τὸ
θεὸ μας και πάντως φταίμε γιατί δεν
τους εἶχαμε δώσει να καταλάβουν ὅτι οἱ
αμερικάνοι εἶχαν κακὸ στο νου τους,
ὅταν στήσανε τὸ σχέδιο Μάρσαλ και
μοίραζαν τα ρούχα με την Οὐνρα...

Ἀλλὰ τώρα πέρασαν ὅλα και εἶμαστε
ὅλοι καλὰ και γω καλύτερα. Χριστούλη
μου ας εἶναι ὅλοι τους καλὰ και να τους
προστατεύεις.

Ἡ ἀλήθεια πρέπει να λέγεται:
Προσέχουν ὅλοι τα λόγια μου. Καὶ μόλις
κάτι πῶ, να δεις πῶς κρέμονται ἀπὸ τα
χεῖλια μου και ὁ καθένας ἐξηγεῖ, ὅπως
τα καταλαβαίνει αὐτὰ που λέω και
ξαναλέει με λόγια δικὰ του σοφὰ, αὐτὰ
που ἐγὼ λέω απλά. Δεν πιστεύω πως
πίσω μου λένε ἄλλα. Γιατί δείχνουν πως
πραγματικὰ με ἀγαποῦν και με σέβονται.
Λένε αὐτοὶ πως ἔχω μεγάλη πείρα και
πως τώρα που ἐνηλικιώθηκα μπορῶ να
τους πω πολλὰ, που αὐτοὶ ξέρουν πῶς
να τα εφαρμόσουν για να μην ξαναγίνουν
πάλι τα ἴδια. Μέχρι και για θέματα
εξωτερικῆς πολιτικῆς με ρωτοῦνε ἐμένα
τὸν εαμοβούλγαρο και τὸν εθνοπροδότη
και ὅταν κάτι θέλουν να κάνουν,
διαλέγουν ἕναν ἀπὸ μας και τὸν ρωτοῦν:
«Ἐλα τώρα, μη φοβάσαι. Πες τη γνώμη
σου και να δεις πόσο χρησιμὴ θα φανεῖ
σε μας που ξέρουμε».

Χριστούλη, τι να σου πω και τι να σου
εξομολογήθῳ! Χαλάλι ὅσα κι αν
πέρασα. Δεν εἶναι τίποτα μπροστά στις
τιμές και την υπόληψη, που μου
δείχνουν ὅλοι αὐτοὶ οἱ καλοὶ Ἕλληνες
και καλοὶ πατριώτες. Ἀς εἶμαι μικρὸς
και ἀσήμαντος. Νιώθω σπουδαῖο και
σημαντικὸ πρόσωπο. Εἶμαι ὁ Ἕλληνας,
ὁ αριστερὸς. Ὅλοι με δείχνουν και λένε:
«Τι καλὸς ἄνθρωπος!».

Χριστούλη μου να τους ἔχεις ὅλους
καλὰ. Με ἀγαποῦν και με φροντίζουν
μην τύχει και πάθῳ τίποτα και τότε δεν
θα ἔχουν ποιον να δείχνουν να λένε
νουθεσίες στα παιδάκια τους. Μεγάλα τα
πάθη σου Χριστέ μου ἀλλὰ και λαμπρὴ ἡ
δική μου Ἀνάστασις!

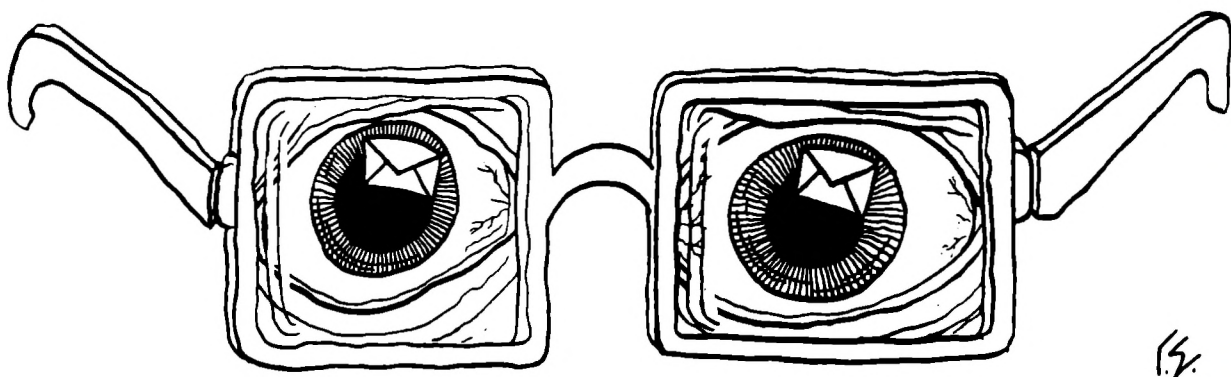
Αρισ. Φρονιμάκης

Πώς νίκησα στις εκλογές της 2ας Ιουνίου

Σελίδες από τα απομνημονεύματα ενός προέδρου

του Στ. Χατζή

Μετά την αγωνία της 29ης Μαρτίου η τελική νίκη της 2ας Ιουνίου δικαιώνει τον Πρόεδρο, ο οποίος αρχίζει την ανακαίνιση του Προεδρικού Μεγάρου. Η χαρά της προεδρικής οικογένειας εκφράζεται πολλαπλώς· κυρίως δια της σκοποβολής με βέλη κατά των φωτογραφιών του Κ. Καραμανλή. Η χαρά, όμως, δεν κρατάει πολύ, γιατί προσκρούει στην αχαριστία του Α. Παπανδρέου, ο οποίος του λέει κοφτά από το κόκκινο τηλέφωνο...

... Ήτο μεγάλη η αγωνία την οποία υπέστην την 29ην Μαρτίου, ημέραν της εκλογής μου. Κατά τας δύο προηγούμενας ψηφοφορίας οίτινες είχαν λάβει χώραν, δύο εκ των βουλευτών του κυβερνητικού στρατοπέδου, είχαν ρίξει λευκήν ψήφον, με αποτέλεσμα, οι ψήφοι υπέρ της υποψηφιότητός μου να ανέρχονται εις 179, υπολειπόμενοι κατά μίαν των αναγκαιών 180, με τας οποίας θα ηδυνάμην να εκλεγώ κατά την τρίτην και αποφασιστικήν ψηφοφορίαν. Αν ο προσωρινός προεδρεύων της Δημοκρατίας, πρόεδρος της Βουλής Ιωάννης Αλευράς, είχαν ψηφίσει κατά τας δύο προηγούμενας ψηφοφορίας, θα ήμουν σίγουρος ότι ήτο ένας μεταξύ των δύο αντιφρονούντων. Είχον πληροφορήσει από ιδιαίτερα έγκυρους πηγάς ότι ήθελε ο ίδιος να εκλεγεί Πρόεδρος της Δημοκρατίας, εκμεταλλευόμενος τις ιδιαίτερες συνδέσεις του μετά του στρατοπέδου της συντηρήσεως. Ωσαύτως, είχαν το παλιοκάθαρμα (συγχωρείστε με για την δημοτική) ταχθεί κατά της υποδειξεώς μου κατά τις διαβουλεύσεις οίτινες είχαν προηγηθεί αυτής... Ένιωσα ανείπωτη χαρά όταν ο Ανδρέας Παπανδρέου τον ανάγκασε να ψηφίσει υπέρ μου κατά την τρίτην ψηφοφορίαν, έστω και αν η ψήφος Αλευρά, όπως το πρόβλημα εχαρκτηρίσθη υπό του Τύπου ως αμφισβητούμενη συνταγματικώς.

Τα μέτρα τα οποία είχαν την ημέρα εκείνη ληφθεί προκειμένου να αποφευχθούν οι διαρροές, ήτο ιδιαιτέρως αυστηρά. Οι βουλευτές είχαν διαταχθεί όπως καταλάβουν θέσεις εις τα βουλευτικά έδρανα συντεταγμένοι με βάσιν την εκλογική τους περιφέρεια. Προκειμένου να εξασφαλίσουν μία εκλόγιμη θέση εις το πολυπόθητον ψηφοδέλτιον, είναι έτοιμοι να καταδώσουν ο ένας τον άλλον, και θα το έκαναν πολύ ευχαρίστως αν αντιλαμβάνοντο ότι ο παράκαθήμενός τους είχαν στραφεί εναντίον μου. Είχεν

επίσης προβλεφθεί να υπάρξουν ψηφοδέλτια διαφορετικού χρώματος για όσους ψήφιζαν υπέρ εμού από όσους θα ψήφιζον κατ' εμού, ρυθμισις η οποία καθιστούσε τον έλεγχο έτι ευκολότερον.

Ταύτα τα έκτακτα μέτρα αμφισβητήθηκαν εντόνως υπό της αξιωματικής αντιπολιτεύσεως, και μίας μερίδος του Τύπου. Η κυβερνητική παράταξις υπεστήριξεν την θέσιν σύμφωνα με την οποία από το Σύνταγμα προεβλέπετο η ύπαρξις «ομοιόμορφων» ψηφοδελτίων. Δια να είμαι εν τάξει έναντι του εαυτού μου και της ιστορίας, πρέπει να ομολογήσω ότι αν είχαν κληθεί ως δικαστικός να κρίνω τα προαναφερθέντα μέτρα, θα είχαν διατάξει την άμεσην φυλάκισιν των εμπνευστών τους, με την κατηγορίαν της παραβιάσεως του Συντάγματος. Εις την συγκεκριμένη όμως περίπτωσιν, το θέμα δεν ήτο απλώς συνταγματικόν, αλλά εθνικόν: ευρισκόμενον εις μίαν κρίσιμην στιγμήν της μακροχρόνου ιστορίας του, το Έθνος με είχεν απόλυτην ανάγκην και ως εκ τούτου έπρεπε να ξεπεράσω τις όποιες συνταγματικές μου αμφιβολίες. Πόσο θυμάμαι όμως τον δυστυχή προεδρεύοντα τότε της Βουλής, Στεφανίδης ελέγετο αν δεν κάμνω λάθος, ο οποίος απέκτησε το παρατσούκλιον «ομοιόμορφος», εξαιτίας της παράλογης εμμονής του να αποδείξει ότι τα πράσινου χρώματος ψηφοδέλτια ήτο ισοδύναμα αυτών του λευκού χρώματος. Τι εξευτελισμούς αναγκάζονται να υποστούν ορισμένοι άνθρωποι, προκειμένου να εξυπηρετήσουν την ιστορία και το Έθνος!!

Η κατάσταση πάντως κατά τη διάρκεια της ψηφοφορίας ήτο άκρως ανησυχητική. Ευρισκόμενοι εις την οικίαν μου, και την συνεχή ενημέρωσιν μου είχε αναλάβει ο γεν. γραμματέας της Βουλής, και επ' ολίγον της Προεδρίας Κωνσταντίνος Μπέης. Δεν

ήδυνάτο να κρύψει την αγανάκτησιν του όταν μου ανακοίνωσεν ότι παρά τα πρωτοφανή αστυνομικά μέτρα, κατά τη διάρκεια της καταμετρήσεως ήτις συνεχιζέτο είχαν ευρεθεί δύο άκυρα ψηφοδέλτια.

Όταν απώθεσα το ακουστικόν εγύρισα προς την πλευράν της Ευφροσύνης η οποία αγωνιούσε παρά το πλευρόν μου. Παρατήρησα το χλωμό, συσπασμένο πρόσωπό της, συνειδητοποιώντας ότι δεν θα μπορούσε ποτέ να συνέλθει, στο ενδεχόμενο μίας αποτυχίας. Όλα όσα είχαν γίνει, ήταν τόσο σημαντικά δια την ίδια, ξεπερνούσαν το συμπαθέστατο περιορισμένο ανάστημά της. Είχε ήδη και παρά τας συστάσεις μου προβεί εις ενέργειας μη αναστρεψίμους. Είχεν απομακρυνθεί από τις φίλες της, και οσάκις οι τελευταίες ετηλεφώνουν εις το σπίτιν, η ίδια η Ευφροσύνη προσποιούμενη ατέχνως την φωνήν υπηρετίας την οποίαν δεν είχομεν ακόμη προσλάβει απαντούσεν ότι η κυρία Πρόεδρος απουσιάζει από το σπίτι. Τας σκέψεις μου διέκοψεν ο θόρυβος της τηλεφωνικής συσκευής.

«Χρήστο τα καταφέραμε», μου είπεν με μίαν αδικαιολόγητον από τας συνθήκας αναίδειαν ο Κ. Μπέης.

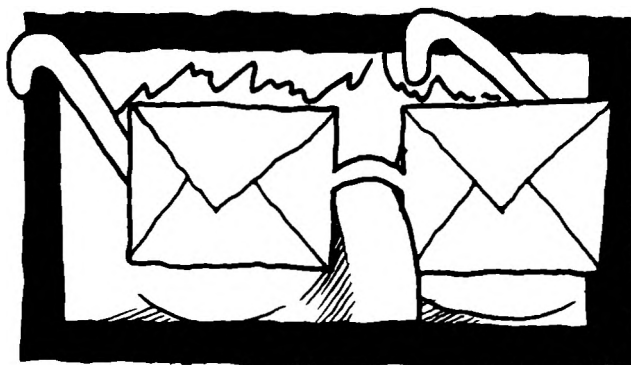
«Δεν είχαν την παραμικρήν αμφιβολίαν, του αντέτεινον. Εσήκωσα το ακουστικόν της συσκευής, και ετηλεφώνησα εις τον αιμνηστον πατέραν μου, εκ των σημαντικότερων εκπροσώπων της γενεάς της Εθνικής Ανορθώσεως και επί σειράν ετών αρχηγόν συστοιχίας προσκόπων. «Να προσέχεις, Χριστόφορε παιδί μου», μου είπεν. «Είναι αναγκαίον τώρα, ως πρόεδρος των Ελλήνων να χειραγωγήσεις ολίγον την μετριοφροσύνην σου, να συνειδητοποιήσεις την προσωπικότητά σου και το ιδιαίτερον ανάστημά σου. Ολίγη ματαιοδοξία, είναι επίσης απαραίτητος».

«Ευχαριστώ μπαμπά», του είπα την

ώρα που ξεσπάγαμε και οι δύο σε λυγμούς.

...Οι επόμενες εβδομάδες, μέχρι την ημέραν των εκλογών της 2ας Ιουνίου, υπήρξαν από τις πλέον ευτυχισμένες της ζωής μας. Είχομεν ήδη μεταφερθεί εις το Προεδρικόν Μέγαρον, και πλέουσα εις πελάγη ευτυχίας, η Ευφροσύνη προέβαινε εις ριζικά αλλαγές του εσωτερικού διάκοσμου. Επιδιώξις μας ήτο να εξαλειφθούν τα ίχνη του προκατόχου μου, όστις είχε δώσει εις το Παλάτι μίαν ευρωπαϊζουσα ατμόσφαιρα, αντιβαίνουσα προς τα εθνικά ιδεώδη και τις παραδόσεις της φυλής.

Αντικαταστήσαμε τα έπιπλα Λουί Κατόρζ με μοντέρνα από τα 120, εργοστάσια ώστε η επίπλωσις να αποκτήσει ένα περισσότερο λαϊκό, συνεταιριστικό χρώμα, δια τα πατώματα επαραγγείλαμεν παραδοσιακές βελόντζες ροζ και άσπρου χρώματος, τα βασιλικά μαχαιροπήρουνα αντικαταστάθηκαν από δύο δεκάδες τις οποίες αγοράσαμεν από τον Διαμαντήν, νέα σκρίνια και πίνακες αντικατέστησαν τους παλιούς καθώς και τας φωτογραφίας οιτινες ευρίσκοντο επί των τοίχων. Τις φωτογραφίες του Κ. Καραμανλή, οι οποίες ρετουσαρισμένες όπως ήταν τον ενεφάνιζον περισσότερο όμορφον απ' ό,τι ήτο εις την πραγματικότητα, τις

εκρέμασα όλας εις το δωμάτιον της μικρής Πετρούλας, αφού πρηγουμένως είχα φροντίσει να της αγοράσω παίγνιον απ' αυτά με τα αιχμηρά βέλη τα οποία πετιώνται σε στόχους, ευρισκόμενους επί των τοίχων. Αντί δια τους παραδοσιακούς στόχους εχρησιμοποιούσαμεν φωτογραφίας του Κ. Καραμανλή, παίζοντας όλη η οικογένεια κατά τας ελεύθερας ώρας μας. Παρά την μικρήν μυωπία μου, ήμουν ο καλύτερος εις τας σκοπευτικάς επιδόσεις, με δεύτερην την Πετρούλαν και τρίτην την Ευφροσύνην με τα τρεμάμενα χέρια.

Μία ακόμη αιτία της ανεπανάληπτης ευτυχίας μου, ήτο ο προεκλογικός αγών, του οποίου υπήρξα το επίκεντρον. Δεν είχαν περάσει ημέρα ή ομιλία πολιτικού αρχηγού χωρίς άμεση αναφορά εις το πρόσωπόν μου. Από τις προσλαμβάνουσας τας οποίας είχαν και τας γνώμας των λαϊκών μαζών ήτινας

μετά προσοχής περισυνέλλεγον, προέκυπτε σαφώς ότι η εκλογή του προσώπου μου, είχαν ήδη εξασφαλίσει την επανεκλογήν του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος και του Ανδρέου Γ. Παπανδρέου ως πρωθυπουργού. Παρεκολούθην ως εκ τούτου μετά μεγάλης συμπαθείας τε και απορίας τον τελευταίον, να ιδροκοπάει κατά την διάρκεια των προεκλογικών συγκεντρώσεων, αβέβαιος ο ανασφαλής δια μίαν νίκην την οποίαν είχαν ήδη καταγάγει από της 9ης Μαρτίου και εντεύθεν.

Την εσπέραν του θριάμβου της 2ας Ιουνίου, όταν τα αποτελέσματα δεν άφηναν κανένα περιθώριο παρερμηνειών, εξήτησα τον Α. Παπανδρέου εις το τηλέφωνον.

«Εθριάμβευσα Ανδρέα» του παρητήρησα, για να ακούσω την σιωπήν από την άλλην πλευράν του σύρματος. Αποφάσισα αν προβώ εις μίαν παραχώρησιν, μόνο και μόνο δια την βελτίωσιν του ψυχρού κλίματος. «Εσύ και εγώ, τους συντρίψαμεν», του επανέλαβον.

«Ο λαός και το ΠΑΣΟΚ νίκησε κύριε Σαρτζετάκη», είπε με την παγερή συρτή φωνή του. Το επεισόδιον μού έδωσε να καταλάβω ότι θα είχα στο εξής να κάνω με ένα αχάριστον, υπερφίαλον άνθρωπον...

ΕΤΑΙΡΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α. ΖΑΟΥΣΗΣ

ΟΙ ΔΥΟ ΟΧΘΕΣ 1939-1945

ΜΕΡΟΣ Α'

Μια προσπάθεια
για εθνική συμφιλίωση

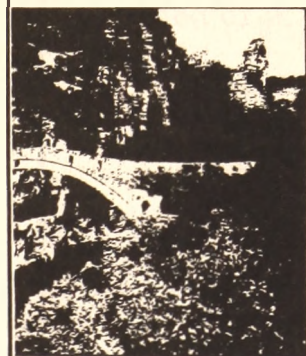
Εκδόσεις Παπαζήση

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Α. ΖΑΟΥΣΗΣ

Ο ΟΧΘΕΣ 1939-1945

Προσπάθεια
για εθνική συμφιλίωση

ΜΕΡΟΣ Β' (I)

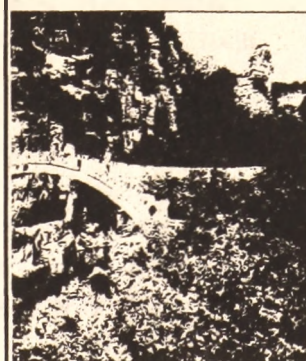
Εκδόσεις Παπαζήση

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
Α. ΖΑΟΥΣΗΣ

Ο ΟΧΘΕΣ 1939-1945

Προσπάθεια
για εθνική συμφιλίωση

ΜΕΡΟΣ Β' (II)

Εκδόσεις Παπαζήση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Το καινούριο τρίτομο βιβλίο του Α-λέξανδρου Α. Ζαούση, μετά τις «Α-ναμνήσεις ενός αντιήρωα» που εκδό-θηκε το 1981, τιτλοφορείται «ΟΙ ΔΥΟ ΟΧΘΕΣ». Ο τίτλος συμβολίζει τις δύο διαφορετικές απόψεις για τα κρίσιμα γεγονότα της περιόδου 1939-1945.

Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας αφη-γείται με λιτότητα και σαφήνεια τα κυριότερα γεγονότα της περιόδου ε-κείνης κατά τρόπο προσιτό στον μη ειδήμονα αναγνώστη. Παράλληλα, παρεμβάλλονται και πιο ειδικευμέ-νοι σχολιασμοί με αντιπαράθεση δι-στάμενων απόψεων από σημαντικό αριθμό πηγών. Άλλωστε και το κεί-μενο, το αφηγηματικό βασίσθηκε σε μια σύνθεση ελληνικών και ξένων βιβλίων, δημοσιευμάτων στον Τύπο, ντοκουμέντων, μαρτυριών επιζών-των κ.λπ.

Το βιβλίο χωρίζεται σε Μέρος Α' και Β'. Το Α' Μέρος περιλαμβάνει τον ελληνοϊταλικό πόλεμο, τη γερ-μανική εισβολή και τη μάχη της Κρήτης, δηλαδή καλύπτει την πε-ρίοδο 1940-41. Το Β' Μέρος, αναφέ-ρεται στην κατοχή, Εθνική Αντίστα-ση, τα Δεκεμβριανά και τη Συμφω-νία της Βάρκιζας.

ΝΙΚΗΤΑΡΑ 2 ΑΘΗΝΑ τ.τ. 142
Τηλ. 36.22.496 - 36.09.150

Ψηφίδες εκλογικού μωσαϊκού

του Γ. Σκαρβελάκη

Ο ΚΕΝΤΡΙΚΟΣ προσανατολισμός των κυβερνητικών και κομματικών ιθυνόντων του ΠΑΣΟΚ είναι η διεξαγωγή των εκλογών τούτο το φθινόπωρο, είτε η εξάντληση της 4ετίας (όπως έχει σημειώσει σε εκτενές ρεπορτάζ, στο προηγούμενο τεύχος το «Αντί»): εν τούτοις, υπάρχουν ορισμένες ενδείξεις που οδηγούν στην υπόθεση ότι δεν αποκλείεται να ανοίξουν οι κάλπες ξαφνικά στις αρχές του καλοκαιριού: την τελευταία Κυριακή του Ιουνίου ή τις δυο πρώτες Κυριακές του Ιουλίου. (Κάποιος είπε ότι η καλύτερη ημερομηνία είναι η 15η Ιουλίου, αλλά κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό γιατί η 15η είναι ημέρα Παρασκευή). Ας απαριθμήσουμε, λοιπόν αυτές τις ενδείξεις:

- ΠΡΩΤΑ ΑΠ' ΟΛΑ, υπάρχει μια έντονη κινητικότητα πρόσφατα γύρω από τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό, στην οποία πρωταγωνιστούν πολιτικές προσωπικότητες επ' ωφελεία του ΠΑΣΟΚ. (Θεοδωράκης, ίσως και ο κ. Μπούτος, μπορεί ακόμη και ο Γ. Ράλλης).

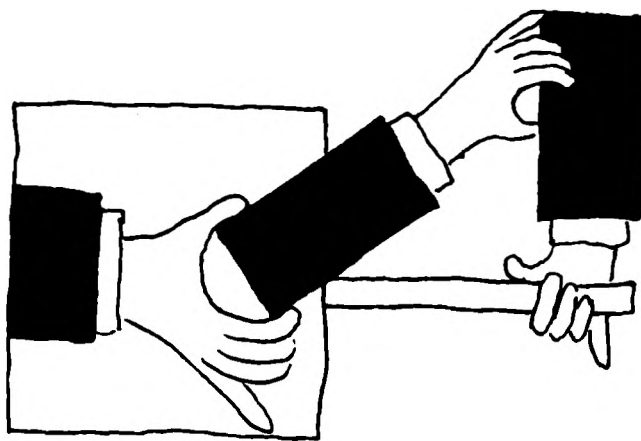
- ΟΜΩΣ, υπάρχει επίσης ο κίνδυνος να βαλτώσουν στην διάρκεια ενός έτους οι συνομιλίες με την Τουρκία και να γίνει «μπούμερανγκ» η ελληνοτουρκική προσέγγιση.

- ΣΤΑ ΘΕΤΙΚΑ (ως προς το ΠΑΣΟΚ) των ελληνοτουρκικών σχέσεων, εξάλλου θα πρέπει να συνυπολογισθεί ότι αυτές δεν είναι εύκολο να αντιμετωπιστούν με έντονη αντιπολιτευτική διάθεση από τη ΝΔ κατά την προεκλογική περίοδο.

- ΤΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ πολιτικό σκηνικό, εξάλλου την περίοδο αυτή μοιάζει πάρα πολύ με εκείνο της προ-προεκλογικής περιόδου, του '85. Συγκεκριμένα:

- ΤΟ ΚΙΛΕΛΕΡ (πορεία προς το λαό) και οι εξαγγελίες μέτρων για τους αγρότες τον Απρίλιο θα συνοδεύονται από την περιοδεία και (πρώτη εκλογική;) ομιλία Παπανδρέου στην Κρήτη, τον Μάιο, όπως έγινε και το '85. Εξάλλου το ΠΑΣΟΚ, στηρίζεται ακόμα βασικά στους αγρότες και στην Κρήτη.

- ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑ'ΙΟ προβλέπεται ακόμη να πάρουν οι εργαζόμενοι κάποιες αυξήσεις

των αποδοχών τους, που δεν αποκλείεται να συνοδεύονται και με επιπλέον διορθωτικό ποσό, σαν αποτέλεσμα οικονομικής ανάκαμψης.

- ΣΕ ΕΝΑ ΜΗΝΑ επίσης θα ακολουθήσουν μαζικές προσλήψεις στο Δημόσιο και τους Οργανισμούς του, στα πλαίσια του νέου νόμου.

- ΣΤΙΣ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ θα συζητηθεί στη Βουλή η πρόταση νόμου της ΔΗΑΝΑ για την επαναφορά του σταυρού προτίμησης, μετά την αναβολή που δόθηκε την περασμένη εβδομάδα.

Εάν αληθεύουν οι πληροφορίες ότι η εντολή για την αναβολή της συζήτησης δόθηκε άνωθεν, δεν αποκλείεται, όπως υποστηρίζουν κυβερνητικοί αξιωματούχοι, «να κατέβει στη Βουλή ο ίδιος ο πρωθυπουργός με συνολική πρόταση για νέο εκλογικό νόμο», προκειμένου να λυθεί κι αυτή η εκκρεμότητα.

- ΠΡΟΣ ΤΟ ΤΕΛΟΣ Μαΐου αναμένεται επίσης το πόρισμα της Επιτροπής της Βουλής που ερευνά το «φάκελο της Κύπρου» τα αποτελέσματα της οποίας μπορεί να αποτελέσουν, μεταξύ άλλων και προεκλογικό ατού στα χέρια του κ. Παπανδρέου.

- ΤΟ ΙΔΙΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ θα έχει επιστρέψει από την Ουάσιγκτον η ελληνική διαπραγματευτική επιτροπή για τις βάσεις. Θα έχει

κλείσει έτσι ένας ευρύς κύκλος διαπραγματεύσεων και θα έχουν διαφανεί οι προθέσεις των Αμερικανών.

- ΣΥΓΧΡΟΝΩΣ, στις 26 Μαΐου, θα έχει συνέλθει και η Μεικτή ελληνοτουρκική «Πολιτική Επιτροπή» όπως αποφασίστηκε από τους δυο πρωθυπουργούς στο Νταβός και στις Βρυξέλλες, έτσι ώστε να δρομολογηθούν οι ελληνοτουρκικές συνομιλίες.

- ΤΟΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ καιρό ο πρωθυπουργός, εκτός από τους υπουργούς του, συνδιαλέγεται κατά μόναν με τους βουλευτές του, με τους οποίους συζητά κυρίως τα τοπικά προβλήματα και την κατάσταση του κυβερνώντος κόμματος στις περιφέρειές τους. Ο πρόεδρος ενδιαφέρεται πρωτίστως για το «πνεύμα του Νταβός» και το πέρασμά του στη βάση, ζήτημα στο οποίο εφιστά την προσοχή των βουλευτών. Ο κ. Παπανδρέου κρατά προσωπικά σημειώσεις και υποβάλλει ερωτήματα που αφορούν το χρόνο των εκλογών, την εκλογική λίστα ή τον σταυρό προτίμησης. Και επειδή πάγια έκφραση του κ. Παπανδρέου αποτελεί το «τι μου λες», οι βουλευτές ποτέ δεν μπόρεσαν να καταλάβουν εάν οι απαντήσεις που δίνουν εγγράφονται από τον πρόεδρο, στα «υπέρ» ή «στα κατά» του «μητρώου» τους.

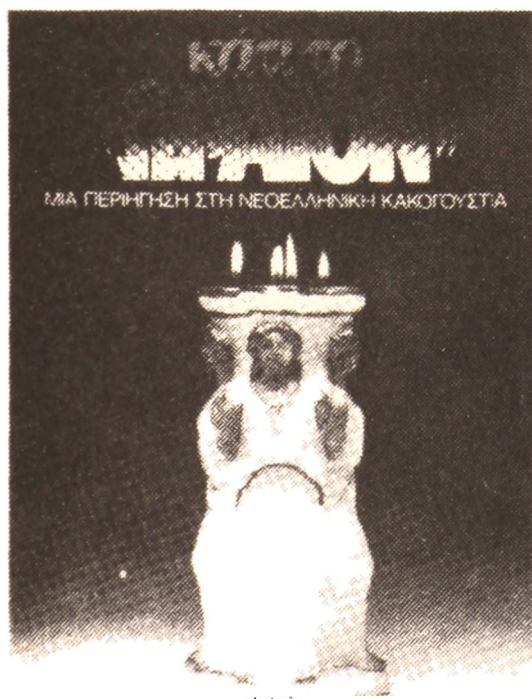
- ΤΕΛΟΣ, πρόσθετο στοιχείο κινητικότητας στο εσωτερικό (και εκλογικό) μέτωπο αποτελεί η συνεχώς ανανεούμενη ειδησεογραφία περί ανασχηματισμού.

- ΜΠΟΡΕΙ η επαγωγική μέθοδος να μην είναι η πιο κατάλληλη για την εξαγωγή πολιτικών συμπερασμάτων, αλλά τα παραπάνω δεδομένα διαμορφώνουν σαφώς ένα ρευστό κλίμα, δηλαδή τέτοιο που τίποτε να μην αποκλείει μια πρόωρη προσφυγή στις κάλπες...

ΕΤΣΙ, δεν θα εκπλαγούμε, τουλάχιστον εμείς, εάν μετά την επίσκεψη Οζάλ, στην Αθήνα (και σαν αποτέλεσμα του τρίτου γύρου των συνομιλιών Παπανδρέου - Οζάλ), ο πρωθυπουργός περάσει από το Μάξιμου στο Προεδρικό, για να ζητήσει τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη βουλευτικών εκλογών. □

ΚΑΤΙ ΤΟ «ΩΡΑΙΟΝ»

Μια περιήγηση στη νεοελληνική κακογουστιά

Ο κόσμος του κιτς, η κακογουστιά χωρίς μέτρο, όπως εντοπίζεται στο περιβάλλον μας, σήμερα. Αυτή είναι η περιήγηση, που πραγματοποιείται με αυτό το βιβλίο: περιήγηση στο νεοελληνικό χώρο, τις διανθρώπινες σχέσεις, τις νοοτροπίες, τη γλώσσα και ουσιαστικά το ύφος και το ήθος της ζωής μας.

Μέσα από χίλια και πλέον φωτογραφικά παραδείγματα, το κιτς καταγγέλλεται όσο και διακωμωδείται.

Με άρθρα που καλύπτουν ένα μεγάλο αριθμό υποθεμάτων, με υλικό καταταγμένο σε ενότητες, έτσι που να συγκροτείται μια σφαιρική θεώρηση του φαινομένου.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» τηλ: 72.49.300

Γ.Μ. Σηφάκης

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΠΕΚ/ΕΚΕΚ Τ.Θ. 1527 Ήρακλειο Κρήτης
Τηλ.: (081) 23 12 99

Κεντρική διάθεση βιβλιοπωλείο
«Τροχαλία» Γριβαίων 3-5 106 80 Αθήνα
Τηλ.: 36 46 426

Σταυρός ή λίστα; Το δίλημμα των φαντασμάτων

του Επαμεινώνδα Δεληγεώργη

Λίγες ώρες πριν ξημερώσει η πρωταπριλιά, το ελληνικό κοινοβούλιο αποφάσισε να αντιμετωπίσει σοβαρά τον εαυτό του, να μην υποδυθεί τη σοβαρότητα, να είναι αληθινό —παρά τη μέρα που ξημέρωνε: συνεδριάζοντας με θέμα την πρόταση της ΔΗΑΝΑ για επαναφορά του σταυρού προτίμησης, οι αξιότιμοι κύριοι βουλευτές αποφάσισαν να μην αποφασίσουν: δηλαδή, πήραν τη μεγάλη απόφαση να δημοσιοποιήσουν την κατάσταση αφασίας στην οποία διατελούν ουκ ολίγες φορές, σε μικρά ή μεγάλα, εθνικά ή άλλα, θέματα.

Αυτή τη φορά, όμως, η αφασία των κοινοβουλευτικών αφορούσε το ίδιο το «εσνάφι» τους, και γι' αυτό το λόγο τούτο το παθολογικό σύμπτωμα αποκτά μεγαλύτερο «κλινικό ενδιαφέρον»: η μη-απόφαση, στο ερώτημα σταυρός ή λίστα, θα μπορούσε να εκληφθεί ως οριακή περίπτωση αυτοαναιρέσεως των αντιπροσώπων του έθνους, δεδομένου ότι σημαίνει μη-απόφαση γι' αυτόν τούτο τον τρόπο και τους λόγους ύπαρξής τους: και πιο κει, σημαίνει ανικανότητα θεσμοποιημένης, κατάφασης τους στον κρισιμότερο όρο ύπαρξής τους, που είναι ακριβώς η διαδικασία, το σύστημα μέσω του οποίου ο όρος αυτός επενδύεται την κοινωνική νομιμοποίηση. Η τεχνική εισαγωγής του υποψηφίου στο μέγαρο όπου στεγάζεται το «βουλευτικόν», είναι πολύ σημαντικότερο ζήτημα από τις πραγματικές σχέσεις αντιπροσώπευσης που μπορεί να συνάπτονται στις εκλογικές περιφέρειες. Αυτές οι πραγματικές σχέσεις δεν αντιμετωπίζουν όσα προβλήματα αντιμετωπίζει η θεσμική επικύρωσή τους, το σύστημα δηλαδή του σταυρού ή της λίστας: το τελευταίο εξαρτάται από πλείστους όσους παράγοντες, άμεσα συναρτημένους με «δυσκολότερους» και πολυσύνθετους συσχετισμούς εξουσίας, όπως δεν συμβαίνει στο σχετικό απλούστερο δίκτυο των αντιπροσωπευτικών σχέσεων με την ευκολότερα χειραγωγήσιμη εκλογική πελατεία.

Το «βουλευτικόν», λοιπόν, δεν συνεσκέφθη για τον τρόπο που θα αναπαράγεται. Και ίσως αυτή η ανικανότητα απόφασης να είναι πολύ πιο σημαντικό πρόβλημα από το δίλημμα «σταυρός ή λίστα»: αυτή η ανικανότητα μπορεί να θέτει σε σωστότερες διαστάσεις, επίσης, τη σημασία που αποδόθηκε στο σύστημα της εκλογής των βουλευτών με δημοσκοπήσεις, ρεπορτάζ, άρθρα, ομιλίες, η προσοχή του κοινού στράφηκε όχι στο τι είναι και πώς λειτουργεί το Κοινοβούλιο στην Ελλάδα (ας πούμε...) σήμερα, αλλά στο πώς θα πληρούνται οι έδρες του. Σε αυτόν ακριβώς τον άξονα κινήθηκε «ομόψυχα» όλο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων, αναδεικνύοντας —ίσως παρά τη θέλησή τους— πόσο προεξάρχουσα θέση έχει πάρει στα μελήματα τους η αναπαραγωγή του επαγγελματία πολιτικού.

Τα επιχειρήματά τους, βεβαίως, ήσαν διαφορετικά, όπως διαφορετικά ορίστηκε και πάλι η «Δεξιά» από την «Αριστερά»: η τελευταία, είτε τοποθετήθηκε «λευκά» στο δίλημμα (ΚΚΕ) είτε είδε υπό όρους την επαναφορά του σταυρού (ΕΑΡ), πρόταξε το δίκαιο σύστημα της «απλής και άδολης αναλογικής» ενώ η ΝΔ υπογράμμισε και πάλι την προσήλωσή της στο «προσωπικό» μέσον πίεσης που παρέχεται στον ψηφοφόρο με το να βάλει το σταυρουλάκι του δίπλα στον υποψήφιο της «αρεσκείας του». Οι αντιπρόσωποι της συμπολίτευσης ήσαν μοιρασμένοι ανάμεσα στους δυο πόλους του διλήμματος —ως κατέχοντες το... «κέντρο» του διανύσματος «αριστερά - δεξιά»— χωρίς όμως να εκφραστούν σαφώς δια του αρχηγού τους (όπως οι της ΝΔ δια τον κ. Μητσοτάκη ο οποίος βέβαια «τους αποδέσμευσε»...).

Όλοι όμως συναίνεσαν στο να μην επιχειρηματολογήσουν εκείθεν, να μην αναφέρουν τα του τρόπου εκλογής τους στα μετά την εκλογή τους, στην κατάσταση του Κοινοβουλίου —για το δικαιότερο τρόπο ανάδειξης του οποίου όλοι κόπτονται. Όμως, αυτός ο τρόπος ανάδειξης του Κοινοβουλίου είναι άραγε κάτι το αυτόνομο από τον τρόπο που αυτό το Κοινοβούλιο συμπεριφέρεται (προς τους πολίτες) και του συμπεριφέρονται (από το «εκτελεστικόν»); Τυλάχιστον αυτή η ήκιστα κοινωνική (και πολιτική) αντίληψη φαίνεται να διέπει απαξίπαντες τους κοινοβουλευτικούς μας —και δη εκείνους τους «κοινωνικά» σκεπτόμενους της Αριστεράς που δεν αρέσκονται στο να βλέπουν «ρόδες να γυρίζουν στον αέρα» στο να κατηγορούνται για φορμαλισμό, εν γένει, ή «κοινοβουλευτικό κρετινισμό», επί το ειδικότερον.

Αν το σύνδρομο της αφασίας που παρα-

τηρήθηκε στην μη-απόφαση επί του διλήμματος «σταυρός ή λίστα», είναι παράγωγο αυτού του προϊόντος «κρετινισμού» —μέσα στον οποίο όλοι στο κοινοβούλιο νομίζουν πως η πραγματική πολιτική εστιάζεται στους κόλπους του, ενώ κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει και η κοινωνία (της πολιτικής) ευρίσκεται αλλού— τούτο δεν θα πρέπει να εκπλήσσει κανέναν εχέφρονα από τους εκτός Βουλής: ο κ. Μητσοτάκης και ο κ. Παπανδρέου, στην τελευταία τους, πλήρη ηθους και εχεφροσύνης, αντιπαράθεση μίλησαν αμοιβαία με όρους... ψυχιατρικούς, προσπαθώντας εναλλάξ να αποδείξουν ποιος είναι ο λιγότερο «σαλεμένος». Στο μεταξύ όμως, τόσο ο ένας όσο και άλλος συναντούν στην έκπτωση της Βουλής σε μια κατάσταση, που θυμίζει την κατά το Εμπράγματο Δίκαιο σχέση κυρίου προς παράρτημα —όπου το κύριο μέρος (ακίνητο αλλά και αμετακίνητο) είναι είτε το «εκτελεστικόν», είτε ο ευνοούμενος του κομματικού αρχηγού άτυπος κύκλος εξουσίας πέριξ ή και εντός της κομματικής γραφειοκρατίας.

Σε αυτή την κατάσταση παραρτήματος όπου έχει εκπέσει η άλλοτε ύπατη έκφραση της λαϊκής κυριαρχίας, με αυτά τα συμπτώματα αφασίας των εκλεκτών αντιπροσώπων —που μπορούν να οδηγήσουν το «κοινό» σε ακραίες αντικοινοβουλευτικές στάσεις και συμπεριφορές— τι και, κυρίως, για ποιον έχει σημασία το πόσο δίκαια ή άδικα θα εκλέγεται ο υποψήφιος; Οπωσδήποτε, έχει σημασία για τους συσχετισμούς δυνάμεων που (με σταυρό ή χωρίς, με αναλογική ή όχι) διαμορφώνονται μεταξύ των δυσλειτουργικών πολιτικών μηχανών, που είναι σήμερα τα κόμματα με τη σειρά τους, αυτοί οι συσχετισμοί αποτελούν το έδαφος, την πρώτη ύλη, για τους κλειστούς χειρισμούς της πολιτικής που εκπορεύονται από τα αποστεωμένα ηγετικά κλιμάκια κομμάτων, διοίκησης και λοιπών πρωτοστατών διαχείρισης των κοινών, στο σημερινό καθεστώς του διευρυνόμενου κρατισμού.

Όμως η έκπτωση του Κοινοβουλίου και η αποστέωση του άλλοτε συλλογικού ηγεμόνα των πρώτων δεκαετιών του αιώνα της «πολιτικής μαζών», μπορούν να είναι οι αφετηρίες για μια επαναθεώρηση του καθεστώτος της κοινοβουλευτικής αντιπροσώπευσης και μια επανατοποθέτηση του κομματικού τύπου πολιτικής ενσωμάτωσης.

Μια επαναθεώρηση που δεν θα επικαλεστεί, όμως, ούτε τις πρωτόλειες επαγγελίες περί «άμεσης δημοκρατίας», «εργατικών συμβουλίων» κ.τλ.

Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι κάποιος «τρίτος δρόμος» είναι ήδη στρωμένος, ανθόσπαρτος και αθώος.

ΤΟ ΣΧΗΜΑ: ΔΥΟ «ΠΟΛΟΙ» Ή ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟΙ;

του Γ.Η. Κριμπά

Αντιπρύτανη του Πανεπιστημίου Αθηνών, μέλους του Πολιτικού Γραφείου του ΚΟΔΗΣΟ

Ο «δικομματισμός» ενοχλεί, αλλά γιατί; Διότι είναι φτιαχτός. Δεν γεννήθηκε από κοινωνικές ρίζες και δεν συντηρείται απ' αυτές: στον τόπο μας η μετάβαση από την παραδοσιακή, κυρίαρχα γεωργική οικονομία και κοινωνία στη σημερινή, την «αστική», δεν έγινε μέσα από το εκσυγχρονιστικό χωνευτήρι της βιομηχανίας. Ο κόσμος βρέθηκε στην πόλη, κατά πλειοψηφία ως αυτοαπασχολούμενοι επαγγελματίες, κατά μειοψηφία ως αποκλειστικά μισθωτοί εργαζόμενοι ή κεφαλαιούχοι. Είμαστε, κατά συντριπτική πλειοψηφία, ταυτόχρονα και αλληλένδετα, κοινωνία μικροϊδιοκτησίας και κοινωνία υπηρεσιών. Μα τότε από πού βγήκε ο δικομματισμός; Ή, μάλλον, από πού ξαναβγήκε μετά το '74;

Για πολλούς και για πολλά χρόνια ήταν «λογικό», ότι στον τόπο μας κυβερνά η Δεξιά. Το ζητούμενο ήταν όχι αν κυβερνά αλλά πώς θα κυβερνά. Ακριβέστερα πώς θα εκλέγεται, μιας κι «έχουμε» δημοκρατία (κι αυτό «λογικό», για τους περισσότερους), και πώς θα επανεκλέγεται, κάνοντας στο μεταξύ τα δικά της. Η απάντηση, ως το '67 (όπου δείχτηκε ότι δεν ήταν αυτονόητα λογικό πως «έχουμε» δημοκρατία, αν δεν την «παίρνουμε», κλπ.), ήταν και τεχνική και πολιτική: τεχνική — με βία (έκτακτα μέτρα), νοθεία (εκλογικός νόμος) και δωροδοκία (πελατειακό σύστημα). Και πολιτική: με διεύρυνση της Δεξιάς από στοιχεία του δημοκρατικού κόσμου.

Αυτός ο τρόπος λειτουργίας δεν εφευρέθηκε εδώ: τον βρήκαν οι προστάτιδες δυνάμεις και τον βοήθησαν να στηθεί. Και περπάτησε: αλλά είχε περιθώρια να βελτιωθεί. Γιατί μονάχα διεύρυνση της «λογικής», της «φυσικής» εξουσίας της Δεξιάς — κι όχι επίσης εναλλαγή, της Δεξιάς και του Κέντρου; Κανένας πια, ή μάλλον «λογικά» κανένας, δε θα είχε λόγο να διαμαρτυρηθεί.

Το σχήμα της εναλλαγής δεν περπάτησε ούτε πολύ ούτε καλά, γιατί ήρθε το '67. Όμως έμεινε η ιδέα. Και μετά το '74, μπήκε μπρος με πιο σωστές προϋποθέσεις. Μ' αυτό το σχήμα της εναλλαγής, το σχήμα του «δικομματισμού» ζούμε τώρα. Πώς το κρίνουμε;

Είναι φυσικό —χωρίς εισαγωγικά— αυτοί που καρπώνονται τα οφέλη του δικομματισμού να θεωρούν το σύστημα αυτό καλό: καλό για τη δημοκρατία, επειδή ο ένας είναι κυβέρνηση, ο άλλος μπορεί να γίνει. Καλό για τον τόπο, επειδή όσο ο ένας είναι κυβέρνηση, κυβερνά, όσο ο άλλος είναι αντιπολίτευση, ελέγχει. Καλό και σταθερό μαζί: ισχυρή κυβέρνηση και ισχυρή αντιπολίτευση, ισον ισχυρό άρα σταθερό πολίτευ-

μα. Η κυβέρνηση μπορεί να εφαρμόσει το πρόγραμμά της, αλλά δεν μπορεί να κάνει κι ό,τι θέλει. Μόνο που εδώ προβάλλεται η ένσταση: και η κυβέρνηση δεν μπορεί να εφαρμόσει το πρόγραμμά της (άρα δε χρειάζεται, μάλλον βλάπτει να έχει πρόγραμμα) και μπορεί να κάνει ό,τι θέλει. Ο «δικομματισμός», που λειτουργεί, είναι φτιαχτός: ούτε η κυβέρνηση κυβερνά ούτε η αντιπολίτευση —πιο σωστά, οι αντιπολιτεύσεις— ελέγχουν. Κανένας δεν μπορεί να χτίσει, όλοι μπορούν να χαλνάν. Ας βρούμε λοιπόν κάτι άλλο να φτιασιδώσουμε το δικομματισμό: αυτό είναι ο «διπολισμός».

Ο «πόλος» είναι ένας τρόπος να φτιάχνεις σχήμα όπου μπορεί να χωράει κι ο άλλος που δε βρίσκεται μέσα στο κόμμα σου. Κι έχει το παραπέρα προσόν, ότι δεν είναι φτιαχτός: η ιστορία μας, με τα σκαμπανεβάσματά της, δεν έδωσε στα κόμματα τη μακροβιότητα που έδωσε στους άλλους πόλους, ιδίως μετά το 1910, πάντως το 1915, χρονιά του μεγάλου διχασμού. Και σήμερα: ποιος αρνείται την ύπαρξη, κι αν ακόμα αρνείται την ένταξη του, σ' ένα από τα δύο μεγάλα ρεύματα που ορίστηκαν τότε; Ποιος —Έλληνας και ξένος— δεν εκμεταλλεύτηκε την ύπαρξή τους ακόμα κι όταν έγιναν απόπειρες συμφιλίωσής τους — που δε σημαίνει αναίρεσής τους; Και ποιος αρνείται την αντιστοιχία τους με τον ευρωπαϊκό μας περίγυρο; Το ρεύμα της συντήρησης, το ρεύμα της προόδου, πανταχού παρόντα: πώς όμως γίνεται η πολιτική τους αξιοποίηση;

Κανένας δεν ξεπέρασε τον Ελευθέριο Βενιζέλο στο βάφτισμα του αντιπάλου: *το βραδυπορούν τμήμα του έθνους*. Στα χρόνια μας περισσότερο βαφτίζουμε τον εαυτό μας: η αλλαγή, κ.λπ. Έτσι κι αλλιώς, το κόμμα μας γίνεται «πόλος»: έλκει την καταγωγή από ρίζες ιστορικές, εγκαλεί τον πολίτη, τον στεγάζει, τον εκφράζει, για να υποστηριχτεί και να ψηφιστεί απ' αυτόν. Έτσι μπαίνει το ερώτημα: πόσοι πραγματικά είναι οι ιστορικοί πόλοι, πόσα και ποια κόμματα χωρούν σ' αυτούς;

Το κάθε κόμμα θα τους δει αλλιώς, αλλά όχι και πολύ αλλιώς: όσο οι πόλοι δεν είναι φτιαχτοί, άλλο τόσο δεν μπορούν τα κόμματα να μπαινοβγαίνουν σ' αυτούς αζημίωτα. Παράδειγμα η συντήρηση, που ποτέ δεν μπορεί να αγνοήσει την ακραία της έκφραση. Παράδειγμα η (ουσιαστικά, κι απ' το ξεκίνημά της το '74) μετριοπαθής πρόοδος, που δεν μπορεί να αγνοήσει την οραματιστική της πτέρυγα. Παράδειγμα, ακόμα, η άλλη (ακόμα άστεγη) μετριοπαθής πρόοδος, που δεν μπορεί να αγνοήσει τη συντηρητική της πτέρυγα.

Από σοσιαλδημοκρατική σκοπιά, το ερώτημα αν οι πόλοι είναι δύο ή τρεις έχει ανεργό, «θεωρητικό» ενδιαφέρον. Οι μεν μπορούν να λεν ότι από δω είναι οι δυνάμεις του φωτός, από κει οι δυνάμεις του σκότους —αλλά και αντίστροφα: το λεν επειδή τους συμφέρει, ιδεολογικά όσο και εκλογικά. Οι άλλοι μπορούν να λεν ότι από δω είναι η πραγματική αλλαγή, από κει η πραγματική συντήρηση: το λεν επειδή το

πιστεύουν, αλλά και τους συμφέρει, ιδεολογικά και ίσως εκλογικά. Θεωρητικά οι πόλοι μπορεί να είναι και δυο και τρεις, ανάλογα με το τι αντιμετωπίζουμε: πόσοι ήταν οι πόλοι στην περίοδο '67-'74, πόσοι στην περίοδο '75-'81, πόσοι από τότε ως τώρα —πόσοι στις τελευταίες δημοτικές εκλογές;

Η διαφορά των δύο αυτών υπαρκτών «διπολικών» σχημάτων —φως και σκότος από τη μια μεριά, πραγματική αλλαγή και πραγματική συντήρηση από την άλλη— διαφέρει πρακτικά αλλιώς: το πρώτο απ' τα δύο στηρίζει το δικομματισμό, δουλεύει για το φτιαχτό, το δεύτερο αντιμάχεται το δικομματισμό, δουλεύει για να σπάσει το φτιαχτό. Αυτό είναι που έχει πρακτική σημασία. Και είναι το διπλό, το εναλλακτικό διπολικό σχήμα πολιτικά δυνατό, γιατί τρία και μόνο τρία κόμματα έχουν τη δυνατότητα —οποτεδήποτε— και οτιδήποτε να κάνουν τα άλλα δυο —και ανεξάρτητα από το εκλογικό σύστημα— να κατεβούν μόνα τους σε εκλογές και να εξασφαλίσουν την παρουσία τους στη Βουλή: το ΚΚΕ, η ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ. Για κανένα άλλο κόμμα δεν μπορεί εκ των προτέρων να υπάρχει αντίστοιχη βεβαιότητα.

Μπαίνει το ερώτημα: μα τότε, τι κόμματα είναι αυτά, τα άλλα; Γενικότερα, τι θα πει «κόμμα» στον τόπο μας, όπου είναι τυπικά πιο εύκολο να ιδρύσεις κόμμα παρά να βαφτίσεις παιδί; Μια απάντηση ίσως είναι ότι κόμμα είναι αυτές οι πολιτικές οργανώσεις που ενεργοποιούν κάποιους ανθρώπους γύρω από κάποιες ιδέες και που εκφράζουν κάποια κοινωνικά συμφέροντα. Και ίσως προοδευτικά κόμματα είναι κείνα που πρώτα οργανώνονται γύρω από τις ιδέες κι ύστερα συναπαντούν στο δρόμο τους τα συμφέροντα στην κοινωνία που μπορούν να εκφραστούν από τις ιδέες αυτές και τους ανθρώπους αυτούς —ενώ συντηρητικά κόμματα είναι κείνα που πρώτα οργανώνονται για να εκφράσουν κάποια συμφέροντα στην κοινωνία κι ύστερα βρίσκουν στο δρόμο τους εκείνες τις ιδέες που νομιμοποιούν την έκφρασή τους —και τους εκφραστές. Ίσως, τελικά, κόμματα να είναι κείνα που η ζωή τους συναρτάται με διάρκεια, και των ιδεών τους και των συμφερόντων που εκφράζουν. Ίσως γι' αυτό η συντήρηση μπορεί πιο εύκολα να φτιάχνει κόμματα και «κόμματα», που όμως τα βρίσκουν πιο εύκολα μεταξύ τους. Ίσως γι' αυτό η πρόοδος είναι πιο δύσκολη.

Δύο ή τρεις οι υπαρκτοί πόλοι, όπως μας πάει κι όπως έρθουν οι συνθήκες. Συμμαχίες δυνατές, όλων με όλους και εναντίον όλων. Πώς όμως εξηγείται ότι υπάρχουν και άλλα κόμματα ή «κόμματα», άνθρωποι και ιδέες, άνθρωποι και συμφέροντα, που δεν θέλουν να χωρούν είτε στους δύο είτε στους τρεις; Πολιτικοί οργανισμοί που υπάρχουν ή «υπάρχουν» είτε γιατί φύτρωσαν είτε γιατί ξέμειναν είτε γιατί επέζησαν; Ποιοι είναι όλοι αυτοί, τι τους χωρίζει, τι τους ενώνει, τι μπορούν να κάνουν —τι μπορούν να πάθουν;

Το πιο λογικό —και όχι «λογικό»,— είναι

να εξαφανιστούν ή να δορυφοροποιηθούν —εκτός αν καταφέρουν να ριζώσουν κάπου στον υπόκοσμο των πολιτικών πραγμάτων, στο κατ' ευφημισμόν «περιθώριο». Η τύχη τους συναρτάται και με τις καταβολές τους: υπάρχουν οι εαμογενείς, οι βενιζελογενείς και, πιο πρόσφατα, οι καραμανλογενείς. Οι καταβολές οριοθετούν την πολιτική τους εμβέλεια —και από το λόγο της οργανωτικής τους δύναμης και από το λόγο της συνισταμένης πολιτικής προσωπικότητας, του πολιτικού μηνύματος που μπορούν να προβάλουν. Οι προοπτικές τους φαίνονται καλύτερες με τη σειρά που καταγράφηκαν, από τις χειρότερες προς τις καλύτερες:

α) οι εαμογενείς: μπορούν να παράγουν τη μεγαλύτερη ποσότητα πολιτικής ενέργειας, που είναι άμεση συνάρτηση των οργανωτικών τους δυνατοτήτων. Οι καταβολές τους τα καθιστούν εξ υπαρχής κόμματα στελεχών, που μπορούν να αυτενεργούν και να καθοδηγούν. Γι' αυτό τους χρειάζονται, πέρα από τις ιδέες τους, προγράμματα και θέσεις. Από κει όμως αρχίζει η αδυναμία τους: οι θέσεις που έχουν πολιτικό αντίκρισμα δεν είναι μακρόπνοες αλλά οι πρακτικά εφαρμόσιμες, άρα το βάρος τους συναρτάται περισσότερο με τη δύναμη του φορέα που τις εκφράζει παρά με την όποια άλλη τους αξία. Στην καλύτερη περίπτωση, οι αξίες προγραμματικές θέσεις κλέπτονται και έτσι αλλοιώνονται, αφού τις πολιτικοποιούν οι άλλοι. Η παραγωγή πολιτικής ενέργειας εξανεμίζεται χωρίς να πραγματοποιηθεί —μένουν ίσως κάποια κείμενα, «ιδέες» ουσιαστικά πολιτιστικού ή εκπαιδευτικού χαρακτήρα. Εξανεμίζονται μαζί και κάποιοι άνθρωποι, όσο η καθημερινότητα τους μετατάσσει από τη θέση του πολιτικού παραγωγού στη θέση του πολιτικού συμβούλου —γιατί όχι, του πολιτικού στελέχους;— στην υπηρεσία του αντιπάλου. Και ο λόγος; Γιατί η εαμογενής καταβολή έχει αποστερηθεί την πολιτική της γνησιότητα. Το «πολιτικό» ΕΑΜ δεν υπάρχει για τους εαμογενείς. Το «ιστορικό» ΕΑΜ τέλειωσε με την ιστορία του, το σημερινό, το πολιτικό «ΕΑΜ», συγκροτήθηκε από το ΠΑΣΟΚ ως παρένθεση —παρένθεση που ξεκίνησε όταν δεν υπήρχε ΠΑΣΟΚ και ολοκληρώθηκε με την ύπαρξη του ΠΑΣΟΚ— οπότε και περιήλθε στην κατοχή του, έγινε «πολιτικό» κτήμα του ΠΑΣΟΚ. Κι όσο για το «πραγματικό» ΕΑΜ: ήταν κομμουνιστογενές έτσι κι αλλιώς —όχι αντίστροφα. Μέσα από το ΚΚΕ μπορεί να παραμείνει το ΕΑΜ ιστορικό χωρίς εισαγωγικά, αλλά και χωρίς παραπέρα πολιτικό μήνυμα.

Έτσι όλη η ιδεολογική και προγραμματική εξωστρέφεια των «εαμογενών» στοιχείων λειτουργεί πολιτικά ως εσωστρέφεια. Πρέπει «πρώτα» να συμφωνηθούν τα —απειράριθμα— προς επίλυση θέματα,

και «πρώτα» ακόμα κι από τη συμφωνία στις λύσεις να συμφωνηθούν τα διαγνωστικά στοιχεία, οι «εκτιμήσεις» για τη γένεση και την ουσία των «προβλημάτων», για να μπει μπρος η «πολιτική», δηλαδή η προς τα έξω δράση —που όμως, πια, «απευθύνεται» προς πουθενά: οι πρότερες, εσωτερικές διεργασίες είναι ήδη πολιτικές, έχουν λειτουργήσει και αναλωθεί, δεν έχουν άλλο μήνυμα όταν τελειώσουν —και δεν μπορούν να τελειώσουν. Όμως αποτελειώνουν εκείνους που βρίσκονται αναγκασμένοι να πιστεύουν στο εαμογενές της καταβολής τους, που είναι η πολιτική τους δικαίωση και να δοκιμάζονται πάνω στην πίστη τους αυτή, ως προς τον εαυτό τους και τους άλλους.

β) οι βενιζελογενείς: ξεκινούν από χειρότερη μοίρα γιατί δε διεκδίκησαν καν την κληρονομιά τους. Όμως φαίνεται να έχει μείνει περισσότερη βενιζελογενής κληρονομιά: θες γιατί είναι πιο παλιά, θες γιατί ήταν καθολική. Θες γιατί αποκαταστάθηκε στην κοινή συνείδηση στο βαθμό που η νεότερη, η εαμογενής κληρονομιά, πέρασε στην παρένθεση. Θες γιατί και η συντήρηση, με το δικό της πάμπτωχο παρελθόν, είχε ανάγκη τη βενιζελική κληρονομιά και προσπάθησε να την υποκαταστήσει «αναβιώνοντάς» την, χωρίς αποτέλεσμα. Αυτό το κομμάτι από την κληρονομιά που υπάρχει, όσο υπάρχει, ψάχνει να σταθεί κοντά σ' εκείνους που έχουν την πολιτική καταβολή, που φέρονται να έλκουν την πολιτική καταγωγή. Μαζί με τα αρνητικά της.

Ο βενιζελογενής κόσμος είναι στελεχειακός και μαζί πολιτευτικός. Η ενέργεια που εκπέμπει είναι σπασμωδική και μεταφέρει αντιφατικά μηνύματα. Ανακατατάσσεται γύρω από αρχές και πρόσωπα, «αρχές» που μπορεί να είναι πρόσωπα, χωρίς διάκριση του στιγμιαία σημαντικού και της διάρκειας που βγαίνει από αλληλουχίες γεγονότων. Δεν παράγει οργανωμένο έργο, δεν έχει συνέχεια πολιτικής πρακτικής, που να συνδέει την πολιτική του λειτουργία με την καθημερινότητα, των παλιότερων όσο και των νεότερων. Αν κι έχει αξιοπρέπεια στα προσωπικά του, δεν την μεταφράζει πάντα σε πολιτικό ήθος, ούτε στα προσωπικά του: έχει και πολλά προσωπικά. Πιστεύει χωρίς βάθος σε προγράμματα, πιστεύει περισσότερο σε πολιτικές —αν κι έχει περισσότερη αίσθηση εξουσίας. Όπως κι αισθάνεται κάποια υπερηφάνεια και δε δέχεται εύκολα την υποτέλεια. Ψάχνεται και ωριμάζει, ίσως ξεκινά. Το μήνυμά του, όταν υπάρξει, δεν θα έχει ακριβή, προκαθορισμένα όρια, πάει μακριά.

γ) οι καραμανλογενείς: όσο υπάρχει, και θα υπάρχει ως και την επομένη της προκήρυξης εκλογών, η δυνατότητα ανατροπής

του κομματικού προσκηνίου, ο κόσμος που αισθάνεται ότι έμεινε ανεκπλήρωτο το ξεκίνημα του μεταπολιτευτικού '74, θα έχει εξ αντικειμένου τη δυνατότητα να ανατρέψει το δικομματικό σχήμα, τουλάχιστον με τη σημερινή του μορφή. Ο καραμανλογενής κόσμος διαθέτει πολλά πλεονεκτήματα: έχει πρόσφατη μνήμη εξουσίας, ειδικότερα εξουσίας που φαινόταν να στηρίζεται σε ευρύτερη συναίνεση ή ανοχή. Διαθέτει πολιτευτικό προσωπικό με κύρος και, υπό κάποιες προϋποθέσεις, δύναμη. Δεν μπορεί να φθαρεί παραπέρα γύρω από αγώνες διαδοχής. Όσο για το πολιτικό του μήνυμα, μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά στην κριτική, χωρίς να διακινδυνεύει την οποιαδήποτε θετική παρέμβαση. Χρειάζεται μόνο να μην ταλαντευθεί, να μη νομίσει ότι έχει τυχόν άλλο, «αυτόνομο» ρόλο.

Θα εξαφανιστούν ή θα δορυφοροποιηθούν αυτοί που δε χωρούν και δε θέλουν να χωρέσουν στο σημερινό σχήμα; Αν δε θέλουν να τους συμβούν τα ανωτέρω πρέπει να προσέξουν: πιο επιρρεπείς για δορυφοροποίηση είναι όσοι επιλέγουν τα ευφύστερα μηχανεύματα, τη δημιουργία ερεισμάτων στα ισχυρά παγόβουνα, με την ενθάρρυνση ή την ανοχή του ενός ή του άλλου. Από την άλλη μεριά: μπορούν εξίσου η ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ και το ΚΚΕ να κατασκευάσουν δορυφορικά σχήματα; Εύλογα το κεντρώο συγκρότημα, το ΠΑΣΟΚ, που λειτουργεί με δύο μέτωπα, θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη ευχέρεια στην κατασκευή δορυφορικών σχημάτων ή στη μετατροπή αθών «συμμάχων» σε δορυφόρους. Ασφαλέστερη φαίνεται μια τήρηση απόστασης από τις συμπληγάδες, όσο κι αν κατακρίνεται ως άρνηση συμμετοχής στο λεγόμενο «παιχνίδι» —που δεν είναι παιχνίδι.

Τι τους χωρίζει, τι δεν τους ενώνει, όλους αυτούς που δε χωρούν και δε θέλουν να χωρούν στο σημερινό σχήμα; Από την προέλευσή τους ίσως τα πάντα, από τις ανάγκες τους ίσως τίποτε. Από τη σκοπιά των πολιτικών αναγκών του τόπου —γιατί υπάρχουν κι αυτές— τι χρειάζονται όλοι αυτοί; Τους κοιτάει άραγε κάποιος κόσμος —στ' αλήθεια; Μπορούν να συμβάλουν ώστε να σπάσει ο δικομματισμός; Μπορούν να λειτουργήσουν πολιτικά, ώστε να γίνουν αναγκαίοι συνεταιρεί σε μια συνασπισμένη δημοκρατική πλειοψηφία, που δε φαίνεται να βγαίνει απ' αλλού, και που χρειάζεται —για ν' αρχίσουμε να σοβαρευόμαστε, στοιχειωδώς; Αν βρουν την απάντηση θα μας την πουν. Ή μάλλον δε θα χρειαστεί να μας την πουν, θα τους αναγνωρίσουμε, αυτοί κι εμείς μαζί, πως την έχουν.

Φιλελεύθεροι ή φιλελευθεριστές;

του Ξενοφώντα Ι. Παπαρηγόπουλου

Στη συζήτηση περί φιλελευθερισμού που έχει ξεκινήσει εδώ και μερικούς μήνες στον ημερήσιο και περιοδικό Τύπο, παρουσιάστηκαν απόψεις και τάσεις που απηχούν πιότερο τους αποκαλούμενους φιλελευθεριστές (Libertarians), ενώ αγνοήθηκαν οι παραδοσιακότεροι, αλλά πάντοτε σύγχρονοι, κατεξοχήν φιλελεύθεροι (Liberals). Η παρασιώπηση αυτή ορισμένων τάσεων και συγγραφέων είναι αδικαιολόγητη, σε σχέση με το ειδικό βάρος που αυτοί κατέχουν στο χώρο της φιλελεύθερης, γενικότερα, σκέψης.

ΚΟΙΝΟ χαρακτηριστικό των φιλελευθεριστών, είναι η οικονομίστικη προσέγγιση του όλου πολιτικού προβλήματος (εξάλλου, το σύνολό τους σχεδόν, είναι οικονομολόγοι και ex post διανοούμενοι), με κριτήρια δηλαδή που αναφέρονται κύρια στην αποδοτικότητα των εκατέρωθεν οικονομικών συστημάτων. Από άποψη φιλοσοφικής προέλευσης και καταγωγής, οι φιλελευθεριστές αρύονται την κανονιστική θεμελίωση των προτάσεων που έχουν να παρουσιάσουν από τις απλοϊκότερες μορφές του ωφελιμισμού. Αποτέλεσμα είναι να προέχει η εντύπωση ότι, πράγματι ο φιλελευθερισμός ενδιαφέρεται αποκλειστικά για την παραγωγικότητα, τον ανταγωνισμό, την οικονομία, τον περισσότερο ή λιγότερο κρατικό παρεμβατισμό κι ότι αντιμετωπίζει τους ανθρώπους σαν όντα αποκλειστικά εγωιστικά που επιδιώκουν ατομικά οφέλη μέσα από μίαν άκριτη όσο και ακατάπαυστη δραστηριοποίησή τους στην αγορά. Στην καλύτερη περίπτωση, παραπέμπεται η δικαιώση της όλης αντίληψης σε μια αόριστη (κενή περιεχομένου, αλλά πλούσια σε πραγματικούς προσδιορισμούς) έννοια ελευθερίας.

ΕΙΝΑΙ όμως, άραγε, αυτές οι κύριες ή και μοναδικές συντεταγμένες του φιλελευθερισμού; Εξαντλούν οι προβληματισμοί των διανοητών εκείνων που απασχόλησαν μέχρι σήμερα τον Τύπο το φάσμα του σύγχρονου φιλελευθερισμού; Σπουδαιότερα, επαρκούν οι συντεταγμένες αυτές για την οριοθέτηση ενός πυκνού και ολοκληρωμένου φιλοσοφικοπολιτικού συστήματος, που να μπορεί να υπερβεί το επίπεδο μιας απλής εναλλακτικής πρότασης για τη διαχείριση της σημερινής (για την υπόλοιπη Δύση, ίσως και ήδη παρωχημένης) οικονομικής κρίσης; Τι απέγινε με τους «Κεϋνσιανούς» φιλελεύθερους; Αποσύρθηκαν οικειοθελώς στην παραδοχή της ήττας τους; Εξοβελίστηκαν στο χώρο των αιρετικών; Ή μήπως εξακολουθούν να αρθρώνουν μια φωνή που διατηρεί ενδεχομένως κάποιαν ιδιάζουσα βαρύτητα κι έχει να επιδείξει ισχυρά διαπιστευτήρια άμεσης καταγωγής

από τις αρχαιότερες φιλοσοφικές ρίζες του φιλελευθερισμού;

ΠΡΑΓΜΑΤΙ η σχετική αρθρογραφία αγνόησε εντελώς μίαν ολόκληρη τάση του φιλελευθερισμού που έλκει την καταγωγή της όχι από τον ωφελιμισμό του Bentham, αλλά από τις θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου του Locke και τη φιλοσοφία του Kant και βρήκε την πιο πρόσφατη και πιο διακεκριμένη έκφρασή της στο έργο του κορυφαίου Αμερικανού πολιτικού φιλοσόφου John Rawls¹. Τις απόψεις του Rawls υιοθετεί εξάλλου και επεξεργάζεται ο επίσης κορυφαίος θεωρητικός και φιλόσοφος του δικαίου R. Dworkin².

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ από την πειστικότητά τους ή μη, οι φιλελεύθερες αυτές φωνές έρχονται να παράσχουν ένα κοινωνικοπολιτικό ιδεώδες με μεγαλύτερες αξιώσεις πληρότητας και με βάσεις θεωρητικές πιο στέρεες.

Η ΑΝΑΓΚΗ που έρχονται να καλύψουν είναι αναπόδραστη, γιατί οι απόψεις των φιλελευθεριστών οικονομολόγων οικοδομούνται συχνά πάνω σε άρρητες προϋποθέσεις των οποίων η διερεύνηση όχι μονάχα καθίσταται λογικοφιλοσοφικά αναγκαία, αλλά οδηγεί ενδεχομένως και σε αποκλίνοντα συμπεράσματα.

ΑΣ ΠΑΡΟΥΜΕ για παράδειγμα, την κλασική φιλελευθεριστική τοποθέτηση, πως το κράτος οφείλει να περιορίζεται στην εφαρμογή των νόμων και να αφήνει την οικονομία να λειτουργεί ανεπηρέαστη. Όμως, στις σύγχρονες κοινωνίες, οι νόμοι θεσπίζονται από το ίδιο το κράτος. Η άποψη επομένως, ότι το κράτος οφείλει να περιορίζει τη δράση του στην εφαρμογή των νόμων, είναι ισοδύναμη με την άποψη ότι το κράτος οφείλει να αυτοπεριορίζεται. Και το ερώτημα γεννάται τότε αναπόφευκτα: Από ποιους κανόνες; Ακολουθώντας ποιες κατευθυντήριες γραμμές; Σε ποια νομιμοποιητική θεμελίωση θα στηρίζονται αυτές;

Η ΣΚΕΨΗ του Rawls ξεκινά από τη διαπίστωση, ότι κορυφαία αρετή κάθε κοινωνικοπολιτικού συστήματος είναι η δικαιοσύνη κι όχι η, με οικονομικά μεγέθη μετρήσιμη, αποδοτικότητά του. Η διαπίστωση αυτή δεν είναι τόσο αξιωματική όσο φαίνεται. Πραγματικά, η αποδοτική ή μη λειτουργία ενός οποιουδήποτε οικονομικού συστήματος, εξαρτάται από την ομόφωνη αποδοχή εκ μέρους των κοινωνιών ορισμένων θεμελιωδών κανόνων ορθής και δίκαιης οργάνωσης της κοινωνίας και κατανομής του πλούτου που θα παράγεται μέσα σε αυτήν. Το συναινετικό αυτό πλαίσιο είναι αναγκαίο προκειμένου να λειτουργήσει χωρίς διασπάσεις το όλο κοινωνικοοικονομικό σύστημα.

Rawls: «το πέπλο της άγνοιας»

ΚΙΝΟΥΜΕΝΟΣ στα πλαίσια της γνήσιας φιλελεύθερης παράδοσης ο Rawls επινοεί μίαν «αγορά» πολιτών, που συνέρχονται

για να αποφασίσουν πάνω στο ποιες θα είναι οι θεμελιώδεις αυτές αρχές κοινωνικής δικαιοσύνης που θα διέπουν την παραπέρα δραστηριοποίηση του καθενός στην επιτευξη των επιμέρους επιδιώξεών του. Για να επιτύχει όμως η εξεύρεση του επιδιωκτέου, δηλαδή η «ψηφίση» πραγματικά δικαίων κανόνων, πρέπει να υπάρχουν κάποιες εγγυήσεις αμεροληψίας (fairnes). Ο Rawls φαντάζεται λοιπόν μίαν «αρχική θέση», δηλαδή μια νοητή, πρωταρχική στιγμή, κατά την οποία οι κοινωνικοί συνέρχονται προκειμένου να λάβουν τις σχετικές αποφάσεις τους. Προκειμένου να υφίστανται οι εγγυήσεις αμεροληψίας, πρέπει να θεωρήσουμε ότι στην αρχική αυτή θέση οι επιμέρους πολίτες αγνοούν ορισμένα στοιχεία σχετικά με τους εαυτούς τους. Αγνοούν, για παράδειγμα, τυχόν ιδιαίτερες ικανότητες ή φυσικές και άλλες αναπηρίες που μπορεί να διαθέτουν. Αγνοούν τυχόν περιστατικά ή συγκυρίες, θετικές ή αρνητικές, που είναι δυνατόν να επηρεάσουν αργότερα προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση την προσωπική τους ιστορία. Αγνοούν ακόμη τις ιδιαίτερες τυχόν φιλοδοξίες ή επιθυμίες που πρόκειται να αναπτύξουν και τις ακριβείς επιδιώξεις που θα έχουν στη μετέπειτα ζωή τους. Ακόμα, αγνοούν ως ένα βαθμό, τις συγκεκριμένες αξίες που πρόκειται να πρεσβεύουν. Όλα τα στοιχεία αυτά καλύπτονται από αυτό που ο Rawls ονοματίζει «πέπλο άγνοιας».

Ο ΛΟΓΟΣ της επικάλυψης των στοιχείων αυτών από το πέπλο άγνοιας είναι φανερός: γνωρίζοντας κανείς ποιες συγκεκριμένες ανάγκες ή ικανότητες θα διαθέτει στην πραγματικότητα είναι αδύνατο να μην αποφασίσει μεροληπτικά. Όποιος μπορεί να γνωρίζει π.χ. ότι, στη ζωή του, πρόκειται να κερδίσει πολλά χρήματα, δεν έχει κανένα λόγο να συμφωνήσει εκ των προτέρων ότι μέρος ή κι ολόκληρο το ποσό της περιουσίας που θα αποκτήσει θα πρέπει ενδεχομένως να το μοιραστεί με τους λιγότερο τυχερούς συνανθρώπους του. Το ίδιο κι όποιος είναι σε θέση να υπολογίζει πως χάρι σε κάποιες ιδιαίτερες ικανότητές του, θα είναι σε θέση να ασκήσει κάποιο επικερδές επάγγελμα. Αντίστροφα, όποιος τυχόν προβλέπει πως θα πληγεί από κάποια αναπηρία ή άλλη ατυχία και θα χειμάζεται, έχει κάθε λόγο να υποστηρίξει λύσεις που θα προβλέπουν έντονη αναδιανομή των κοινωνικών πόρων προς όφελός του.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΤΙΚΗ γωνία της «αρχικής θέσης» του Rawls θα είναι, αντίθετα, αδύνατη οποιαδήποτε γνώση και πρόβλεψη τέτοιων συγκεκριμένων βιογραφικών συγκυριών. Συνέπεια του διαδικαστικού αυτού περιορισμού που θέτει το «πέπλο άγνοιας», δεν είναι τόσο ότι οι πολίτες θα πάρουν τις αποφάσεις τους κινούμενοι από ελατήρια φιλάνθρωπα ή αλτρουϊστικά, όσο ότι ο κάθε πολίτης, ψηφίζοντας τους θεμελιώδεις διακανονισμούς κοινωνικής δικαιοσύνης της πολιτείας του, θα αναλογίζεται αναπόφευ-

κτα και θα συνεκτιμά την ίδια στιγμή τις πιθανότητες που ο ίδιος έχει, τόσο να σταθεί τυχερός, όσο και να σταθεί άτυχος στην προσωπική του ζωή.

ΜΕ ΤΙΣ ΠΡΟΥΠΟΘΕΣΕΙΣ αυτές, ο Rawls προχωρεί, φέρνοντας αντιμέτωπους τους πολίτες του με το ευρύτερο δυνατό φάσμα εναλλακτικών λύσεων κοινωνικής οργάνωσης. Παρατηρεί ότι με κανένα τρόπο οι πολίτες δεν πρόκειται να αποδεχτούν σαν κριτήριο δίκαιης κοινωνικής οργάνωσης το κλασικό οικονομικό κριτήριο της λεγόμενης «αριστοποίησης Pareto», σύμφωνα με το οποίο, άριστη είναι η κατανομή εκείνη των πόρων, όπου καμιά μεταφορά πόρων δεν μπορεί πλέον να συντελεστεί (προς όφελος έστω και ενός κοινωνικού) χωρίς ταυτόχρονα κάποιος άλλος (έστω και ένας μονάχα) να χειροτερεύσει τη θέση του. Είναι φανερό, ότι με το κριτήριο αυτό, «άριστη» μπορεί να θεωρηθεί και μια κατάσταση, στην οποία οι δεδομένοι πόροι μιας κοινωνίας έχουν περιέλθει εξ ολοκλήρου στη διάθεση ενός μονάχα ατόμου, ενώ όλα τα υπόλοιπα άτομα έχουν απομείνει χωρίς να διαθέτουν κανένα πόρο. Με βάση το κριτήριο «αριστοποίησης Pareto» και η κατάσταση αυτή θα έπρεπε να θεωρηθεί άριστη, αφού, προκειμένου να επέλθει η οποιαδήποτε καλύτερευση της κατάστασης των ολότελα άκληρων, θα έπρεπε κατ' ανάγκην, να αφαιρεθούν πόροι από εκείνον που τους έχει συγκεντρώσει όλους στα χέρια του, πράγμα που αναπόφευκτα θα σήμαινε χειροτέρευση της θέσης του τελευταίου.

ΜΕ ΔΕΔΟΜΕΝΟΥΣ τους περιορισμούς της «αρχικής θέσης», ο Rawls καταλήγει στο συμπέρασμα, πως οι πολίτες θα διάλεγαν τελικά τους εξής δυο κανόνες:

- Ο πρώτος, θα ήταν πως τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που εξυπακούονται από την ίδια την ιδέα της ελευθερίας του ατόμου και της αξιοπρέπειας του, θα κατανεμόταν εξίσου σε όλους.

- Ο δεύτερος, θα ήταν πως τυχόν κοινωνικοοικονομικές ανισότητες (δηλαδή ανισότητες στην κατανομή του πλούτου και της εξουσίας) θα επιτρέπονταν, μόνο στο βαθμό που θα λειτουργούσαν ταυτόχρονα προς όφελος και των ελάχιστα προνομιούχων κοινωνιών. Επίσης, οι διαφοροποιήσεις αυτές στην κατανομή του πλούτου και της εξουσίας, θα συνδέονταν με επαγγέλματα ή θέσεις που θα ήταν ανοιχτά σε όλους τους κοινωνούς.

ΟΙ ΔΥΟ ΑΥΤΟΙ κανόνες θα εννοούνταν, εξάλλου, υπό την έννοια, ότι ο πρώτος θα έχαιρε απόλυτη προτεραιότητα απέναντι στο δεύτερο. Με άλλα λόγια καμιά παρέκκλιση στην απόλυτη ισότητα θεμελιωδών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων δεν θα γινόταν αποδεκτή, οσοδήποτε μεγάλο κέρδος κι αν προέκυπτε για την οικονομική πρόοδο ή ευμάρεια μέρους ή και της συντριπτικής πλειοψηφίας των κοινωνιών.

Dworkin: η πρόταξη της ισότητας

Ως προς το δεύτερο κανόνα (που, φυσικά, είναι κι ο περισσότερο ενδιαφέρον, αφού ανοίγει το δρόμο, επιβάλλει και δικαιώνει την κρατική παρέμβαση σε οικονομικά ζητήματα, με κατεύθυνση μάλιστα που να ωφελεί τους λιγότερο προνομιούχους),

ο Rawls παρατηρεί ότι οι πολίτες του, δεδομένου ότι θα αγνοούν την προσωπική εξέλιξη τους και τύχη, θα έχουν καταρχήν, έντονες εξισωτικές τάσεις, προκειμένου να εξασφαλίσουν ότι το κομμάτι που θα τους αναλογεί θα είναι το μεγαλύτερο δυνατό, ακόμα κι αν τους μέλλει να σταθούν ιδιαίτερα άτυχοι στην προσωπική τους ζωή. Σε δεύτερη όμως ματιά, θα τους φανεί σίγουρα λογικό να επιτρέψουν κάποιες ανισότητες, εφόσον και με την προϋπόθεση, ότι αυτές θα αυξήσουν εν τέλει και το δικό τους μερίδιο.

Ο Rawls δεν αφιερώνει ιδιαίτερη συζήτηση στη θεμελίωση του πρώτου κανόνα του. Διαφαίνεται βέβαια σε αυτόν η Καντιανή επιρροή της περί αυταξίας του ανθρώπου διδασκαλίας. Η διδασκαλία αυτή αποτελεί εξάλλου, κεντρικό στοιχείο της φιλελεύθερης παράδοσης, αφού και η ίδια η έννοια της αγοράς την προϋποθέτει. Πραγματικά, και η τελευταία αυτή έννοια αποκτά νόημα, μόνο εφόσον εξασφαλίζεται η ισότητα των συναλλασσομένων, έτσι ώστε κανείς συναλλασσόμενος να μην είναι σε θέση να επιβάλει τη βούλησή του στους υπόλοιπους. Ισότητα όμως των συναλλασσομένων προϋποθέτει ύπαρξη συναλλασσομένων, πράγμα που, με τη σειρά του προϋποθέτει εξασφάλιση ενός πλέγματος θεμελιωδών εγγυήσεων της ανθρώπινης υπόστασης.

ΕΠΕΞΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΣ το κομμάτι αυτό της σκέψης του Rawls, κι αναλύοντας τις προϋποθέσεις που η σύλληψη της «αρχικής θέσης» εξυπακούει ο Dworkin έρχεται να συναγάγει ιδιαίτερα εντυπωσιακά συμπεράσματα: Κεντρικό γνώρισμα του φιλελευθερισμού, δεν είναι η προτεραιότητα που αυτός αποδίδει στην ελευθερία αλλά μια συγκεκριμένη αντίληψη περί ισότητας, αντίληψη η οποία επιβάλλει την ίση μεταχείριση των πολιτών, ανεξάρτητα από το περιεχόμενο των απόψεων που αυτοί υιοθετούν σχετικά με το νόημα της ευδαιμονίας κι ανεξάρτητα από τις αξίες που πρεσβεύουν ή επιδιώκουν να πραγματώσουν ως αγαθό στη ζωή τους. Επομένως η επιλογή ή μη ενός συστήματος αγοράς (ελεύθερης οικονομίας) δεν συνιστά κεντρικό και ουσιαστικό γνώρισμα του φιλελευθερισμού, αλλά επιφαινόμενο του. Η επιλογή, τονίζει ο Dworkin ενός συστήματος αναδιανεμητικού καπιταλισμού ή περιορισμένου σοσιαλισμού, αναφέρεται απλά στη δυνατότητα της πραγμάτωσης του αιτήματος αυτού περί ισότητας, ενόψει των δεδομένων κάθε φορά πραγματικών συνθηκών.

Η ΚΡΙΤΙΚΗ εκτίμηση των απόψεων Rawls και Dworkin θα ξέφευγε από τα πλαίσια του παρόντος. Μολαταύτα, δεν μπορεί κανείς παρά να επισημάνει, επιπόλαια έστω, τη σύγκλιση που οι κάθε λογής κοινωνικές ιδεολογίες παρουσιάζουν όσες φορές εκείνοι που τις επεξεργάζονται παίρνουν στα σοβαρά το χειραφεσιακό, ανθρώπινο δυναμικό των αρχικών τους συλλήψεων.

(1) Το θεμελιώδες έργο του J. Rawls είναι το A Theory of Justice (Cambridge, Mass., Harvard U. Press), 1971.

(2) Πρβλ. R. Dworkin, Taking Rights seriously (Cambridge, Mass., Harvard U. Press), 1977, και πιο συγκεκριμένα το δοκίμιο του ίδιου με τίτλο Liberalism στο R. Dworkin, A matter of principle, (Cambridge, Mass., Harvard U. Press) 1985, σσ. 181 επ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ **ΠΟΛΥΤΥΠΟ**

ΣΕΙΡΑ:

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ
Τ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ
Α. ΤΟΖΕΛ

Η Κριτική της Πολιτικής στον Μαρξ

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ • ΑΘΗΝΑ 1984

Τ. ΛΟΥΠΟΡΙΝΙ -
Ε. ΜΠΑΛΙΜΠΑΡ - Α. ΤΟΖΕΛ
Η κριτική της πολιτικής στον Μαρξ

Ποια είναι η αφετηρία και ποιο είναι το θεωρητικό «στάτους» εννοιών όπως «κοινωνία — των — ιδιωτών», «εποικοδόμημα», «προλεταριακό κόμμα», «δικτατορία του προλεταριάτου». Αυτά είναι μερικά από τα κεντρικά ζητήματα που πραγματεύονται στα δοκίμιά τους οι συγγραφείς του συλλογικού αυτού τόμου, στα σημεία συνάντησης της «φιλοσοφίας», της «πολιτικής επιστήμης» και «κοινωνιολογίας».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΕΠΙΣΤΗΜΙΝΟΥΜΕ

«Η ώρα της αλήθειας»

Συνταξιούχος δημοδιδάσκαλος κατέφθασε στα γραφεία μας και κατέθεσε την παρακάτω επιστολή, η οποία παρουσιάζει την εξής «πρωτοτυπία»: είναι —μαζί με την υποστήριξη Γιανναρά— μια από τις λιγοστές φωνές επιδοκιμασίας της πολιτικής του κ. Αντώνη Τρίτση ως υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Το παράδοξον αυτό αξίζει να μνημειωθεί εντύπως και γι' αυτό το λόγο αποφασίσαμε τη δημοσίευσή της.

ΘΕΜΑ: Η ιστορική εισήγηση του υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Αντώνη Τρίτση, της 14ης Ιανουαρίου 1988.

Κύριε Διευθυντά,

Είναι καιρός να μάθουμε όλη την αλήθεια από στόματος του υπευθύνου υπουργού Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Αντώνη Τρίτση: για να πάσουν οι ψιθυροί εις βάρος του, να σωπάσουν οι νοσηρές φημολογίες περί της πνευματικής και ψυχικής του διαταραχής: να πάσουν, με λίγα λόγια, οι λασπολογίες που εκπορεύονται από άνομους κύκλους πολιτικών και εκπαιδευτικών (μεταξύ μας, από τεμπέληδες πανεπιστημιακούς, κυρίως): να σωπάσουν όσοι ισχυρίζονται πως ο κ. Τρίτσης είναι κατεδαφιστής της παιδείας, γιατί απλούστατα ο κ. Τρίτσης ακολουθεί τη λαϊκή ρήση:

*Ο ψωριάρης με τα λόγια
χτίζει ανώγια και κατώγια*

Παρερμηνεύουν τον κ. Τρίτση όσοι διαβάζουν την ιστορική του εισήγηση της 14ης Ιανουαρίου 1988 και δεν αντιλαμβάνονται πως έχουν μπροστά τους ένα μεγάλο οραματιστή και επαναστάτη. Έχουμε παραδείγματα από το μεγάλο και ένδοξο παρελθόν του ελληνισμού που δείχνουν πόσο ισχύει το ρητόν:

Ουδείς προφήτης εν τη αυτού πατρίδι.

Οι συλλήψεις του θέλουν πρώτα να δουν την κατεδάφιση ή κάθαρση να υλοποιείται και κατόπιν να χτίσουν το πανεπιστήμιο

του 21ου αιώνα, δίχως τοπικά σύνορα.

(Αλίμονο, δεν θα ζω να τα χαρώ όλα αυτά!).

Αλλά έτσι συμβαίνει με όλα τα οράματα και θάματα, δεν είμαστε ποτέ εκεί να τα δούμε.

Ένα ανοιχτό πανεπιστήμιο χωρίς την οχύρωση πίσω από τίτλους και μύθους, χωρίς προστατευτισμούς, χωρίς νόμους —αυτός είναι ο νέος ρόλος του πανεπιστημίου. Γιατί όσοι δεν κατάλαβαν καλά το θέμα θα πρέπει να συνειδητοποιήσουν πως από τη «βαθιά κρίση ρόλου μέσα στο γενικότερο κοινωνικό γίγνεσθαι» η μόνη διαδικασία επιβίωσης που απαιτείται «είναι μια εντελώς νέα σύλληψη για το πανεπιστήμιο σήμερα, μια νέα ιδέα —concept. Και αν δεν ξέρετε τι είναι η «νέα ιδέα —concept —εγώ, γέρος άνθρωπος, και φρόντισα να μάθω— τότε διαβάστε την εισήγηση γιατί όπως καλά μας τα λέει: «Δεν έχουν θέση εδώ απλοϊκές και βαριεστημένες ιδέες και ιδεολογήματα που συχνά υπαγορεύονται από άγνοια...».

Θα πρέπει να ομολογήσω πως εκεί που τον ευχαριστήθηκα περισσότερο είναι όταν ανοίγει τις πόρτες του πανεπιστημίου (έχω βλέπετε εγγόνια). Γκρεμίζει τα τείχη της ex cathedra «αυθεντίας» και όλα είναι τόσο ορθάνοιχτα όσο και το open university —επιτέλους να πάρουμε λίγο αέρα αγγλοσαξωνικό!

Αλλά ξέρω καλά τι ενοχλεί τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας: τους ενοχλεί που τους προσφωνεί οικογένεια, ενώ αυτοί είναι γνωστοί ατομιστές, τυχαίοι φιλελεύθεροι, υποστηρικτές της ήσσονος προσπάθειας παιδιόθεν.

Δεν ήξερα και εγώ την αλήθεια και με σκότιζαν συχνά οι ανεύθυνοι φίλοι —και ήσαν και αριστέροι— ήρθε όμως το φως το αληθινόν και ανέβλεψον.

Μετά τιμής

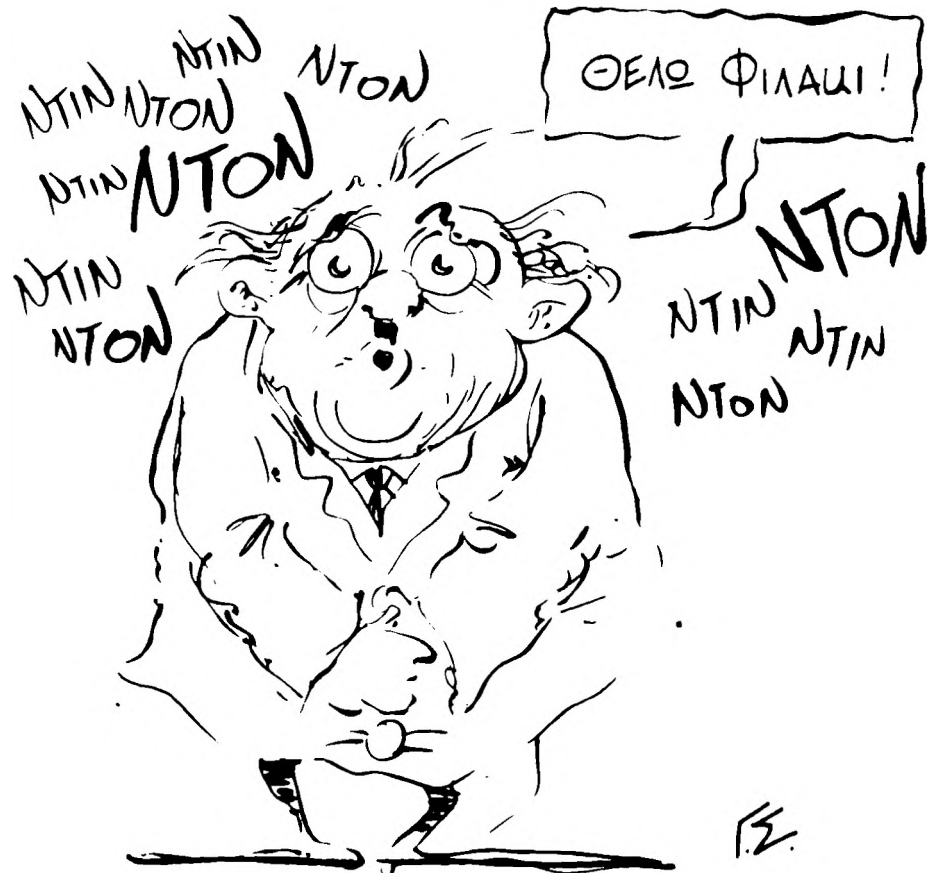
Φοίβος Αγγλαός

Άστεγος και μετά θάνατον

Ο γιος του Στρατή Δούκα, Κώστας Διακάκης, μας πληροφόρησε πως η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου Ζωγράφου τον ειδοποίησε, να πάρει, μέσα σε δεκαπέντε μέρες, τα οστά του πατέρα του συγγραφέα Στρατή Δούκα και της γυναίκας του Δήμητρας Δούκα από τον τάφο που η δήμαρχος Φωτεινή Σακελλαρίδου του είχε παραχωρήσει στο νεκροταφείο του Δήμου. Έτσι ο ακτήμων και άστεγος εν ζωή συγγραφέας, που πέθανε άμπρωχος σε γηροκο-

μείο, θα ξεσπιτωθεί και πάλι. Και ως πρόσφερε όλο του το νοικοκυριό, πολλά ζωγραφικά έργα και τη βιβλιοθήκη του στο Δήμο Ζωγράφου, εμπιστευόμενος στις υποσχέσεις της Φωτεινής Σακελλαρίδου για την εξασφάλιση, έστω και μετά θάνατον, ενός κοιμητηρίου γης. Αλλά, βέβαια, τον Στρατή Δούκα θα σκεφτούμε τώρα... ή την υλική αξία του τάφου του;

Τάσος Κόρφης

Πολύ αργούν...

— Πάνε δυο μήνες, που με φανφάρες οι υπεύθυνοι του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου (ΕΚΚ) παρουσίασαν σχεδόν ως κοσμογονία όσα συμβαίνουν στο χώρο του ελληνικού κινηματογράφου. Σήμερα, διαπιστώνουμε ότι για μια ακόμα φορά οι ωραίοι λόγοι δεν είναι παρά το αλλοθι της χρόνιας καθυστέρησης.

Με το ΕΚΚ να μην μπορεί να παράγει περισσότερες από τέσσερις ταινίες το χρόνο, με μια πολιτική «επενδύσεων» σε δημιουργούς - «μαμούθ» (Κούνδουρος, Βούλγαρης, Αγγελόπουλος), χωρίς να υπάρχει καθόλου χώρος για το διαφορετικό, για τη ζωγόνα ανανέωση των εκφραστικών και των θεματικών μέσων του ελληνικού κινηματογράφου, τώρα φθάνουμε στο σημείο να αναστέλλονται αενάως οι επιδοτήσεις καινούργιων παραγωγών επειδή το υπουργείο Οικονομικών δεν δίνει τα χρήματα από τον Προϋπολογισμό που δικαιούται ο κινηματογράφος. Στο μεταξύ έπρεπε ήδη να έχει αποδοθεί υπέρ της παραγωγής ο φόρος που παρακρατείται από τα εισιτήρια που πληρώνουν οι θεατές.

Συμπέρασμα: Ποιος νοιάζεται για μια τέχνη που δεν φέρνει άμεσα θετικά αποτελέσματα υπέρ μιας κυβέρνησης που θεαματικοποιεί οτιδήποτε σχετίζεται με την καλλιτεχνική έκφραση. «Στο κάτω - κάτω», θα σκέφτονταν στο ΥΠΠΟ, «για ταινίες πρόκειται. Ούτε καν για τα Ελγί-νεια...».

Παιδικές ...αρπαχτές

Αν ανοίξετε μια εφημερίδα, θα δείτε ότι πολύ σημαντικό χώρο πιάνουν στη στήλη των θεμάτων τα παιδικά θέατρα. Αν σταθεί κανείς στην επίφαση της ποσότητας μπορεί και να νιώσει αισιοδοξία μπροστά στη θεατρική παιδεία, κοινωνοί της οποίας καλούνται οι νεαρές υπάρξεις ενός αντιπνευματικού κόσμου.

Πρόκειται για απάτη —ούτε καν για οφθαλμαπάτη. Μια προσεκτικότερη ανάγνωση τίτλων και συντελεστών έρχεται να αντιστρέψει την εικόνα, να διαβεβαιώσει ότι, στην πλειοψηφία τους, οι παιδικές σκηνές δια της μεθόδου της «αρπαχτής» πλασάρουν μια υποκουλτούρα, ένα κοινότοπο και πρόχειρο «θεατρικό» λόγο χωρίς κάποια εχέγγεια υπευθυνότητας ούτε απέναντι στην αισθητική ούτε απέναντι στην παιδεία. Μια δειγματοληπτική έρευνα στις εν λόγω σκηνές αρκεί να γεμίσει τον καθένα με θλίψη.

Το Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών (ΣΕΗ) πρόσφατα, σε σχετικό συνέδριο, έκανε τις ίδιες διαπιστώσεις. Κερδοσκοπικοί μήχα-

νισμοί έχουν εργολαβικά αναλάβει να εθίσουν ένα νεανικό κοινό στο θεατρικό κώδικα. Η καταγγελία αυτών των σχημάτων, ωστόσο, δεν αρκεί. Θεατρικοί συγγραφείς, σκηνοθέτες και ηθοποιοί πώς μεταφράζουν την ευαισθησία τους γι' αυτό το κοινό που ξεγελιέται σε τέτοιες πρόχειρες παραστάσεις;

Το αίτημα για θεατρική παιδεία, για διαμόρφωση κριτηρίου θεατών, για πνευματική δημιουργία είναι ζωτικό για μια εποχή κερδοσκοπίας και παρακμής. Οι όποιες καταγγελίες, βέβαια, φωτίζουν την ζοφερή πραγματικότητα. Το θέμα, όμως, είναι οι θετικές δημιουργικές προτάσεις. Τέτοιες προτάσεις δεν νοούνται παρά ως συγκεκριμένες.

Έχουν το κουράγιο, λοιπόν, να κάνουν τέτοιες δημιουργικές παρεμβάσεις οι καλλιτέχνες; Εδώ θα κριθεί και η προσφορά τους. Γιατί οι καταγγελίες, όσο κι αν είναι απομυθοποιητικές, όταν δεν συνοδεύονται από δημιουργικό αντίλογο ακούγονται σαν κενό γράμμα.

Σημειωματάριο ειδήσεων

● Η άνοιξη, εποχή αναγέννησης και —ίσως— αποδιοργάνωσης αποδόμησε τη στήλη. Άνθη, ηλιόλουστες μέρες, σκιρτήματα ερωτικά. *Η ζωή αντιγράφει την τέχνη.*

Από κοντά η Ανάσταση, η ανάπαυλα, η έξοδος. Όσοι οδηγείτε, προσέχετε. Όσοι μένετε στην Αθήνα εκμεταλλευτείτε την ηρεμία των ημερών και των δρόμων. Δείτε φίλους, συμφάγετε, γλεντήστε. Παραμερίστε τις καθημερινές νευρώσεις. Παραδοθείτε στο κλίμα της εποχής.

● Προπομποί της εξόδου στην ύπαιθρο, θέλουμε να αποδώσουμε τα του Καίσαρος τῷ Καίσαρι. Θέλουμε να αναφερθούμε σε μια θεατρική παράσταση που στήθηκε με

μόνο κίνητρο το μεράκι και τη δημιουργική διάθεση μιας ομάδας ανθρώπων που ζουν στην Έδεσσα.

Οι άνθρωποι, λοιπόν, που έχουν δημιουργήσει και συντηρούν το *Εδεσσαϊκό Θέατρο* (λειτουργεί από το 1979) ανέβασαν φέτος τα *Παντρολογήματα του Γκόγκολ* και, μολονότι ερασιτέχνες, έστησαν μια παράσταση που αξιοποίησε τόσο την

Αν τα παιδιά είναι το πιο δύσκολο, το πιο απαιτητικό κοινό, αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η ματιά τους είναι καθαρή, ανεπηρέαστη από τις υποχωρήσεις στους κοινωνικούς επικαθορισμούς, ανοιχτή στην αποδοχή της αυθαιρεσίας του μύθου. Τα παιδιά αντιλαμβάνονται τον κόσμο, κατ' αρχήν ποιητικά —γι' αυτό κι είναι σκληρά, ανυπότακτα, γι' αυτό και η ροπή τους στην παράβαση, στην αταξία.

Η *«Αχιναλεπού»* της Άντειας Φραντζή, εικονογραφημένη από τη Λίζα Ηλιού (εκδόσεις «Γνώση») πλησιάζει το κοινό της μέσα από την αληθοφάνεια του μύθου, που,

ατμόσφαιρα της κωμωδίας ηθών που φέρει το έργο, όσο και τις συγκρούσεις των χαρακτήρων που συνθέτουν, σαν παζλ, τον ανθρώπινο μικρόκοσμο.

Η παράσταση, που γίνονται προσπάθειες να ανεβεί και στην Αθήνα, σκηνοθετήθηκε από το Γιουγκοσλάβο *Δημήτρη Οσμάνλη*.

● Δίπλα σχεδόν, στη Βέροια, κυκλοφόρησε ο πρώτος δίσκος του συνθέτη *Γιώργου Καλογήρου* με στίχους του ίδιου και του *Μιχάλη Μαρμαρά*. Τραγούδια «ατμόσφαιρας» που ερμηνεύουν οι *Μαρία Δημητριάδη*, *Αγγ. Μπαζίγου*, *Μ. Τσιροφίδου*, *Π. Καρανίκας*, *Γ. Τσιροφίδης*, *Ν. Κалаϊτζής* και το «*Τρίο Βέροια*».

Κινήσεις που διεκδικούν το δικαίωμα των κατοίκων της «ξεχασμένης» ελληνικής επαρχίας στη δημιουργία και την κοινοποίησή της.

● Το δικαίωμα στην εκφραση, διεκδικεί έμπρακτα κι η ομάδα θεάτρου των κρατούμενων στις *αγροτικές φυλακές Τίρυνθας*. Μέσα στις φυλακές οι κρατούμενοι διαμόρφωσαν το χώρο, κατασκεύασαν θεατρική σκηνή και ανεβάζουν το μονόπρακτο του *Δημήτρη Κεχαϊδή «Το τάβλι»*.

Παράλληλα, στην ίδια φυλακή λειτουργεί εργαστήριο κατασκευής κοσμημάτων, τμήμα ζωγραφικής ενώ, με την συνεργασία της λαϊκής επιμόρφωσης λειτουργεί σχολείο για αναλφάβητους. Ένας πυρήνας δουλειάς που δείχνει ότι υπάρχει δρόμος επανεκκοινωνίωσης ανθρώπων που αισθάνονται κοινωνικά απομονωμένοι.

φευγάτος, στήνει τα περιγράμματα ενός άλλου κόσμου, που αρνείται τις ρεαλιστικές συμβάσεις της ζωής, αποδίδοντας τις ασύμβατες διαστάσεις ενός ψυχισμού, ο οποίος δοκιμάζεται μέσα στη μοναξιά και τελειούται με το θρίαμβο της επικοινωνίας. Η μύηση στο ερωτικό ταίριασμα, έτσι, γίνεται με την ευθεία έκφραση των αισθημάτων. Γιατί υπάρχει η γνώση πως ο παιδικός κόσμος δεν εγκλωβίζεται σε επιβεβλημένους καθωσπρεπισμούς.

Το βιβλίο είναι ένα παραμύθι — με άλλα λόγια, η ζωή εδώ και τώρα.

η.

● Η εικαστική πλευρά της τέχνης της φωτογραφίας άργησε πολύ να γίνει αποδεκτή στην Ελλάδα. Κι όμως ήδη από τη δεκαετία του 1920, ο *Μαν Ρέν* προτείνει λύσεις και μεθόδους για μια φωτογραφία τέχνης που θα κινείται στο χώρο του φανταστικού. Αργότερα, και με το χρώμα, η κατάκτηση νέων τεχνικών αποφέρει αντίστοιχα, σημαντικά στη διαφοροποίησή τους, καλλιτεχνικά αποτελέσματα.

Την εικαστική αυτή διάσταση της φωτογραφικής τέχνης αποδίδουν οι φωτογραφίες των *Ηλία Κωνσταντακόπουλου* και *Μάκη Σταματάκη* που εκτίθενται (ως τις 16 Απριλίου) στην γκαλερί "F". Ο πρώτος αντλεί το θέμα του από απλά αντικείμενα καθημερινής χρήσης ή από ανθρώπινες μορφές, απ' αυτά επιλέγει κάποια λεπτομέρεια ή κάποια κίνηση, που την επεξεργάζεται κατόπιν στο σκοτεινό θάλαμο για να την ξαναδώσει αλλοιωμένη μορφικά και χρωματικά. Ο άλλος, παρατηρεί πλανόδιους μουσικούς που παίζουν με φόντο εξωτερικούς χώρους, καμάρες, δρόμους, καγκελόπορτες αποτυπώνοντας ένα είδος «περφόρμανς».

● «*Οι φίλοι που αγάπησα ήταν φευγάτοι - χαμένοι στον κόσμο τους. Αυτούς θέλησα να ζωγραφίσω. Τους ψάχνω σε τοπία μοναχικά, εσωτερικά ή υπαίθρια*». Με αυτά τα λόγια προσδιορίζει τη θεματική της ζωγραφικής της η *Ηώ Αγγελή*

που ως τις 15 Απριλίου θα εκθέσει τα έργα της στη γκαλερί «Ωρα».

● Ως τις 19 Απριλίου θα διαρκέσει η έκθεση των εικονογραφήσεων για παιδικά παραμύθια που παρουσιάζεται στην γκαλερί «Ανεμος» (Κυριαζή 36, Κηφισιά). Εικονογραφήσεις του *Χέρμαν Μπλάουτ* και της *Αγγελικής Κλαυδιανού* που ανασυνθέτουν έναν κόσμο χωρίς τη γραμμή που διαχωρίζει όνειρο και πραγματικότητα.

● Την επαναστατημένη κοινωνική συνείδηση της δεκατίας του '60, είχε εκφράσει

κατεξοχήν ο κινηματογράφος. Στο σφυγμό της εποχής πάντα κατάφερνε να δέχεται τα μηνύματα των καιρών.

Σήμερα, εποχή απομυθοποίησης, η ΕΚΙΤΕΠ, στον Πειραιά ρίχνει μια ματιά στο ...ένδοξο παρελθόν και οργανώνει το τρέχον κινηματογραφικό αφιέρωμά της. Έχουν προγραμματισθεί και θα προβληθούν: *Πάγος* του *Ρ. Κράμερ*, (21-4), *Έρως και σφαγή* του *Γ. Γιόσινα*, *Το βάθος του ουρανού είναι κόκκινο* του *Κρις Μαρκέρ* (α' μέρους 5-5, β' μέρος 12-5). Υπάρχει και το ντοκιμαντέρ *Να πεθαίνεις στα τριάντα* του *Ρ. Γκουλίπ*, ύστερη ματιά αποτίμησης της χαμένης εξέγερσης του γαλλικού Μάη του '68 (14-4).

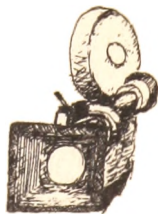
Οι προβολές γίνονται στον κινηματογράφο Σινεάκ του Πειραιά, κάθε Πέμπτη, ώρα 8.30 το βράδυ.

● Σήμερα, πάντως όπως πάντα άλλωστε, το αίτημα του κινηματογράφου —φαίνεται να ξεκαθαρίζεται— είναι «*η εξοικείωση της ανθρωπότητας με το δέος της ζωής και των πραγμάτων, η απόδοση με εικόνα ακόμα και του φόβου του θανάτου*», όπως κατηγορηματικά διατείνεται ο κριτικός και σκηνοθέτης *Χρήστος Βακαλόπουλος*.

Σ' αυτό το αίτημα το ΑΝΤΙ έχει την πρόθεση να ανταποκριθεί δυναμικά. Ένα τεύχος εκτός σειράς αφιερωμένο αποκλειστικά στον κινηματογράφο, στον ελληνικό κινηματογράφο, στις προοπτικές του, ετοιμάζεται πυρετωδώς. Πρόκειται για ένα τεύχος παρέμβασης σε μια πραγματικότητα που σε πολλούς συμφέρει να διαβλέπουν την αρχή του τέλους για τον κινηματογράφο, ενώ εκείνο που λείπει από όσους τον αντιμετωπίζουν κριτικά, είτε από όσους διαχειρίζονται τους μηχανισμούς παραγωγής και διανομής του είναι το πάθος.

Αυτό το πάθος μας, εμείς, θεωρούμε υποχρέωσή μας να συνεισφέρουμε... Αναμεινάτε στο περίπτερό σας.

● Θα θέλαμε να αναφερθούμε στην έκθεση ζωγραφικής της Έρσης Χατζημιχάλη, που διήρκεσε από τη Δευτέρα 21 Μαρτίου έως προχτές, Τετάρτη (γκαλερί «Ζυγός»). Η ζωγράφος παρουσίασε 25 έργα της σε λάδι, έργα που εμπνέονταν από τη μυθολογία αλλά και την καθημερινότητα και που πλησιάζουν την τεχνοτροπία ενός ναϊφ εικονογράφου. Απλότητα και αμεσότητα στην θέση του κόσμου δοσμένη με μια οργιαστική χρωματική αίσθηση.

Αυτοκτονίες: Μαρτυρίες κοινωνικών ηθών

του Παντελή Κρανιδιώτη

Ο μήνας Μάρτης μπήκε φέρνοντας μαζί του δύο πολύνεκρες αλληλοσημαινόμενες «αυτοχειρίες». Οι σχετικές αναφορές των μέσων μαζικής ενημέρωσης, είτε απλά περιγραφικές, είτε ανθρώπινες και συγκινητικές, άφησαν πίσω τους τα ψυχοκοινωνικά τους ελατήρια ανεπισήμαντα, μαζί με πολλά ερωτηματικά· ερωτηματικά που, φυσικά, δεν πρόκειται ποτέ να απαντηθούν από τους νεκρούς ήρωές τους και που επιδέχονται σαν απαντήσεις μονάχα κάποιες εικασίες.

Πρόκειται, κατ' αρχήν, για τον πατέρα της Χαλάστρας Θεσσαλονίκης, που αυτοκτόνησε μετά από την εκτέλεση, από τον ίδιο, των τριών γιων του, ίσως για να τους σώσει από κάποιο ανύπαρκτο ή μεγεθυμένο ή ακόμη «προσχηματικό» κίνδυνο. Με βάση την υπόθεση ότι η παιδοκτονία αυτή δεν ήταν το αποτέλεσμα μιας άλογης και τυφλής βίας, αλλ' ότι θα μπορούσε, σύμφωνα με την παραπάνω «λογική» του δράστη, να αναχθεί σε μια σωτήρια θανάτωση - ευθανασία, η πράξη αυτή παραμένει σαν η πραγματοποίηση της απόφασης του υπεύθυνου για τη ζωή της οικογένειας πατέρα, απόφασης μιας δύναμης κι ευθύνης, δηλαδή, θεσμικής, που κάποτε εικονίζονταν ακόμα πιο εμφaticά

μάνει τον ηθικό, τουλάχιστο, αυτουργό. Εδώ, αφού πρόκειται για πράξεις θανάτων που αποφασίστηκαν «ομοθυμαδόν» —στοιχείο αδιάφορο σαν απαλλακτικό για τη δικαιοσύνη, έστω και αν αυτό αποδεικνύεται γραπτώς— τα όρια της αυτοκτονίας και της ανθρωποκτονίας δεν είναι καθορισμένα, γιατί οι έννοιες αυτόχειρας, ηθικός αυτουργός, φυσικός αυτουργός και θύμα, μπορεί να ανήκουν εναλλακτικά σε όλους τους συμπράξαντες σ' αυτό το θανατερό ταξίδεμα. Φαίνεται, λοιπόν, σαν πιθανό το συμπέρασμα πως οποιοσδήποτε κι αν επιζούσε, δεν θα υφίστατο, ενώ θα μπορούσε να υποστεί, τις συνέπειες των ευθυνών του. Αλλά ποιων ευθυνών; Ακόμα και αν ο επιζών αποδεικνύονταν αυτουργός...

★
★ ★

Με δεδομένη την κοινωνική τους απήχηση, κάποιες αυτοκτονίες που δεν περιορίζονται μόνο στα «ψιλά» των εφημερίδων, κάποιες που κινητοποιούν, εκτός από τη συναισθηματική και την ηθική συμμετοχή του κόσμου, μπορεί, αν έχουν «ήθος», να λειτουργούν σαν κοινωνικοί καταλύτες ή, αλλιώς, σαν μαρτυ-

ΚΩΣΤΑΣ

ΚΛΕΙΩ

ΑΝΔΡΟΦΙΛΗ

ΑΝΔΡΟΘΕΑ

στο αρχέγονο δικαίωμα ζωής και θανάτου των αρχών της πατριαρχίας. Αλλά αναρωτιέται κανείς πόσο τέτοια «δικαιώματα» έχουν τελειώς πια εκλείψει ή, αντίθετα, ισχύουν υποτονισμένα ή μετατοπισμένα σε κοινωνικούς θεσμούς. Βέβαια το συγκεκριμένο περιστατικό, κλείνοντας μέσα του τόσα σκοτεινά ερωτηματικά, απέχει πολύ από το να 'ναι πειστικό για τέτοιες υποθέσεις, άσχετα αν είναι ένα μοντέλο πατρικής αυθαιρεσίας και βίας. Γιατί εδώ τα πράγματα είναι πέρα ως πέρα συγκεκριμένα, τόσο για το φυσικό πρόσωπο που αποφάσισε και εξετέλεσε τις θανατώσεις, όσο και για την απουσία κάθε συμμετοχής των θυμάτων στην απόφαση αυτή. Γι' αυτό και αν ο δράστης επιζούσε, θα άγονταν στη δικαιοσύνη, αδιάφορο αν για να καταδικασθεί με πλήρη καταλογισμό ή να απαλλαγεί σαν παράφρονas· πάντως, τόσο στη μία, όσο και στην άλλη εκδοχή, θα άγονταν στο δικαστήριο σαν μια ατομική περίπτωση ενός ανθρώπου - λάθους, ενός ανθρώπου χωρίς ατομικό, οικογενειακό και κοινωνικό ήθος. Αν όμως ένας από τους τέσσερις «αυτόχειρες» γέροντες της Ραφήνας επιζούσε, είναι πολύ αμφίβολο εάν η κοινωνία θα τον έφερνε στη δικαιοσύνη για να επιση-

ριές των κοινωνικών ηθών ή και τα δύο, όπως στην περίπτωση των παλιών καπεταναίων που δεν εγκατέλειπαν το καταποντιζόμενο καράβι.

Οι αυτοκτονίες «ήθους» είναι πολύ σπάνιες. Κι όταν συμβαίνουν! περιέχουν μεν πολύ μεγάλη ποσότητα κοινωνικού καταλύτη, αλλά τελειώς ανεπαρκή σε σχέση με το μέγεθος των αναγκών της κοινωνίας για ηθική αναβάπτιση, όπως η σημερινή, όπου μια τέτοια αυτοκτονία «ήθους» δεν θα έφθανε να κινητοποιήσει ούτε μια παραίτηση ήθους (εκτός από μερικές, μετρημένες στα δάκτυλα του ενός χεριού, που θα συνέβαιναν και χωρίς αυτή).

Η «ομόθυμη» αυτοκτονία των τεσσάρων γερόντων είναι αδιαφορη όσον αφορά το ήθος, αλλ' ενδιαφέρουσα, αντίθετα, σαν μαρτυρία κάποιων κοινωνικών ηθών. Βέβαια θα μπορούσε και εδώ να αναζητηθεί το ατομικό αίτιο που οφείλεται στον άνθρωπο - λάθος. Είναι άλλωστε πολύ πιθανό κάποιο από τα μοιραία αυτά πρόσωπα να έπασχε από γεροντική μελαγχολία, που επινεμήθηκε στα άλλα, όπως γίνεται στις επινεμόμενες δυαδικές, τριαδικές κ.ο.κ. ψυχώσεις και ομαδικές αυτοκτονίες, όπως αυ-

τή που είχε συμβεί κι εδώ με την εκπαραθύρωση —«του πατρός ηγουμένου»— μιας οικογένειας γνωστής, κάπου κοντά στο Σύνταγμα, πριν αρκετές δεκαετίες. Σε τούτην, όμως, την ομάδα θανάτου δεν ήταν φαίνεται μόνο το άτομο - λάθος που είχε σημασία, όπως στην προηγούμενη περίπτωση. Σημαντικά διαφοροποιητική, καθώς προκύπτει από τον τρόπο θανάτου, που κάθε άλλο από οξύτητα και παρορμητικότητα προδίνει, θα πρέπει να 'ταν η μυσταγωγική προετοιμασία και ατμόσφαιρα, που καθένας μπορεί να φαντασθεί για την ώρα που οι τέσσερις γέροι κατακλίνονταν ήρεμα προσδοκώντας το, σαν προανάκρουσμα, αίσθημα της επερχόμενης ανακούφισης από τη μοχθηρή, όπως την επισήμαναν, ζωή μιας ατμόσφαιρας που ποτέ δεν μπορεί να δημιουργηθεί αιφνιδιαστικά, αλλά, αντίθετα, να καλλιεργηθεί πάνω σε κάποιες ταυτόσημες αντιλήψεις μέσα από μια μακρόχρονη, πολύ παλιά ίσως, μύηση και αγωγή.

Η ταυτοσημία των αντιλήψεων των τεσσάρων γερόντων είναι ολοφάνερο πως είχε εγκατασταθεί πολύ νωρίς, σχεδόν μαζί με τη γέννησή τους. Συνάγεται από φαινόμενα που προδίδουν την αποδοχή μιας κοινής παραδοσιακής εξουσίας - βούλησης, της οποίας όλα τα αδέρφια ήσαν φορείς, ο άνδρας με τη θετική, την αιχμηρή της έκφραση, και οι γυναίκες με την αρνητική και ενδοτική· καλούπι εκείνος κι εκείνες εκμαγεία. Σε πολύ λίγους θα διέφυγε η εντυπωσιακή ονοματολογία των πέντε θηλέων αδελφών. Ήταν η Ανδρομάχη, η Ανδρομέδα, η Ανδροθέα, η Ανδροφιλή και η Κλειώ (μήπως υποκοριστικό κάποιας Ανδρόκλειας; Ή ένδειξη παραίτησης και κόπωσης της παράδοσης; Ή, τέλος, εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα, εξαίρεση όπως και ο γάμος, ο μοναδικός, της πριν από χρόνια πεθαμένης Ανδρομάχης, της μόνης που είχε διαφύγει —ποιος ξέρει πώς— από αυτό τον Χορό των Αγάμων). Σ' όλη αυτή τη σειρά των θηλυκών ονομάτων, που έχουν σταθερό τους πρόθεμα το έτυμο «Ανδρ-» υπάρχει η επίμονη αναζήτηση ενός δευτέρου συνθετικού, που τη χαρακτηρίζει μια νεολεκτική εφευρετικότητα, που αδιαφορεί για το λεξικό (όπως στα ονόματα Ανδροθέα και Ανδροφιλή). Είναι μια αναζήτηση πεισματική, ιδεοληπτική, θρησκευτική, φανατική, λατρευτική· αρκεί να διατηρηθεί το πρώτο, το αναπόδραστο έτυμο «Ανδρ-». Κι όπως με πληροφόρησε ο ρεπόρτερ Γιώργος Τζεδάκις, το όνομα και της μητέρας των έξι αδελφών ήταν... Ανδρονίκη. Ίδου λοιπόν κάτι ακόμα πιο σημαντικό! Το φαλλικό πρόθεμα έχει, πέρα από την οριζόντια χρονική έντονη του παρουσία, και κατακόρυφο, το ιστορικό του βάθος· είναι παραδοσιακό, είναι ειδικό πολιτιστικό χαρακτηριστικό. Σαν τι άλλο μπορεί, λοιπόν, να προκύπτει από αυτή την αναζήτηση, εκτός από έναν ακατάσχετο ανδροτροπισμό, που προέρχεται από ποικίλες κατευθύνσεις —όλοι οι δρόμοι οδηγούν στη Ρώμη— από την ανδροφιλικότητα και την ανδροθέαση μέχρι την ανδρομαχία και την τελική ανδρονίκη...

Σ' αυτή την ειδική θεοποίηση του πρώτου φύλου η λαογραφική αντίληψη δεν συμμετέχει· αδιαφορεί. Όμως, χωρίς, βέβαια, καμιά μεροληψία και κανένα φανατισμό, επισημαίνει τις ανισότητες των φύλων και παρεμβαίνει εκεί όπου χρειάζεται, για λόγους καθαρά πρακτικούς· αλλά το ίδιο δεισιδαιμονικά ενισχυμένη. Στις διαδοχικές γεννήσεις θηλέων για παράδειγμα, υπαγορεύει ένα από τα θήλεα να ονομαστεί Σταμάτα (για να σταματήσει η σειρά των θηλυκών), ή Αγόρω (για να γίνει η αφετηρία μιας σειράς αγοριών). Όμως σ' αυτήν εδώ την πεισματώδη νεολεκτική ανδρογόνο ονοματοθεσία σοβεί μια τέτοια επιμονή, που υποδηλώνει μιαν αγωνιώδη προσπάθεια επικάλυψης κάποιας βαθύτερης ηθικής οδύνης. Ίσως είναι η οδύνη της ντροπής —που τόσο συγχέεται με τις καθοριστικές για τη ζωή μας ενοχές— μιας ντροπής που όποιο στίγμα της μπορεί να ξεπλυθεί μόνο στην κολυμπήθρα. Εκεί, λοιπόν, μονάχα μπορεί να ξεπλυ-

θεί και το στίγμα του προπατορικού αμαρτήματος ακόμη, γίνεται αθρόα μετάγγιση όποιων διαθέσιμων αρενοποιητικών στοιχείων από το πνευματικό δυναμικό μας, στοιχείων που μπορεί να μένουν δια βίου ζωντανά, αμείωτα, ενεργά και αποτελεσματικά, όπως αυτά που ζουν μες' στο δεισιδαιμονικό συλλογικό μας ίζημα και ακριβώς το όνομα είναι εκείνο που μας χρίζει ανεξίτηλα σ' όλη μας τη ζωή.

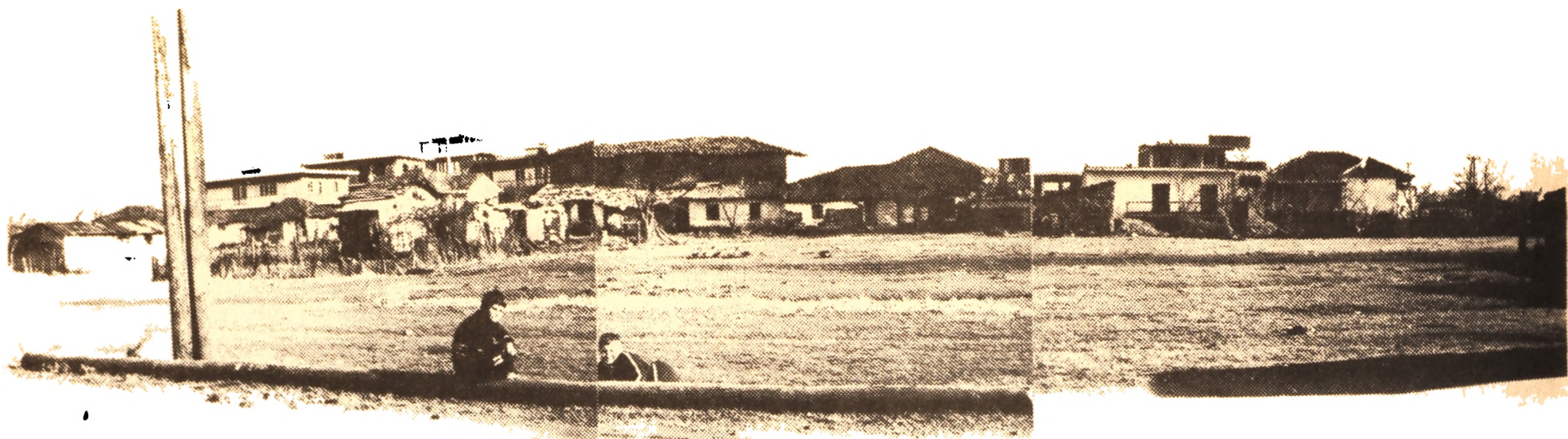

Εδώ όμως έχουμε τρεις ή τέσσερις νεκρούς. Και την ψυχή, την αμερόληπτη αίσθηση του δικαίου την ενδιαφέρει και ο φυσικός αυτουργός και ο ηθικός αυτουργός, που μπορεί να 'ναι και να μην είναι ο ίδιος. Αυτό δεν έχει τόση σημασία· σημασία έχει, όχι ο διατάσσων, αλλά ο υπεύθυνος για τη διαταγή. Αυτός δηλαδή που τελικά θα μείνει ασύλληπτος. Γιατί ο πραγματικός ηθικός αυτουργός εδώ είναι ο άγνωστος πολιτιστικός υποβόλεας χωρίς όνομα, ο άνδρας που δεν χρειάζεται όνομα να να 'ναι αυτό που είναι, ο φαλλός με την άγνωστη ταυτότητα και τη γνωστή εξουσία και δύναμη· άρα και προστατευτικότητα. Ο μεγάλος Πατέρας ή και Αδελφός, ένας από τους τόσους και τόσους παραλήπτες της πολυχιλιετούς πατριαρχικής διαθήκης, που κατά τύχην μπορεί να λέγεται και Κώστας. Όταν λοιπόν αποφασίζεται η αδελφική συν-λύτρωση, διαμηνύεται σε κείνες η απόφαση της πάνσοφης και αναντίρρητης πατριαρχικής κρίσης και βούλησης, από την οποία —είναι αυτονόητο— δεν δίνεται ούτε και η δυνατότητα μιας επιλογής, που θα 'ταν ύποπτη σαν χαριστική ή και ιδιοτελής σαν μια προσωπική επιλογή, άρα εγκληματική. Γι' αυτό και όλες οι αδελφές ήταν το ίδιο κουρασμένες από τη ζωή που εγκατέλειπαν, ανεξάρτητα από τις ιδιοσυγκρασιακές, τουλάχιστο, διαφορές βιωσιμότητας, διαφορές που η περίφημη ενδοοικογενειακή ομοψυχία και συνοχή σάρωνε με την οικογενειακή παραδοσιακή μπεσαμέλ της ομοθυμίας. Άλλωστε οποιαδήποτε «βιώσιμη» από τις αδελφές αυτές, που θα μπορούσε να εξαιρεθεί από τον αφανισμό, πρέπει να είχε καταπνιγμένη τη φωνή της ατομικής αντίρρησης ήδη, μέσα στην κολυμπήθρα. Έτσι, όταν το πρώτο έτυμο, ο Άνδρας —πρώτο συστατικό της ύπαρξής τους, που οι αδελφές χάρη στην παραδοσιακή πρέσα έχουν ενσωματώσει— αποφασίζει να αποσυρθεί από τη ζωή, η Μάχη τους μένει χωρίς πεδίο, η Νίκη χωρίς αντίπαλο, η Φίλη χωρίς αντικείμενο, κι η Θέα χωρίς όραμα. Είναι ήδη όλες χωρίς ύπαρξη· νεκρές. Τα φάσματα τους ξαπλώνουν, ένα ανώνυμο χέρι γυρνάει τις στρόφιγγες και αργά ή γρήγορα πεθαίνουν και ληξιαρχικά, δηλαδή σωματικά?

1. Μία αυτοκτονία «ήθους», αυτοκτονία - καταλύτης κοινωνικός ήταν ενός ασύγκριτου γιατρού πριν 10-15 χρόνια, τότε που πέθαναν κάπου δέκα πολυμεταγγιζόμενα παιδάκια από μολυσμένο αίμα του εργαστηρίου του, εξαιτίας μιας παράλειψης άλλου· ενός υφισταμένου του, άμεσα υπεύθυνου, πεπειραμένου τεχνικού, άρα εμπιστού. Αλλ' όμως ο γιατρός, πέρα από κάθε υποψία μελαγχολίας —πράγμα βεβαιωμένο— αισθάνθηκε πως κάποιος, κάποιος που δεν θα καταδεχόταν ν' αποδώσει ευθύνες σε κατωτέρους —όπως θα το μπορούσε από τα γεγονότα να το κάνει— προτίμησε να προσφέρει ο ίδιος μια όσο γινόταν πιο ακριβή εξισορρόπηση ηθική των δικαίων εξεγερμένων αισθημάτων, που το ατύχημα είχε προκαλέσει· και πέθανε σαν ένας σαμουράι... (Και δεν νομίζω —ελπίζω να μη με ξεγελάει η μνήμη μου και αδικεί τη μνήμη άλλου ευγενικού αυτόχειρα— ότι έκτοτε έχει συμβεί άλλη μια τέτοια αυτοκτονία ήθους).

2. Το άρθρο αυτό είναι μια άλλη θέση της συγκινητικής αυτής ιστορίας. Μια θέαση βέβαια απομυθοποιητική την ώρα, μάλιστα, που θέλουμε να σώσουμε κάποιους θεσμούς παραδοσιακούς. Ναι, βέβαια κάποιους θεσμούς παραδοσιακούς, αλλ' όχι δεισιδαιμονικούς. Έτσι οι στόχοι του άρθρου μένουν στο επίπεδο του ψυχολογικοκοινωνικού και αρνούνται στόχους ειδικότερα αναλυτικούς πάνω στις συνειδητές ή ασυνειδητές στάσεις και υποδηλώσεις των υπερηλίκων αυτών ηρώων, όχι μόνο εξαιτίας της δεοντολογίας, αλλά και από αντίθεση προς το ρόλο του απρόσκλητου ψυχαναλυτή - επεμβασία.

...Και η κατάληξη της πυραμίδας... Μια άποψη των περιοχών «αυθαιρέτων» (εντάξεις ΕΠΑ) — σπίτια και χωράφια.

ΕΠΕΚΤΑΣΗ - ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ - ΕΚΤΡΟΠΗ του σχεδίου πόλεως Καρδίτσας

του Άλκη Ταυρωπού

Αν το Εθνικό Σύστημα Υγείας κονταροχτυπιέται με τα συμφέροντα των μεγαλογιατρών και η Εκκλησία αρνείται να μοιράσει τη γη στους αγρότες, η ηλικίας πέντε ετών «Πολοδομική Επανάσταση» του κ. Αντώνη Τρίτση φαίνεται να έχει γλιτώσει από τέτοιες μετωπικές αντιπαραθέσεις. Ίσως γιατί η κυβερνητική ηγεσία αποφάσισε να ακολουθήσει μίαν άλλη δοκιμασμένη από χρόνια τακτική, την τακτική της αποδοχής στον ένα ή στον άλλο βαθμό των κάθε λογής συμφερόντων, που είναι συνδεδεμένα με την κερδοσκοπία της γης.

Αθόρυβα, με την λογική του τρωκτικού, που κατατρώνει τις όποιες καινοτομίες της Επιχείρησης Πολοδομικής Ανασυγκρότησης (ΕΠΑ).

Η πανίσχυρη έννοια του ιδιοκτήτη, συχνά με την ουδέτερη και κομψή παραλλαγή «δημότης», είτε είναι πολιτικός παράγων, είτε δυνητικός ψηφοφόρος, για την διατήρηση της κυβερνητικής εξουσίας, γίνεται, όχι για πρώτη φορά, και όχι μόνον στην περίπτωση μιας πόλης, όπως η Καρδίτσα, το φιλολαϊκό πρόσχημα για μια πολιτική, που θα φέρνει κυριολεκτικά τα πάνω κάτω, από τη μια μέρα στην άλλη. Διαψεύδοντας οικτρά τις πλουσιοπάροχες υποσχέσεις των μανιφέστων του κ. Τρίτση, της Ε.Π.Α. '82...

Οι αλληλο-αναιρούμενες αποφάσεις μιας επιτροπής σχετικά με τα όρια επέκτασης του σχεδίου της Καρδίτσας υπήρξαν η τελευταία αφορμή για να εμφανιστούν στο προσκήνιο όλοι εκείνοι οι παράγοντες, που φαίνονται να μην πτοούνται από επαναστάσεις...

Πρόκειται για την Ευκαιριακή Νομαρχιακή Επιτροπή (Ε.Ν.Ε.) που απαρτίζεται από μέλη των Νομαρχιακών Υπηρεσιών του Υπουργείου Γεωργίας, ή, με άλλα λόγια, την επιτροπή - κλειδί, προκειμένου να θεωρηθεί συνταγματική η επέκταση του σχεδίου πόλης.

Η Ε.Ν.Ε. σύμφωνα με τις οδηγίες του υπουργείου Γεωργίας, οφείλει να προστατεύσει τη γεωργική γη από επεκτάσεις οικισμών. Επί πλέον οφείλει να γνωμοδοτεί θετικά γι' αυτές ΜΟΝΟΝ όταν, μετά από «τεκμηριωμένη ανάλυση της κατάστασης», φανεί ότι υπάρχουν πειστικά προβλήματα πρώτης κατοικίας και δεν υπάρχει άλλη διέξοδος.

Στην Καρδίτσα η «τεκμηριωμένη» ανάλυση της κατάστασης οδηγεί ακριβώς στο αντίθετο: ήδη η πόλη έχει σχεδόν διπλάσιο «σχέδιο» από την έκταση όπου «χωράει» ο σχεδόν στάσιμος πληθυσμός της και βέβαια, στην με σχέδιο από το 1959 έκταση (4.200 στρ.) υπάρχουν ακόμα πάρα πολλές άχτιστες περιοχές.

Οι σημερινές επεκτάσεις περιέλαβαν μόνον περιοχές αυθαιρέτων (2.500 στρ.), στον ιστό των οποίων υπάρχουν κτήματα αραιοδομημένα και αδόμητα για καθαρά κοινωνικούς λόγους σύμφωνα με το πνεύμα των ισχυόντων νόμων. Εκεί εξ άλλου κατέληξαν και οι πολεοδομικές μελέτες, όπως το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο (Γ.Π.Σ.) το οποίο καθορίζει συν τοις άλλοις και το όριο των επεκτάσεων.

Το Γ.Π.Σ. συντάχτηκε από μελετητική ομάδα, με τη συνεργασία των (κεντρικών και περιφερειακών) υπηρεσιών του υπουργείου ΥΠΕΧΩΔΕ αλλά και με τη συνεργασία της Ε.Ν.Ε. Στάλθηκε δε από την Πολεοδομία Καρδίτσας στο υπουργείο προς έγκριση τον Φε-

Μια άποψη του κέντρου της πόλης.

βρουάριο του '86. Περιέργως, όμως, το υπουργείο, αντί να προχωρήσει στην έγκριση της μελέτης, ενάμιση χρόνο αργότερα, τον Ιούνιο του 1987, διαβιβάζει στην Καρδίτσα πρόταση του ΚΣΧΟΓ (Κεντρικό Συμβούλιο Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος) κατόπιν εντολής του κ. Κουλουμπή, προκειμένου να γίνει διεύρυνση των ορίων του ΓΠΣ κατά 950 στρ. Το αιτιολογικό ήταν, πως υπήρξαν «τοπικές αντιδράσεις» λόγω του «υπέρμετρα τεθλασμένου» σχήματός του.

Με την πρόταση αυτή (ένταξης 2.000 στρ. όπως φαίνεται στους χάρτες, κι όχι 950 στρ. όπως αναφέρεται στο έγγραφο) ουσιαστικά ευνοείται η ανατολική περιοχή της Καρδίτσας, και μάλιστα η συνοικία Ζαχαριωτών (Ν.Α.) διότι ΜΟΝΟΝ σε αυτή την περιοχή το όριο της επέκτασης συμπίπτει (σύμφωνα με το πνεύμα της ...εξομάλυνσης) με τον περιφερειακό δρόμο της πόλης.

Αυτό γίνεται εν μέρει στη συνοικία Καμινάδων (Β.Α.) και εν μέρει στη συνοικία Φαναρίου (Δ.). Μάλιστα στην τελευταία εντάσσεται κυρίως δημοτική έκταση, την οποία ο Δήμος προορίζει για χρήσεις εκπαίδευσης και όχι για κατοικία. Καθόλου δε δεν ευνοείται η συνοικία της Αγ. Παρασκευής (Ν.Δ.) όπου διατηρείται το «υπέρμετρα τεθλασμένο» σχήμα - γιατί άραγε;

Μεταξύ των Υπηρεσιών και Φορέων, που έστειλαν τις γνωμοδοτήσεις τους (στην πλειοψηφία τους αρνητικές) στην παραπάνω εισήγηση, ήταν και η Ε.Ν.Ε. η οποία, στις 14.9.1987 δήλωνε, ότι το «Γ.Π.Σ. εξυπηρετεί τις ανάγκες της πόλης και κάθε διεύρυνση των ορίων του συναντά γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας» εμμένοντας σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της. Όμως, δυο μήνες αργότερα, αλλάζει ξαφνικά γνώμη και δηλώνει, ότι το Γ.Π.Σ. «δεν συναντά γη υψηλής παραγωγικότητας» κι αυτό, ύστερα από «γενόμενη επιτόπια μετάβαση στα επίμαχα σημεία».

Η Επιτροπή σ...λήθηκε για δεύτερη φορά κατόπιν εντολής του

Στη συνέχεια μόνο χωράφια...

Δ/ντή Γεωργίας με το αιτιολογικό, ότι υπήρξαν αντιδράσεις δημοτών.

Ένας από τους δημότες αυτής της περιοχής, ο οποίος ήδη ζήτησε και από το Δήμο Καρδίτσας και από την κεντρική διοίκηση του υπουργείου (μάλιστα το Κεντρικό Συμβούλιο Χ.Ο.Π. γνωμοδότησε θετικά) την ένταξη 28 στρ. περίπου ιδιοκτησίας του στη συνοικία Ζαχαριωτών, είναι γνωστός βουλευτής και πρώην υπουργός της Δεξιάς, του οποίου κτήματα στην ίδια περιοχή είχαν ενταχθεί ήδη στο παρελθόν με το σχέδιο του 1959. Μάλιστα εκείνη την εποχή αγνοήθηκαν και έμειναν εκτός σχεδίου οι παλαιότερες συνοικίες της πόλης, οι οποίες μέχρι σήμερα αποτελούσαν τις περίφημες περιοχές «αυθαιρέτων», όπως ο Αγ. Νικόλαος έκτασης 500 στρ. περίπου.

Τριάντα χρόνια μετά, ο ίδιος πολιτικός ευνοείται ξανά από την πρόταση του Κεντρικού Σ.Χ.Ο.Π. η οποία του δίνει τη δυνατότητα να οικοδομήσει και τα υπόλοιπα χωράφια. Σε τι μεταφράζεται αυτό; Μετά την ένταξη των 28 στρ., στους δυο συνδιοκτήτες απομένουν περίπου τα μισά. Δηλαδή ΜΟΝΟΝ (!) 14 στρ. οικοπεδικής γης, ή 46 οικόπεδα των 300 τ.μ., που αντιστοιχούν το λιγότερο σε 70 εκ. δρχ. με τις ελάχιστες ισχύουσες τιμές. Η ίδια γη (των 28 στρ.) σήμερα αξίζει το πολύ 25 εκ. δρχ.

Σημειωτέον ότι η αίτηση του εν λόγω βουλευτή παραπέμφθηκε μέσω της αρμόδιας Δ/σης Γ1-Γ3 στο Κεντρικό Σ.Χ.Ο.Π. κατόπιν εντολής του κ. Κουλουμπή. Η θετική γνωμοδότηση του Κ.Σ.Χ.Ο.Π. βασίστηκε στην πρόταση του πρώην Νομάρχη Καρδίτσας και νυν Λάρισας κ. Κουνελάκη να μην εγκριθεί το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο πριν συμπεριλάβει και τα παραπάνω 28 στρ., όπως αναφέρεται στο σχετικό έγγραφο της Δ/σης Γ1-Γ3.

Το επιχείρημα ότι η ένταξη της παραπάνω έκτασης θα αποδώσει στην συνοικία των Ζαχαριωτών κοινόχρηστο χώρο λόγω της μεγάλης εισφοράς σε γη, αντικρούεται από την ίδια την πραγματικότητα: τις ήδη εκτεταμένες αδόμητες περιοχές της συνοικίας, την επάρκεια σε κοινόχρηστο χώρο όπως προκύπτει και από την πολεο-

δομική μελέτη, τους χαμηλούς όρους δόμησης σε αυτή την ζώνη που τροφοδοτούν τις ανάγκες σε πράσινο και ελεύθερο χώρο. Όσον αφορά δε τις άλλες κοινόχρηστες λειτουργίες, ίσως πρόκειται για την συνοικία με την ευνοϊκότερη κάλυψη (σε ακτίνα μικρότερη των 500 μέτρων, σχολεία, όλων των βαθμίδων, αθλητικοί χώροι - γήπεδο, πισίνα, υπό δημιουργία αθλητικό πάρκο, μεγάλη δημοτική έκταση για την δημιουργία του μουσείου της πόλης...).

Ακόμη και τα φυσικά στοιχεία σε αυτή την πλευρά της πόλης (!) —ή παραποτάμια όχθη του Καλέντζη— έρχονται να προστεθούν στα επιχειρήματα που αντικρούουν το σκεπτικό αυτής της εμβόλιμης ένταξης.

Άλλη περίπτωση με την τακτική των τετελεσμένων γεγονότων αυτή τη φορά, γνωστή οικογένεια ιδιοκτητών στην ίδια περιοχή χρησιμοποιεί σαν πρόσχημα «λαϊκής πίεσης» το γεγονός, ότι ήδη έχει «πολεοδομήσει» τα χωράφια της. Οι αγοραστές, κάτοικοι οι περισσότεροι των χωριών της περιοχής επενδύουν σε γη με την υπόσχεση ότι όλοι μαζί θα γίνουν μοχλός πίεσης για την ένταξη των μικρών κληρών στο σχέδιο, την μετατροπή τους σε αστική γη και την αναβάθμιση κατά συνέπεια της αξίας τους.

Πόσοι και ποιοι άραγε ακόμη είναι αυτοί οι «διαμαρτυρόμενοι» δημότες, που να δικαιολογούν τα δυσανάλογα έξοδα για την κατασκευή δικτύων υποδομής και εξυπηρετήσεων στα επί πλέον 2.000 στρ., που εισηγείται εκ νέου το Κεντρικό Συμβούλιο ΣΧΟΠ;

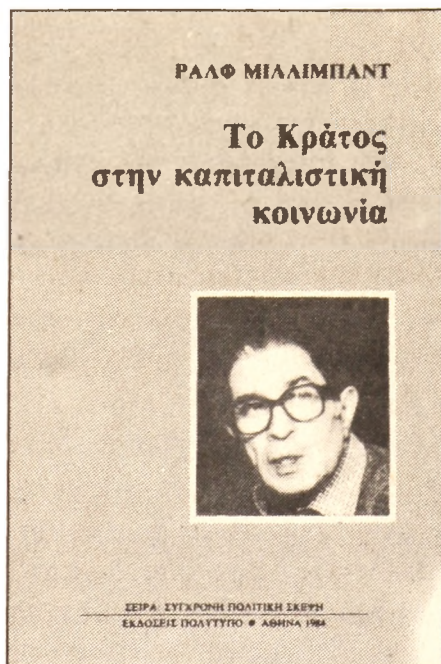
Κι όλα αυτά σε μια πόλη, όπου δεν έχει καν εφαρμοστεί το σχέδιο του 1959 κι ενώ επί πλέον εκκρεμούν οι εφαρμογές των σχεδίων των νέων επεκτάσεων.

Τέτοιες πρακτικές που σίγουρα το προνόμιό τους δεν το έχει μόνο η Καρδίτσα, εξουδετερώνουν αθόρυβα και τα όποια υπολείμματα μιας προσπάθειας εκσυγχρονισμού και εκλογίκευσης της αντιμετώπισης των προβλημάτων της πόλης και ξαναβρίσκουν την χαμένη συνέχεια με την άναρχη θέσπιση κανόνων στον χώρο, που αποτέλεσε μια λαμπρή παράδοση του νεο-ελληνικού κράτους με τα γνωστά πια σε όλους αποτελέσματα. □

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαθηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία και επίβλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου
Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιού τηλ. 6447830 - 3635419.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

ΡΑΛΦ ΜΙΛΛΙΜΠΑΝΤ
ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ
ΣΤΗΝ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΙΚΗ
ΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΝΤΑΒΟΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΙ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΙ της Ελλάδας Ανδρέας Παπανδρέου και της Τουρκίας Τουργκούτ Οζάλ στις συναντήσεις τους στο Νταβός της Ελβετίας την 30ή και 31η Ιανουαρίου 1988 αποφάσισαν να επιλέξουν την ειρηνική οδό για την επίλυση των «προβλημάτων» που απασχολούν τις δύο χώρες. Καθώς, όπως είναι σε όλους γνωστό, τα προβλήματα είναι και πολύ μεγάλα και πολύ σοβαρά, εύλογα τίθεται το ερώτημα πώς ανάμεσα στα άλλα μεγάλης σημασίας συμπεριελήφθη και ένα μικρότερης, η αναθεώρηση, σε κάποια σημεία, των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας. Επειδή η ένταση στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, που έκλεινε και την απειλή πολέμου, δεν οφείλεται βέβαια στο περιεχόμενο των ελληνικών και τουρκικών εγχειριδίων ιστορίας, μπορούμε να αναρωτηθούμε ποια πλευρά ενδιαφέρθηκε για μια τέτοια εξομάλυνση και σε τι αποβλέπει.

ΕΝΑ ΑΛΛΟ ερώτημα, ταυτόχρονα θεωρητικό και πρακτικό, είναι αν η ιστορία γράφεται ή μπορεί να γράφεται σύμφωνα με τη συγκυρία, ανάλογα με τις διακυμάνσεις των σχέσεων μας με μια χώρα, κατά προτίμηση γειτονική, και αν οι μαθητές μας στο προσεχές μέλλον, μετά από μια σειρά ελληνοτουρκικών συναντήσεων, θα διδάσκονται μια άλλη, ας την πούμε έτσι, εξωραϊσμένη ιστορία, η οποία θα προσφέρει μια άλλη εκδοχή των δέκα περίπου αιώνων ελληνοτουρκικών σχέσεων (από την εμφάνιση των Σελτζούκων Τούρκων στη Μικρά Ασία τον 11ο αιώνα και τη μάχη του Μαντζικέρτ το 1071).

ΟΠΩΣ θα φανεί, πιστεύω, πιο κάτω, η πρόταση για αναθεώρηση των σχολικών εγχειριδίων της ιστορίας οφείλεται στον Τούρκο και όχι στον Έλληνα πρωθυπουργό. Επειδή δεν μπορώ να ξέρω πώς σκέφτηκε ο Τουργκούτ Οζάλ και δεν με ενδιαφέρει η ιστορία που αναζητεί τα αίτια στα προσωπικά κίνητρα του ηγέτη, στρέφομαι για να εξετάσω τις επιδιώξεις της Τουρκίας μέσα από μια τέτοια πρόταση ή, καθώς η Τουρκία είναι μια έννοια πολύ γενική και αφηρημένη, ερευνώ τις προθέσεις και τους στόχους των γνωστών ηγεμονικών στρατιωτικών, πολιτικών, διπλωματικών, οικονομικών και ακαδημαϊκών élites της γειτονικής χώρας που έχουν επιλέξει τον «αποπροσανατολισμό» (ο όρος με την κυριολεκτική σημασία του), έχουν δηλαδή επιλέξει σε μεγάλο βαθμό και για μερικούς τομείς, όπως της οικονομίας, της τεχνολογίας, της επιστήμης και του στρατού, από την εποχή του Τανζιμάτ, το 19ο αιώνα, και περισσότερο από τη δεκαετία του 1920 με τον Μουσταφά Κεμάλ τον εκμοντερνισμό, τον εκσυγχρονισμό, τον εξευρωπαϊσμό και πρόσφατα τη μεγαλύτερη δυνατή ενσωμάτωση της Τουρκίας στη Δυτική Ευρώπη με προοπτική την ένταξη στις Ευρωπαϊκές Οικονομικές Κοινότητες.

ΠΑΡΑ ΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ που η Τουρκία συναντά για την πραγματοποίηση της τελευταίας αυτής επιδιώξης της, η δυτική επιλογή της είναι αρεστή στον ευρωπαϊκό και γενικότερα στο δυτικό κόσμο, ο οποίος δεν παραλείπει να την ενισχύσει αδιάλειπτα. Η μερική στροφή της στο Ισλάμ τα τελευταία χρόνια, για εσωτερικούς πολιτικούς λόγους, δεν έχει καμιά αναλογία με την περισιτική επιλογή, πρέπει να θεωρείται προσωρινή και δεν εμπνέει καμιά σοβαρή ανησυχία. Η προοπτική της, είναι, μετά την τακτοποίηση των εσωτερικών προβλημάτων της, να επανέλθει στη γραμμή Κεμάλ ως προς το θέμα αυτό. Συνεπώς, για το δυτικό κόσμο, υπολογίζοντας στη γεωπολιτική θέση της και στις μεγάλες δυνατότητες επένδυσης κεφαλαίων, δεν μπορεί να υπάρξει καμιά πρόβλεψη ότι θα αλλάξει την ιδιαίτερα ευνοϊκή

στάση στην ΕΟΚ όταν οι συνθήκες παύσουν να είναι απαγορευτικές, επιθυμεί να βελτιώσει το «προφίλ» της, επιδιώκει να εμφανιστεί ως χώρα περισσότερο ευρωπαϊκή και λιγότερο ανατολική και ασιατική. Γι' αυτό, όπως είναι φυσικό, την ενδιαφέρουν τα ελληνικά σχολικά εγχειρίδια ιστορίας, τα μόνα από τα εγχειρίδια των χωρών της ΕΟΚ που κάνουν συχνά αναφορές σ' αυτή.

★ ★ ★

ΙΣΩΣ ΠΟΛΛΟΙ λόγω σχολικών εμπειριών ή άλλοι εξαιτίας της ευρύτερης παιδείας τους να μην αποδίδουν μεγάλη σημασία ή και να υποτιμούν την πολιτική αξία των σχολικών εγχειριδίων. Ωστόσο η εικόνα που αυτά δίνουν για τους άλλους καθορίζει σε μεγάλο βαθμό την κοινή γνώμη και διαμορφώνει στάσεις και συμπεριφορές. Εξάλλου, η σχολική ιστορία, όσο κι αν φέρει τη σφραγίδα των συγγραφέων της, περισσότερο αποτελεί ένα είδος επίσημης εκδοχής που μπορεί να την επικαλεστεί όποιος έχει συμφέρον να το κάνει. Ένας άλλος λόγος που κάνει την Τουρκία να ενδιαφέρεται για τα εγχειρίδια ιστορίας είναι ο ακόλουθος: επιθυμεί να απαλλαγεί ως έθνος από χαρακτηρισμούς που πληγώνουν το συλλογικό του ασυνείδητο...

Η ΣΧΟΛΙΚΗ ιστορία δεν είναι αμελητέα υπόθεση. Και ευτυχώς όλο και περισσότερο γίνεται αντιληπτό. Από παλιότερα η Γαλλία με τη Γερμανία, το Συμβούλιο της Ευρώπης, οι Ευρωπαϊκές Οικονομικές Κοινότητες, ο διεθνής οργανισμός της UNESCO έχουν ενδιαφερθεί να γράφονται εγχειρίδια ιστορίας απαλλαγμένα από μισαλλοδοξίες, εθνικιστικές υπερβολές και στερεότυπα. Έξοχο παράδειγμα αποτελεί ο Πολωνία, χώρα που γνώρισε τρεις διαμελισμούς στο παρελθόν και έζησε πιο πολύ από άλλους λαούς τα δεινά του β' παγκόσμιου πολέμου. Έχοντας αντιληφθεί η χώρα αυτή πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη πληροφόρησης από τη διεθνή κοινότητα έχει οργανώσει διμερείς κοινές επιτροπές συνεργασίας με πάρα πολλές χώρες με στόχο την καλύτερη δυνατή παρουσίαση της ιστορίας και γεωγραφίας αμοιβαία στα σχολικά εγχειρίδια. Μια τέτοια ελληνοπολωνική επιτροπή έχει ανταλλάξει αρκετές επισκέψεις και έχει επιτύχει πολλά και αξιόλογα.

★ ★ ★

ΑΛΛΑ το σημείο της ελληνοτουρκικής συμφωνίας του Νταβός που αναφέρεται στα σχολικά εγχειρίδια δεν αποτελεί καμιά έκπληξη. Ήδη υπό την αιγίδα της UNESCO πραγματοποιήθηκε από τις 2 ως τις 10 Νοεμβρίου 1986 στην Κωνσταντινούπολη μια πρώτη συνάντηση εκπροσώπων - εμπειρογνομόνων των βαλκανικών χωρών, της Ελλάδας, της Τουρκίας, της Βουλγαρίας, της Γιουγκοσλαβίας και της Ρουμανίας (απουσίασε η Αλβανία) με θέμα την απόλπιση από τα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας και γεωγραφίας μειωτικών και ανακριβών φράσεων. Από όσα γνωρίζουμε, η συνάντηση υπήρξε επιτυχής και την πρωτοβουλία είχε σχεδόν εξολοκλήρου η ελληνική πλευρά, της οποίας οι προτάσεις αποτέλεσαν τη βάση για τη σύνταξη του καταληκτικού πρωτοκόλλου. Στα πλαίσια αυτά και με πρόταση της ελληνικής αντιπροσωπείας που έγινε δεκτή, η επόμενη συνάντηση ορίστηκε να γίνει στην Αθήνα αυτό το έτος.

ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ αυτές σε βαλκανικό ή διμερές επίπεδο εμπειρογνομόνων υπάρχει ήδη μια πλούσια διεθνής πρακτική. Από τις συναντήσεις αυτές και βραχυχρόνια και μακροχρόνια,

άσχετα ποιος ενδιαφέρεται ή επείγεται περισσότερο, υπάρχει η προσδοκία να βγουν κερδισμένοι λαοί και η ειρήνη, αλλά ακόμη —πράγμα όχι λιγότερο σημαντικό— ο πολιτισμός και η ιστορία. Η αναμόχλευση των παθών, η καλλιέργεια του σωβινισμού, η αναπαραγωγή των στερεοτύπων κανέναν δεν ωφελεί.

ΩΣΤΟΣΟ ως το σημείο αυτό δεν έχει απαντηθεί ή δεν έχει απαντηθεί αρκετά το θεωρητικό και πρακτικό ερώτημα αν από τις αναθεωρήσεις των σχολικών εγχειριδίων ιστορίας βγαίνει χαμένη ή κερδισμένη η ιστοριογραφία και η ιστορική παιδεία του συμβαλλόμενου έθνους. Θα προσπαθήσω να απαντήσω με τη σειρά.

★ ★ ★

ΣΥΧΝΑ στο παρελθόν —και στο παρόν— η ιστοριογραφία βρέθηκε κάτω από την επιβλεψη της εξουσίας· ο ίδιος ο ιστορικός λόγος —συνειδητά ή όχι— υπήρξε ηγεμονικός και εξουσιαστικός με πρόθεση να ελέγξει, να εξουσιάζει το παρελθόν χάριν ορισμένων κοινωνικών ομάδων· όχι σπάνια ο ιστορικός λόγος εξαιτίας αποσιωπήσεων, μονομερών εκτιμήσεων, διαστρεβλώσεων, υιοθέτησης μύθων και προκαταλήψεων, ατολμίας και παροντικών καταχρηστικών ιδεολογικών εξηγήσεων υπήρξε αναξιόπιστος. Μετά την κλασική αρχαιότητα ιστορία με κάποιες αξιώσεις καλλιεργήθηκε, κυρίως από το 19ο αιώνα, στην Ευρώπη που είναι η κοιτίδα της ιστοριογραφίας και των σύγχρονων ιστορικών μεθόδων.

ΕΞΑΙΤΙΑΣ όμως του αισθήματος υπεροχής της η ιστορική οπτική της υπήρξε ευρωκεντρική με όλες τις συνέπειες. Οφείλουμε να ομολογήσουμε όμως ότι από την Ευρώπη προήλθε και η αυστηρή κριτική και του ίδιου του ευρωκεντρισμού και κάθε άλλης ιδεολογικής παραμορφωτικής κρίσης της ιστορίας. Παρ' όλα αυτά κάθε λαός οφείλει να ξεπεράσει την ιστορική ηγεμονική επίδραση της Ευρώπης και, χωρίς να απομονωθεί από την επιστημονική κοινότητα, να δει με τα δικά του μάτια την ιστορία του μέσα στην οικουμενική της διάσταση και την ιστορία των άλλων λαών απαλλαγμένος από τον απομονωτισμό και τον επαρχιωτισμό του.

ΠΡΟΣ ΑΥΤΗ την κατεύθυνση στη χώρα μας και στο επίπεδο της ιστορικής έρευνας που απαντά στα ερωτήματα που καθημερινά τίθενται και στο επίπεδο της σχολικής ιστορίας έχουν πάρα πολλά να γίνουν. Οι ευθύνες και της κοινότητας των ιστορικών και της πολιτείας είναι τεράστιες.

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ λοιπόν της ιστορικής κριτικής, που ασκεί τον έλεγχο που αρμόζει σε επιμέρους ιστορικές μελέτες, σε γενικά έργα ιστορίας και στα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας, μπορούν να συνεχιστούν οι βαλκανικές συναντήσεις για την αναθεώρηση των εγχειριδίων της ιστορίας και όχι μόνο αυτών αλλά όλων των σχολικών εγχειριδίων μέσα από τα οποία μπορεί να περνούν —και σίγουρα συμβαίνει— αντιιστορικές, αθεμελιώτες επιστημονικά εκτιμήσεις. Τέτοιες συναντήσεις δεν έχουν κανένα λόγο να επιλέξουν την αποσιώπηση και τον εξωραϊσμό· αρκεί η σωστή εξήγηση της ιστορίας· π.χ. είναι αντιιστορική και αντιεπιστημονική, η εξήγηση που αποδίδει αγριότητες και βαρβαρότητες σε φυλετικά, βιολογικά αίτια.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ξέρει πολύ καλά ότι η βία οφείλεται σε κατάχρηση εξουσίας και στην προσπάθεια των ηγεμονικών κοινωνικών ομάδων να εξουσιάζουν άλλες κοινωνικές ομάδες ή και ολόκληρους λαούς. Κάθε άλλη εξήγηση που δήθεν φρονηματίζει εθνικά απευθυνόμενη στα ένστικτα ωθεί στην παραγωγή ενός δύσμορφου πολιτισμικού αγαθού.

ΑΝ ΘΕΛΟΥΜΕ να τρέφουμε εκτίμηση στους αρχαίους προγόνους μας, ας το επιχειρούμε για ό,τι σημαντικό έκαναν. Ας εκτιμούμε τον Έκαταίο το Μιλήσιο και τον Ηρόδοτο γιατί προσπάθησαν —έστω κι αν δεν το πέτυχαν απόλυτα να ξεχωρίσουν το μυθικό από το ιστορικό. Αν θέλουμε να καλλιεργήσουμε άγρυπνη ιστορική συνείδηση οφείλουμε να επιχειρήσουμε να σκερτούμε μέσα από την ιστορία επιλέγοντας περισσότερο από την παλιά γεγονοτολογική ιστορία —αφήγηση, ως πιο ουσιαστική,

την ιστορία— ανάλυση που ανακαλύπτει και εξηγεί εξουσιαστικούς μηχανισμούς, που αντικαθιστά τη χαμένη αίσθηση του βιωμένου, που προάγει την ιστορική - κριτική σκέψη, που εξετάζει την ιστορία των πληθυσμών και όχι μόνο των ηγετών και των ηγετικών ομάδων που είχαν την εξουσία...

★ ★ ★

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια και εδώ στη χώρα μας και αλλού αρκετά έχουν αλλάξει. Τα σχολικά εγχειρίδια ιστορίας δεν περιέχουν στοιχεία, όπως το παλιό εγχειρίδιο ιστορίας της ΣΤ' Γυμνασίου —θα το θυμούνται οι μεγαλύτεροι— που οι εικόνες του παρουσίαζαν τους Τούρκους πασάδες των χρόνων της επανάστασης προκαλώντας αντιπαθητικά συναισθήματα. Ενδεχομένως όμως και μεις και οι γείτονές μας πολλά έχουμε να παρατηρήσουμε· ας το κάνουμε ειλικρινά και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης ιστοριογραφίας, κριτικά και τεκμηριωμένα χωρίς προκαταλήψεις και διάθεση αποσιώπησης.

ΩΣΤΟΣΟ η βούληση για μια αναθεώρηση των σχολικών εγχειριδίων της ιστορίας, που προϋποθέτει μια άλλη ηθική ειρηνικής συμβίωσης στο σημείο αυτό του πλανήτη μας, σημαίνει ότι ήδη υπάρχει και μια άλλη πολιτική ηθική· μια πολιτική ηθική που επιτάσσει στις πολιτικές ηγεσίες να επιλύσουν και τα προβλήματα που κληρονόμησαν· από αυτά που πρώτο έρχεται στο νου μου είναι τα κατεχόμενα εδάφη στην Κύπρο. Ναι στα καλά βιβλία, ναι στην ελεύθερη Κύπρο. Το παρελθόν και το παρόν απαιτούν ίση μεταχείριση.

Η ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ των σχολικών εγχειριδίων της ιστορίας εύχομαι να συντελέσει σε μια σημαντικότερη, ακριβέστερη και ευρύτερη γνώση της ιστορίας της περιοχής και μαζί με άλλα βήματα να συμβάλει στην εδραίωση όχι μόνο της ειρήνης, αλλά και της φιλίας και της συνεργασίας και της συναδέλφωσης.

Γιάννης Γιαννόπουλος
διδάκτωρ της ιστορίας

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73
τηλ. 36.44.064

•

ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Έπιλογή - επιμέλεια : Έ. Χ. Γονατάς

1. Δημήτριος Βικέλας
ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ
2. Μιχαήλ Μητσάκης
ΑΥΤΟΧΕΙΡ
3. Άλεξάνδρα Παπαδοπούλου
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
4. Χρήστος Χρηστοβασίλης
Ο ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ
5. Δημήτριος Γρ. Καμπούρογλου
Ο ΤΡΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
και άλλα διηγήματα
6. Έμμανουήλ Στ. Λυκούδης
Η ΚΩΜΟΠΟΛΙΣ ΦΘΕΙΡΙΑ
7. Ιωάννης Κονδυλάκης
Ο ΜΑΥΡΟΣ ΓΑΤΟΣ
και άλλα διηγήματα

ΤΟ ΠΟΜΠΩΔΕΣ

του Βασίλη Καραποστόλη

Καθε υπερβολή περιεχει το γελοίο· είναι σωστό αυτό. Μάλλον όχι. Αρκεί να σκεφτούμε τις περιπτώσεις όπου εκείνος που υπερβάλλει δείχνει πως ενεργεί μεταφορικά. Δείχνει πως εγκαταλείπει το μέτρο για να μεταφερθεί κάπου αλλού, προεκτείνοντας μια σημασία, τονίζοντας. Το ότι «παίζει» με το συνηθισμένο γίνεται φανερό, κι αυτή η πρόθεση του προστατεύει. Αν λείψει αυτή, τότε εισβάλλει το γελοίο.

Αυτό συμβαίνει από παλιά στην Ελλάδα. Μια καλλιέργεια του υπερβολικού —στην ομιλία, στην εμφάνιση— για τον εαυτό του. Το υπερβολικό κυριολεκτεί. Το άτομο που θα το υιοθετήσει θα πασχίσει να γίνει άμεσα πειστικό, να το πάρουν «τοίς μετρητοίς». Ακόμη κι αν αρχίσει με μεταφορές, στη συνέχεια θα παρασυρθεί. Ανησυχώντας μήπως δεν τα καταφέρει, καταφεύγει σε κάτι πιο επιβλητικό: το πομπώδες. Μολονότι η λέξη δηλώνει αποτυχίες, π.χ. του μεγαλόπρεπου να αρθεί στο ύψος του, του βαρυσήμαντου να φανερώσει την αναγκαιότητά του, το πομπώδες, όχι πια ως αισθητική κατηγορία, αλλά ως κοινωνικό εφόδιο, διατηρεί την αποτελεσματικότητά του. Στην κοινωνική ζωή τα αισθητικά κριτήρια υποχωρούν και κάποτε αντιστρέφονται: το φτηνό, το άκομψο ανακτούν την αυτοπεποίθησή τους, γίνονται πιο εύχρηστα, ιδιαίτερα αν περιβληθούν τον μανδύα του αναπόφευκτου. Εκεί αποβλέπει το πομπώδες.

Μπορεί λοιπόν να κερδίσει τις εντυπώσεις, παρ' όλο που εκθέτει τα τρωτά του, από αισθητική άποψη, σημεία. Μοιάζει σχηματικό, πού και πού προδίδει μια πρόθεση παραποίησης, κι όμως στο τέλος παραμένει η ιδέα πως στις δεδομένες συνθήκες ήταν ταιριαστό. Και ποιες είναι αυτές οι συνθήκες; Ένα περιβάλλον τελετουργικό, ένα πλαίσιο επισημότητας, ένα κρίσιμο κοινωνικό ή εθνικό γεγονός, με δυο λόγια, οτιδήποτε από μόνο του διαθέτει τέτοια χωρητικότητα σημασιών ώστε κάθε σχόλιο και πράξη σχετική με αυτό, ειλικρινής ή ψευδής αδιάφορο, να μην είναι ικανή να το καλύψει ολόκληρο. Όταν π.χ. σε μια χώρα διαφαίνεται μια απειλή πολέμου οι ηγέτες της αναγγέλλοντας την, ακόμη κι αν φαίνονται πομπώδεις εκμεταλλεόμενοι ίσως τη συγκυρία για το πολιτικό τους συμφέρον, δύσκολα θα χαρακτη-

στούν έτσι. Το εντυπωσιακό μετέχει του πραγματικού. Όσο κι αν απλωθεί η κατασκευασμένη εικόνα δεν θα μπορέσει να σκεπάσει την πραγματικότητα του πολέμου που διαστέλλεται απεριόριστα κάτω από την πίεση της μνήμης και του δέους. Η ρητορική εδώ ακολουθεί τις κλίμακες της ιστορίας. Δεν ισχύει φυσικά το ίδιο αν το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα τοποθετηθεί το υπερεμφατικό ύφος στενέψει πολύ. Όταν π.χ. πάρει κανείς ένα τέτοιο ύφος σε μια περίπτωση ασήμαντη, σε ένα χρόνο απροσδόκητο. Γίνεται τότε έκδηλο το ότι αναζητιούνται *αφορμές*, πράγμα που τον υπονομεύει. Το δυσανάλογο βάρος του καιροσκοπισμού του κάνει τον ίδιο να χάσει την ισορροπία του. Το γελοίο παραμονεύει. Αλλά αυτός ούτε που το προσέχει, σπεύδοντας σε κάθε ευκαιρία να καταλάβει το διαθέσιμο χώρο, ακόμη κι αν αυτός είναι ελάχιστος. Εκχειλίζει, πέφτει έξω από τη βάση του, και η βιασύνη του μαρτυρεί πόσο είναι αδύνατο να δώσει σε αυτή του την κίνηση το νόημα μίας υπερβολής για λόγους, ας πούμε, παραστατικότητας.

Έτσι καταλήγουν οι «παραστάσεις» πολλών μελών της ελληνικής κοινωνικής αφρόκρεμας. Άτομα που κατά τα άλλα δεν τους λείπει η παιγνιώδης ευχέρεια, η χάρη, μεταμορφώνονται ξαφνικά όταν πρόκειται να υπερασπιστούν μια άποψή τους και μαζί τον ίδιο τους τον εαυτό. Ένα συναγερμός απαιτεί από τη χάρη να «σοβαρευτεί». Προφανώς στην παραμικρή δημόσια παρουσίαση του ε-

αυτού διακυβεύονται τα πάντα. Αυτή η ακαμψία που φουσκώνει και που ζητά να παρουσιάσει ολόκληρη την προσωπικότητα σαν ένα συμπαγές τείχος που επεκτείνεται προς όλες τις μεριές, αυτή η επίδειξη συνοχής με τα μέσα μιας βλοσυρής κατηγορηματικότητας κι ενός διακηρυκτικού μένους που μόλις συγκρατείται για να μην εξυβρίσει τους πιθανούς αντιρρησίες, όλα αυτά είναι δύσκολο να ανασταλούν μόνο και μόνο επειδή διατρέχουν τον κίνδυνο του γελοίου. Αμελητέο ενδεχόμενο σε σύγκριση με τον κύριο στόχο. Γιατί το γελοίο συνδέεται με μια κρίση, με μια διεργασία στην οποία συνεργάζονται η ηθική και το γούστο, ενώ αυτούς τους απασχολεί αποκλειστικά το αισθητό απομονωμένο από τη διάνοια. Προτού προλάβει να σχηματιστεί οποιαδήποτε κρίση, πρέπει να κυριευτούν οι πηγές των ερεθισμάτων. Πρέπει ο κομπασμός να διαφημίσει τα επιτεύγματα, η στιβαρή φωνή να υποβατάξει τη σκέψη, η ανελαστικότητα του σώματος να κρύψει την ελαστικότητα της συνείδησης, την απροθυμία της για εσωτερική δέσμευση, η αγαματοειδής στάση να χτίσει τα οχυρά της απέναντι στην πιθανή έλλειψη σεβασμού. Μια επιχείρηση διόγκωσης για να κλείσουν τα κενά - ο πομπώδης είναι ένας καταχραστής του ορατού. Ωστόσο καθιερώνεται, παρά τις επιφυλάξεις, τις σποραδικές ειρωνίες. Και με αυτό αποδεικνύει πως ξέρει να υπολογίζει σωστά τις αντιστάσεις, εφαρμόζοντας παλιές συνταγές, που ισχύουν ακόμη.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο ΚΔ' ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»
Α' εξάμηνο 1986 τεύχη 308-320

Γυναίκες και πολιτισμένη κυριαρχία

ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΕΡΨΙΝ

Τι σας απειλεί να σας κάμει ο τραμπούκος του σοσιαλιστικού ρεαλισμού, όταν, γυναίκα εσείς, υποστηρίζετε σε μια επίκαιρη συζήτηση πως πρέπει να σταματήσουν πια το παλιό τραγουδάκι για χαφιέδες και τέτοια, σαν εκδηλώνεται κάποια κοινωνική κίνηση που δεν τη θέλουν και δεν την ελέγχουν;

Να σας «κατεβάσει την κυλότα».

(Σημ.: Ούτε καν να σας κόψει το κεφάλι!).

★

Τι κάνουν οι μικροί αριστεροί σχηματισμοί όταν το «κίνημα» απομαζικοποιείται ή όταν από δικές τους αδυναμίες χάνουν οπαδούς;

Ασχολούνται με τα «προβλήματα των γυναικών» κ.ά.

(Σημ.: Τότε οι γυναίκες ενθουσιάζονται και κολλούν και μοβ αφίσες).

★

Τι έλεγε πριν από καιρό ένας εκπρόσωπος του πανιερώτατου Αγίου Όρους στο ραδιόφωνο, χτυπώντας με σκέρτσο και με πείσμα το τακουνάκι στο πάτωμα;

«Πώς να το κάνουμε! Οι γυναίκες δεν θα πάνε ποτέ στο Άγιο Όρος».

(Σημ.: Το βράδυ εκείνο ο εκπρόσωπος κοιμήθηκε ανάλαφρα, σαν αρσενικό πουλάκι που έχει πάει και στο Άγιο Όρος).

★

Γιατί ορισμένοι γλωσσαμύντορες, βεντέτες του θεάματος ή άνθρωποι του καθεστώτος εν γένει, θρηνούν πως εκβαρβάρωνεται και εκχυδαίζεται η «γλώσσα μας»;

(Και) Γιατί πολλοί θέλουν, τώρα που οι γυναίκες μπήκαν σε πολλά επαγγέλματα που παλιότερα τα ασκούσαν μόνο άντρες, να εισαγάγουν το θηλυκό γένος στα επαγγελματικά ουσιαστικά. Θέλουν να τις λένε γιάτρισσα ή γιατρίνα και συγγράφισσα και βουλευτίνα κι αρχιτεκτόνισσα και δικηγόρινα —γι' αυτό.

(Σημ.: Για τη μανάβισσα και για την αγρότισσα, όπως άλλωστε και για τη φουρνάρισσα, δεν έγινε ποτέ κανένας καυγάς και δεν παράκμασε καμιά «γλώσσα μας» εξαιτίας τους. Η μποέμισσα κι η αλήτισσα πάλι έχουν παραδοθεί προ πολλού στην κοινή καταισχύνη, τόσο για λόγους γραμματικής όσο και ηθικής τάξης. Μα να σας έχω εκεί πέρα να δείτε πώς τους χειροκροτούν από κάτω πολλές γυναίκες αυτούς τους θριαμβευτές εκ του φυσικού και χάρη σε μια προαιώνια τάξη των πραγμάτων...).

★

«...γιατί η χειραφέτηση του ανθρώπου, που τελικά την έχουμε συλλάβει με την πιο απλή επαναστατική της μορφή, που δεν είναι όμως καθόλου λιγότερο χειραφέτηση του ανθρώπου από κάθε άποψη, ας το καταλάβουμε καλά, ανάλογα με τα μέσα που διαθέτει ο καθένας, παραμένει ο μόνος σκοπός που αξίζει να υπηρετούμε».

Αντρέας Μπρετόν

Πώς φανταζοταν ως πριν απο λίγο καιρό ένας (αναπτυγμένος) άνθρωπος, εντάξει σε όλα τα άλλα, μια γυναίκα που αγωνιζεται;

Άσκημη και με μουστάκι.

★

Τι σας λένε όταν κάτω από μια δήλωση διορθώνετε: η δηλούσα (αντί για: ο δηλών), αφού θα την υπογράψετε εσείς που είστε γυναίκα;

«Άσε τα φεμινιστικά».

(Σημ.: Υπάρχει άραγε άντρας που να υπέγραψε ποτέ, με το αντρικό, αρρενωπό του όνομα, κάτω απ' την ένδειξη: η δηλούσα;).

★

Πώς ονομάζουν ένα ανθρώπινο δικαίωμα της γυναίκας (π.χ. τη δυνατότητα να πάει μια βόλτα μόνη της σε ώρα σόκιν) όταν θέλουν να της το στερήσουν ή να της το υπεξαιρέσουν κατά το μοντέρνο τρόπο; Φεμινιστικό.

(Σημ.: Ένα αίσθημα δικαιοσύνης απέναντι στον τραμπούκο του σοσιαλιστικού ρεαλισμού και την «κυλότα» του που αναφέραμε στην αρχή, μας υποχρεώνει να πούμε πως εδώ κατατάσσονται θιασώτες των ανανεωτικών αντιλήψεων).

★

Τι πρέπει να 'ναι μια γυναίκα όταν αντιλέγει στις κυρίαρχες αξίες για να την «παραδεχτούν»;

Στην εμφάνιση η Ορνέλα Μούτι και στο μυαλό η Ρόζα Λούξεμπουργκ.

★

Πώς προσφωνούν μια γυναίκα όταν θέλουν να μειώσουν την πνευματική της υ-

πόσταση, την προσωπικότητά της ή αυτά που λέει;

«Κοριτσάκι, κούκλα, μπέμπα, μικρούλα».

★

Ποιες γυναίκες κυνηγούν με μανία οι ίδιοι τύποι για ερωτικές τους συντροφισσες;

Τα κοριτσάκια, τις κούκλες, τις μπέμπες, τις μικρούλες.

(Σημ.: Τάχα τις θέλουν επειδή τις υποτιμούν;).

★

Τι σκέφτεται ο κακόπιστος άντρας όταν του λένε πως οι γυναίκες βασανίζονται, πως τις βαραίνει η υποτιμημένη ζωή αιώνων;

Σκέφτεται την κ. Βανέσα Ρεντγκρέιβ, την κ. Μελίνα Μερκούρη ή τις ιδιότροπες γνωστές του και την κακομαθημένη φιλενάδα του φίλου του.

★

Πώς εκδικούνται ή τιμωρούν οι άντρες τις γυναίκες που θεωρούν φεμινίστριες;

Με το να μην επιθυμούν, να μη γοητεύονται απ' αυτές.

★

Τι σας λέει ο τύπος, όταν σας πλησιάζει σε παραλιακή ταβέρνα, έξι γυναίκες που κάθεστε και τρώτε;

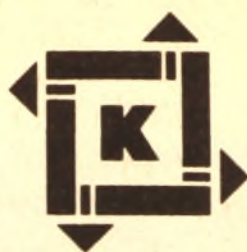
«Μόνες είστε;».

Σχόλιο και θέση: Βρε άντε πηγαίν'τ' από κει!

Πόπη Βουτσινά

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΛΕΝΤΗΣ
Μαυρομιχάλη 5 (1ος όροφος)
106 79 ΑΘΗΝΑ τηλ. 3623553

Οι εκδόσεις **ΚΑΛΕΝΤΗ** παρουσιάζουν

Προσχολικά και πρωτοσχολικά βιβλία

Σειρά «ΠΑΝΤΥ» - Όντα Τάρο

- Ο Πάντυ και το τρένο
- Ο Πάντυ γιατρός
- Ο Πάντυ εξερευνητής
- Ο Πάντυ αυτοκινητιστής
- Ο Πάντυ στρατιώτης
- Ο Πάντυ μάγος
- Ο Πάντυ οικοδόμος
- Ο Πάντυ και τα πουλιά
- Ο Πάντυ και η μπάλα
- Ο Πάντυ και το τσίρκο
- Ο Πάντυ και το χιόνι
- Ο Πάντυ στη θάλασσα
- Ο Πάντυ και οι αριθμοί
- Ο Πάντυ και τα χρώματα

Σειρά «ΑΣΤΥΝΟΜΟΣ ΑΤΣΙΔΑΣ»

Ρ. Φόουλερ

- Ο Αστυνόμος Ατσίδας
σε διεθνή περιοδεία μυστηρίου
- Ο Αστυνόμος Ατσίδας βρίσκει τα ίχνη

Σειρά «ΤΡΕΧΕΙ - ΤΡΕΧΕΙ» - Μάρω Λοίζου

- Η νύχτα τρέχει να συναντήσει την ημέρα
- Το ποτάμι τρέχει να συναντήσει τη θάλασσα
- Ο δρόμος τρέχει να συναντήσει την πόλη
- Το μικρό παιδάκι τρέχει στην αγκαλιά
της μαμάς του να συναντήσει την αγάπη

- «Το φωκάκι» - Φ. Σάιλεν

Σειρά «ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΑΙΣΘΗΣΕΙΣ»- Μ. Ριούς

- Η όραση
- Η ακοή
- Η γεύση
- Η αφή
- Η όσφρηση

Βιβλία για παιδιά από 9 ετών και άνω

- «Η ιστορία της Λιλής που είχε ίσκιο αγοριού»
Κ. Μπρουέλ
- «Ένας καλός μικρός διαβολάκος»
Κοντέσα ντε Σεγιώρ
- «Τα απομνημονεύματα ενός γαιδάρου»
Κοντέσα ντε Σεγκύρ
- «Οι διακοπές»
Κοντέσα ντε Σεγκύρ
- «Ο στρατηγός Ντουόκιν»
Κοντέσα ντε Σεγκύρ
- «Τα μάτια του Αμαρυλλίς»
Ν. Μπάμπιτ
- «Η μαγική πηγή»
Ν. Μπάμπιτ

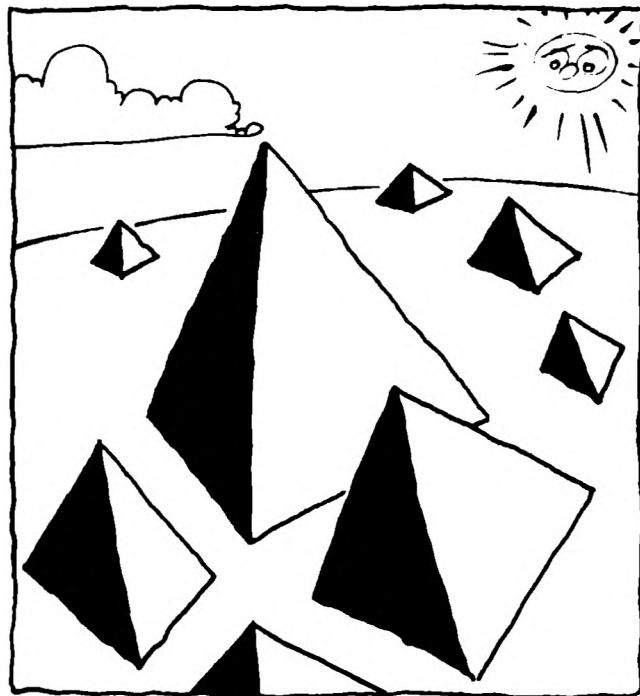
Βιβλία για παιδιά από 12 ετών και άνω

- «Το κόκκινο σήμα» - Στέφεν Κρέην
- «Θρήνος» - Γ. Σπανδωνή
- «Γραικοί» - Γ. Σπανδωνή
- «Προς άγνωστη κατεύθυνση» - Γ. Σπανδωνή

ΔΙΑΛΟΓΟΣ: Χ. Σμύρνης 16 & Κοραή τηλ. 9705726 Βύρωνα
ΚΙΒΩΤΟΣ: Αγαθοδαίμωνος 3 τηλ. 3421551 Πετράλωνα
ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ: Μέτωνα 62 τηλ. 6523145 Χολαργός

Λύθηκε —ίσως— το αίνιγμα της κατασκευής των πυραμίδων

του Νίκου Ράπτη

τις φυσαλίδες που υπάρχουν στις συνθετικές πέτρες, δηλαδή στο μπετόν.

Μάλιστα πολλές από αυτές τις φυσαλίδες έχουν τέτοιο σχήμα που δείχνουν ότι προέρχονται από την ύπαρξη οργανικών ινών ή τριχών από ανθρώπους ή ζώα. Πράγμα που είναι αδύνατο να ισχύει γεωλογικά για τις φυσικές πέτρες από τις οποίες υποτίθεται φτιάχτηκαν οι πυραμίδες.

- Οι στρώσεις (τα νερά) που έχουν οι πέτρες των πυραμίδων είναι «κυματοειδείς». Κι αυτό είναι χαρακτηριστικό του μπετόν όταν χύνεται και περνάει κάποιος χρόνος για να πέσει μια στρώση πάνω στην άλλη. Ακόμα οι στρώσεις αυτές δεν έχουν καμιά αντιστοιχία με τις γεωλογικές στρώσεις της πέτρας στα λατομεία, από τα οποία υποτίθεται ότι χτίστηκαν οι πυραμίδες.

- Μέσα στις πέτρες των πυραμίδων υπάρχουν μικρά επίπεδα θαλασσινά στρογγυλά κελύφη που το επίπεδό τους είναι προσανατολισμένο σε τυχαίες διευθύνσεις, ενώ τα ίδια κελύφη στη φυσική πέτρα είναι προσανατολισμένα με το επίπεδό τους οριζόντια, μια και προήλθαν από καθίζηση μέσα στο νερό.

Αυτές ήταν μερικές από τις αποδείξεις που δίνει ο Davidovits.

Στο ερώτημα πώς χάθηκε αυτή η «προηγμένη» τεχνολογία της αρχαίας λάσπης ο Davidovits απαντά ότι αυτή χάθηκε στην Αίγυπτο γύρω στο 2200 π.Χ. γιατί εξαντλήθηκαν τα ορυχεία στο Σινά απ' όπου παίρνονταν ορισμένα συστατικά για την παρασκευή της λάσπης.

Τη θεωρία του ο Davidovits την αναπτύσσει σ' ένα βιβλίο που έχει προγραμματίσει για έκδοση το 1988. Τίτλος του βιβλίου: «The Pyramids: An Enigma Solved» Εκδότης: Hippocrene Books.

Ο Davidovits δημοσιεύει τώρα τις επιστημονικές λεπτομέρειες της θεωρίας του, α-

φού πρώτα εξασφάλισε την πατέντα για την παρασκευή των γαιοπολυμερικών τσιμέντων τα οποία έχουν αρχίσει ήδη να παρασκευάζονται.

Πέρα όμως από τη λύση του αινίγματος των πυραμίδων τα γαιοπολυμερικά τσιμέντα παρουσιάζουν και τεχνολογικό ενδιαφέρον. Ήδη είναι παγκόσμια γνωστό ότι το θάψιμο του πυρηνικού εργοστασίου στο Τσερνομπίλ κάτω από μια «πυραμίδα» από μπετόν δεν αποτελεί την «τελική» λύση, μια και το σύγχρονο μπετόν είναι αδύνατο υλικό και κάτω από δυσμενείς συνθήκες δεν αντέχει για δεκάδες χρόνια, όχι για εκατοντάδες χρόνια που υποτίθεται ότι πρέπει να μείνει θαμμένο το εργοστάσιο. Και στο Τσερνομπίλ υπάρχουν οι δυσμενείς συνθήκες με μεγάλες θερμοκρασίες στο εσωτερικό της πυραμίδας και υγρασία και παγετό απ' έξω.

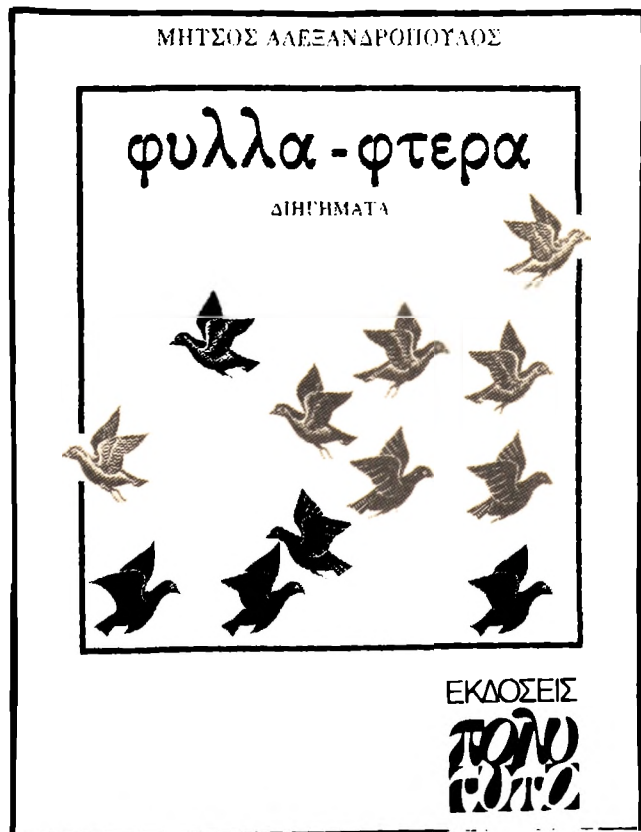
Αλλά το εργοστάσιο στο Τσερνομπίλ δεν είναι το μόνο που θάφτηκε· υποτίθεται ότι μόλις παλιώσουν τα εν λειτουργία τώρα πυρηνικά εργοστάσια θα πρέπει να θαφτούν όπως αυτό στο Τσερνομπίλ. Και το σημερινό μπετόν που χρησιμοποιείται σ' όλη τη γη είναι «ασθενικό» για να κάνει τέτοιες δουλειές.

Μια άλλη σημαντική εφαρμογή που προτείνει ο Davidovits για τα γαιοπολυμερικά τσιμέντα είναι η κατασκευή σιλό για την αποθήκευση σιτηρών. Πέρα από το πολύ μικρότερο κόστος κατασκευής και λειτουργίας από τα σημερινά σιλό (που είναι ενεργοβόρα, αφού χρειάζονται τεχνικό αερισμό και ρυθμιζόμενη θερμοκρασία) τα σιτηρά, που θα αποθηκεύονται σε σιλό από γαιοπολυμερικό μπετόν, θα είναι ακίνδυνα σαν τροφή σε σχέση με τα σημερινά που περιέχουν καρκινογόνες aflotoxins λόγω της μούχλας που υπάρχει στα τωρινά σιλό.

Η Ελλάδα είναι τσιμεντοπαραγωγός χώρα. Μήπως δεν πρέπει να χάσει και το τραίνο της τεχνολογίας των γαιοπολυμερικών τσιμέντων;

Οι πατέντες υπάρχουν.

Πηγή: American Concrete Institute, Concrete International, Δεκέμβριος 1987, σ. 23-35.

Υπάρχουν τουλάχιστον τριάντα θεωρίες για το πώς κατασκευάστηκαν οι πυραμίδες της Αιγύπτου. Όλες δέχονται ότι δεκάδες χιλιάδες εργάτες έκοψαν, σε κάποιο λατομείο, μπλόκια από πέτρα, που ζυγίζουν γύρω στους 30 τόνους το καθένα, και με κάποιο τρόπο τ' ανεβάσανε μέχρι και σε ύψος 30 ορόφων! Οι θεωρίες διαφέρουν σ' αυτόν τον «κάποιο τρόπο» του ανεβάσματος.

Καμιά, όμως, από τις θεωρίες αυτές δεν έχει λύσει το πρόβλημα του πώς κόβονταν οι πέτρες, αφού, όταν χτιζόνταν οι πυραμίδες, οι Αιγύπτιοι δεν είχαν ανακαλύψει ακόμα σκληρά μέταλλα, όπως μπρούτζο, σίδηρο ή χάλυβα.

Τώρα ο Joseph Davidovits, που είναι βοηθός καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Barry στο Μαϊάμι της Φλόριντας και διευθυντής του Ινστιτούτου Εφηρμοσμένων Αρχαιολογικών Επιστημών του ίδιου πανεπιστημίου, ισχυρίζεται ότι έλυσε το πρόβλημα της κατασκευής των πυραμίδων.

Η λύση του Davidovits: Οι πέτρες των πυραμίδων δεν είναι φυσικές αλλά *συνθετικές*!! Δηλαδή είναι φτιαγμένες από μπετόν που χυνόταν επιτόπου μέσα σε ξύλινα καλούπια, στη θέση που έχει κάθε μπλόκι στην πυραμίδα.

Ο Davidovits οδηγήθηκε, όπως λέει, στη λύση του προβλήματος μόνο όταν ανακάλυψε τη διαδικασία παρασκευής μιας νέας «γενιάς» τσιμέντων, με καταπληκτικές ιδιότητες, τα οποία ονόμασε «γαιοπολυμερικά» τσιμέντα.

Οι αρχαιολόγοι από χρόνια είχαν παρατηρήσει με κατάπληξη ότι η λάσπη (το κονίαμα) με το οποίο είναι χτισμένα τα διάφορα μνημεία (ελληνικά, ρωμαϊκά, αιγυπτιακά κ.λπ.) έχει μείνει σχεδόν ανεπηρέαστη από τις δυσμενείς συνθήκες του περιβάλλοντος (υγρασία, αέρας, παγετός κ.λπ.). Αντίθετα, εκεί όπου τα τελευταία 150 χρόνια χρησιμοποιήθηκε, για συντήρηση των μνημείων λάσπη με βάση τα σύγχρονα τσιμέντα, η λάσπη (ή το μπετόν) έχει ήδη αρχίσει να αποσαθρώνεται από τις δυσμενείς συνθήκες του περιβάλλοντος. Πολλές φορές, μέσα σε δέκα χρόνια. Ενώ υπάρχουν αρχαία κονιάματα που έχουν αντέξει για 8.000 χρόνια!

Ο Davidovits αποδεικνύει ότι η αρχαία λάσπη (ή το μπετόν) είναι *γαιοπολυμερική*!

Στο ερώτημα, πώς οι άνθρωποι είχαν ανακαλύψει την προηγμένη τεχνολογία των γαιοπολυμερικών πριν 8.000 χρόνια, ο Davidovits απαντά ότι είναι πολύ απλό, αφού για να ανακαλυφτούν οι αρχαίες λάσπες δεν χρειάζονται παρά συνεχείς δοκιμές με ανακάτεμα διαφόρων υλικών που υπήρχαν στην κάθε περιοχή!

Οι βασικές αποδείξεις της θεωρίας του Davidovits για τις πυραμίδες είναι:

- Η χημική ανάλυση (με πολύ πρόσφατες μεθόδους) του υλικού της πέτρας των πυραμίδων αποδεικνύει ότι περιέχει συστατικά που δεν βρίσκονται στις φυσικές πέτρες, από τις οποίες υποτίθεται έχουν φτιαχτεί οι πυραμίδες.

- Με ισχυρά μικροσκόπια αποδεικνύεται ότι οι πέτρες των πυραμίδων περιέχουν φυσαλίδες από αέρα που είναι όμοιες με

Από τις εκθέσεις του Μάρτη

Από τις σαράντα πέντε περίπου εκθέσεις του Μάρτη είδα τις 23. Ξεχώρισα τις εξής:

1. Μανόλης Ζαχαριουδάκης, Γκαλερί 3 ως 11.3.

Δεύτερη ατομική του —έχει μετάρχει σε αρκετές ομαδικές. Ούτε αυτοδίδακτος, ούτε αφελής, ο Ζ. (γ. 1958) δικαιολογεί το παιδικό κάπως «πριμιτιβισμό» της δουλειάς του ντύνοντάς τον γύρω από προσωπικά παραμύθια της μιας εικόνας. Άλλος θα έκανε κινούμενα σχέδια. Σκεφτόμενος και την περίπτωση Σαγκάλ αναρωτιέμαι πόσο ακόμα μπορεί να μείνει γνήσια αυτή η «παιδικότητα»;

2. Λοΐζος Σεργίου, Γκαλερί Αθηνέουμ, ως 25.3.

Τρίτη ατομική του ταλαντούχου Κύπριου (γ. 1951) στην Αθήνα. Τρεις εκθέσεις - τρεις διαθέ-

σης. Χρειάζεται ο Σεργίου μια εμπειρία συνταραχτική για να «δέσει» πάλι η ζωγραφική του.

3. Γεράσιμος Σκλάβος, Γκαλερί Σκουφά 4, ως 16.4.

Πάντα βλέπω έργα του Σκλάβου (1927-1967) και γνώριμα ακόμα, σα να ήταν πρώτη φορά. Ο πλούτος και η πληρότητα της φόρμας του, ως και στις σπουδαστικές του δοκιμές, είναι εκπληκτική. Κρίμα που το πέρασμά του από την ελληνική γλυπτική υπήρξε τόσο βραχύ, αφού ο ίδιος έζησε εδώ μόνο ως τα 25 του, και το ωριμο έργο του είναι σκορπισμένο στο εξωτερικό, κυρίως στη Γαλλία.

4. Χρύσα, Γκαλερί Ζουμπουλάκη, ως 15.4.

Η Χρύσα (Βαρδέα, γ. 1933 στην Ελλάδα) βρίσκεται ψηλά στον αστερισμό της σύγχρονης αμερι-

και στήριγμα, σαν το ανάγλυφο, αν επιμένουμε να κατατάσσουμε τη δουλειά αυτή στην γλυπτική.

Μετά από πολύχρονη απουσία από το εκθεσιακό προσκήνιο (δεκάχρονη από την Αθήνα) η Χρύσα παρουσιάζει τώρα μελέτες και σχέδια για ορισμένα μεγάλα «γλυπτά» της από το 1962 κι έπειτα, ήδη εκτελεσμένα, καθαρά διςδιάστατα σε ακουαρέλα, γκουάς, παστέλ και σινική που στέκονται αυθύπαρκτα σαν ζωγραφική. Η ίδια γράφει στον κατάλογο: «Τις πιο πολλές φορές συλλαμβάνω τα έργα σαν σχέδια σε χαρτί, μαυρόασπρα ή με χρώμα. Από αυτά θα βγουν είτε μεγάλα γλυπτά είτε ζωγραφική». Μερικά είναι σχέδια δουλειάς που έχουν σημειωμένες ακόμα και λειτουργίας των διάφορων σωλήνων του «νέον». Δείχνουν καλλιτέχνι-

τα λέει ακρυλικά αλλά απομινούνται αρκετά πειστικά την τέμπερα, μοιάζουν ακριβείς απεικονίσεις ονειρικών σκηνών και τοπίων, των οποίων η ποίηση επιτείνεται από τις λεζάντες του. Η δουλειά του Λ. μαρτυρεί πλατειά εικαστική και λογοτεχνική παιδεία που καλύπτει εκλεκτικά τους ελληνιστικούς, τους μεταβυζαντινούς χρόνους, τις δυτικές μικρογραφίες του Μεσαίωνα, ενώ περιέχει συγχρόνως τσιτάτα από τον Ντέλλα Φραντσέσκα ή τον ντε Κίρικο, τους οποίους τιμά άλλωστε έναν από τους πίνακές του. Μερικοί θα την έλεγαν «μεταμοντέρνα» εγώ λίγο πιο περιφραστικά: μεταφυσική μικροζωγραφική γεμάτη ποίηση.

Ο χώρος δεν με παίρνει για να αναφερθώ σε μερικές άλλες αξιό-

Αλέκος Λεβίδης.

σεις: η πρώτη από τα δεινά του πολέμου του '74 στο νησί του· η δεύτερη —η ανάπαυση του πολεμιστή— τα ερωτικά· η τωρινή - η χαρά της ζωής. Όλοι οι πίνακες ζωγραφισμένοι με μπρίο, μια κι έξω —δίχως ξαναπεράσματα και διορθώσεις. Όταν η εικόνα είναι συγκεκριμένη, ο πληγωμένος πολεμιστής, η ερωτική «συνομιλία», το σχέδιο έχει δύναμη, το χρώμα ακολουθεί —όταν το θέμα είναι αφηρημένο, όπως εδώ— «φως, χρώμα, νερό» το σχέδιο διαλύεται σε χρωματικές κηλίδες, ασύνδετες ευχαρίστες στα πρόθυρα της διακόσμησης.

κάνικης τέχνης. Το όνομά της ταυτίζεται σχεδόν αποκλειστικά με τη χρήση του «νέον σε μεγάλα γλυπτά» που κοσμούν σήμερα τα σημαντικότερα μουσεία Αμερικής και Ευρώπης. Μάλλον «κατασκευαστής» παρά γλύπτρια αφού αξιοποιεί ένα μεταπολεμικό απόχτημα του τεχνολογικού μας πολιτισμού, το υλικόν «νέον», για να προσθέσει μετουσιώνοντάς το, σημαντικά έργα τέχνης στην παγκόσμια εικαστική κληρονομιά. Το υλικό αυτό, οι φθορίζοντες σωλήνες, επιβάλλουν χειρισμό γραμμικό που χρειάζεται συνήθως μια επιφάνεια για φόντο

Χρύσα.

δα που το όραμά της την ωθεί, πέρα από τη ζωγραφική προς την κατάκτηση του χώρου. Οι φθορίζοντες σωλήνες ίσως να μην τον καταλαμβάνουν τόσο όσο λειτουργούν και χρωματικά σε μεγάλες τριςδιάστατες συνθέσεις.

5. Αλέκος Λεβίδης «Εικονογραφίες 80-88», Γκαλερί 3 ως 14.4.

Ο Λεβίδης (γ. 1944) παρουσιάζει δουλειά 6 χρόνων ουσιαστικά αφού 9 από τα 30 περίπου έργα τα έχει δείξει στην προηγούμενη ατομική του το 1982. Μικροί τετράγωνοι πίνακες (35×35) σε χαρτί ή σε ξύλο, με χρώματα που

λογες ή ενδιαφέρουσες εκθέσεις που άνοιξαν τον Μάρτη αλλά συνεχίζονται πέρα από τα μέσα Απριλίου όπως του χαράκτη Γιώργου Οικονομίδη (Νέες Μορφές ως 16.4), του γλύπτη Φανακίδη (Γκαλερί Α.Δ. ως 7.5) και των ζωγράφων Σταύρου Ιωάννου (Τιτάνιου, ως 23.4) και Π. Χαλαλάμπους (Άρτιο ως 30.4).

30.3.88

Αλέξανδρος Ξύδης

* Κι αν είναι άλλος Αμερικανός, χρονολογικά ο «πρώτος διδάξας», ο Στήβεν Αντωνάκος, επίσης γεννημένος (1926) στην Ελλάδα.

Οι δώδεκα ελληνικές λέξεις του Κρις Μαρκέρ

της Τέτας Παπαδοπούλου

Ας κάνουμε μια υπόθεση εργασίας: ένας έμπειρος κινηματογραφιστής προτείνει στην ΕΤ-1 ή στην ΕΤ-2 —όποια κι αν είναι το ίδιο κάνει— μια σειρά εκπομπών με θέμα... δώδεκα λέξεις. Λέξεις όπως φιλοσοφία, ιστορία, πολιτική, δημοκρατία, διάλογος, αυτονομία, ιδεολογία, χρονολογία, κυβερνητική, ερμηνευτική, νόστος, μουσική. Και διευκρινίζει ότι με αφορμή αυτές τις λέξεις προτείνει δώδεκα ντοκυμαντέρ λόγου σχετικά με την αρχαία ελληνική δημιουργία, τη γλώσσα, τους θεσμούς, τις έννοιες - κλειδιά με τις οποίες έχει εμποτιστεί ο ελληνοδυτικός πολιτισμός, που, ως γνωστόν εμείς οι υπερήφανοι νεοέλληνες είμαστε οι κλειδοκράτορες του. Πώς θα αντιδράσουν άραγε οι αρμόδιοι των καναλιών; Το πιθανότερο είναι ότι, αφού γελάσουν πολύ, αφού μεταξύ τους πουν «τι κουλτουριάρηκες αηδίες είναι αυτές», «δεν υπάρχει προσδευτικό μήνυμα», «ο λαός αυτά δεν τα καταλαβαίνει», θα βάλουν την πρόταση στα συρτάρια τους. Μετά από κάποιους μήνες —εάν το θυμηθούν και ευαρεστηθούν— θα στείλουν ίσως στον κινηματογραφιστή μια τηλεγραφική απάντηση στην οποία θα εκφράζουν τη λύπη τους, γιατί η ενδιαφέρουσα πρότασή του δυστυχώς δεν μπορεί να ενταχθεί στο πρόγραμμα... ψυχαγωγίας, επιμόρφωσης κ.λπ. κ.λπ.

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΚΟΥΚΟΥΒΑΓΙΑΣ

Ένας από τους πιο σημαντικούς ντοκυμαντερίστες, ο Κρις Μαρκέρ, γυρίζει εδώ και μερικούς μήνες δώδεκα ημίωρα φιλμ για την τηλεόραση με θέμα την Ελλάδα. Όχι τη σύγχρονη. Ούτε την αρχαία, τουλάχιστον έτσι όπως έχει αποτυπωθεί σε άπειρες θλιβερές τουριστικές ταινιούλες όπου παρελαύνουν κίονες, αγάλματα, ερείπια και ξανά κίονες με μουσική υπόκρουση συνήθως μπουζούκια και μπαγλαμάδες. Ο Κρις Μαρκέρ επιχειρεί ένα πολύ

φιλοδοξό έργο. Αυτό ακριβώς που είναι έξω από τη «λογική» της ελληνικής τηλεόρασης η οποία θα το απέρριπτε μετά πολλών επαίνων.

Αντιγράφουμε από την πρόταση του Γάλλου σκηνοθέτη.

- Τίτλος: Ελλάδα, δώδεκα λέξεις ή η κληρονομιά της κουκουβάγιας.

- Είδος: Διεθνής σειρά ντοκυμαντέρ.

- Ιδέα, σκηνοθεσία, μοντάζ: Κρις Μαρκέρ.

- Συμμετέχουν ο Κώστας Αξελός, ο Κορνήλιος Καστοριάδης, ο Γιάννης Ξενάκης· επίσης οι διεθνούς κύρους ελληνιστές Ζαν-Πιερ Βερνάν, Πιέρ Βιντάλ-Νακέ, Έρικ Ρόμπερτσον Ντοντς, Αρνάλντο Μορντιλιάνο και οι Ιάπωνες συνάδελφοί τους Γιοσίντα Ατσίκο και Σιτζούκο Φουκούντα.

- Τα γυρίσματα γίνονται στη Γαλλία, Ελλάδα, Ιαπωνία, Καναδά, Αγγλία, Γερμανία, από το Μάρτιο 1987 ως τον Αύγουστο 1988.

- Συμπαράγωγοι: Η γαλλική εταιρεία F.I.T Production, δύο γαλλικά τηλεοπτικά κανάλια, η "La Sept" και η "FR3" και η ελληνική Attica Art Production.

Ωστόσο ο βασικός χρηματοδότης, διαμέσου της Attica Art Production, και κατά κάποιο τρόπο εμπνευστής των εκπομπών αυτών είναι το Ίδρυμα Αλέξανδρος Α. Ωνάσης. Από το δελτίο πεπραγμένων του Ιδρύματος με ημερομηνία 14-2-1987 παραθέτουμε:

Το Ίδρυμα Αλέξανδρος Α. Ωνάσης σχεδιάζει τη δημιουργία μιας σειράς δώδεκα εκπομπών, διάρκειας 30' η κάθε μία, με θέμα την Ελλάδα. Στόχος του προγράμματος αυτού είναι να προβάλει την τεράστια και ανεπανάληπτη συμβολή του ελληνικού πνεύματος και της ελληνικής τέχνης στη διαμόρφωση του παγκόσμιου πολιτισμού (...). Για την πραγματοποίηση των εκπομπών, το ίδρυμα Ωνάσης θα συνεργαστεί με μία από τις πιο έγκριτες εταιρείες παραγωγής πολιτιστικών ταινιών, τη γαλλική F.I.T Production. Και θεωρεί ευτύχημα και εγγύηση υψηλής ποιότητας ότι τη σκηνοθεσία και την όλη καλλιτεχνική μορφοποίηση του σχεδίου ανέλαβε ο Κρις Μαρκέρ, ένας από τους πιο δημιουργικούς καλλιτέχνες του είδους με αναμφισβήτητο κύρος στη διεθνή κινηματογραφική οικογένεια.

Πάντως είναι πολύ χαρακτηριστικό και ενδεικτικό το γεγονός ότι το ίδρυμα Ωνάσης απέφυγε να κάνει οποιαδήποτε επαφή με την ελληνική τηλεόραση. Θα μπορούσε π.χ. να είχε προτείνει στην ΕΤ-1 ή στην ΕΤ-2 κάποια μορφή συμπαράγωγής. Να το ψέξει κανείς; Γιατί; Ποια εχέγγυα ποιότητας ή επαγγελματικής αρτιότητας παρέχουν τα κρατικά κανάλια; Τι πρόγραμμα παράγουν; Ποιους στόχους έχουν; Ποιες προσπάθειες ενθαρρύνουν;

Η ΦΑΝΤΑΣΙΑΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

Ας επανέλθουμε όμως στο ντοκυμαντέρ «Ελλάδα, δώδεκα λέξεις ή η κληρονομιά της κουκουβάγιας». Σε μια εκτεταμένη σύνοψη ο Κρις Μαρκέρ εκθέτει τις απόψεις του και τον τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει το θέμα:

Είναι πολύ δύσκολο, αναφέρει, να γράψει κανείς ή να εκφράσει οτιδήποτε χωρίς να καταφύγει σ' αυτό το μύθο της Ελλάδας-προτύπου-της-κουλτούρας-μας. Και όταν λέω της κουλτούρας μας... Τι είναι αυτό που έσπρωξε π.χ. τον δόκτορα Φουκούρο να κάνει έμβλημα της σχολής του, στο Τόκυο, για την τελειοποίηση στις ιατρικές σπουδές την Athenae Noctua, την ελληνική γλαύκα; Τι είναι εκείνο που κάνει παντού σε όλο τον κόσμο, αυτόν που οικοδομεί, αυτόν που διαφημίζει ή τον σχεδιαστή σημάτων, να επινοεί και πάλι τους δωρικούς κίονες ή το τριγωνικό αέτωμα προκειμένου να εκφράσει τη σπουδή, τη γνώση ή το εμπόριο; Να λοιπόν το σχέδιό μου. Θα προσπαθήσω χρησιμοποιώντας σαν «καμβά» δώδεκα λέξεις με ελληνική ρίζα που καλύπτουν ένα ευρύ πεδίο σημασιών (μερικές είναι πολύ τρέχουσες, άλλες λιγότερο) να ανιχνεύσω αυτή τη φαντασιακή Ελλάδα. Αυτή την Ελλάδα που συνοδεύει τις σκέψεις μας, που εμπνέει τους συγγραφείς, που διατηρεί ανάμεσά μας, όπως ένα πρότυπο σε μια τάξη ανεπίδεκτων, την εικόνα μιας ιδανικής ομορφιάς, μιας ιδανικής κοινωνίας - ιδεωδών που η ιστορία διαψεύδει, αλλά που ο μύθος διαιωνίζει (...). Οι δώδεκα ελληνικές λέξεις θα αποτελέσουν δώδεκα προβολείς πάνω στο ίδιο τον πολιτισμό μας, τον κληρονόμο μιας κουκουβάγιας, που κάποτε πέταξε πάνω από ένα μικρό σημείο αυτού του πλανήτη, για μια πολύ μικρή χρονική περίοδο αυ-

τής της ιστορίας, που είναι η δική μας. Ζούμε σε μια στιγμή που έχουμε κάθε λόγο να αναρωτιόμαστε για την κληρονομιά μας και για όλες τις δυνατότητες που μας έχουν προσφερθεί να την κατασπαταλήσουμε.

ΕΝΑΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ-ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΣΤΗΣ

Ο Κρις Μαρκέρ, γνωστός στην Ελλάδα από τα φιλμ «Κούβα Σι» και «Το βάθος του ουρανού είναι κόκκινο», γεννήθηκε στο Παρίσι το 1921. Πριν αφοσιωθεί στο σινεμά έκανε σπουδές φιλοσοφίας. Την πρώτη του ταινία «Τα αγάλματα πεθαίνουν επίσης» τη γύρισε μαζί με τον Αλαίν Ρεναι το 1950. Από τότε δεν σταμάτησε να μελετάει με την κάμερα τα σύγχρονα πολιτικά και κοινωνικά προβλήματα. Τα ντοκυμαντέρ του δεν είναι ούτε διδακτικά ούτε «αντικειμενικά», είναι δοκίμια. Ο θεωρητικός και κριτικός του κινηματογράφου Αντρέ Μπαζέν είχε γράψει για τον Κρις Μαρκέρ: Ανήκει σ' αυτή τη γενιά των συγγραφέων που πιστεύουν στη γλώσσα της εικόνας, αλλά αρνούνται να υποτάξουν το λόγο σ' αυτήν. Για τον Μαρκέρ το σχόλιο ενός φιλμ δεν αποτελεί δευτερεύον υλικό, αλλά το θεμελιώδες στοιχείο του.

Ο Κρις Μαρκέρ θα έρθει στην Ελλάδα τον Μάιο για να ολοκληρώσει τα γυρίσματα της Κληρονομιάς της κουκουβάγιας. Η εκπομπή θα είναι έτοιμη το φθινόπωρο για να προβληθεί στη γαλλική τηλεόραση. Ας ελπίσουμε ότι κάποιο από τα δύο κανάλια θα έχει τουλάχιστον την ευφύια να την προμηθευτεί και να την εντάξει στο πρόγραμμά του...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

αντί

1986

ο 24ος τόμος
(Α' εξάμηνο 1986,
τεύχη 308-320)

Η Μαρία Κορνηνού γράφει για το βιβλίο του Νίκου Μουζέλη:
«Κοινοβουλευτισμός και εκβιομηχάνιση στην περιφέρεια. Ελλάδα, Βαλκάνια, Λατινική Αμερική. Μετάφραση Βασίλη Καπετανγιάννη, Αθήνα, Θεμέλιο.

Το βιβλίο του Ν. Μουζέλη «Κοινοβουλευτισμός και εκβιομηχάνιση στην Περιφέρεια. Ελλάδα, Βαλκάνια, Λατινική Αμερική» αποτελεί μια σημαντική συμβολή στην κοινωνιολογία της ανάπτυξης και στη συγκριτική μελέτη αυτών των κοινωνικών σχηματισμών. Στην κοινωνιολογία της ανάπτυξης διαμορφώνεται μετά από μια περίοδο έντονων αντιπαραθέσεων μεταξύ λειτουργικών και νεομαρξιστικών παραδειγμάτων ένα κλίμα διαλόγου και σύνθεσης μεταξύ μαρξισμού και των σχολών της βεμπεριανής παράδοσης. Η επιλογή της σύνθεσης δεν είναι πάντα επιτυχής π.χ. στην περίπτωση LEMARCHAND για το θέμα της πελατείας η προσπάθειά του για την εισαγωγή ορισμένων Μαρξιστικών εργαλείων σε ένα λειτουργι-

κό πλαίσιο απλώς διευρύνει τόσο πολύ το πεδίο των ορισμών ώστε να χάνει κάθε οριοθετική εμβέλεια¹. Αντίθετα στην περίπτωση του Μουζέλη η θεωρητική σύνθεση επιτρέπει την απεμπλοκή από αναγωγιστικά μαρξιστικά σχήματα και τη διαμόρφωση ενός γόνιμου πλαισίου για τη συγκριτική μελέτη κοινωνιών στην ημιπεριφέρεια.

Η μελέτη αυτή χωρίζεται σε δυο μέρη: Το ιστορικό που αναλύει τη διαφορετική τροχιά που ακολούθησαν τα Βαλκάνια και οι χώρες της Νότιας Λατινικής Αμερικής στη μετάβαση από τον ολιγαρχικό κοινοβουλευτισμό στη μεταολιγαρχική πολιτική. Εδώ αναδεικνύονται τρεις τύποι: ο αστικός λαϊκισμός που αποτελεί την λατινο-αμερικανική λύση, ο αγροτικός λαϊκισμός που αποτελεί τη λύση των Β. Βαλκανίων π.χ. Βουλγαρία και ο μετασχηματισμός της πολιτικής πελατείας που αποτελεί την ελληνική λύση στο πρόβλημα της εισόδου των μαζών στην κοινοβουλευτική πολιτική². Το δεύτερο μέρος επικεντρώνεται στις σύγχρονες εξελίξεις και ειδικότερα στα αίτια για την επιβολή στρατιωτικών δικτατοριών στη Χιλή, την Ελλάδα και την Αργεντινή στην περίοδο 1966-1973.

Ο Μουζέλης προτείνει την ανάπτυξη νέων εννοιών, με κεντρικό τον τρόπο κυριαρχίας που αποτελεί ισομορφική έννοια με τον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής. Ο Τ.Π.Κ. διαιρείται σε δυνάμεις κυριαρχίας και σε σχέσεις κυριαρχίας. Οι πρώτες περιλαμβάνουν τόσο τις μικροτεχνολογίες για την επιβολή τιμωρίας και επιτήρησης όσο και τη βεμπεριανή έννοια των μέσων διοίκησης και εξαναγκασμού. Αυτό το πλαίσιο

των δυνάμεων κυριαρχίας επιτρέπει κατά τον Μουζέλη την ευστοχότερη διερεύνηση του προβλήματος της παραγωγής δύναμης από ό,τι οι σχετικά νεφελώδεις έννοιες της σχετικής αυτονομίας του πολιτικού είτε της λειτουργικής παραγωγής δύναμης κατ'αντιστοιχία με την κυκλοφορία του χρήματος. Οι σχέσεις κυριαρχίας διαιρούνται αντιστοίχως στους τρόπους ελέγχου των πολιτικοστρατιωτικών τεχνολογιών και στη διανομή των πολιτικών δικαιωμάτων. Ας δούμε λοιπόν για ποιους λόγους αυτά τα εννοιολογικά εργαλεία είναι πιο κατάλληλα για τη μελέτη των κοινωνιών της ημιπεριφέρειας σε σχέση με αυτά των μαρξιστικών αναλύσεων είτε με τα διευρυμένα λειτουργιστικά μοντέλα τύπου Lemarchand - Legg.

Ας δούμε την έννοια της «κρατικής αστικής τάξης» που έχει χρησιμοποιηθεί από Έλληνες μαρξιστές μελετητές κατ'αναλογία με τις χώρες του τρίτου κόσμου για την ανάλυση του προβλήματος της αναπαραγωγής των κυριαρχών τάξεων στην περίοδο του σχηματισμού του ελληνικού κράτους. Σύμφωνα με τον Μουζέλη το πρόβλημα είναι ότι αν παρά την πολιτική της κυριαρχίας αυτή η τάξη δεν ασκεί ούτε την κατοχή ούτε τον έλεγχο των μέσων παραγωγής γιατί πρέπει αναγκαστικά να ορίζεται σαν αστική; Αυτή η εμμονή των ερευνητών σε αυτή την έννοια του αναγωγιστικού Μαρξισμού μας αναγκάζει είτε να αποδεχτούμε a priori τις διασυνδέσεις μεταξύ των εκπροσώπων της κρατικής γραφειοκρατίας και των αστικών στοιχείων (έμποροι, βιομήχανοι) είτε να υποθέσουμε ότι οι αστοί γραφειοκράτες παίζουν κατ'ανάγκη το ρόλο που παίζει ή θα έπρεπε να παίζει η αστική τάξη. (Μουζέλης σελ. 342-3).

Από την ερευνητική μου εμπειρία στη μελέτη της στροφής των κυριαρχών στρωμάτων στην Αιτωλοακαρνανία από τις οικονομικές δραστηριότητες στην άγρια αξιωματική στην πρωτεύουσα στον 19ο αιώνα, ο διαχωρισμός που προτείνει ο Μουζέλης μεταξύ των κυριαρχών των μέσων κυριαρχίας και των κυριαρχών των μέσων παραγωγής είναι πολύ πιο χρήσιμος από τον όρο «κρατική αστική τάξη». Κι αυτό γιατί παρά την αλληλοεπικάλυψη μεταξύ οικονομικά κυριαρχών στρωμάτων και πολιτικά κυριαρχών υπάρχουν τομές. Π.χ. ανάδειξη νέων αστικών στρωμάτων που δεν έχουν σχέση με τους παλιούς κυρίαρχους των μέσων κυριαρχίας και αποστέρηση των παλιών «τζακιών» από τα περιουσιακά τους στοιχεία ενώ εμπεδώνεται η θέση τους σαν κατόχων των μέσων πολιτικής κυριαρχίας². Έτσι επειδή δεν ορίζεται η σχέση οικονομίας και πολιτείας εκ των προτέρων διευκολύνεται η εμπειρική διερεύνηση των πραγματικών σχέσεων μεταξύ των οικονομικά και πολιτικά κυριαρχών ομάδων.

Ας δούμε τη χρησιμότητα αυ-

τών των νέων θεωρητικών εργαλείων και σε μια άλλη περίπτωση δηλαδή στην Αργεντινή στη μετάβαση από τον ολιγαρχικό κοινοβουλευτισμό σε ένα σύστημα αστικού λαϊκισμού που οικοδομήθηκε από το Ριζοσπαστικό Κόμμα και από την ηγεσία μιας μορφής με πολλά κοινά στοιχεία με τον δικό μας Βενιζέλο τον (Yrigoyen). Στην Αργεντινή έχουμε μια εξέλιξη πολύ διαφορετική από τα Βαλκάνια γιατί εκεί οι κάτοχοι των μέσων παραγωγής και ιδιαίτερα οι γαιοκτήμονες διατηρούν και μάλιστα αυξάνουν τη μεγάλη ιδιοκτησία αποσπώντας στα μέσα του 19ου αιώνα γαίες από το κράτος. (Βλέπε Μουζέλης «Κοινοβουλευτισμός» σελ. 50). Παρά όμως το μεγάλο βαθμό αλληλεπικάλυψης μεταξύ των κατόχων των μέσων παραγωγής και των κατόχων των μέσων κυριαρχίας στο κρίσιμο στάδιο της μετάβασης (1890-1920) βλέπουμε μια σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των γαιοκτημόνων ορισμένοι από τους οποίους παίζουν σημαντικό ρόλο μαζί με ανερχόμενα αστικά στοιχεία στη διαμόρφωση του Ριζοσπαστικού Κόμματος. Το Ριζοσπαστικό Κόμμα συντελεί αποφασιστικά στη δημιουργία ενός νέου συστήματος πολιτικής εκπροσώπησης που διαφέρει ριζικά από τα αγροτικά πελατεϊκά δίκτυα που ελέγχαν οι γαιοκτήμονες με τους παντοδύναμους κομματάρχες (Caciques). (Για το παλιό σύστημα βλέπε Μουζέλης σελ. 52-53).

Το καινούριο σύστημα ιδιαίτερα στα αστικά κέντρα λειτουργεί με κομματικές επιτροπές που αναδεικνύουν νέα στελέχη συχνίους μεταναστών ορισμένοι από τους οποίους κατορθώνουν τελικά να εκλεγούν στη Γερουσία. Ακριβώς αυτοί οι νέοι μηχανισμοί ανάδειξης πολιτικού προσωπικού και διανομής παροχών στα αστικά στρώματα δεν ελέγχονται από τους γαιοκτήμονες και αποτελούν το νέο στοιχείο του αστικού λαϊκισμού. (Μουζέλης σελ. 58-61). Παρά το γεγονός ότι ο Yrigoyen δεν προχώρησε στην υιοθέτηση μιας πολιτικής που να ανταγωνίζεται τα συμφέροντα των εξαγωγικών κτηνοτρόφων αλλιώς προσπάθησε να συνδυάσει τα συμφέροντά τους με τα συμφέροντα των αστικών μαζών συνετέλεσε στη διεύρυνση της αντιπροσώπευσης των αστικών στρωμάτων και την αλλαγή της συρροπίας στο πεδίο των μέσων κυριαρχίας μεταξύ των γαιοκτημόνων και των αστικών στρωμάτων, προς όφελος των τελευταίων.

Αντίθετα ο LEMARCHAND για την ανάλυση της μετάβασης χρησιμοποιεί ένα σχήμα με δυο κατηγορίες νεο-πελατεϊκό/πολιτικό μηχανές, που δεν επιτρέπει ούτε την ολοκληρωμένη ανάλυση της μετάβασης ούτε και τη διαφοροποίηση μεταξύ των τύπων της μετάβασης π.χ. κατατάσσει τις συγκεκριμένες επιτροπές του Ριζοσπαστικού Κόμματος της Αρ-

28

ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ

Ο Μανώλης

Μπαρμπουνάκης

και οι συνεργάτες του

σας περιμένουν στα 4 μεγάλα βιβλιοπωλεία

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4. ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150. ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6. ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3. ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

**ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS**

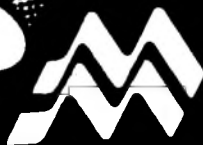
ΤΩΡΑ

**ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ**

(Αγγλικά - Γερμανικά - Ιταλικά - Γαλλικά)

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαιδείες, παιδικές και μεγάλες
με τις καλύτερες τιμές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

γεντινής στην κατηγορία των πολιτικών μηχανών που μοιάζουν περισσότερο με το Tamanev Hall του Σικάγου (διανομή παροχών σε ατομικό επίπεδο) και λιγότερο με τις πολιτικές πελατείες στη Ν. Ιταλία (διανομή παροχών σε βάση ομαδικών πιέσεων). Εδώ βέβαια έχουμε μια σημαντική σύγχυση γιατί ο Lemarchand διαφοροποιεί τους μηχανισμούς αυτούς στο επίπεδο της διανομής των παροχών χωρίς να αναλύει τα αποτελέσματά τους και τη συγκρότησή τους στο επίπεδο των μέσων πολιτικής κυριαρχίας.

Στα πλαίσια αυτής της σύντομης παρουσίασης δεν μπορούμε να ασχοληθούμε ούτε με τα σημαντικά προβλήματα που μπαίνουν επί τάπητος με τα καινούρια θεωρητικά εργαλεία που προτείνει ο Μουζέλης ούτε και να αναπτύξουμε κάποιο διάλογο για την εφαρμογή αυτής της μεθόδου σε λεπτά θεωρητικά προβλήματα όπως π.χ. μιας γενικής τυπολογίας του λαϊκισμού ή στο πρόβλημα της επιβολής στρατιωτικών δικτατοριών στις χώρες της ημιπεριφέρειας. Από όσα έχουμε ήδη πει βλέπουμε ότι η συμβολή του Μουζέλη έγκειται κυρίως στο ότι βοηθάει την απεμπλοκή της συγκριτικής πολιτικής ανάλυσης από τον οικονομικό ανταγωνισμό και από την επίπλαστη διαλεκτική των διευρυμένων λειτουργικών μοντέλων.

Αυτή η μέθοδος με την ιδιαίτερη ευαισθησία που χαρακτηρίζει τον Μουζέλη για εύστοχες συγκρίσεις διευρύνει πραγματικά το πεδίο της μελέτης καθώς επιχειρεί την τόσο διαφωτιστική σύγκριση των Βαλκανίων με ορισμένες χώρες της Λατινικής Αμερικής. Η εύλογη έλλξη που ασκεί η φιλολογία της Λατινικής Αμερικής στη χώρα μας κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη καθώς η μελέτη του Μουζέλη ξεδιπλώνει το μεγάλο καμβά των ιστοριοκοινοτικών εξελίξεων και διερευνά ό,τι μέχρι τώρα είχαμε υποψιαστεί από τις παραβολές του Μακόντο και τις δαιδαλώδεις ατραπούς του λαβυρίνθου.

Τέλος θα πρέπει να αναφερθούμε στη σημαντική μεταφραστική δουλειά του Βασίλη Καπετανγιάννη που συντελεί στην επιτυχημένη μεταφορά στη γλώσσα μας αυτής της μελέτης και στη δημιουργική απόδοση της ορολογίας.

* Αυτοί οι τρεις τύποι μετάβασης αναλύονται σε αναφορά κυρίως στην Αργεντινή στη Βουλγαρία και στην Ελλάδα. Έτσι η συγκριτική ανάλυση που είχε ήδη παρουσιάσει ο Μουζέλης για την Ελλάδα και τα Βαλκάνια εμπλουτίζεται τώρα με το υλικό της Λατινικής Αμερικής. Μια σύγκριση που δεν είχε ως τώρα επιχειρηθεί.

1. Eisenstadt και R. Lemarchand, "Political Clientelism, Patronage and Development", London, 1986.

2. Σύγκρισε π.χ. τους πιστωτικούς καταλόγους της ΕΤΕ Μεσολογγίου 1826 και Αγρινίου 1879 για την ανάδειξη νέων αστικών στοιχείων που δεν προέρχονται από τα παραδοσιακά τζάκια.

ΝΑΤΑΛΙ ΜΟΣΚΟΒΣΚΑ

Θεωρίες για τις οικονομικές κρίσεις

Εκδόσεις Κριτική, σειρά «Κριτική Σκέψη», Αθήνα, 1988.

Το βιβλίο της Μοσκόβσκα, γραμμένο στα γερμανικά όπως όλες οι εργασίες της, εκδόθηκε το 1935 στην Πράγα. Ευρύτατα γνωστό όμως έγινε πολύ αργότερα, όταν ανατυπώθηκε στα τέλη της δεκαετίας του '60 από φοιτητικές ομάδες στη Δυτική Γερμανία.

Η ελληνική έκδοση του βιβλίου της Μοσκόβσκα είναι η πρώτη μετάφρασή του σε ξένη γλώσσα. Η έκδοση περιλαμβάνει μία εκτενή εισαγωγή στο έργο της Ναταλί Μοσκόβσκα από τον καθηγητή Γιώργο Σταμάτη καθώς και πίνακα των εργασιών της.

Η Μοσκόβσκα, πραγματευόμενη στο βιβλίο της όλες τις γνωστές θεωρίες για τις οικονομικές κρίσεις, αναπτύσσει τη δική της θεωρία, η οποία είναι μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα θεωρία υπερασώρευσης. Παρουσιάζοντας και κρίνοντας αυτές τις θεωρίες και αναπτύσσοντας τη δική της άποψη για τις κρίσεις στον καπιταλισμό, η Μοσκόβσκα εισάγει ταυτόχρονα με απλό τρόπο τον αναγνώστη στις θεωρίες για τις κρίσεις. Το βιβλίο της είναι πραγματικά μια καλογραμμένη και εύληπτη εισαγωγή στη θεωρία των οικονομικών κρίσεων. Οι απόψεις της για την τάση του ποσοστού κέρδους που αναπτύσσει στο βιβλίο της *Το Μαρξιστικό σύστημα* (Βερολίνο 1927) επιβεβαιώνονται από τις νεώτερες εργασίες πάνω στο θέμα. Επίσης στο τελευταίο βιβλίο της *Η δυναμική του υστερου καπιταλισμού* (Ζυρίχη 1943) βρίσκονται πλήρως ανεπτυγμένες όλες σχεδόν οι ιδέες που εκθέτουν οι Baran/Sweezy στο γνωστό έργο τους *Μονοπωλιακός Καπιταλισμός*.

ΛΙΖΑ ΜΙΧΕΛΗ

Η Αθήνα σε τόνους ελάσσονες

Εκδ. Δρώμενα.

Η παλιά Αθήνα του Ψυρρή, του Μεταξουργείου, των Πετραλώνων, του Μετς, της Νεάπολης, της Καισαριανής. «Ωραίο» βιβλίο, γραμμένο με μεράκι. Οι γειτονιές ζωντανεύουν, ξεχασμένες προσωπικότητες ανασταίνουν ξανά («Η Ωραία των Αθηνών», ας πούμε), κτίσματα κι ερείπια βρίσκουν το χαμένο τους νόημα. Αδύνατο σημείο του βιβλίου οι φωτογραφίες. Κάνουν ένα, κάθε άλλο παρά τουριστικό βιβλίο να μοιάζει με λεύκωμα του ΕΟΤ.

TIME - LIFE BOOKS

Γλώσσες Προγραμματισμού

Μετάφρ. ομάδα ειδικών

Εκδ. «Αλκυών», Αθήνα 1988

Πρόκειται για την ελληνική μετάφραση του τρίτου τόμου της έγκυρης σειράς "COMPUTERS" των εκδόσεων TIME - LIFE. Οι Έλληνες εκδότες προσπάθησαν να μεταφέρουν όσο καλύτερα γίνεται

στα ελληνικά μια γνωστή ξενόγλωσση έκδοση.

Ίσως οι γλωσσολόγοι αναγνώστες μας να βρουν σε αυτό τον τόμο ενδιαφέρουσες καινούριες ιδέες. Οι άλλοι, που ασχολούνται με τους υπολογιστές, θα έχουν ήδη ακούσει ή διαβάσει γι' αυτή τη σειρά.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ομόνοια 1980

Εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1987

ΑΛΜΠΕΡ ΖΑΚΑΡ

Ο άνθρωπος επινοεί τον άνθρωπο

Εκδ. Ράππα

ΖΑΝ ΑΜΠΥΡΖΕ

Το λογικό και το πάθος

Εκδ. Ράππα

ΖΑΚ ΤΕΣΤΑΡ

Το διάφανο αυγό

Η εξωσωματική γονιμοποίηση

Εκδ. Ράππα

ΠΑΝΟΣ ΚΟΥΤΡΟΥΜΠΟΥΣΗΣ

Εν αγκαλιά de Κρισγιάουρι

Εκδ. Απόπειρα, Αθήνα 1987

ΤΣΑΡΑΣ ΜΠΟΥΚΟΒΣΚΙ

Υπεραστικό μεθύσι

Εκδ. Απόπειρα, Αθήνα 1987

ΜΙΧΑΛΗΣ ΜΠΑΖΑΣ

Το Κεφάλαιο του Καρλ Μαρξ στο φως των δυο μορφών του Κερδώςου Ερμή

Αθήνα 1988

ΚΩΣΤΑΣ ΖΗΛΙΑΣ

Φωνές και Φάρσες

Εκδ. Απόπειρα, Αθήνα 1988

ΝΙΤΣΑ ΤΖΩΡΤΖΟΓΛΟΥ

Εδώ Ουρανός

Εκδ. Κέδρος

ΓΚΟΦΡΕΝΤΟ ΠΑΡΙΖΕ

Αλφαβητάριο αρ. 1

Εκδ. Κέδρος

ΧΑΡΗΣ ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

Εύθυμα ελληνικά λαϊκά παραμύθια

Εκδ. Κέδρος

GUY SORMAN

Ο νέος πλούτος των εθνών

Εκδ. Ροές

ΠΑΜΠΛΟ ΠΙΚΑΣΣΟ

Ένα κομμάτι δέρμα

Εκδ. Απόπειρα, Αθήνα 1987

ΤΕΟΣ ΡΟΜΒΟΣ

Πλάνος δρόμος

Εκδ. Απόπειρα, Αθήνα 1987

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑΣ

Λόγιοι και δημοτικισμός

Εκδ. Εκδοτική Αθηνών Α.Ε., Αθήνα 1987

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑΣ

Λεξικό της Μεσαιωνικής Ελληνικής Δημόδους Γραμματείας

1100 - 1669

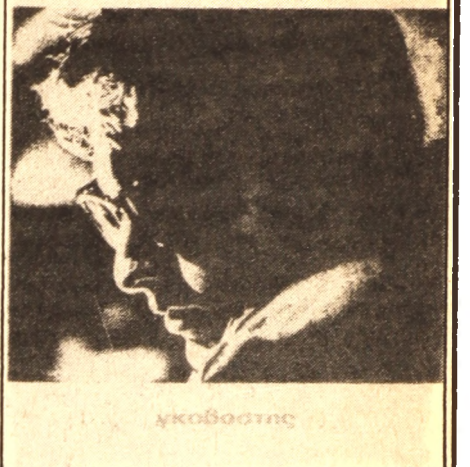
Τόμος Γ'

Θεσσαλονίκη 1988

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΤΣΑΚΑΛΟΣ

Γεράσιμος Τσάκαλος

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ

2η ΕΚΔΟΣΗ

Το συγκλονιστικό βιβλίο που τάραξε την ησυχία της λογοτεχνίας μας.

Ένας θυμωμένος άνθρωπος αδιαφορεί για τους παραδεχτούς κανόνες ζωής. Προχωρεί σε ένα δικό του δρόμο και τότε αρχίζει η προσωπική του κόλαση.

Μόνο αυτοί που είναι ανίκανοι να καταλάβουν τα έργα του Γεράσιμου Τσάκαλου σιωπούν.

Ο Κώστας Ταχτσής θα δείξει έμπραχτα το μεγάλο του ενδιαφέρον για τη ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ.

Για τα προηγούμενα έργα του είπαν:

Στρατής Τσίρκας. Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα σημαντικό ταλέντο, ένας συγγραφέας ευρωπαϊκού επιπέδου.

Έλλη Αλεξίου. Μόνο ένας Τσέχωφ ή ένας Γκόρκυ θα μπορούσε να γράψει αυτό το αριστούργημα του Γεράσιμου Τσάκαλου το «Κάποτε στο χωριό Γκαζλίνγκα».

Τατιάνα Γκρίτση - Μιλλιέξ. Ο συγγραφέας Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα διαβόλεμένο ταλέντο.

Βαγγέλης Κάσσο. (ΤΟΜΕΣ). Ο Γεράσιμος Τσάκαλος είναι ένα ευρύ πνεύμα. Η συγγραφική του ταυτότητα είναι σημαντικά ξεχωριστή μεσ' στη νεώτερη πεζογραφία μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΚΟΒΟΣΤΗ

Ζωοδόχου Πηγής 21

Τηλ. 36.15.433

διαλογος-διαλογος-διαλογος

ΤΟ ΝΕΡΟ ΤΗΣ ΠΑΤΡΑΣ

• Δημοσιεύουμε καθυστερημένα, μια επιστολή της Οικολογικής Κίνησης Πάτρας. Περιγράφει την τύχη μιας αίτησής της, στην οποία ζητούσε πληροφορίες για την ποιότητα του νερού από την αρμόδια Διεύθυνση Υγιεινής της Νομαρχίας. Ελπίζουμε τώρα να έχουν πάρει κάποια απάντηση.

Η Πάτρα αντιμετωπίζει σήμερα, πρόβλημα ποσότητας αλλά και ποιότητας του πόσιμου νερού. Το παλιό (ηλικίας άνω των 50 χρόνων) δίκτυο και η υπεράντληση νερού από γεωτρήσεις είναι οι κυριότεροι παράγοντες της κακής ποιότητας του νερού.

Τόσο οπτικά (χώμα, σκουριά) όσο και γευστικά (οσμή, άλατα) το νερό των ανατολικών κυρίως συνοικιών της πόλης δεν πίνεται και οι κάτοικοι καταφεύγουν στις γύρω από την πόλη πηγές (Συχαινά, Γηροκομείο, Κεφαλόβρυσο κτλ.).

Οι υπερβολικές τιμές σκληρότητας και αγωγιμότητας του νερού της Πάτρας (που σε πολλές

περιπτώσεις είναι 7πλάσιες των μέγιστων επιτρεπτών ορίων) όπως προέκυψαν από πρόσφατες αναλύσεις που κάναμε, μας έβαλε σε σκέψεις γύρω από τις συνέπειες στην υγεία των πολιτών απ' τη χρήση αυτού του νερού.

Έτσι με την υπ' αριθ. πρωτ. 26103, από 21-12-87, αίτησή μας απευθυνθήκαμε στον πλέον αρμόδιο κρατικό φορέα, στη Δ/νση Υγιεινής (Τμήμα Δημόσιας Υγείας) της Νομαρχίας Αχαΐας, για να μας πληροφορήσουν για το αν υπάρχουν ή όχι συνέπειες στην υγεία των πολιτών.

Από δω και στη συνέχεια το λόγο έχει το τέρας της γραφειοκρατίας.

Η Δ/νση Υγιεινής της Νομαρχίας Αχαΐας μας κοινοποιεί (αρ. πρωτ. Ε2/26103/21-12-87) ότι την ίδια μέρα με επείγον γράμμα της, απέστειλε όλη τη σχετική αλληλογραφία (αίτηση, αναλύσεις κ.τ.λ.) στην Δ/νση Δημόσιας Υ-

γείας του υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας στην Αθήνα και... παρακαλεί να έχει τις απόψεις της.

Εν αναμονή λοιπόν της απάντησης και αντί αυτής μας κοινοποιείται το υπ' αριθ. Α1/12434 έγγραφο της Δ/νσης Δημόσιας Υγιεινής του υπουργείου το οποίο μας πληροφορεί ότι... «διαβιβάζει ολόκληρη την αλληλογραφία που εστάλη απ' τη Δ/νση Υγιεινής της Νομαρχίας Αχαΐας, μετά από αναφορά της Οικολογικής Κίνησης Πάτρας, λόγω αρμοδιότητας» στη Δ/νση Υγειονομικής Προστασίας Περιβάλλοντος (του ίδιου υπουργείου, της ίδιας χώρας ευτυχώς). Εκτοτε αγνοείται η τύχη της σχετικής αλληλογραφίας.

Δεν γνωρίζουμε η ως άνω Δ/νση σε ποια άλλη Δ/νση απέστειλε το «μπαλάκι»..., συγγνώμη, την αίτησή μας. Απ' τις 21-12-87 που υποβάλαμε την αίτηση, μέχρι σήμερα, έχουν περάσει περισσότερες από 70 μέρες.

Επανερχόμαστε λοιπόν και ρωτάμε τον προϊστάμενο αυτών των Δ/νσεων, αξιότιμο υπουργό Υγείας και Πρόνοιας (καθώς και τον συμπατριώτη μας υφυπουργό):

1. Είναι υποχρεωμένες οι υπηρεσίες του να ενημερώνουν τους πολίτες έγκαιρα (και μάλιστα μετά από γραπτή τους αίτηση) και εάν ναι, γιατί δεν το έκαναν ακόμα;

2. Υπάρχει κίνδυνος απ' τη χρήση σκληρού νερού, για την υγεία των πολιτών;

Η παροχή πληροφοριών που αφορούν το περιβάλλον, είναι νομίζουμε υποχρέωση των αρμόδιων φορέων, και η καθυστέρηση για τη συγκεκριμένη απάντηση, σε κακές σκέψεις μας οδηγεί.

Για την ιστορία του πράγματος να αναφέρουμε ότι απευθυνθήκαμε για το ίδιο θέμα και στην Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας και η απάντηση ήλθε μετά από 20 μέρες, συνοδευόμενη απ' όλη τη σχετική με το θέμα βιβλιογραφία.

Οικολογική Κίνηση Πάτρας
Πατρώς 55 Πάτρα

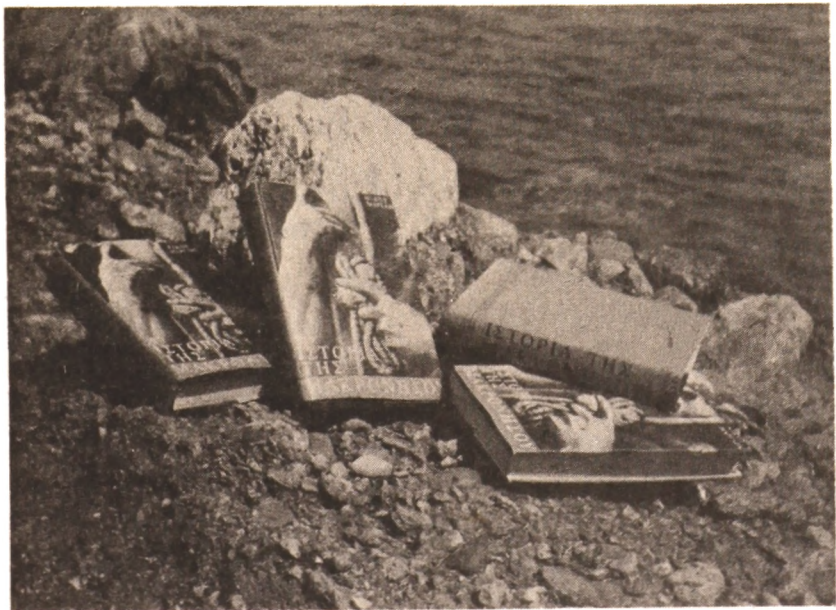
4η έκδοση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

Νίκου Μάργαρη

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΥ

τὸ συγκλονιστικώτερο ἔργο τῶν μεταπολεμικῶν χρόνων

αυτόπτες μάρτυρες, επίσημοι παράγοντες
ἀδιάφυστα κείμενα
ἐκδόσεις καὶ φωτογραφικά ντοκουμέντα
ἀποκαλύπτουν τὴ φοβερώτερη τραγωδία
τοῦ ἔμφυλου πολέμου 1946-1949.

2 ΤΟΜΟΙ • 1296 ΣΕΛΙΔΕΣ • 386 ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ „ΔΩΡΙΚΟΣ“ ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 64 - ΤΗΛ. 3629675

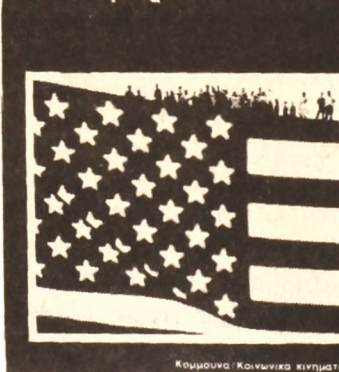
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΟΜΜΟΥΝΑ

Σουλίου 9 - Αθήνα - Τηλ. 3602644

THE MOVEMENT

ΤΟ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ 1968

THE MOVEMENT
το αμερικάνικο '68

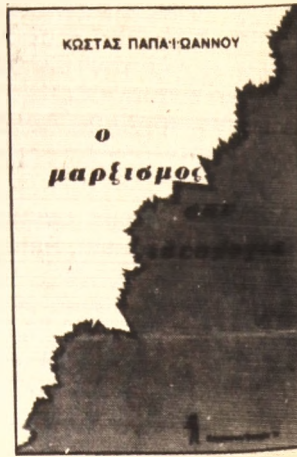

Περιγράφοντας την Αμερική των χρόνων 1960-1980 αυτό το βιβλίο αποτελεί το πανόραμα ενός τεράστιου κινήματος, του «αμερικάνικου '68». Πίσω από την Αμερική του Ρήγκαν και της IBM, μια άλλη Αμερική, αυτή του SDS, του Μπέρκλεϋ, των Μαύρων Πανθέρων και των Weathermen. Ιστορικοί και πρωταγωνιστές του κινήματος μιλούν.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Ο ΜΑΡΞΙΣΜΟΣ ΣΑΝ ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ

Κάτω από τον τίτλο «Ο μαρξισμός σαν ιδεολογία» εκδίδονται τέσσερα κείμενα του Κ. Παπαϊωάννου, που μαζί με τον Καστοριάδη και τον Αξελό αποτελούν την τριάδα των ελλήνων «ευρωπαίων» διανοητών του μεταπολέμου. Περιλαμβάνει τα κείμενα: «Η κρίση του μαρξισμού», «Η αυτοκριτική του μαρξισμού», «Η οικονομική ερμηνεία του ταξικού διαφορισμού», «Βιομηχανία και κοινωνία».

ΔΩ...ΚΟΠΡΙΤΕΣ...

ΠΑ τον «κύριο» Χάρρυ Κλύνν σήμερα ο λόγος, που στην περιβόητη κασέτα του βρίζει το 88% του ελληνικού λαού, λέγοντάς τους «μ...κες και πολύ μ...κες» ενώ η «εκλεκτή πελατεία» του ακούγεται να χαχανίζει ηλιθίως σε κάθε βλακεία του εν λόγω «κυρίου», ίσως γιατί αισθάνονται πανευτυχείς που εξαιρούνται απ' αυτόν το χαρακτηρισμό, οι... χοντρομ...κες!

Ε, ΛΟΙΠΟΝ, ο εκλεκτός αυτός «καλλιτέχνης» έχει απόλυτο δίκαιο! Πράγματι είμαστε μ...κες, και με λοφίο μάλιστα, αφού ανεχόμαστε όλες αυτές τις προσβολές από κάτι υποκείμενα σαν κι... αυτόν, χωρίς να πάρουμε ένα «ματσούκι» και να τους κάνουμε να τρέχουν και να μη φτάνουν καλά μας κάνουν. Και αυτός ο «κύριος» το έχει κάνει πολλές φορές αυτό ... Μια ζωή βρίζει τον ελληνικό λαό, και έχει το θράσος να λέει ότι δεν υποτιμά τη νοημοσύνη μας!

ΙΣΑ - ΙΣΑ κύριε ... Ρεμάλι, αν είναι κάτι που υποτιμάς τόσο χρόνια είναι η νοημοσύνη μας και βάνουσα κι όλας. Αν όλα αυτά «κύριε» «προοδευτικέ» (έτσι μας είπες ότι το παίζεις) τα έκανες και τα έλεγες σε κάποιες «άλλες» χώρες (ξέρεις εσύ ποιές) θα σε βάζανε να σπάζεις πέτρες, απ' το πρωί μέχρι το βράδυ ρίχνοντάς σου και κλοτσιές για να «στρώσεις»! Επειδή όμως στην Ελλάδα δεν έχουμε Δημοκρατία (έτσι λέτε όλοι εσείς οι «Δημοκράτες» δεξιοί κι «αριστεροί») βγαίνει ο κάθε αληταράς και λέει ό,τι του καπνίσει, χωρίς να έχει καμιά συνέπεια (αλήθεια, μόνο την «Αυριανή» ξέρουν να κυνηγούν όλοι; πού είναι ο εισαγγελέας όταν μερικοί «κάφροι» βρίζουν τους Έλληνες;), λέγοντας μάλιστα με περίσσιο θράσος ότι η αυταρχική κυβέρνηση δεν τους αφήνει να εκφραστούν ελεύθερα!!! Βρέ ούστ από δώ, κοπρίτες!

Υ.Γ.: Συγχαρητήρια στις «Αθλητικές συναντήσεις» που έδωσαν την ευκαιρία στους Έλληνες να καμαρώσουν τον πρόεδρο της ΕΠΑΕ και να καταλάβουν σε τί ξεφτίλα έχει πέσει το ελληνικό ποδόσφαιρο!

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΠΕΤΗΣ
Βόλος

«...ΝΑ ΣΤΡΩΣΕΙ»

• Δημοσιεύουμε το γράμμα της μαθήτριας Κωνσταντίνας Κοτσιφή που σχολιάζει ένα άλλο γράμμα, που δημοσιεύθηκε στην «Αυριανή».

Αγαπητό Αντί,

Δεν χρειάζονται πολλά σχόλια για να καταλάβει κανείς το επίπεδο των αναγνωστών της «έγκυρης» Αυριανής, που δεν μπορούν να εννοήσουν πως ο κάθε ελεύθερος πολίτης δημοκρατικής - «σοσιαλιστικής» χώρας έχει το δικαίωμα να σατιρίζει καταστάσεις

ΓΙΑ ΤΗ ΛΑΡΙΣΑ

• Σκέψεις για τα γεγονότα στη Λάρισα διατυπώνει ο αναγνώστης Ν. Ρίζος, με αφορμή την απόφαση για αφαίρεση βαθμών της τοπικής ποδοσφαιρικής ομάδας και τις αντιδράσεις που ακολούθησαν.

Τα γεγονότα της Λάρισας δείχνουν τη βαθιά πολιτική κρίση της κοινωνίας μας. Μια πρώτη προσέγγιση των γεγονότων δείχνει ότι:

Το ΚΚΕ που ελέγχει την Τοπική Αυτοδιοίκηση της πόλης, για πρώτη φορά κάνει άνοιγμα σ' έναν αντιιστορικό χώρο, δηλ. το ποδόσφαιρο, κινητοποιώντας τους οπαδούς του στην υπόθεση της υπεράσπισης της τοπικής ποδοσφαιρικής ομάδας, βάζοντας σε δεύτερο επίπεδο τις πολιτικές

της πολιτικής ζωής του τόπου. Πολλοί από αυτούς τους «δημοκρατικούς» θα είχαν ίσως την επιθυμία να βάζουν όποιους θεωρούν υβριστές να σπάνε πέτρες, γι' αυτό και ο επιστολογράφος της δημοσιευμένης στην «Αυριανή» επιστολής, επιθυμεί να δει τον Χάρρυ Κλύνν να σπάει πέτρες «για να στρώσει».

Είναι θλιβερό να είσαι «σοσιαλιστής» και να έχεις «τόσο» δημοκρατικές ιδέες, κύριε από το Βόλο.

Κοτσιφή Κωνσταντίνα
Μαθήτρια Λυκείου
Αθήνα

του επιλογές π.χ. ανεργία, ιμπεριαλιστική εξάρτηση κτλ.

Γιατί σίγουρα αυτό το λαϊκό ξεσκήκωμα δεν γίνεται χωρίς τους οπαδούς ψηφοφόρους του ΚΚΕ.

Η έντονη γηπεδοποίηση της πολιτικής ζωής της χώρας μας, δίνει για πρώτη φορά σε τέτοια έκταση τους πολιτικούς καρπούς της, όταν εξαναγκάζει σε λαϊκό ξεσηκωμό μια πόλη για την υπεράσπιση του δικαίου ή αδικού μιας ποδοσφαιρικής ομάδας.

Φαίνεται ξεκάθαρα ότι η Αριστερά σήμερα, αφού απέτυχε να δώσει πειστικές προτάσεις και λύσεις στα μεγάλα προβλήματα της χώρας μας, αλλά και σε ζητήματα όπως ο αυριανισμός, η ανεργία, η αποβιομηχάνιση, η απλή αναλογική και άλλα, πιάνει μια ανέλπιστα χρυσή ευκαιρία κι-

νητοποίησής της, μέσα από μια ξεκάθαρα αντιιστορική υπόθεση. Αντιιστορική υπόθεση που με τόση μαεστρία καλλιεργούν για να αποπροσανατολίσουν τους λαούς τους, οι κάθε λογής δικτάτορες και γραφειοκράτες διαφόρων - ισμών.

Νικόλας Ρίζος
Βόλος

ΡΙΟΥ-ΑΝΤΙΡΙΟ

• Την ταλαιπωρία του στη διαδρομή Ρίου-Αντιρίου περιγράφει ο αναγνώστης μας Ν. Εμμανουήλ, και βέβαια ζητά κάποια απάντηση από τους αρμόδιους.

Έχω πολλές φορές χρησιμοποιήσει το πορθμείο ΡΙΟΥ-ΑΝΤΙΡΙΟΥ σαν οδηγός ΙΧ και έχω ισάριθμες σχεδόν φορές ντραπεί που μιλάω και καταλαβαίνω Ελληνικά. Κάθε φορά κάποιος λιγότερο ή περισσότερο αγενής «βλαχοναυτικός» σε κατευθύνει με άγριες φωνές και νευρικές κινήσεις των χεριών του στο εσωτερικό του FERRY BOAT. Και ενώ το ΙΧ σου κινείται όπισθεν με βασικό σου άγχος να μη συγκρουστείς με άλλο ΙΧ, προσπαθείς να ξεχωρίσεις την φωνή του «κατευθυντού» σου από αυτήν του διπλανού και του όπισθεν «κατευθυντού». Βα-

σική προϋπόθεση βέβαια είναι η κατανόηση και ερμηνεία όλων των κυκλικών κινήσεων των χεριών του «κατευθυντού» σου, που δεν διστάζει να σε προσβάλει με το χειρότερο τρόπο, αν θεωρήσει την παραμικρή κίνηση σου λανθασμένη. Κάποια στιγμή με ανακούφισε ακούς το φινάλε της ταλαιπωρίας σου «ΩΠΑ ΔΕΣΕ» και ασφαρίζοντας το αυτοκίνητό σου με το χειρόφρενο ανακαλύπτεις ότι είσαι παγιδευμένος.

ΚΑΜΜΙΑ ΠΟΡΤΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ ΣΟΥ ΔΕΝ ΑΝΟΙΓΕΙ για να βγεις. Το διπλανό αυτοκίνητο βρίσκεται σε απόσταση 5 (ναι πέντε) πόντων από το δικό σου. Τι κάνεις τότε; Οι επιλογές σου είναι δύο:

α) Να ταξιδέψεις παγιδευμένος μέσα στο αυτοκίνητο και να πνιγείς σε περίπτωση ατυχήματος (έχω ταξιδέψει μια φορά με τον υπουργό κ. Τσοβόλα, μόνο που το αυτοκίνητό του ήταν απομονωμένο, πρώτο και μπροστά στην πόρτα του FERRY BOAT για να εξέλθει πρώτο και βεβαίως χωρίς εμπόδια γύρω) ή.

β) Να ανοίξεις το παράθυρό σου και να μιμηθείς τους DUKES του σήριαλ, σκαρφαλώνοντας στις κορυφές των άλλων ΙΧ.

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Η ΕΡΙΚ ΤΖ. ΧΟΜΠΣΜΠΟΜ
Η ΣΚΗΝΗ
ΤΗΣ
ΤΖΑΖ
ΤΖΑΖ

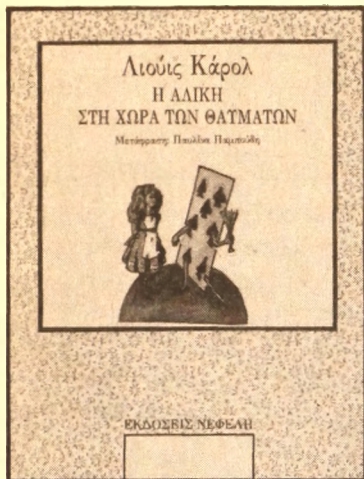
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

Βιβλία για τους νέους

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Λιούις Κάρολ

Η ΑΛΙΚΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ
ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

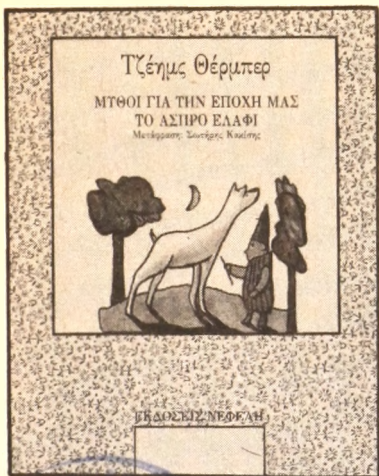

Τζέιμς Θέρμπερ

ΜΥΘΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

στην

ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΕΛΑΦΙ

Μιά καινούρια προσπάθεια της ΝΕΦΕΛΗΣ στό χώρο του παιδικού βιβλίου με εξαιρετικά επιμελημένες εκδόσεις.

Μαυρομιχάλη 9, ΑΘΗΝΑ
Τηλ. 3607744-3604793

Πριν μου απαντήσουν οι αρμόδιοι ότι δεν γνωρίζουν την κατάσταση που και απαράδεκτη είναι αλλά και επικίνδυνη (φανταστείται δυστύχημα σε FERRY BOAT Ρίου-Αντιρίου), ας ανεβούν στην αίθουσα επιβατών, όπου θα διαπιστώσουν και κάτι διασκεδαστικό.

Στα ίδια τραπέζια που είναι βιδωμένες οι πινακίδες «ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ ΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ», είναι βιδωμένα και τα τασάκια σταχτοδοχείων τσιγάρων. Περισσότερο βέβαια να τονίσω ότι η ατμόσφαιρα στην αίθουσα επιβατών δεν είναι αποπνικτική αλλά μποχική (από την ΜΠΟΧΑ).

Σε λίγους μήνες θα προεδρεύσουμε στην ΕΟΚ.

Νίκος Εμμανουήλ
Παγκράτι

Η ΠΑΝΤΕΙΟΣ

● Για την ΠΑΣΚΕ γράφει αναγνώστης μας —όψιμος φοιτητής— όπως υπογράφει. Να ποιες είναι μεταξύ άλλων οι απόψεις του.

Κύριε Διευθυντά,

Σας γράφω αναφερόμενος στο πρόβλημα της Παντείου σχολής το οποίο —όπως πιστεύω— έχει ευρύτερες διαστάσεις. Συνίσταται στο γεγονός ότι οι απόφοιτοι της έχουν να ακολουθήσουν το μονόδρομο της αναπαραγωγής της γνώσης. Βεβαίως, δεν λαμβάνω υπόψη μου το θέμα της υποαπασχόλησης και ετεροαπασχόλησης. Μιλώ στην υποθετική και ιδανική βάση ότι ο απόφοιτος μιας σχολής, απασχολείται στο πεδίο του γνωστικού του αντικείμενου. Τι εννοώ μ' όλα αυτά. Οι απόφοιτοι του Πολυτεχνείου, της Ιατρικής, της Νομικής και των άλλων σχολών έχουν να επιλέξουν ανάμεσα σε εναλλακτικές λύσεις, οι οποίες εκτείνονται από την εξάσκηση του επαγγέλματός τους σε ελεύθερη, ατομική βάση, έως την —εάν το θελήσουν και έχουν τις ικανότητες γι' αυτό— ερευνητική και αναπαραγωγική της γνώσης, επιστημονική καριέρα. Περισσότερο βέβαια να σημειώσω ότι αυτοί που ακολουθούν τον τελευταίο δρόμο είναι η συντριπτική μειοψηφία του συνόλου των αποφοίτων.

Το τραγικό στην περίπτωση της Παντείου είναι ότι όντας η Σχολή με τη μεγαλύτερη —πιστεύω— στην Ελλάδα αυτονομία της γνώσης από την κοινωνία δεν προσφέρει τίποτα περισσότερο σ' αυτή την τελευταία, από την αναπαραγωγή του εαυτού της. Μα η γνώση δεν είναι αυτοσκοπός. Η γνώση που δεν υπηρετεί την κοινωνία με οποιοδήποτε

τρόπο, είναι άχρηστη. Δεν μας χρειάζεται. Και εξηγούμαι. Στην Παντείο αυτή τη στιγμή λειτουργούν τρία τμήματα. Δημοσίας Διοικήσεως, Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Επιστήμης - Διεθνών Σπουδών. Η σειρά αναφοράς δεν είναι τυχαία. Το πρώτο τμήμα, ετοιμάζει ανώτερα και ανώτατα στελέχη του δημοσίου μηχανισμού. Απ' αυτή την άποψη ανταποκρίνεται σε μια κοινωνική ανάγκη και έχει υψηλό βαθμό κοινωνικής αναφορικότητας. Το επόμενο και περιεχόμενο σπουδών είναι αρκετά υψηλό —αυτό άλλωστε ισχύει για όλα τα τμήματα της Παντείου— πρέπει όμως να βελτιωθεί περισσότερο με παράλληλη μείωση του αριθμού των εισαγομένων, έτσι ώστε να αποτελέσει ένα υψηλού επιπέδου προπτυχιακό τμήμα της Σχολής Δημοσίας Διοικήσεως στην οποία θα πρέπει να εισάγονται οι αριστοίχοι απόφοιτοί του.

Το τμήμα της Κοινωνιολογίας. Θα σας παρακαλούσα να παρενθείτε σε μια ορκωμοσία των αποφοίτων του τμήματος αυτού για να καταλάβετε τις διαστάσεις του προβλήματος που αντιμετωπίζουν αυτοί οι άνθρωποι. Τι τους χρειαζόμαστε τόσους κοινωνιολόγους; Από το σημείο που η Κοινωνιολογία ήταν ανύπαρκτη επιστήμη στην Ελλάδα, φτάσαμε στο άλλο άκρο. Να μην ξέρουμε τι να κάνουμε τους κοινωνιολόγους. Τι θα γίνουν;

Τέλος, θα ασχοληθώ με το τρίτο τμήμα της σχολής το οποίο είναι διπλό. Περιέχει δύο κατευθύνσεις. Εκείνη της Πολιτικής Επιστήμης και αυτή των Διεθνών Σπουδών. Η δεύτερη κατεύθυνση είναι πολύ αξιόλογη. Αν αναβαθμισθεί, θα πρέπει να συνδεθεί με το τμήμα Διπλωματικού Σώματος της μεταπτυχιακής σχολής Δημοσίας Διοικήσεως, στο οποίο οι αριστοίχοι και επιπλέον γλωσσομαθείς απόφοιτοι της κατεύθυνσης θα πρέπει να εισάγονται. Για την κατεύθυνση πολιτικής επιστήμης θα πρέπει να πω όσα και για το τμήμα Κοινωνιολογίας, επαυξημένα.

Η ελληνική κοινωνία δεν έχει την πολυτέλεια να στερείται των παραγωγικών δυνάμεων που είναι σε θέση να κινητοποιήσει η νεανική ενεργητικότητα και οι οποίες δυνάμεις πάνε χαμένες στην παθητικοποίηση και την ουδέτερη παρακολούθηση της κοινωνίας και της ζωής μέσα από τη σπουδή, αντι για την ενεργό και ουσιαστική συμμετοχή σ' αυτήν.

Ευχαριστώ

Α. Κριτικός

Όψιμος φοιτητής

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.100 δρχ. - Ετήσια 2.200
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 8.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 14
ετήσια: δολ. 28
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 17
ετήσια: δολ. 34

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 100
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 200

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σια Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ο 24ος τόμος
(Α' εξάμηνο 1986,
τεύχη 308-320)

Κωστής Γκιμοσούλης

ΣΤΑΧΤΗ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ

Πεζογράφημα

Ο Φραγκίσκος Χ. ήταν πραγματικά μέλος της τρομοκρατικής οργάνωσης. Οι αστυνομικοί πάντως δήλωσαν ότι τα δακτυλικά του αποτυπώματα δρέθηκαν στη γιάφκα. Και ποια η σχέση του με τον πρόσφυγα του διαστήματος υποσημαγό Περίκλη Γ. που μετά από διακόσια δεκαεπτά χρόνια ψάχνει στη χαμένη πατρίδα του των δύο μέχρι το παρόν. Μπορεί η περιπέτεια του λόγου.

στροφής. Θα παρακολουθήσουμε την πορεία και των δύο μέχρι το τέλος. Όλ' αυτά όμως μπορεί να είναι η περιπέτεια του λόγου.

Κωτούλα Μητροπούλου

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΠΩΛΕΙΟ ΣΤΗΝ ΤΣΙΜΕΣΚΗ

Μυθιστόρημα

Το 27ο διδύμο της Κωτούλας Μητροπούλου είναι ένα μυθιστόρημα όπου κυριαρχούν τα γνωστά χαρακτηριστικά της γραφής της συγγραφέας στην Ελλάδα του αντιδική εκπολιτισμού, γνωστό σαν anti-roman ή μυθιστορηματός, γνωστό σαν anti-roman ή pouneau roman. Χώρος, ατμόσφαιρα, χρόνος, εσωτερική δράση, πρόσωπα τρία, ένας άντρας γύρω στα 53 και δύο γυναίκες, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικίας, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικίας, ένας άντρας γύρω στα 53 και δύο γυναίκες, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικίας, ένας άντρας γύρω στα 53 και δύο γυναίκες, μία 19 χρόνων και η άλλη χωρίς ηλικίας.

κία, όλα «συνοψίζονται» μέσα στο παλαιόπωλειό στην Τσιμίσκη, όλα «συνοψίζονται» μέσα στο παλαιόπωλειό στην Τσιμίσκη, όλα «συνοψίζονται» μέσα στο παλαιόπωλειό στην Τσιμίσκη.

Μιχάλης Φακίνος

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΠΟΛΟΣ

Μυθιστόρημα

Μέσα σ' ένα πλαίσιο φθοράς συναντώνται κι αποκοτούν οικειότητα μεταξύ τους η γιαγιά που έγραφε γένια μητροπολίτη, ο στυλίστης του ηφαίστειου, ο ποδηλάτης χωρίς ποδηλάτη, ο ανάπληρος ροκντορίστας του 1958... Τέσσερα πρόσωπα που αναζητούν τη χαμένη Επιστήμη, τον χαμένο Λόγο, το χαμένο Όνειρο και τα χαμένα Νιάτα... Αλλά τι γυρίζει με τον άνεμο; Αυτό κανένας δεν

μαζί τους η γυναίκα που ηδονίζεται το ξέρει, ούτε και ο συγγραφέας...

Έρση Σωτηροπούλου

ΜΕΞΙΚΟ

Νουβέλα

Μήπως είναι πολλά 600 πέσος για μια κρυστάλλινη κούπα που πρόκειται να σπάσει; Και γιατί να τογκουνεντεί τη στιγμή που δεν είχε ούτε μισό πέσος στη διάθεσή της; Παρόλο που αγνοούσε την πραγματική αξία του νομίσματος και δεν δρισκετόταν στην Τijuana για να ξοδέψει, η σκέψη αυτή τη συνάραζε πο-λύ περισσότερο από το να πάρει το αεροπλάνο για να πάει σ' εκείνη την άγνωστη χώρα ή και να υποστεί τις ταλαιπωρίες μιας ηρώδας έστω και μ' ένα εκατομμύριο πέσος στην τσέπη.

Δημήτρης Χριστοδούλου

Η ΕΚΡΗΞΗ

Μυθιστόρημα

Η Έκρηξη είναι το δωδέκατο μυθιστόρημα του ποιητή Δημήτρη Χριστοδούλου, που, από το 1976 κάνοντας στροφή στην πεζογραφία, μας έδωσε και μας δίνει μια πλατιά τοιχογραφία της νεοελληνικής κοινωνίας αγγίζοντας σε βάθος πολιτικά και υποστασιακά προβλήματα. Με την Έκρηξη, ο Δημήτρης Χριστοδούλου επιχειρεί μια σοβαρή διεύθυνση στο πρόβλημα του ανθρώπου Επαναστάτη. Αδυναμίες, αντιπατές, αποπροσανατολισμοί που γεννιούνται από το γεγονός ότι δεν μπορούν φέρονται αντιμέτωποι με το σύνολο της προσωπικότητάς του. Εδώ ακριβώς είναι και η προσφορά του βιβλίου. Η συνέπεια του ήρωα και η αποκά-λυψη των ουτοπιών ως προς την ανθρώπινη σχέση, συνέπεια και ευθύτητα της απροσδιόριστης εποχής μας.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

PLAYER'S
FINEST VIRGINIA CIGARETTES

JOHN PLAYER & SONS NOTTINGHAM ENGLAND